

ASOCIAȚIA SCRITORILOR ROMÂNI DIN AMERICA DE NORD

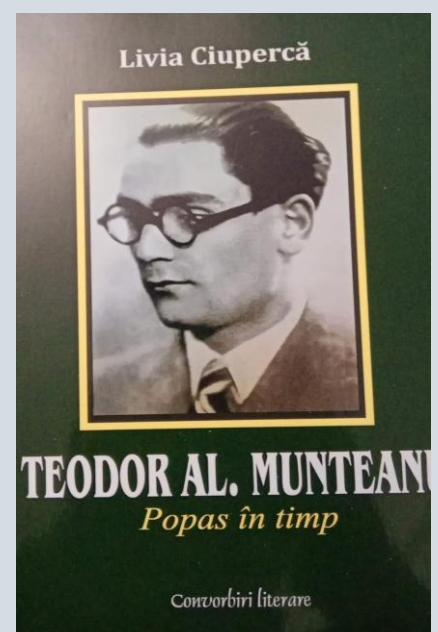
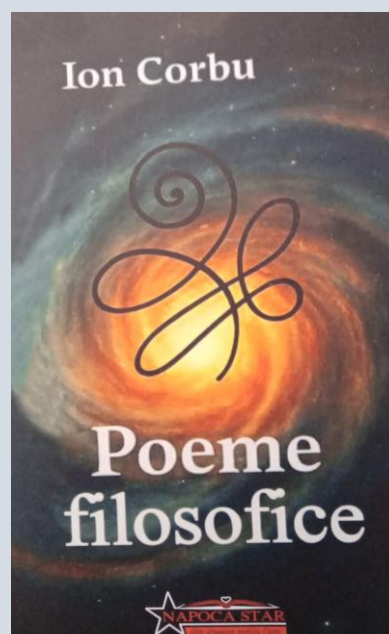
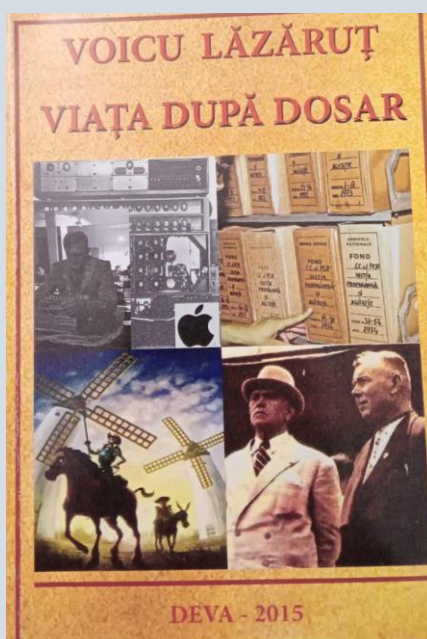
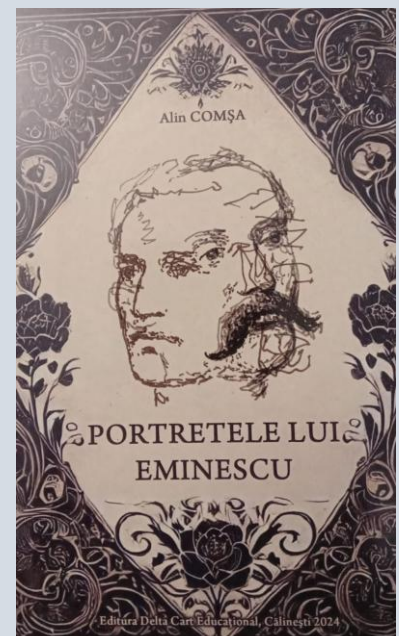
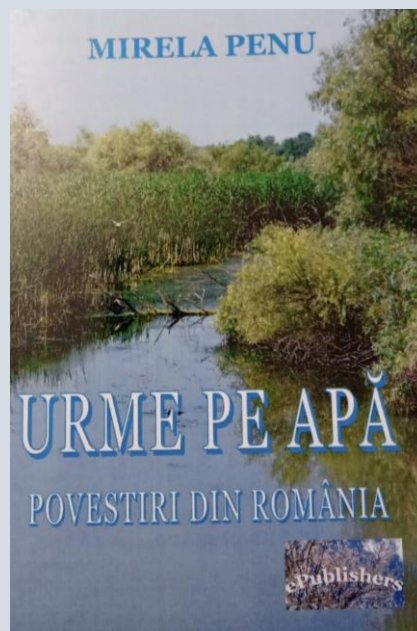
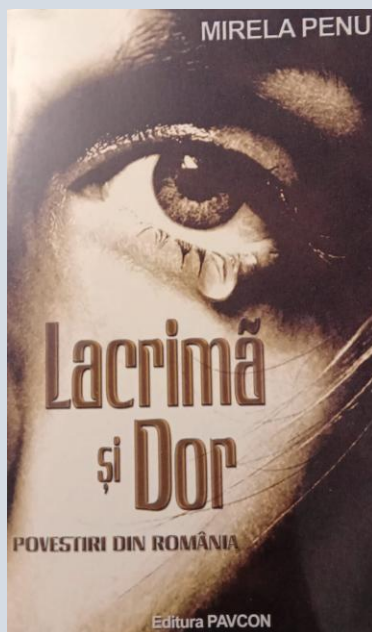
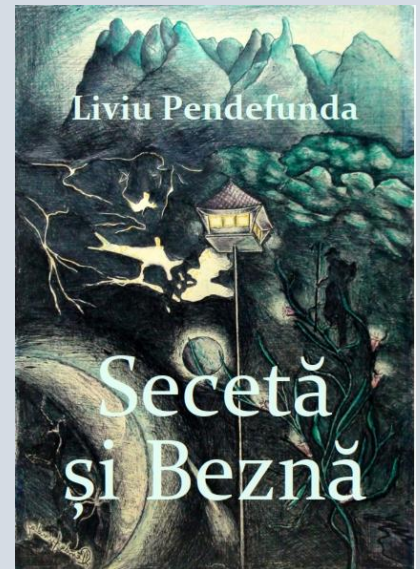
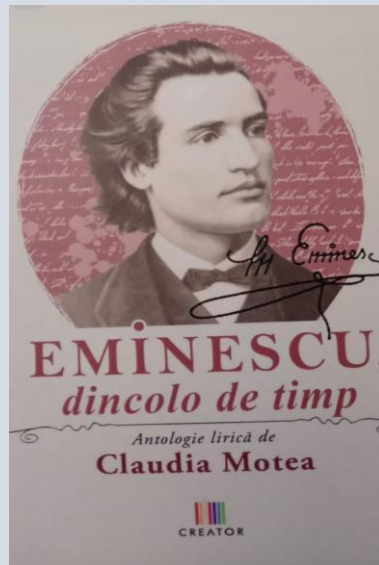
Destine Literare

ANUL 20 · NR. 75 · IANUARIE - MARTIE · 2026
WWW.DESTINE-LITERARE.COM

Uniunea Ziaristilor Profesioniști
din România

Cărți care au trecut oceanul

Alex CETĂȚEANU

MIHAI GANEA

un erou român de la „PORȚILE NORDULUI”!

Cum aș putea scrie despre chirurgul de o viață, scriitorul și compozitorul Mihai GANEA, decât cu emoție! În viața mea de „rătăcit prin lumea largă” (sunt „fugit” din RSR încă din „anul lui George Orwell” – **1984**!) am cunoscut și m-am împrietenit cu mulți români de excepție, dar parcă eroul acestor rânduri „stângace”, dr. Mihai GANEA a întrecut orice imaginație! Am la Salaberry de Valleyfield (orașelul unde îmi petrec o mare parte din viața ce mi-a mai rămas), pe țărmul drept al fluviului Saint Laurent) vreo 15 cărți (din vreo 30) scrise de „fratele Mihai” (cum îi spun cu drag) și câteva scrise de „surioara” Gina Paraschiv – respectiv distinsa lui soție Virginia Paraschiv, fostă profesoară de limba latină (ce mult mi-a plăcut „latina”!) și fosta soție a regretatului mare scriitor anticomunist Florentin Paraschiv. Ce oameni extraordinari! Renumitul proverb franțuzesc - „*Qui se ressemble s'assemble*” (*Cine se aseamănă se adună*) nu prea se potrivește în cazul nostru, deoarece eu nu consider că mă „aseamăn” mai deloc la viața trăită în România și la realizări culturale cu distinșii mei prieteni – frați, Gina și Mihai! Să analizăm puțin: Câți dintre noi am trăit un așa coșmar precum familia Ganea? Fratele doctorului Mihai Ganea, respectiv Ovidiu Nicolae Ganea (mai mic cu 5 ani) a fost decapitat de comuniști. Da, s-a înțeles bine – **decapitat**! Avea numai 21 de ani! Nu am pierdut ocazia să aprind o lumânare la mormântul lui din Baia Mare, când am fost în vizită la dragii mei prieteni, cum nu am pierdut ocazia să aprind o lumânare la mormântul marelui Nicolae Steinhardt, la mănăstirea Rohia. Ne asemănăm bine la **ura** pe care o avem în sufletele noastre pentru comuniștii dictatori și criminali, care au scăpat nepedepsiți pentru crimele lor. Din cărțile doctorului Mihai Ganea aflăm de multe crime săvârșite în timpul dictaturii comuniste, despre vremuri tulburi, ale căror sechele se resimt și în zilele noastre. Cât a fost de urmărit, anchetat, arestat etc. este greu de crezut, de imaginat.

În procesul comunistului Mihail Sadoveanu (mare scriitor, dar iubit de comuniști și răsplătit cu funcții bine plătite pentru atașamentul lui pentru bolșevism), ținut pe Zoom în anul 2022, prof. Virginia Paraschiv (*procuror, acuzator*) și *expertul magistrat* Mihai Ganea, au avut un rol deosebit de important pentru înțelegerea și condamnarea (simbolică) a comunismului din R.P.R. Cartea „Procese de comunism din România – Procesul Mihail Sadoveanu” (Editura Destine Literare/ Canada, 2022) este concludentă în acest demers.

Aportul „tandemului” Virginia Paraschiv și Mihai Ganea la Întâlnirile Internaționale Literare (Cenaclul Destine Literare) ținute pe Zoom, a fost, este și va fi esențial pentru acest eveniment cultural, ajuns la cea de-a 72-a ediție de la începerea Pandemiei! Cum înregistrările întâlnirilor sunt postate pe YouTube, vor rămâne mărturii puternice ale valorii culturale literare a familiei Ganea, de la „Porțile Nordului”! Sub aceeași denumire este scoasă o revistă literară,

un post TV și unul de Radio! Este director al Editurii Transilvania. Ce frumos sună! Dar cât efort depus pe „altarul” culturii! De unde atâta energie și dăruire pentru fapte mari?

Mihai Ganea, fost medic primar chirurg, în loc de a se odihni după o viață plină de succese medicale (dar și de necazuri și frământări), este deci scriitor și publicist, membru al Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România, vicepreședinte al Ligii Scriitorilor Români și vicepreședinte al Confederației Naționale a Patronatului Român. În plus este pianist și organist.

Imnul Diasporei Române precum și **Imnul Ligii Scriitorilor Români**, sunt realizate de...cine credeți? Tot de doctorul chirurg Mihai Ganea. În semn de respect și admirație, doctorul *polifuncțional* Mihai Ganea a fost numit Membru de Onoare al Asociației Scriitorilor Români din America de Nord. Și câte nu ar mai fi de spus despre „fenomenul” Mihai Ganea! Este și autorul documentului istoric „Testamentul Filozofic”, iar poemele publicate de renumitul „băimărean” sunt remarcabile, cu sensuri și subtilități, uneori greu de pătruns!

Să îi uram din suflet sănătate, viață lungă și energie, să activeze încă mulți ani pe „altarul” culturii române!

Liviu PENDEFUNDA

Perenitate. Iarnă. Rugăciune despre intelectualul român în derivă

Am încheiat un eseu despre perenitate, scris despre adevăruri ale zilelor ce vor veni. Sunt convins că nimeni nu va crede în demonstrația bizară dar atât de clară, de logică, dureros de exactă că știința ar putea într-o zi să fie marea păcăleală a omenirii.

Și iată, ceea ce mi s’ar părea la timpul promis o certitudine, azi pare absurd. Dar ieri ?

Aici m’am oprit. Ieri venisem din mâine pentru câteva neînțelegeri și mi’am plătit cu minciunile de azi nesăbuința, compromisurile, lașitatea de a reflecta adevărul.

Ieri, parcă ieri treceam prin minciună, oamenilor să vând dor pentru o clipă de iubire, să negociez vise pentru un petec de hârtie scrisă în limba unui adevăr întrezărit în mijlocul bibliotecii. Lași par românii din țară. Doar în diaspora mai trăiește România vitează. Curaj!

Ei bine, după ce am încheiat un eseu, e tot mai greu să realizez diferența dintre fructele ce se întrezăresc printre frunzele din pădure. În acestea e mesajul scris. Depinde mult de cine le găsește, de cine le culege, de cine le gustă sau chiar mănâncă și, aici e aici..., de cine le alege, căci un fruct se cunoaște și după coaja și frunzele copacului în care a crescut.

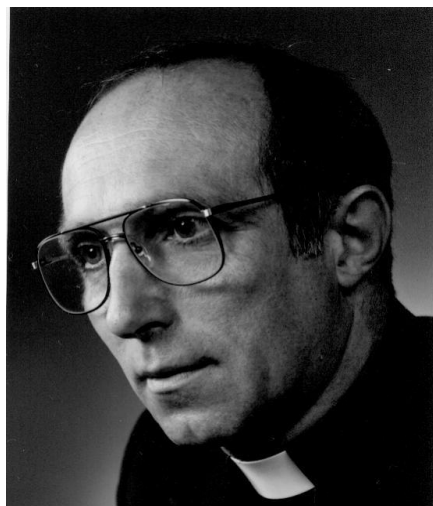
Așa și stelele universului ne aleg la’nsuflețire după fructele copacilor ce ne-au zămislit. E un truc. E un mit. La metafore suntem încă buni.

Dar ceea ce va fi merită de povestit.

Comoara mioritică

evocări, memorii, tradiții literare

Dumitru ICHIM

Semnătura de aur a spicului

În fiecare ființă umană există undeva, în partea de răsărit a sufletului, ceva ca o prisacă, un loc de taină, o poiană ascunsă în care în momentele cele mai grele din viață te retragi pentru a te reculege. Numai de pe acolo te poți „culege din nou”. Uneori te poți „culege” destul ca să porți merge mai departe, alteori rămâi să-ți cauți cioburi din „inima zdrobită” pe sub rugii de mure sau așchiile unui apus împrăștiat printre hribării înveninate. Înseamnă că nu ai ajuns încă la locul adevărat al „culegerii”.

Am încercat de multe ori să-i definesc locul sau timpul și toate încercările cugetului meu s-au oprit ca la o poartă de lemn precum cele povestite cu dalta prin Maramureș. Rațiunea m-ar duce la un geografic al memoriei, dar locul acela e izvodit numai de inimă de aceea niciodată nu i-am putut opri hiperbioticul nici cu penița, nici cu penelul. Nu este nici moarte, nici viață, ci numai o nostalgie după ceva care ți se pare că a fost, o hălăduire orfeică pe tărâmul lui Thanatos.

Pe drumul acela am luat-o razna de la verbul bătătorit de turmele verbelor cu clopot pentru că mă prinse un dor de moarte după el. Am dezlegat cărarea de lângă troița lui „a fost odată...” și hai la drum!

Nu știu de ce întotdeauna când se vorbește de om se folosește prezentul. E un nonsens. Omul „a fost” sau omul „va fi” tocmai pentru faptul că omul „nu este”. Numai El s-a recomandat: „Eu sunt Cel ce sunt”, dar pe om l-a creat după chipul lui Alfa (cel care a fost) și după asemănarea lui Omega (cel care va fi). Despre Adam se spune că „a fost odată” și din coasta lui a fost creată „niciodată” și de aceea adevărata poveste a omului începe cu „a fost odată ca niciodată”. ...și am întrebat pe păstorul de la piciorul plaiului cine „a fost” cel care pentru care clopotul de la schitul de sus atinge luceafărul numai într-o parte de parcă funia ar fi fost trasă de un brad rănit la picior. Ciobanul se uită la mine ca și cum ași fi fost nemernic prin ținuturile acelea și-și încep povestea despre un prinț al munților și al „glăvilor”

ciobănești și cum a fost la nașterea lui. După ce a venit pe lume copilul, ușa s-a deschis și un înger desculț a intrat tiptil în casă și s-a așezat cuminte pe o laiță. Era îngerul păzitor al copilului. În mână avea o creangă de luceafăr abia înflorită și când părinții au întors capul spre neobișnuitul oaspete acesta puse degetul la gură și le făcu semn să asculte la fereastră. Pe prispă, de pe culme, coborâseră ursitoarele și abia se auzeau pentru că deși martie iarna părea că se răzbună din toate vifornițele ei. Zice una: „Purces-am tot pământul și-am rătăcit tot ceriu/ dar n-am în straița sorții nimic pentru Valeriu”. A doua încalte, deși abia se auzea din cauza viforului, și mai și, ghicindu-i timpul, vadul: „Va fi sărac în lume ca'n vârful de munte bradul/ ce stă'n pridvorul lunii cu fulgerul sub scară,/ mereu flămând de ceruri, iar pita lui - amară.” Tatăl copilului se uita la înger, cu mâna dreaptă acoperindu-și gura de spaimă, dar acesta dădea din cap afirmativ, în semn de consolare, în vreme ce altă ursitoare continuă: „Nu va avea palate, nici aur, nici moșie/ nici ceasul de puiește norocu-n răgălie/ și nici odihna bălții, nici țarini, heleșteie,/ tot singur ca un vultur genunea'n dor să-și beie.” Ce vor mai fi spus nu se știe pentru că vifornița de afară smulgea copacii șuierând, cert e că îngerul cu bastonul în mână stângă se ridică de pe lavița de lângă cuptor și binecuvântându-l cu dreapta continuă și el, puțin mai altfel: „Sărac te naști ca neamu-ți ce-n sfinte cărți ți-l caut./Nu plânge ce ursirea pe plaiul tău înhribă/ că neamul îți vei strânge la Cina din colibă./ Ca semn de cărți izvorul altarelor pădurii / te-o învăța să murmuri genunile Scripturii./ Sub spicul slovei tale crescut ca din vioară/ Cuvântul va fi Mire și nunta-I va fi țară./Din stih să-ți odrăzlească și dorul și bobocul/amirosind ca nardul când întâlnește focul,/ să fie precum nuca, amar numai la coajă,/ tot ce atingi doar farmec și grâu nuntind sub mlajă./ Cu ce îți las în leagăn vei toarce veac în clipă, / Și îngerul își smulse o pană din aripă.”

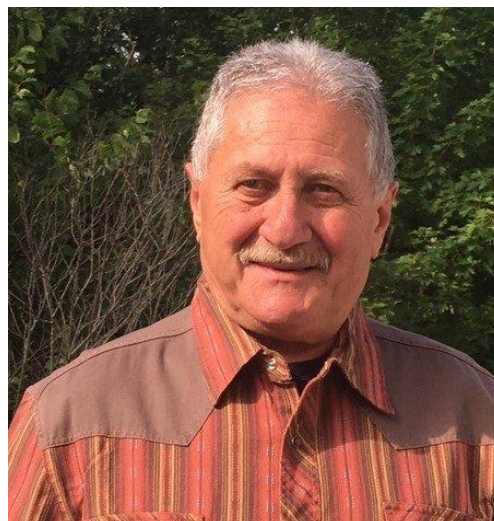
ÎPS Bartolomeu Anania

... m-am despărțit de păstor și cu frică urcam spre prisaca lui „a fost odată ca niciodată.” Aceasta a fost povestea omului, prietenului și poetului până la puntea întreită de aleluia. Până aici a fost umbra de la pana de înger. Mai mult decât aceasta nici un slujitor al cuvântului nu poate râvni mai mult. Dar pomenirea veșnică adusă neamului dintru ale neamului, nu sunt numai cărțile lui, ci Cartea Împărăției. Orice ierarh înaintea semnăturii desenează semnul unei cruci. Părintele Anania, chiar ca slujitor al Cuvântului, va rămâne original prin heraldica spicului de grâu ca o semnătură de aur în „reavănul pământ” românesc.

Kitchener, Ontario, Canada

...

Dorin NĂDRĂU

Eminescu, o excepție inexplicabilă?

Apreciat de mulți oameni care l-au cunoscut ca un geniu, Emil Cioran, recunoscut ca un excelent evaluator al omului și al condiției umane, se referă la poetul universal și teoreticianul național în următorii termeni, citatul sugerându-mi titlul acestui eseu: „Afară de Eminescu, totul este aproximativ în cultura noastră. Niciunul nu ne-am lăudat cu el. Căci nu l-am declarat cu toții o excepție inexplicabilă printre noi? Ce a căutat pe aici cel pe care și un Budda ar putea fi gelos? Fără Eminescu am fi știut că nu putem fi decât mediocri, că nu este ieșire din noi înșine și ne-am fi adaptat perfect condiției noastre minore. Suntem prea obligați față de geniul lui și față de tulburarea ce ne-a vărsat în suflet” („Schimbarea la față a României”, 1936).

S-a scris mult despre Eminescu, dar, totuși, un secol de exegeză nu numai că n-a izbutit să-i dezvăluie în totalitate mesajul, dar a făcut tot ce i-a stat în puteri pentru a aduna neguri de falsă știință asupra acestui mesaj. Luminilor eminesciene, destinate să trezească din punct de vedere spiritual această cultură și acest popor, li s-a ridicat în față zidul de impenetrabilă pâclă la care au trudit și trudes, iluzionându-se că o fac întru slava poetului, estetismul, impresionismul, structuralismul și alte deșertăciuni intelectuale ale veacului.

O scurtă privire asupra parcursului său existențial ne dezvăluie unicitatea acestei nobile individualități care a zăbovit printre români timp de patru decenii. Produs al unei Bucovine austro-ungare, provenea dintr-o familie

de oameni gospodari veghind la bunăstarea neamului lor. Soarta a vrut ca Eminescu să rupă această tradiție. Astfel, el nu pune niciun preț pe munca pe care nu și-o impune el însuși. Este un elev dificil. De aceea, face studii incomplete în școlile germane de la Cernăuți, urmate, la 14 ani, de o primă fugă; apoi, o a doua. Îl regăsim ca traducător, sufleur ori simplu valet în compania unor trupe de actori pe care le va fi urmat vreme de aproape trei ani în peregrinările lor prin provinciile românești. Pe jos, cu sacul în spinare, îmbrăcat cine știe cum, hălăduiește în lung și în lat, îndemnat de un instinct de libertate mai puternic, în el, decât instinctul de conservare. Cunoaște foamea și i se întâmplă să înnopteze pe pământul gol sau într-o căpiță de fân. Lungi ani de rătăcirii, hotărâtori în viața lui. La Universitatea din Viena (1869-1872), la cea din Berlin (1872-1874), frecventează cursuri variate, fără cea mai mică osteneală de a obține diplome. Fără titluri, fără avere, fără ambiție socială, nu i se vor oferi decât posturi supuse fluctuațiilor politice: director de bibliotecă la Iași, apoi inspector în învățământul primar, în sfârșit, redactor la București la organul conservator „Timpul”. Se dăruiește acestor munci de rând cu o convingere care emoționează. Încetul cu încetul, puterile i se sleiesc și vine o zi, în 1883, când conștiința i se întunecă. De aici înainte, în alternative de luciditate și de absență, și-a trăit până la moarte calvarul. Nimeni nu îndrăznește să-și închipuie ce ar fi fost opera întreagă a

acestui geniu care a încetat să producă la treizeci și trei de ani.

Nimic mai eronat decât a extinde tragismul destinului personal și pământesc al lui Eminescu asupra spiritualității care se exprimă prin el și a cărei identificare cere alte mijloace și altă perspectivă decât acelea ale „micii istorii”. Pentru români, Mihai Eminescu, al cărui geniu a depășit incontestabil epoca, este un sfânt, deoarece în el a trăit ce mai sfântă dorință de a risipi negurile neștiinței spirituale, dorință care, între granițele acestui neam, n-a pârjolit niciun suflet cu o asemenea forță.

De Eminescu ne apropiem mereu cu o emoție neobișnuită, el fiind mai mult decât un poet de geniu. Mari cărturari din panteonul spiritualității românești au încercat să-i definească trăsăturile esențiale: Titu Maiorescu, Tudor Vianu, Perpessicius, Constantin Noica, Lucian Blaga, Edgar Papu, George Călinescu. Mihai Eminescu este nu numai cel mai mare, dar și cel mai actual cugetător român. Gândirea eminesciană este, în integralitatea ei, emanația unui dor mistuitor de cunoaștere, o cunoaștere capabilă să răspundă celor mai radicale și mai neliniștitoare probleme ce pot apărea unui cuget doritor să-și explice venirea și rostul său pe lume, plecarea de aici și rațiunea ei.

Privită în ansamblul ei din punctul de vedere al omului modern obișnuit, opera eminesciană pare a nu avea în ea nimic religios. Mai degrabă

sar în ochi izbucnirile de revoltă vehement-atee ca cea din „Împărat și proletar” („Religia - o frază de dâșii inventată...”) sau din „Mortua est” („De e sens într’asta, e’ntors și ateu...”). Când sapi mai adânc în straturile sufletești ale poetului, în sensul unei arheologii spirituale, descoperi însă că dincolo de durerea generatoare de asemenea izbucniri, stă o senină și indestructibilă certitudine. Este cu neputință, îi spune o voce din străfundul străfundurilor, ca măreața armonie cosmică să nu aibă un autor. Îl trimite spre această unică și incontestabilă obârșie însăși răzvrătirea care, în „Rugăciunea unui dac”, capătă forma răfuiei și imprecăției: ea are un obiect care, indiferent cum ar fi el, bun sau rău, drept sau nedrept, demonstrează prin însăși existența lui absurditatea oricărei încercări de a-l tăgădui.

În fine, cred că nu se poate vorbi despre actualitatea și personalitatea lui Eminescu fără câteva referiri la activitatea sa ziaristică. O veche prejudecată potrivit căreia gazetăria lui Mihai Eminescu a fost, printre altele, și cauza prăbușirii lui, nu poate zădărnici o privire obiectivă asupra publicisticii sale, concluzia care rezultă fiind că aceasta impresionează prin valoare și calități deosebite. Activitatea sa

gazetărească a fost marcată de o receptare sinusoidală, determinată de circumstanțele istorice și orientările ideologice și pragmatice ale societății românești. În epocă, publicistica sa nu a fost apreciată la adevărata ei valoare, fiind socotită ficțiune discursivistă. Cu toate acestea, s-a dovedit că ea nu este cu nimic inferioară liricii eminesciene. Eminescu a fost un împătimit al ziaristicii, chiar dacă s-a raliat ei de nevoie, iar istovitoare muncă de gazetar i-a răpit din truda creației sale poetice. Trebuie remarcat, în același timp, că perioada în care s-a dedicat gazetăriei a coincis cu maturitatea deplină a capacității sale creatoare, fapt care explică puterea sa de a susține în mod strălucit numeroase campanii de presă care probează că el nu a fost robul unei profesii străine și nici a unor convingeri de ocazie.

Cu un ochi întors spre armonia unei lumi tradiționale pierdute, cu altul către nihilismul modern al prezentului, autohtonist și suveranist atașat de miturile și tradițiile românești străvechi, dar și un cosmopolit format de marea cultură occidentală, un produs de lux al Vienei și Berlinului universitar, Mihai Eminescu a fost un patriot ardent și, totodată, unanim recunoscut poet universal și teoretician național.

Cleopatra LORINȚIU

Bucuria lecturii învinge orice ! Cireșarii.

Cine-a trăit prin România anilor 70, fie și puțin, că o fi fost copil sau adolescent sau chiar părinte ori bunic, nu se poate să nu se fi întâlnit cu plăcuta lume a Cireșarilor. Era o infuzie de bucurie și spirit prietenesc iar autorul, Constantin Chiriță, un autor pur și simplu idolatrizat de publicul său. Romancier de har, Constantin Chiriță avea să rămână în istoria literaturii române mai cu seamă prin cărțile sale pentru copii!

„Cireșarii„ de Constantin Chiriță , în ”aventura capitală de recuperare a râsului și bucuriei”

Remarc azi, cu oareșce întristare dar și resemnare, cum se sting amintirile, recunoașterile și chiar pasiunile față de cărți și autori dintr-o perioadă nu chiar depărtată din literatura noastră românească.

Am zis ”remarc”, pentru că de făcut nu putem face mare lucru. Căci dacă la francezi, de pildă, (indiferent de epocă) autori precum **Marcel Pagnol** (1895-1974) sau **Alain Fournier** sau chiar **Valery Larbaud** cu ale sale ”*Enfantines* ”sau *Fermina Márquez*, rămân neafecțați de regimuri politice, guverne, miniștri, ideologii persistente sau efemere, șefi de instituții culturale naționale și sunt repere readuse mereu în actualitate ca o datorie literară și culturală, la noi nu se petrece așa.

Răsfoind arhiva generosului Gheorghe Tomozei, cel atent mai degrabă la alții decât la consolidarea propriei ”statui” literare, dau peste texte nespuse de calde și tandre de pildă despre **Constantin Chiriță**, cel care a fost o bună bucată de vreme cel mai citit prozator din România, evident grație publicului său de milioane de tineri și copii. Făceam parte și eu din acel public al *Cireșarilor*, poate și voi, cei care citiți acum aceste rânduri.

”Cariera *Cireșarilor* e fără egal în cultura noastră și ea trebuie continuată prin retipăriri sistematice, fiindcă volumele lui Chiriță aflate în biblioteci sunt de atâta împătimită folosire, inutilizabile. Majoritatea nu mai au coperti, sunt ferfeniță (o, și avem atâția autori de cărți virginal!) cerneala tipografică s-a stins.

Copiii, se vede, ba chiar și junii, citesc nu doar cu ochii ci și cu visul și respirația.”scrie Tomozei improvizat în luna martie a anului 1985 în, ceea ce am numi acum ”*influencer*.”

Glumesc, desigur. Impulsurile și sugestiile din paginile revistelor culturale erau

pe vremea aceea luate în seamă de ”șefii de cultură” ! Adică aveau un ecou. Acum, azi adică, putem să scriem noi pomelnice și atitudini-fluviu oriunde am vrea, ele nu mai ajung nicăieri. Domnia rețelelor sociale a înăbușit ecoul.

Constantin Chiriță alături de prozatorul D.R. Popescu și Gh. Tomozei

Tomozei îl elogia somptuos : ” De-ar scrie Chiriță de acum înainte iliade și comedii (divine, desigur), pe ”Roșu și negru” de l-ar scrie ori ”Război și pace”, ar fi, se înțelege, citit și prețuit dar de iubit tot pentru **Cireșarii** ar fi , mai mult și mai mult. Fapt ce nu micșorează interesul cu care au fost primite în timp și alte opere ale sale (*Întîlnirea*-1959, *Oțelul*- 1960, *Pasiuni*-1962 și trilogia polițistă apărută în 1969 ce alătură unui *Trandafir alb*, *Un pescăruș alb* și un *Înger alb*.) *Cireșarii*, cartea compusă pe parcursul mai multor ani, concepută inițial într-un tom dar continuată ulterior la ”somarea” cititorilor-are în literatura noastră o valoare de unicat.Chiriță a imaginat o adevărată lume de copii și adolescenți, mișcând zeci de personaje, animând o epică derulată febril „lume aflată (la puțini ani de la sfârșitul războiului) în ”*aventura capitală de recuperare a răsului și bucuriei*.”

Cam așa era, lumea românească se recupera greu și după război, și după cizma sovieticilor a cărei apăsare strivitoare se mai domolise un pic odată cu anii șaizeci. Un pic. Ei, nu de tot.

”Chiriță participă la propriile-i narațiuni, inventează năstrușnic și neostenit un noian de întâmplări asupra cărora glosează apoi cronicărește, dar tonul revelator e mereu schimbat.În subtext ”Cireșarii ” refac -fără pretenția îndeobște trivială a parodierii-procedeele devenite clasice ale unei literaturi absurd denuminate adesea ca fiind scrisă pentru copii și tineret.”Plasarea prozei lui Constantin Chiriță e iarăși o dovadă de încercare de sincretism, de ancorare într-o lume mai largă :” Chiriță reface, virtuoz, ceva din desenul Aventurilor lui Telemachos, uzează de grația anderseniană ,poate fi ”sentimental” ca De Amicis, bonom ca Dumas- Bătrânul, uzează de enormități julesverniene, își poate face paginile să consume cu Swift dar și cu Zevaco și totdeauna nu uită să-și reamintească descendența marcat sadoveniană. Fraza sa are adesea transparența rostirii nuveliștilor de la *Hanu Ancuței*.Și la Chiriță ne întâlnim cu voluptatea de a povesti a autorilor moldavi, și el concepe scrisul ca pe un ospăț narativ, o desfătare cu fapte.”

Și aici , Gheorghe Tomozei marchează cu delicatețe rolul fundamental al lui Sadoveanu în devenirea prozei noastre.

Subliniind cum Chiriță preia ceva din formula fascinantă a *Hanului Ancuței*, Tomozei infiltrează ca în nespus de multe texte ale sale, imboldul recunoașterii geniului patriarhului prozei noastre.

Scris în 1985 acest text, eseu despre autorul *Cireșarilor*, nu avea cum să anticipeze valul de răutăți contestatare declanșat împotriva imensului nostru Sadoveanu, trecut prin ciur și prin dârmon, și de unii contestat copios.

Dar să mai zăbovesc asupra uitatului Chiriță (n. 12 martie 1925,Puțul Olarului, comuna Ibănești, Vaslui — d. 14 noiembrie 1991, Königswinter, Germania) din fericire elogiât de curând de istoricul Adrian Cioroianu la Biblioteca Națională, ca autor al unei serii literare” formatoare ”. Vasluiianul care a făcut parțial școala la Bârlad, la Liceul ”Gh. Roșca Codreanu” a avut ”vina” de a fi fost un om al epocii sale, al timpului pe care îl trăia, și așa a devenit vicepreședinte al

breslei scriitoricești. Cât încă apele valorizărilor în lumea românească sunt tulburi, nu vom avea prea curând parte de drepte judecăți în privința acestor scriitori. Judecați de multe ori după criterii foarte subiective, mai cu seamă ținând de biografii, afilieri, coterii, relații pur personale sau duplicități devenite brusc "eroice."

Iar Chiriță a fost doar un om dintr-o bucată. "Scriitorul așa cum îl știm, e un "cireșar" avant la lettre, elegant, sobru, *spuitor* de versuri cu mare meșteșug și fermecător conviv. A avut înainte de a deveni scriitor, slujbe din cele mai ciudate. A fost muncitor, ba, de dăm crezare folclorului "nou" a rupt și lanțuri într-un circ, asemeni unui Zampano fellinian. Savurează vorba de duh, dar dacă se

spune o necuviință...roșește, cu fruntea brumată brusc și ...dispare. Fiindcă are un mod și el original de a-și certa ori combate interlocutorii: refuzându-și violența de orice fel, rămânând totdeauna ceremonios, nutrind cultul omului bun. "

Am citit și eu *Cireșarii*, împrumutată de la biblioteca orășanească dintr-un mic oraș transilvan, paginile erau cu adevărat ferfeniță, iar verile petrecute cu ei au fost cele mai frumoase din viață...

O fi nostalgia de vină?

O fi părerea de rău că toți cei aflați azi la copilărie se duc spre povești create de autori mai bine orientați de agenții literari, către J. K. Rowling și către R. R. Tolkien iar lumea noastră nu mai atrage deloc ?

Instantaneu la evenimente scriitoricești de la începutul anilor 80. In imagine Constantin Chiriță și Gheorghe Tomozei

Ileana COSTEA

Simpozion Eminescu în premieră la Chicago

“Eu sunt din 1985 aici și nu a avut niciodată loc un simpozion Eminescu la Chicago”.
(Cristian Bălan)

“Noi n-am rămas la Eminescu, noi am ajuns la Eminescu, la Eminescu nu se rămâne, la Eminescu se ajunge.”
(Grigore Vieru)

“Eminescu mai are să ne dea...Tot apar materiale și aspecte inedite. Deci nesfârșitul, infinitul Eminescu trebuie descoperit până la capăt.”
(Anca Sîrghie)

Introducere

Iată-ne în cea mai frumoasă metropolă din SUA, Chicago. Pe 17 ianuarie 2026 a avut loc un eveniment cultural deosebit și unic, *Eminescu - Viață, Operă și Posteritate*. Aceasta, cu ocazia Zilei Culturii Naționale, aleasă a fi în ziua de naștere a poetului nostru național, Mihai Eminescu. A fost un eveniment deosebit, față de multe altele care se fac în Chicago-aniversări, petreceri, baluri. Evenimentul a reunit personalități din mediul cultural și artistic, precum și membri ai comunității din Chicago interesați de patrimoniul cultural românesc. Dintre personalitățile care au participat la eveniment sunt

de menționat două importante, dl. Consul General al României la Chicago, Lucian Ilie Stănică, prezent în sală, și Excelența Sa, academician Ioan-Aurel Pop, Președintele Academiei Române, care a salutat reuniunea online.

Evenimentul a fost organizat de Consulatul General al României la Chicago împreună cu organizații românești culturale și de media din zona Chicago, precum United Romanians NFP, Romotana, Romanian Heritage Center NFP, Comunitatea Moldovenilor din Chicago, Tribuna Românească, Romanian-American Network, în colaborare cu organizații din SUA, Canada și România: Academia Română, Uniunea Scriitorilor din România – Filiala Sibiu, Asociația „Liga Culturală Sibiu”, The Romanian Institute of Orthodox Theology and Spirituality, New York, Cenaclul Românesc „Mircea Eliade” din Denver, Colorado, și Cenaclul Literar

Foto 1: Vizita la Consulatul General al României la Chicago. De la stânga la dreapta: Silvia Trușcă, Lucian Ilie Stănică și Anca Sîrghie

Destine Literare” din Montreal.

Organizatorul local a fost dl. Steven V. Bonica, Președinte și Director Executiv al societății Romanian Heritage NFP. Dânsul are peste 30 de ani de experiență în administrarea afacerilor, management, marketing, relații publice și media. Este fondatorul mai multor organizații românești la Chicago, ctitorul și editorul ziarului „Romanian Tribune” (cu impresionantă longevitate de publicare).

Evenimentul a început cu salaturile rostite în sală de dl. Consulul General și de dl. Bonica. Au urmat câteva cuvinte de salut trimise din țară, ca cel al dlui Ioan Aurel Pop, Președintele Academiei Române și al Claudiei Motea, actrița româno-canadiană care s-a întors în țară. Toate cuvintele de început au fost remarcabile. Iată câteva spicuiuri din ele:

Dl Ioan Aurel Pop, Președintele Academiei Române, ne-a amintit că Ziua Culturii Naționale a fost propusă ca sărbătoare de către Academia Română în anul 2010. Din 2011, sărbătorim cultura națională în ziua de naștere a poetului nostru național, Mihai Eminescu. A povestit puțin despre viața și cariera lui Eminescu și a explicat motivul pentru care celebrăm cultura națională românească în ziua nașterii lui Eminescu. Pentru că „Eminescu este simbolul nostru național, al creatorilor de valori spirituale, intelectuale, în limba română și legate de români și de România. Eminescu ne-a trasat programul de dezvoltare a culturii românești.” Domnia Sa ne-a îndemnat ca în ziua nașterii lui Eminescu, „să ne gândim mereu la întreaga cultură națională, să o prețuim și să înțelegem că, fără cultură generală dobândită în școală, nu ne putem îndeplini condiția umană. Ca oameni, suntem obligați să știm, să cunoaștem. Ca români, suntem obligați să ne exprimăm în limba română, iar ca cetățenii ai Universului, e foarte frumos și important să facem cultura română cunoscută și altora.”

Lucian-Ilie Stănică, *Consul General la Chicago*, care răspunde de zona Mid-West din SUA, ne-a spus câteva cuvinte despre ce reprezintă Eminescu care „ne-a lăsat o zestre uriașă: limba română modernă”. Ne-a amintit că “Eminescu a pendulat între valorile poporului nostru, aproape de lumea religioasă și cultură universală, sub influența filosofilor Schopenhauer și Kant. Eminescu „ne face părtași la golgota neamului românesc, peren și supraviețuitor.” Dânsul s-a referit la simpozionul științific de anul acesta ca la „o premieră culturală excepțională, care se datorește dedicației și pasiunii neobosite a doamnei Profesor Anca Sîrghie”, dânsa având un rol fundamental în realizarea lui. Domnul Consul a îndemnat pe toți „să profite de bogăția livrescă îngrijită cu minuțiozitate” de prietenul lui, Steven Bonica la Romanian Heritage Center. A mai spus că evenimentul acesta din 2026, „se circumscrie proiectului lansat în anul 2024 de către Consulatul General al României la Chicago „No. 1 Romanian Community”, concept menit să coaguleze energiile creatoare ale românilor din Chicago și din întreaga regiune Midwest a SUA. „Mihai Eminescu este o ancoră a culturii românești, un reper care transcende timpul, un simbol literar incontestabil.”

A urmat cuvântul călduros al dlui Bonica, început cu o confesiune elucidantă: „La aproape patruzeci și doi de ani de când am părăsit România ca apatrid, îmi dau seama că unele legături nu pot fi rupte de granițe, regimuri sau timp. Limba română, cu toată încărcătura ei afectivă, a rămas pentru mine un spațiu de întoarcere. Iar Mihai Eminescu a fost și a rămas una dintre cele mai adânci ancoră ale acestui spațiu.”

Claudia Motea este scriitoare și actriță, cunoscută pentru cartea și spectacolul *Brâncuși, dragostea mea* și piesele “one woman show” pe care le face. În piesa *Brâncuși, dragostea mea* ea interpretează în mod remarcabil nouă roluri feminine distincte, cele mai importante femei din viața și opera sculptorului Constantin Brâncuși. Recent, în luna ianuarie 2026, luna lui Eminescu, ea a jucat rolul Veronicăi Micle în piesa *Eminul meu iubit*. Spectacolul multi-media s-a jucat recent la Teatrul Național din București, la Palatul Parlamentului și la Palatul Culturii „Teodor Costescu” din Drobeta-Turnu Severin. Dna Motea s-a adresat direct emigranților români, mărturisind că și ea a emigrat în Canada și a trăit ani buni departe de țară. Așa că este la unison cu toți cei plecați, cu dorurile lor, cu luptele lor, cu nevoia lor de a „rămâne ancorați în limba și în frumusețea românească, purtând România în suflet ca pe o icoană.”. Actrița și-a exprimat dorința de a prezenta la Chicago spectacolul dedicat lui Brâncuși în viitorul turneu pe care îl va face în America. L-a numit pe Eminescu „luceafăr sfânt al limbii române, care atâta timp cât îl rostim, îl simțim, îl iubim, el rămâne cu noi, prin noi, cu noi, pentru noi.” Atât dl. Ioan Aurel Pop cât și Claudia Motea au felicitat pe cei care au organizat acest simpozion.

Evenimentul s-a desfășurat în două momente distincte. Prima parte a fost o sesiune-simpozion de comunicări științifice pe teme eminesciene cu un subtitlu foarte frumos „De la viața poetului Mihai Eminescu la versurile „abia-nțelese, pline de-nțelesuri”. În partea a doua s-a desfășurat un recital poetic-muzical, susținut de români din comunitatea locală.

La adresa <https://www.facebook.com/RoHeritageCenter/videos/1587017375664360> este înregistrarea video a părții a 2 a.

Foto 2: Începutul simpozionului. Pe primul rând, în centru - scriitorul Cristian Petru Bălan.

Evenimentul a fost găzduit într-o spațioasă sală a Romanian Heritage Center NFP a dlui Bonica (81N.Broadway Street, Des Plaines, ÎL 60016, Chicago Metropolitan Area). Impresionați erau pereții cu rafturi pline cu cărți românești. Pe o latură a sălii erau expuse câteva frumoase costume naționale. Este o sală în care dl. Bonica organizează multe evenimente culturale.

Foto 3: Dl Steven Bonica, gazda evenimentului.

Evenimentul a fost bine organizat, de o înaltă ținută științifică și artistică. El s-a bucurat de un public numeros, atât în sală cât și online. În estimarea mea au fost peste 40 de persoane la fața locului și 30 online. El a fost hibrid, cu participanți la fața locului și online. Poate ar fi fost mai potrivit pentru un simpozion să fie pe Zoom, care permite interacțiune între prezentatori și participanți. Dar cum timpul trebuia bine controlat ca să nu se lungească peste răbdarea audienței, dl Bonica a hotărât să folosească Facebook-ul. Și așa evenimentul a durat 5 ore jumătate (de la 18 până la ora 23 și jumătate, ora României). Timpul a trecut însă repede evenimentul în totalitate fiind captivant.

Foto 4: Expoziția de costume românești...

Simpozionul Academic Literar Internațional

De la viața poetului Mihai Eminescu la versurile „abia-nțelese, pline de-nțeleșuri”

10:00 am – 12:45 pm. Iată mai jos programul simpozionului.

PROGRAMUL SIMPOZIONULUI “MIHAI EMINESCU” DE LA CHICAGO

17 ianuarie 2026.

1. Prof. dr. Cristian Bălan, Chicago: *Mihai Eminescu în cinematografia românească*.

Prezentarea cărții-scenariu: Cristian Bălan, *Geniu sublim*, Editura Anamarol, 2016.

2. Conf. univ. dr. Anca Sîrghie, Sibiu: *Anul fatidic 1883 pentru publiciștii Nicolae Cristea și Mihai Eminescu*.

Prezentarea cărții: Anca Sîrghie, *Mihai Eminescu. Studii și eseuri literare*, cu o prefață de Nicolae Georgescu, Editura Junimea, Iași, 2025.

3. Prof. univ. dr. Theodor Damian, New York: *Taină lumii în poezia lui Mihai Eminescu*.

4. Prof. univ. dr. Nicolae Georgescu, București: *Mit și stereotip în biografia politică a lui Mihai Eminescu*.

5. Pr. Cosmin Preda, Chicago: *Cum am studiat eu poezia lui Mihai Eminescu*.

6. Prof. Sebastian Doreanu, Denver: *Mihai Eminescu în America*.

7. Lector. univ. dr. Livia Iacob, Iași: *Însemnele clasicității la Mihai Eminescu*.

8. Scriitorul Mihai Nicolae Stanca, București: *Motivul minții în opera lui Mihai Eminescu*.

Prezentarea cărții *Mihai Eminescu și Adevărul Sfintei Scripturi*.

9. Prof. univ. dr. Simona Modreanu, Iași: *Eminescu și albastrul timpului*.

10. Prof. univ. dr. Ion Dur, Sibiu: *De ce l-a citit Constantin*

Noica, de ce îl (re) citim noi pe Eminescu?

11. Pr. Marin Mihalache, Chicago: *Înțelesul creștin în poezia lui Mihai Eminescu*.

Prezentarea cărții: Ion Dur, *Eminescu. Gânditor privat și gazetar cu „metod științific”*, Editura Junimea, Iași, 2023.

După cum arată programul, titlurile lucrărilor sunt deosebit de interesante și prezentările sunt înserate cu 4 prezentări de carte, spre a face o combinație mai antrenantă. Inițiativa simpozionului a fost a Consulului General al României din Chicago, care dorea să integreze în evenimentul pentru Ziua Națională a Culturii un simpozion științific despre Eminescu. După un turneu de conferințe în SUA, scriitoarea care a activat timp de două decenii drept conferențiar la Facultatea de Litere din Sibiu, dna Anca Sîrghie, se afla în vizită la Chicago în octombrie 2026. Dna Sîrghie are multă experiență în această privință, căci a participat la 155 de Zoom-uri. Dânsa organizase multe evenimente științifice (printre altele, ultimele 6 ediții ale Colocviului anual Emil Cioran de la Rășinari). Iar familiaritatea dânssei cu Eminescu este la fel de impresionantă: „Numele care apare cel mai des în scrierile mele este Eminescu.” mi-a spus dânsa. A predat Eminescu timp de 51 de ani, întâi la liceeni și apoi la studenți. Dl Consul General a invitat-o la Consulat pentru a-i cere un sfat în proiectul dorit de dânsul: un simpozion Eminescu în cadrul sărbătoririi Zilei Culturii Naționale. Și dânsa a acceptat să-l ajute. A început imediat să invite eminescologi prestigioși. Pentru că era vorba de un simpozion științific, dna Sîrghie a ales specialiști care au avut ani de zile de activitate eminesciană, au publicat cărți despre poetul național, au primit premii pentru activitatea lor eminesciană. Țin să precizez că termenul „eminescologie” se referă la știința despre viața și opera lui Eminescu, și a început să se folosească din 1986. S-a pus problema timpului alocat comunicanților. De la inițiala propunere a dlui Bonica de „numai o oră” s-a ajuns la 2 ore și 40 minute. Sigur și acest interval era insuficient pentru prezentări de specialitate, de mare valoare, mai ales că numărul de eminescologi care au acceptat invitația dnei Sîrghie și au vorbit la simpozion a fost mare: 11 comunicanți în total, scriitori, profesori și preoți, cu teme tot una și una de interesante, doi din Chicago și ceilalți din țară, de la New York, din Denver etc. Anca Sîrghie s-a asigurat că nu va vorbi nimeni care nu este în temă; că vor fi numai eminescologi de valoare. Moderatoarea urma să fie dna Anca Sîrghie și istoricul Sebastian Doreanu, cunoscut pentru sesiunile de mare calitate pe care le-a organizat pe Zoom, de-a lungul anilor recentți, din Denver Colorado, SUA, cu Cenaclul Românesc „Mircea Eliade”, ambii online. Așadar, moderatorii pe care eu îi cunosc bine de la numeroase cenacluri și seminarii la care am participat. Ei au făcut, ca de obicei, o treabă excelentă la acest eveniment, cu scurte prezentări ale comunicanților și comentarii interesante la temele tratate. Fiecărui comunicant i s-a rezervat 10 minute de vorbit. Dl Doreanu a anunțat de la început că va folosi metoda lui de la Cenaclul din Denver și va suna un clopoțel când timpul expunerii se termină. Cu timpul limitat acordat simpozionului controlul trebuia ținut strâns. Și iată că aceasta a supărat pe unul dintre vorbitori. Dar clopoțelul a sunat și s-a trecut la următorul. Pentru a destinde atmosfera, comunicările științifice au alternat cu lansarea unor cărți despre Eminescu, cât se poate de recente, ca astfel să fie aduse noutăți, realizându-se astfel o combinație interesantă. Simpozionul a fost internațional, căci atât prezentatorii cât și cei în audiența online au fost din multe colțuri ale lumii: România, SUA, Canada, Germania, Franța, Israel etc.

Primul prezentator la simpozion a fost scriitorul și profesorul Cristian Bălan, având vârsta de 90 de ani, la care „citește fără ochelari”. Anca Sîrghie mi-a povestit cum căutând să găsească eminescologi adevărați chiar în zona Chicago a dat de dl Cristian Bălan, care fiind în vârstă, nu mai apăruse la manifestări culturale de mult. Locuia la 2 ore de Chicago și dna Sîrghie s-a dus la el acasă condusă cu mașina de fiica lui, dna Codrina Bălan. Când i-a vorbit despre simpozionul științific Eminescu, dl Bălan imediat a acceptat să participe. Și a fost de fapt vedeta simpozionului.

De la el dna Sîrghie a plecat cu un braț de cărți, vreo 12 cărți, dovedind că este un autor prolific. El a realizat, fie ca poet, fie ca sculptor sau ca pictor mai multe lucruri deosebite legate de Eminescu. E impresionant câte a vrut să facă pe tema Eminescu și cât a realizat. Cel mai important este un scenariu de vreo 300 de pagini numit *Geniu sublim*. Motiv pentru care și-a intitulat prezentarea la Simpozion *Eminescu în Cinematografie*. Pe când locuia la Ploiești reușise să găsească niște specialiști la Buftea care și-au exprimat dorința să-i pună scenariul pe peliculă. În scenariu apăreau 200 de personaje. Dar dl Bălan a hotărât să plece din țară și din momentul acela proiectul s-a oprit.

La Scăieni, Prahova, unde a locuit o vreme, pe frontispiciul Casei de Cultură, dl Bălan făcuse cel mai mare portret al poetului din câte există. Dar după plecarea lui din țară, autoritățile au ras până la

cărămidă portretul, ștergându-l. După Revoluția din 1989, când s-a dus în vizită în România, dl Bălan l-a pictat din nou. Și iată-l onorându-l pe Eminescu și în sculptură. Tot la Scăieni se află și astăzi o sculptură făcută de dl Bălan, cu busturile lui Mihai Eminescu și Veronica Micle puse pe același soclu, unul lângă altul, proiect unic în lume.

Anca Sîrghie a făcut o interesantă și inedită paralelă între doi publiciști străluciți, Mihai Eminescu și Nicolae Cristea cu activitate și idei similare. Cei doi nu s-au întâlnit decât prin scris și niciodată față în față, dar s-au apreciat. Ambii erau prea prinși în munca lor publicistică foarte solicitantă.

Nicolae Cristea absolvise la Sibiu două facultăți, Teologie și Drept, completate cu studii de Economie și Filozofie la Universitatea din Leipzig. În 1865, Mitropolitul Șaguna, știindu-l temeinic îi dă o sarcină foarte dificilă, numindu-l redactorul-șef al revistei „Telegraful Român” din Sibiu. Revista nu mersese bine cu redactorii dinainte. Conținutul nu era foarte atrăgător, partea de teme religioase fiind dominantă. Nicolae Cristea o revitalizează. Gazeta apărea de două ori pe săptămâna și toate articolele erau scrise de el. În 1876, în „Curierul de Iași”, Eminescu apreciază „Telegraful Român”, drept „Gazeta cea mai modernă de peste Carpați.” Eminescu are și el o foarte serioasă activitate publicistică. Tânărul publicist Eminescu activează ca redactor la „Curierul de Iași”, ridicând de la gazeta ironizată ca „Foaia vitelor de pripas” la o ținută prestigioasă. El a publicat din creațiile proprii la „Convorbiri Literare”, și mai târziu a plecat la București, unde a devenit redactorul-șef al ziarului conservator „Timpul”. Nicolae Cristea a luptat ca în Parlamentul de la Budapesta să fie reprezentată și nația noastră, care era populația majoritară în Transilvania. De la înființarea Partidului Național Român din Transilvania în 1869, au fost politicieni care au dorit ca românii să-și arate mâhnirea, supărarea pentru discriminările făcute românilor prin pasivitate. Nicolae Cristea, ca și Mitropolitul Șaguna, au argumentat ideea că numai prin activitate politică noi ne putem dobândi drepturile legitime. Aceleași idei le avea și Mihai Eminescu, aflat până acuma la Iași. Cei doi publiciști au scris în publicațiile pe care le conduceau despre țelul Unirii Transilvaniei cu țara, despre problemele Basarabiei și Bucovinei, luptând împotriva unor abuzuri pe care le făceau partidele politice. Cei doi publiciști au abordat multe teme comune. A existat însă prin destinul lor, un an, anul 1883, pe care Anca Sîrghie l-a numit „Anul fatidic”, pentru că amândoi au fost expulzați în acel an din funcția pe care o aveau și pe care o făceau exemplar. Ambii au fost eliminați din viața publicistică în acel an.

Foto 5: Prof. univ. dr. Th Damian, de la New York, la cuvânt, prin Zoom.

Preotul, profesor universitar doctor Theodor Damian de la New York, a ales un subiect interesant: *Taina lumii în poezia lui Mihai Eminescu*. El a argumentat cu versuri faptul că Mihai Eminescu este un poet al cosmosului, un poet al marilor întrebări esențiale. Taina lumii a fost foarte frumos ilustrată de Theodor Damian cu citate din diferite opere eminesciene. Damian fiind și preot are o pregătire teologică excepțională, așa că a avut un material bine documentat.

Foto 6: Eminescologul Nicolae Georgescu, adresându-se audienței prin Zoon.

Profesorul universitar doctor Nicolae Georgescu de la București a prezentat tema *Mit și stereotip în biografia politică a lui Mihai Eminescu*. Dânsul a propus un stereotip în biografia politică a lui Mihai Eminescu. Nicolae Georgescu este poate cel mai apreciat eminescolog în viață. Are multe cărți despre Eminescu, dovedind că este un mare iubitor al textelor eminesciene. El analizează diferitele ediții Eminescu care au fost realizate, de exemplu ediția Maiorescu. Studiază atent particularitățile pe care le au acestea de-a lungul anilor. Se uită la o virgulă, la sensul unui anume substantiv, coboară până la nivelul acesta celular al textelor, ajungând până la nivelul pânzei freatice a versului eminescian cu o relevanță de excepție.

Dânsul susține ideea că de fapt, Eminescu n-a murit de moarte naturală, ci că împotriva lui s-a dus o luptă extraordinară. Eminescu era un publicist rebel. Aceasta a făcut ca să fie scos din circuitul vieții publice. În 28 iunie 1883, Eminescu, scrisese la ziarul „Timpul” un articol în care apăra dreptul publicistilor de a spune adevărul. Exact atunci s-au unit împotriva lui forțe politice importante și el a fost scos din viața literară, scos din viața politică publicistică.

https://www.youtube.com/watch?v=aPYT8SHzY_Q

Interviu cu dl. Nicolae Georgescu despre 28 iunie 1883.

Preotul Cosmin Preda de la Chicago a ținut o comunicare intitulată „Cum am studiat eu poezia lui Mihai Eminescu.” El aduce un elogiu profesoarei care l-a apropiat de geniul eminescian.

Dl Sebastian Dorneanu a tratat într-un mod foarte interesant subiectul *Eminescu, în America*. Dl Dorneanu este un avid cititor și are o bibliotecă extraordinară de cărți românești, o adevărată Library of Congress (din Washington) în miniatură, cum aprecia Anca Sîrghie. Și de data aceasta, profesorul ne-a impresionat prin cărțile pe care le-a arătat participanților, desigur, despre Mihai Eminescu. Iată câteva din titluri:

- *România is a Song* - traduceri în limba engleză din mai mulți poeți români, inclusiv Eminescu,
 - “The Last Romantic Mihail Eminescu” de Roy MacGregor-Hastie.
 - “Mihai Eminescu: Eternal Longing, Impossible Love”, traduceri de Adrian Săhlean.
 - “Mihail Eminescu: The Legend of the Evening Star and Selected Poems”, traduse de Adrian Săhlean.
- Dna lector universitar doctor Livia Iacob de la Iași a făcut o prezentare intitulată „Însemnele clasicității la Mihai Eminescu”.

Este impresionant cum a tratat dânsa tema aceasta.

Scriitorul Mihai Nicolae Stanca de la București este de profesie inginer, dar 20 de ani i-a dedicat cercetării operei lui Eminescu. Are deja redactate 5000 de pagini despre Eminescu. Aceasta presupune

7 volume din care deocamdată sunt publicate 2. Iată deci, un om care s-a dedicat lui Eminescu, scriind atât de mult. Sigur că dacă reținem titlul cărții sale, *Mihai Eminescu și adevărul Sfintei Scripturi* ne dăm seama că stăpânește perfect textele sacre, iar felul în care dânsul raportează versurile lui Eminescu la marile texte religioase este o particularitate a scrierilor dânsului. Poate că nu toți cititorii săi socotesc că are dreptate, dar el lucrează mai departe și e convins că ceea ce a exprimat în cărțile acestea este adevărul curat.

Ion Dur a prezentat lucrarea „De ce l-a citit Constantin Noica, de ce îl (re) citim noi pe Eminescu?” În esență, va demonstra dl. Dur “Campania lui Noica a fost uluitoare: rapoarte peste rapoarte trimise până la vârful piramidei politice, texte explicative în presă, conferințe în principalele orașe ale României, toate cu scopul singular de a facsimila manuscrisele eminesciene și de a le pune pe masa bibliotecilor, îndeosebi pentru tinerii care frecventează asemenea locuri.” Așa cum dovedește și în cartea sa recentă, “Mihai Eminescu rămîne un gînditor privat (ca și Emil Cioran) și, nu numai după noi, cel dinții gazetar român profesionist.”

S-au făcut și câteva prezentări de carte ceea ce a asigurat o diversitate a perspectivelor din care Eminescu este privit.

Cărțile prezentate sunt:

- „Geniu sublim” (Eminescu) - scenariu cinematografic a dlui Cristian Petru Bălan. A apărută inițial la editura Western Publishing, 1996. (189 pagini), iar ultima formă a apărut la editura Anamarol, în 2016.

- „Mihai Eminescu, Studii și Eseuri literare” cea mai recentă carte a dnei Anca Sîrghie apărută la editura Junimea din Iași în 2025, cu o prefață de Nicolae Georgescu. În ea, scriitoarea vorbește despre numeroasele conferințe Eminescu pe care le-a prezentat în străinătate, mai ales în America și Canada.

- „Eminescu. Gînditor privat și gazetar cu „metod științific”, de Ion Dur, apărută la editura Junimea. Această carte a luat premiul Uniunii Scriitorilor din România la o competiție la Botoșani, ceea ce-i confirmă valoarea.

Doi dintre cei ce trebuiau să prezinte nu au participat: Mihai Nicolae pentru că nu a primit linkul de acces și deci n-a putut intra online și un preot din Chicago, Marin Mihalache. Acesta trebuia să vorbească despre *Înțelesul creștin în poezia lui Eminescu*. A fost însă prins cu perioada botezurilor care în America durează până în februarie.

Mai erau și lucrări ale lui Mihai Nicolae Stanca și Alexandru Târșia, care n-au avut timp să fie prezenți. Lucrările acestora însă vor fi puse în volumul la care lucrează dna Sîrghie. Dânsa face acest volum pentru ca cei ce doresc să poată citi pe îndelete cele prezentate la simpozion ca o sursă importantă de informare la pregătirea pentru viitoarele ediții ale unui eveniment similar.

Cei care s-au prezentat au fost excepțional pregătiți și dna Sîrghie a fost absolut mulțumită de cele ce s-au spus la simpozion, unde intelectualii din Chicago au avut rarul privilegiu de a-i cunoaște pe cei mai renumiți eminescologi ai contemporaneității noastre.

Trebuie reținut că inițiatorul simpozionului a fost dl Consul General. Simpozionul a devenit posibil prin devotamentul dnei Sîrghie, organizatoarea lui. După eveniment, dna Sîrghie a primit felicitări din partea Consulului General Stănică și a mai multora dintre cei din audiență. Numeroase au fost și comentariile laudative de la cei ce au asistat online.

Partea a doua a evenimentului a fost un excelent program cultural- artistic, desfășurat între 2:00 pm și 4:00 pm. El a aparținut în întregime comunității românești din Chicago. Ea a fost dedicată lecturii și recitării poeziilor lui Mihai Eminescu de către persoane din comunitate, selecționate în prealabil din cei mulți care s-au arătat dornici să participe. A fost o adevărată competiție pentru cine să fie acceptat cu recitări. Nivelul ridicat nu s-ar fi putut asigura dacă ar fi

doar copilași, pentru că Eminescu este foarte greu de recitat. Au fost oameni de toate vârstele care s-au pregătit atent și au venit cu recitări, cu luări de cuvânt interesante. Printre recitatori s-au remarcat dl. Consul General Lucian Ilie Stănică și dna. Silvia Trușcă, care au citit fragmente din poemul *Luceafărul* și *Scrisoarea a III-a*, respectiv. Cei ce au performat au fost minunați și ascultați cu atenție, respect, admirație și emoție.

Programul a inclus și momente artistice deosebite, susținute de domnul Lucian Blaga, strănepot al poetului Lucian Blaga, doamna Aliona Loghin și domnul Laurențiu Feraru, domnul Nelu Lazăr, domnul Nelu Vătășoiu și artiști din Cenaclul Retro care au delectat publicul cu interpretările lor.

Entuziasmată de partea artistică, fiziciană și jurnalista Doina Țetcu din București, care a fost prezentă la eveniment online, a pus o postare pe Facebook-ul ei din 19 februarie 2026, spunând că din partea

artistică i-au rămas în memorie, ca inedite, două lucruri: grupul de doamne care își țes singure iile și recitalul la țambal.

Prezentarea cusătoreșelor de ii românești a fost un moment extraordinar. Doamne talentate care se “adună la șezătoare ca pe vremea bunicuțelor și străbunicelor pentru a duce mai departe această înțeleptnicie-artă. Iată, chiar acolo, departe de România, în SUA, doamnele își cos singure iile. Organizatoarea acestor șezători a explicat și exemplificat semnificația cusăturilor de pe fiecare ie care reprezintă simboluri ancestrale cu semnificații profunde.” (Doina Țetcu). Nu cred că așa ceva are loc în alte metropole din diaspora românească a Americii.

Al doilea lucru special, care i-a rămas în minte dnei menționate a fost *Rapsodia Română* de George Enescu cântată iscusit de Laurențiu Feraru la țambal, un țambal adus din România în 1986.

Să rămână documentat evenimentul pentru viitor. Orice eveniment fiind trecător, e foarte important să rămână documentat pentru cei ce nu au putut participa și doresc să îl vadă cât și pentru viitor. Asta se va face căci întregul eveniment a fost înregistrat și organizatorul local, dl Bonica, îl va posta în curând pe Youtube.

Și cum un video își are rolul lui, dar e important ca evenimentul să rămână și “pe hârtie”, pentru cei care doresc să citească lucrările prezentate la simpozion dna Sîrghie si-a propus să creeze un volum cu lucrările prezentate. Ele vor apărea în întregime, căci la simpozion timpul a fost prea scurt.

Volumul prezentării comunicărilor de la Simpozion

Volumul va fi de o mult mai mare profunzime decât simpozionul în sine, căci va prezenta lucrările integral, nu doar rezumatele de 10 minute din ele, cum a fost cazul la evenimentul de pe 17 ianuarie. Dna Sîrghie lucrează la el.

Din conversația mea telefonică Sibiu-Los Angeles cu Dna Sîrghie, am înțeles că volumul va consta din trei părți. Va începe cu cuvintele de salut, după care vor fi puse integral lucrările le specialiștilor. Acestea sunt importante prin noutățile despre Eminescu și opera lui pe care le aduc la cunoștință și valoarea lor academică. Și acest material trebuie păstrat și sub formă tipărită. În volum va fi trecută și lucrarea dlui Alexandru Târșia, un alt teolog de mare distincție, care n-a mai avut timp să fie prezent la simpozion.

Într-o anexă, dna Sîrghie va prezenta procesul relativ anevoios al organizării simpozionului care s-a încheiat însă cu o mare reușită.

Puțin după eveniment, redactorul Mihaela Helmis de la RRA a luat 4 interviuri dnei Anca Sîrghie pe subiectul simpozionului științific care s-au difuzat la Radio România Actualități în *Emisiunea matinală de weekend* și la *Românii de pretutindeni*.

Concluzie

Evenimentul a fost un succes și sperăm să fie doar un început. Astfel, va putea să devină o tradiție la Chicago, să se includă anual un simpozion științific Eminescu.

Notă

Am participat și eu, Ileana Costea, online, la eveniment, din Los Angeles, California, unde locuiesc de 52 de ani și păstrez nostalgia locurilor natale dragi și respectul și admirația față de valorile noastre românești. În acest articol am integrat impresii personale și material adunat din diverse surse: o conversație lungă prin telefon cu dna Anca Sîrghie și convorbiri cu Sebastian Doreanu și alte două persoane din România care au participat online, inginerul Vasile Badiu, din Câmpina, și fiziciană și jurnalistă Doina Țetcu din București. Atât Doina cât și Vasile mi-au relatat încântați bucuria de a fi participat la acest eveniment deosebit.

Interviu cu Anca Sîrghie

Radio România Cultural / Actualități

Redactor: **MIHAELA HELMIS**

SECȚIUNEA 1, la Emisiunea matinal de weekend din 10 ianuarie 2026, ora 8,30-8,40 .

Anca Sîrghie: Popasul meu la Chicago din toamna anului 2025 nu a fost unul turistic, cum îmi propusesem eu, când am plecat din Sibiu în 15 octombrie, ci un adevărat turneu literar, propus de doamna Lori Pânzariu chiar imediat după coborârea din avion în Aeroportul internațional Chicago O'Hara. În duminica din 19 octombrie 2025, am fost invitată la o biserică cu totul specială pentru mine, Biserica ortodoxă *Nașterea Domnului*. Fusesem în acel loc în anul 2008, la o altă descindere a mea în Chicago. Atunci paroh era preotul sibian Ioan Lupescu, iar soția, o educatoare pasionată, făcuse 3 sau chiar 4 grădinițe și creșe în vecinătate. Dânsa m-a invitat să le văd, explicându-mi ce program românesc și englezesc avea cu copiii. La plecare, părintele ne-a spus: „Noi suntem chiriași în această biserică, dar să știți că vom face o biserică a noastră. Uitați țăruii!” Da, am privit țăruii, dar am plecat cu gândul: „Doamne-ajută! Oho! Când om vedea aici o altă biserică?” Ei, ce crezi, de data aceasta, mă pomenesc intrând exact în acea nouă biserică, una splendidă în tot.

Mihaela Helmیس : ...După câți ani?

Anca Sîrghie: Am citit că prin 2012 - 2013 au făcut-o, pe un model superb, cu nave încăpătoare, frumos ornată cu bolți aurite atât la intrare, cât și în interior. Eu am văzut în cei 25 dxe ani cu vizite în toată America destule biserici. În cunoștință de cauză, pot aprecia că această clădire de biserică este minunată.

Mihaela Helmیس: Pe stil bizantin?

Anca Sîrghie: Da, pe model bizantin, dar cu un aer modern și cu 4 coloane frumoase la intrare, unde deasupra porții din dreapta este pictat sfântul ierarh Andrei Șaguna, Mitropolitul Transilvaniei. De admirat sunt altarul, sculptat din lemn frumos, candelabrul și bolțile luminoase. A fost prevăzută și o sală socială, în care pot fi găzduite și nuntă și orice eveniment al comunității. Așa că, acolo, după slujbă, Părintele Ilie Geani Nemeș m-a invitat, m-a prezentat enoriașilor lui. Pe urmă, am ținut o conferință despre Lucian Blaga, profesorul, și am prezentat cărțile cu care venisem din țară. Cartea în limba română este intitulată *Lucian Blaga, profesor și mentor*, iar cea în limba engleză, recent tradusă, este *The Fascination of art. Rumanian-American Dialogues*. Am simțit că aveam în fața mea un public care, chiar dacă aş vorbi două ceasuri, nu se mișcă, pentru că este foarte atent, foarte preocupat să rețină ce spuneam. Am dat autografe pe exemplarele de carte cumpărate de ei. Mi-am zis: „Așadar, prejudecata că la Chicago nu se poate face nimic cultural poate fi contrazisă». Niște doamne care cumpăraseră cartea despre Blaga mi-au telefonat după câteva zile să-mi spună că este o carte extraordinară, din care au multe de reținut. Am decis să renunț la o falsă modestie, ca să le spun că aceeași părere o au membrii juriului de la Uniunea Scriitorilor din România, care la filiala Sibiu îi vor acorda un premiu, chiar imediat după revenirea mea în țară, așa că în turneul acesta american nu fac altceva decât să constat că decizia lor este dreaptă. În următoarea duminică, am fost invitată la catedrala lor, numită *Sfinții Împărați Constantin și Elena*, unde vine de obicei și Mitropolitul Nicolae. Însă exact în acea zi de 26 octombrie 2025 el era dus la București pentru a participa la inaugurarea oficială și sfințirea picturii din Catedrala Mântuirii Neamului. Oricum, în acea duminică biserica din Chicago a fost plină. Parcă rar am văzut atât de mulți copilași, cu mame tinere și frumoase, care creau un aer de prospețime în sfântul lăcaș. Erau prezenți și trei musafiri care au atras atenția credincioșilor în moduri diferite. Unul dintre invitați era călugărul român sosit de la Muntele Athos din Grecia, iar altul era cunoscutul teolog Aurel Sas, care a venit din Wisconsin cu o trilogie de termeni bisericești, foarte necesară pentru credincioșii care participă la slujbe, ajutați astfel să înțeleagă sensul predicilor de peste an. Al treilea musafir eram eu. La un moment dat, după terminarea slujbei religioase, preotul paroh Vasile Mureșan mi-a făcut un

scurt CV și m-a invitat să vorbesc, prezentându-le enoriașilor și cele două cărți ale mele. Acolo, cine se afla?, domnul Lucian Ilie Stănică, ocupând funcția de Consul General al României la Chicago, care m-a ascultat cu toată atenția. Pe urmă, a venit la mine și mi-a zis: „Vă invit la consulat.” Gazda mea la Chicago, doamna Silvia Trușcă, m-a condus la instituția consulară din 737 North Michigan Ave. Chicago, IL 6061, unde discuția agreabilă, purtată timp de o oră și jumătate, a avut ca subiect esențial proiectul de a realiza în comunitatea românilor din frumoasa metropolă americană un simpozion Mihai Eminescu la mijloc de ianuarie 2026....Era un proiect al Domniei sale, prin care dorea să realizeze ceea ce n-a avut niciodată societatea românilor din Chicago: un simpozion Eminescu. Ascultându-l, am avut o revelație și mi-am zis: „Omul acesta este personalitatea care vrea și reușește să adune românii din Illinois pentru un eveniment cultural înalt... Hai, să-l ajut cu ce pot!”...O săptămână, cât am mai stat la Chicago, nu mi-am văzut capul de treabă. Prin Zoom s-au anunțat 7 eminescologi din țară, cu teme tot una și una de interesante, iar acolo, în sala din Chicago, urmau să se prezinte alți patru comunicanți, scriitori, profesori și preoți. Am vorbit cu profesorul Sebastian Doreanu din Denver, Colorado, care conduce un cenaclu, numit nu întâmplător *Mircea Eliade*, amintind astfel faptul că savantul român conferențiasse cu mare succes la Universitatea din Boulder, Colorado. Știam cât de bun moderator este el și așa fi dorit ca el să fie în sala Simpozionului.

Mihaela Helmis : Da', noi îl știm la radio, îl știm bine!

Anca Sirghie: Îmi amintesc emisiunea *Românii de pretutindeni*, pe care dumneata ai făcut-o cu cei din familia mea americană, pe lângă care l-am recomandat și pe profesorul Deleanu, brașovean prin naștere ca și mine. Foarte bine! La Simpozionul Eminescu din 17 ianuarie a.c. eu o să am partea mea de moderare, dar de la Sibiu, prin Zoom. I-am explicat domnului consul

Stănică faptul că, așa cum concep eu simpozionul, nu va vorbi nimeni care nu este în temă. Vor fi ascultați numai eminescologi, oameni care au făcut cercetare adevărată. Așa trebuie să fie un simpozion! Niște voci locale au încercat să-l capaciteze pe domnul consul să se impună acestui eveniment structura: un ceas simpozionul, un ceas – atenție! - masa și un ceas copiii, care să recite versuri eminesciene...Ca atare, mi s-a atras atenția că publicul român din Chicago nu tolerează mai multă știință. Le-am explicat că unor eminescologi de valoare trebuie să le asiguri cel puțin 10 până în 15 minute ca să vorbească, iar pentru a destinde atmosfera, comunicările științifice pot alterna cu lansarea unor cărți despre Eminescu, cât se poate de recente, ca să aducem noutăți... Deci, astfel se realiza o combinație interesantă. Și, la sfârșit, este bine venit un moment poetic și muzical, pentru că am găsit un om deosebit, chiar din familia poetului filosof Lucian Blaga, acela fiind un nepot care se numește- cum?- tot Lucian Blaga!...El trăiește la Chicago. Nevasta dânsului, Monica Blaga, este interpretă și el o acompaniază la pian. Domnul Blaga a acceptat fără ezitare să intre într-un mic program la care mai pot fi ascultați și alți soliști locali.

Mihaela Helmis: În 17 ianuarie 2026 este, așadar, simpozionul.

Anca Sirghie: Eu așa am gândit, în 17 ianuarie 2026 simpozionul științific, iar a doua zi, recitalul copiilor, pentru că ei nu am nici capacitatea, nici răbdarea să asculte niște eminescologi. În cele din urmă, negocierea s-a încheiat cu decizia că de la ora 10 AM până la ora 12.40 PM se va desfășura partea de simpozion, ca de la ora 13.00 la 14.00 să se servească masa, iar de la ora 14.00 să înceapă recitalul, la care s-au anunțat peste 20 de iubitori ai versurilor lui Mihai Eminescu. Domnului Steven Bonica, publicistul experimentat în organizarea de evenimente culturale, i s-a încredințat partea administrativă a evenimentului. Așa că dumnealui i-am mărturisit temerea că publicul va fi foarte obosit să parcurgă într-o aceeași zi tot acest traseu, după cum se va convinge și singur.

Mihaela Helmis: Da', cine sunt copiii din programul artistic? Ei vor recita românește?

Anca Sirghie: Da, neapărat se va recita românește, pentru că în comunitate sunt niște profesoare care se pot ocupa de cei mici. Rezerva mea rămâne, pentru că am participat la zeci de simpozioane în România și în străinătate, așa că am experiența rezistenței publicului. În aceeași zi, deci, aproape 3 ore va fi simpozionul, un ceas masa, “pentru că vrem să etalăm și bucatele minunate pe care le pregătim”, și de la ora 14.00 urmează recitalul tuturor doritorilor, mari și mici, și “nu mai avem acolo nici o limită”, cum promitea domnul Bonica. Deci au dorit ca, în aceeași zi de 17 ianuarie 2026, să facem simpozionul, pentru prima dată în istoria culturală a românilor din Chicago, urmat de momentul culinar și de un recital al tuturor doritorilor.

Mihaela Helmis : Cum ați numit simpozionul?

Anca Sîrghie: I-am spus *Eminescu. Viață, Operă, Posteritate* și recitalul - care în partea a doua, va fi *Versuri abia înțelese, pline de-nțeleșuri*. Avem promisiunea președintelui Academiei Române, domnul acad. Ioan Aurel Pop, că va saluta evenimentul nostru. Între instituțiile organizatoare se află și Uniunea Scriitorilor din România - Filiala Sibiu, pentru că eu sunt omul de concepție al acestei manifestări științifice și coordonatoarea volumului în care vom arhiva textele comunicărilor și prezentările de carte. Pe urmă, este vorba de niște societăți pe care le au românii acolo, centre culturale foarte active. Unul dintre centrele culturale locale se numește *Origini / Romanian Heritage Center*, condus de domnul Steven Bonica... Sigur, de la Montreal, Canada, ne vine în ajutor Cenaclul "Destine Literare", un cenaclu foarte prolific, iar din Denver Colorado Cenaclul "Mircea Eliade", condus de profesorii Simona Sîrghie și Sebastian Doreanu. Publicul prin Zoom este cu adevărat internațional, de altfel, ca și comunicanții. Acum, ca să ieșim din tema minunatului proiect al domnului consul cu Simpozionul Eminescu din 17 ianuarie 2026, la care vă invităm pe Zoom, țin să mai menționez invitația pe care am primit-o pentru Balul toamnei, organizat de Romanian Cultural Center Chicago la 1 noiembrie 2025, în sala Bisericii greco-catolice române Apostolii Petru și Pavel, din str. Fullerton în Chicago Centrul cultural din Chicago mi-a dat și o diplomă...Iat-o.

Mihaela Helmis citește: ...,Pentru merite deosebite în comunitatea românească"... Centrul cultural român din Chicago... Semnează, Daniel Feraru, director...Felicitări, vă felicit din tot sufletul!

SECȚIUNEA 2, la Emisiunea României de pretutindeni din 10 ianuarie 2026, ora

22,30-22,40.

Mihaela Helmis: Doamna profesor Anca Sîrghie, înțeleg că unul dintre volumele de interviuri editat în 2023 la Editura Limes se intitulează *Fascinația artei. Dialoguri româno-americeane*, deci ceea ce avem noi în limba română, ar fi o selecție, probabil, din trilogia dumneavoastră memorialistică *America visului românesc*, publicată la Editura D.A.S. din Sibiu (2017-2019-2020).

Anca Sîrghie: Așa este. Acum am avut ideea traducerii în limba engleză a unuia dintre cele două volume, pentru că celălalt, pe care l-am realizat tot în 2023, anume *Fascinația adevărului* (Cu un titlu care i-a plăcut foarte mult poetei Ana Blandiana, colega mea de grupă în anii de Facultate la Cluj), este încă netradus în engleză, sau, mai exact, este în lucru la aceeași doamnă Gabriela Mocrei, excelentă traducătoare în câteva limbi străine. Am reușit să realizăm cartea *The Fascination of Art. Romanian-American Dialogues*, Limes, 2025, anume ca să o duc la americanii noștri din Chicago și din Detroit, unde s-a localizat turneul meu literar din toamna anului 2025. Este momentul să vă povestesc că am fost invitată la un al cincilea eveniment literar, de data aceasta în Michigan, unde, în sala socială splendid aranjată a Bisericii Pogorârea Duhului Sfânt s-a organizat un simpozion intitulat *Arc peste Atlantic*. E un titlu generic, căci multe se fac sub acest stindard la românii din Michigan. Așa că în 9 noiembrie 2025 au realizat un adevărat simpozion științific, unul cu 5 - 6 comunicări bune, temeinic documentate, cu dezbateri și recitări de poezii, din inițiativa inginerului Gheorghe Chindriș și a economistului Ștefan Străjeri, cunoscutul scriitor monograf pentru comunitatea românilor din cele două Americi. Ca oaspete de onoare, am vorbit despre Lucian Blaga și am prezentat cărțile mele, care s-au vândut extraordinar. N-ajungeau... M-a impresionat un tânăr, îmbrăcat elegant, care a venit să-i dau autograf pe cartea cumpărată și mi-a spus: „Vreau să vă povestesc ceva. Eu sunt format aicea, noi n-am învățat nimic despre Lucian Blaga... Am auzit de el, dar numai am auzit. Eu vreau să știu mai multe.” M-a impresionat tânărul acela prin dorința de a-și face o cultură românească, așa că l-am asigurat că este o investiție bună: “Uite, cartea aceasta, într-adevăr, te poate ajuta...”

Mihaela Helmis : Ce vârstă avea?

Anca Sîrghie: Să fie 18, 19 ani. În America sunt multe centre culturale, fiecare organizându-și activitatea cum se pricepe. Michigan este statul american în care am poposit cel mai mult în ultimul sfert de secol, pentru că aici trăiește unul dintre băieții mei. Așa că în 9 noiembrie 2025 la simpozionul din Michigan am simțit mai mult decât oriunde căldura conaționalilor mei. Bucuria acelei revederi a fost sporită de decorația românească a sălii, cu bustul lui Avram Iancu, cu tot felul de panouri, cu multe cărți românești pe mesele învelite cu tricolor. Mă simțeam ca acasă. Așa cum se poate vedea în

finalul cărții mele *Mihai Eminescu. Studii și eseuri literare*, cele mai multe conferințe literare le-am ținut în orașele din Michigan timp de un sfert de secol.

Mihaela Helmîs : Da, atâta energie bună și entuziasm ați adunat, că, uite, le simțim și acum!

Anca Sîrghie: Așa este. Am plecat spre țară cu sufletul plin de iubire. Am ajuns acasă, la Sibiu, unde în 15 noiembrie 2025 mă aștepta o altă bucurie... Pentru a doua carte a mea dedicată lui Lucian Blaga, am primit o distincție, respectiv premiul ce poartă numele unui cerchist de la Sibiu, Ovidiu Cotruș. Așa cum se specifică pe diploma primită, premiul acesta l-am luat pentru activitatea mea - mă bucur că e recunoscută! – “de critică, istorie literară și eseu”. Formularea aparține colegilor mei din juriul de premiere, respectiv, scriitorul actor al Teatrului Național “Radu Stanca” din Sibiu, care a fost președintele comisiei, reputatul scriitor Adrian Alui Gheorghe și poetul Ioan Radu Văcărescu, președintele Uniunii Scriitorilor din România la filiala Sibiu. Vă mărturisesc faptul că, deși am mai primit distincții și premii pentru cărțile mele, acesta mi-a produs o mulțumire specială, prin aceea că înainte de a fi premiată oficial cartea mea, mult plimbată prin America, a primit atestatul publicului de acolo.

Mihaela Helmîs : Este vorba de *Lucian Blaga. Profesor și Mentor...*

Anca Sîrghie: ...Așa este intitulată și despre ea s-au scris cronici foarte bune, unii comentatori observând că și la ora aceasta se mai găsesc aspecte noi în biografia celebrului autor. Realitatea este că mă preocupă, de câte ori ajung peste Atlantic, din 2001 până acum, să fac pe conaționali noștri conștienți de valorile noastre literare. A fost scris în cartea vieții să ajungă în America, unde este absolut necesar să promovăm cultura noastră. Am un sfert de secol de călătorii acolo, dar și în Canada, foarte mult... Anul ăsta, n-am putut să mă duc la *Câmpul Românesc*, la început de iulie...

Mihaela Helmîs : ...la Hamilton..

Anca Sîrghie: ...la Hamilton, sigur că da! E o manifestare deosebită, o săptămână a culturii române, așa că s-a citit de către doamna Milena Lițoiu comunicarea mea, dedicată asistenților lui Lucian Blaga. El a inaugurat un mentorat cu totul special, fără să impună idei sau principii...

Mihaela Helmîs : ...dar în stil..

Anca Sîrghie: ...lăsând pe fiecare să se dezvolte în ce domeniu dorește... Dar CUM să se impună, aici a fost modelul blagian extraordinar. Zevedei Barbu a fost asistentul lui cel mai inteligent. S-a vorbit acolo și despre Radu Stanca - sclipitor, într-adevăr, între studenții lui Blaga-, dar n-a avut șansa să-l secondeze pe profesor ca asistent, după întoarcerea la Cluj. Și I.D. Sîrbu a fost interesant, ca student și asistent al lui Blaga...

SECȚIUNEA 3. Emisiunea Ca pe roate. Cartea de duminică, 18 ianuarie, ora 17,30-17,40

Mihaela Helmîs: Impresionant este că încă mai sunt lucruri de descoperit în domeniul eminescologiei.

Anca Sîrghie: Este adevărul ce dă legitimitate, între altele, și noii mele cărți.

Mihaela Helmîs: Eminescu încă mai are ce să ne dea!...

Anca Sîrghie: Da! O să vedeți în curând scrisorile... S-au anunțat acum niște scrisori necunoscute, după cele 93 epistole din anul 2000, publicate la Editura Polirom din Iași sub titlul *Dulcea mea doamnă, Eminul meu iubit*, datorate familiei Graziella și Vasile Grigorcea. Vorbim de nepoate de fiică, Valeria, a Veronicăi Micle. La cartea aceasta Christina Zarifopol-Illias a semnat notele bibliografice și prefața. Și Simona Cioculescu, un an înainte, a publicat, de asemenea, un volum de excepție intitulat *Când te-am văzut, Verena*, cu scrisori eminesciene. Ei, uite că mai există încă o surpriză. Am emoții, de-a dreptul, să citesc alte, noi epistole ale lui Eminescu. Cine știe ce mai descoperim și acolo? În cartea mea nouă, pe care sunt foarte bucuroasă s-o public, *Mihai Eminescu. Studii și eseuri literare*, am lăsat la sfârșit loc unei enumerări a conferințelor pe care le-am prezentat atât în țară, cât și în străinătate despre poetul nostru național. Este un aspect deloc reliefat, din câte știu eu, cel puțin. Ideea aceasta a fost augmentată și prin următoarea retrospectivă în imagini, pentru că sunt convinsă că cititorii mei o să se încante văzând cât eram de mândri, spre exemplu, la New York în ianuarie 2019 să-l sărbătorim pe Eminescu ! De ce tocmai acolo? Pentru că timp de 30 de ani la rând, fără excepție, domnul profesor

și preot Theodor Damian a organizat adevărate simpozioane pe această temă! La Editura Junimea din Iași, așadar, am predat această carte, care nu este rodul cercetării mele literare la o vârstă anume, ci în ea am reconstituit drumul studiilor asupra lui Eminescu, de-a lungul întregii mele vieți. De aici, diversitatea temelor tratate și modul cum le-am promovat cât este lumea. Aceasta este, în fapt, una dintre noutățile cărții mele.

Mihaela Helmis : Deci, există colecția *Eminesciana* la Editura Junimea și această carte, în care strângeți studii și cercetări literare de o viață apare acolo.

Anca Sîrghie: Da, de o viață, pot să spun așa, cartea mea are în colecție numărul...

Mihaela Helmis : ...114...

Anca Sîrghie: ... Așa... Pe lângă studiile în sine, care sunt grupate pe câteva teme importante și aduc noutăți de interpretare, accentul meu cade în Anexe, pe o enumerare a conferințelor Eminescu pe care le-am prezentat în străinătate, mai ales în America și Canada. Permiteți-mi să exemplific doar cu celebra Universitate Harvard, unde, în ianuarie 2007 am avut privilegiul să particip la prima sesiune oficială dedicată lui Mihai Eminescu.

Mihaela Helmis : Împreună cu cine?

Anca Sîrghie: Cel care a organizat simpozionul este Theodor Damian, profesor universitar și preot, de la New York. Eu m-am numărat între cei 4 sau 5 keynote speaker-i, deci am avut dreptul să vorbesc aproape o oră, și mi-am ales ca temă *Eminescu și monarhia României*, o temă destul de spinoasă. Eu am pornit de la un manuscris necercetat de P. P. Perpessicius și de cei care au mai făcut ediții cu poezia eminesciană. Ei bine, această versiune a poeziei *Criticilor mei* stă frumos la vedere în Biblioteca Institutului Cultural Român din Freiburg. Acolo există o bibliotecă celebră și într-o vitrină cu documentele literare cele mai valoroase, pe care le păstrează, am găsit a patra variantă a acestei poezii...

Mihaela Helmis : *Criticilor mei*...

Anca Sîrghie: Da, variantă de lucru, înaintea formei finale.

Mihaela Helmis : Și ei pun preț pe această variantă rară, a patra..

Anca Sîrghie: „Uitați-vă, avem manuscrisul poeziei *Criticilor mei*”, m-a îndemnat cu bucurie custodele Muzeului... Mă uit peste el... Zic: „Doamnă, nu este forma finală! V-o recit eu acum”. Am recitat poezia și apoi i-am precizat: „Aceasta este forma finală, pentru că am predat-o o viață la liceeni și pe urmă la studenți... Dar varianta de la Freiburg nu e nici în cele trei forme, pe care le-a publicat P.P. Perpessicius...” Doamna mi-a explicat că dânsa nu este filolog și nu a putut face distincția, dar mi-a oferit un exemplar. La Biblioteca Academiei din București, am comparat toate cele patru variante, am vorbit pe urmă și cu domnul profesor Dumitru Vatamaniuc, care a recunoscut într-adevăr, că este variantă nouă, necercetată. Am publicat studiul făcut și pe urmă l-am comentat cu Nae Georgescu, mare iubitor de texte eminesciene. Manuscrisul de la Freiburg are o splendidă semnătură a lui Eminescu și niște corecturi cu altă cernelă, mai groasă și liliachie. Ceea ce mi s-a părut foarte greu este să stabilesc care a fost traseul acestui manuscris din 1876 până să fie donată. N-am putut să reconstitui cine anume a predat acestei biblioteci documentul inestimabil în felul lui. Și o spun pentru că atâta avea scris acolo: „De la Principesa Louise de Wied”. Și nu știe nici actualul director, domnul doctor Neagu, nici cel dinainte, cine a predat acest manuscris... Dar să ne bucurăm că îl avem!

Mihaela Helmis: Da, uite, impresionant este că încă mai sunt lucruri de descoperit. Eminescu încă mai are ce să ne dea.

Anca Sîrghie: Este aproape miraculos, dar adevărat.

Mihaela Helmis: Moștenirea noastră e încă și mai bogată decât știm și credem.

Anca Sîrghie: Deci, nesfârșitul, infinitul Eminescu, trebuie descoperit până la capăt...

Transcriere: Emisiunea ROMÂNII DE PRETUTINDENI din 24 ianuarie 2026, ora 22.30-22.45.

Generic audio. Voce masculină peste fundal muzical: *Românii de pretutindeni*, la Radio România Actualități.

Moderatoare Amalia BOJESCU: În urmă cu două săptămâni, împreună cu profesor univ. doctor Anca Sîrghie, în preajma Zilei Culturii Naționale, vă anunțăm o premieră: organizarea Simpozionului Internațional „Mihai Eminescu” în comunitatea românească de la Chicago. Zeci de spectatori cu suflet românesc, prezenți în sală sau prin Zoom, din România, Statele Unite, Canada, Italia, Franța, Germania și Israel, au celebrat această zi, după cum ne transmite colega noastră Mihaela Helmis. Evenimentul, inițiat de domnul Consul General al României la Chicago, Lucian Ilie Stănică și coordonat de Anca Sîrghie și Steven Bonica, a cuprins și un recital muzical -poetic, iar noi, prelungind sărbătoarea culturii în limba română, oriunde ne-am afla, rămânem în acea atmosferă ce deja se dorește reluată în anii ce vin, cum spune și Consulul Român la Chicago, Lucian Ilie Stănică.

Ilustrație muzicală: *Rapsodia Română*, de George Enescu, interpretată la țambal de Laurențiu Feraru.

M. Amalia Bojescu: Îl ascultăm pe Laurențiu Feraru, recunoaștem *Rapsodia Română*, interpretată pe un țambal dus peste ocean acum peste 60 de ani, și ne bucurăm și de mesajul adresat românilor de pretutindeni, dar în mod special celor din Chicago, de academicianul Ion Aurel Pop, președintele Academiei Române...

Cuvântul pre-înregistrat al lui Ion Aurel POP¹: Distinși privitori, Ziua Culturii Naționale a fost propusă ca sărbătoare de către Academia Română în anul 2010. Din 2011, sărbătorim cultura națională în ziua de naștere a poetului nostru național, Mihai Eminescu. De aceea, felicit United Romanians, Romotana, Consulatul General al României la Chicago, Comunitatea Moldovenilor din Chicago, Tribuna Românească, Romanian American Network și pe toți cei care ascultați aceste cuvinte ale mele, care se vor ivite din suflet în legătură cu Ziua Culturii Naționale.

Multă lume se întreabă de ce în ziua nașterii lui Eminescu celebrăm cultura națională românească. O facem în ziua nașterii lui Eminescu, pentru că Eminescu este simbolul nostru național, al creatorilor de valori spirituale, intelectuale, în limba română și legate de români și de România. Eminescu ne-a trasat programul de dezvoltare a culturii românești, a avut o viață pământească scurtă de 33 de ani creatori. A murit la vârsta de 39 de ani, dar creațiile lui majore sunt până la 33 de ani, vârsta cristică, iar ceea ce el a lăsat culturii românești reprezintă o valoare inestimabilă până astăzi, poeziile în primul rând, proza și articolele de presă, care întrunesc în total zeci de volume, valorificate de membri ai Academiei Române de-a lungul timpului și tipărite sau scoase și în formă electronică în ultimul timp.

A vorbi despre Eminescu și a spune că a fost un vizionar, e probabil superfluu, întrucât toată lumea știe acest lucru. Eminescu a prevăzut și unitatea națională românească, Eminescu a prevăzut și dezvoltarea culturii românești, cum v-am spus. Eminescu a perceput chiar viteza luminii, când zice:

...Icoana stelei ce-a murit
Încet pe cer se suie
Era pe când nu s-a zărit
Azi o vedem și nu e.²

Eminescu a început școlile la Cernăuți, cu un profesor de română memorabil, la moartea căruia el a scris *Îmbracă-te-n doliu*, referindu-se la Bucovina. E vorba de Aron Pumnul. Din cursurile pe care le-a audiat, a luat totul, încât, pentru el, un curs făcea cât 10 sau 20 de cursuri audiate de alții. Apoi, a făcut studii superioare la Viena și la Berlin. În acest fel, a reușit să devină personalitatea marcantă a culturii românești, recunoscută încă din timpul vieții de către o altă personalitate, [...] Titu Maiorescu. Eminescu a citit la „Junimea” creațiile lui și a fost apreciat. A scris articole de presă și a publicat *novele* în „Curierul de Iași” și „Convorbiri literare”. Apoi a avut o activitate prodigioasă la București, la ziarul „Timpul”.

Eminescu a simțit Universul și s-a străduit, în versuri, să îl facă cunoscut altora. E de ajuns să citim *Luceafărul*, cu cele aproape 100 de strofe, ca să ne dăm seama de valoarea inestimabilă a acestei creații. De aceea, în ziua nașterii lui Eminescu, e bine să ne gândim mereu la întreaga cultură națională, să o prețuim și să înțelegem că, fără cultură, fără cultură generală dobândită în școală, nu ne putem îndeplini condiția umană.

Ca oameni, suntem obligați să știm, să cunoaștem... Ca români, suntem obligați să ne exprimăm în limba română iar, ca cetățeni ai Universului, e foarte frumos și important să facem cultura română cunoscută și altora.

Vă felicit, pe cei de la Chicago, pentru organizarea acestui eveniment și vă doresc audiență și vizionare plăcută în continuare pentru că veți asculta lucrări importante și vă veți gândi cu drag că *fiind băiet*, Eminescu cândva, în țara de sus a Moldovei, cutreiera păduri.

Vă mulțumesc!

Cuvântul lui Steven Bonica: De Ziua Culturii Naționale, am trăit împreună un moment unic și memorabil aici, la evenimentul *Eminescu, viață, opere și posteritate*, organizat de United Romanians NFP, Romotana, Consulatul General al României la Chicago, Comunitatea Moldovenilor de la Chicago, Tribuna Românească, Romanian American Network și alți parteneri din SUA, Canada și România, dacă ar fi să numim Academia Română, Uniunea Scriitorilor din România sau Institutul Român de Teologie și Spiritualitate Ortodoxă de la New York. Sub înaltul patronaj al Consulatului, evenimentul acesta ne-a adus pe toți mai aproape de Luceafărul poeziei românești. Mulțumiri speciale Excelenței Sale, domnului Consul General, pentru prezență și susținere. Întregul eveniment a fost înregistrat de echipa RTM Chicago. Costurile de producție [au fost] sponsorizate de domnul Cezar Iordan, patronul [companiei] Moovers Chicago. Mulțumim pentru acest gest, care va permite ca Eminescu să ajungă la mai mulți români din diaspora.

M. Amalia Bojescu: Avem onoarea și plăcerea să dăm cuvântul Excelenței Sale, domnul Lucian Ilie Stănică, Consulul General al României la Chicago.

Cuvântul lui Lucian Ilie Stănică: Sunt sigur, domnule Steven Bonica, de faptul că ești un model pentru toți ceilalți români de aici, din America! Îi îndemn pe toți românii care critică să facă ceea ce a făcut domnul Steven Bonica la Romanian Heritage Center! Sigur, sunt atâtea asociații culturale și non-profit care sunt de valoare aici, în comunitatea noastră... Aș menționa că *spiritul de competiție* ar trebui să fie în sensul de a fi mai uniți și preocupați a face lucruri mai bune pentru comunitate.

Ilustrație muzicală: Acorduri muzicale, pe fundalul aplauzelor de la eveniment...

M. Amalia Bojescu: Cea care încheie această călătorie peste ocean, dar oriunde în lume de Ziua Culturii Naționale, este Aliona Loghin.

Ilustrație muzicală: Acorduri muzicale ce introduc și acompaniază vocea solistei Aliona Loghin, care interpretează melodia *Eminescu*, compusă de Ion și Doina Aldea Teodorovici, pe versurile lui Grigore Vieru:

*La zidirea soarelui se știe
Cerul a muncit o veșnicie
Noi muncind întocmai, ne-am ales cu,
Ne-am ales cu domnul Eminescu,
Domnul cel de pasăre măiastră
Domnul cel de nemurire a noastră
Eminescu, Eminescu...*

Anca Sîrghie: Evenimentul unic în istoricitatea sa de la Chicago nu s-a încheiat în ziua de 17 ianuarie 2026. Nicidecum! Avem în vedere filmul care în curând va fi postat pe rețeaua You Tube, pentru ca românii de pretutindeni să poată viziona atât Simpozionul Internațional *Mihai Eminescu. Viața, Opera și Posteritatea*, cât și momentul artistic care i-a urmat. Nu mult mai târziu, eu, ca îngrijitor de ediție, voi finaliza volumul *Mihai Eminescu la Chicago*, care va putea să fie consultat atât în forma sa pe hârtie, cât și online. Sunt încredințată că această primă ediție a evenimentului va fi un model pentru anii următori atât la Chicago, cât și în alte zone ale românismului din lumea

Petru SOLONARU

în dialog cu structura secretă a operei lui Brâncuși

interviu de Claudia MOTEA

Petru Solonaru este unul dintre acei cercetători rari care reușesc să facă din opera lui Brâncuși nu doar un subiect de studiu, ci o experiență. Eseișt, hermeneut și pasionat de simboluri și geometrii sacre, el a devenit cunoscut pentru felul în care „traduce” sculpturile lui Brâncuși într-un limbaj inedit și captivant. Nu este un istoric de artă în sensul clasic, ci un interpret al profunzimilor: al proporțiilor ascunse, al matematicii subtile, al misterelor care dau viață Coloanei Infinitului, Mesei Tăcerii sau Porții Sărutului. Prin studiile și conferințele sale, Petru Solonaru deschide o perspectivă nouă asupra lui Brâncuși – una în care arta devine cod, simbol și revelație. Textele lui, precum „Canonul brâncușian” sau analizele dedicate „geometriei sacre”, au atras atenția publicului tocmai pentru că reușesc să explice, pe înțelesul tuturor, ce se află dincolo de formă. Pentru el, Brâncuși nu este doar un sculptor genial, ci un creator care a lucrat cu lumina, cu proporția și cu spiritul. Acest interviu își propune să-l aducă pe Petru Solonaru mai aproape de cititori: să descoperim omul, căutătorul, interpretul și legătura lui profundă cu universul brâncușian.

– Cum a început pentru dumneavoastră întâlnirea cu Brâncuși? A fost un moment, o lucrare, o revelație?

– Prin 2014, la sugestia poetului Radu Cârneli, ce întâlneam în mine Tâlcuitorul, circa 8 luni, citind, am fost blocat de avalanșa poveștilor insipide țesute de 80 de ani în jurul existenței pământești a lui Brâncuși, fără a primi „opațul” către Opera Acestuia, când, într-un asfințit de noapte de iunie, mi s-a spus de către „Vocea Tăcerii”: – „Rezolvă problema vortexurilor”!... Așadar, întâlnirea a fost sub corola revelației... „Vortexurile”, m-am dumirit apoi, consonau cu Spirala Genezei, cu Geometria Gravației, drept „canon” al Operei Brâncușiene.

– Ce v-a atras cel mai mult în opera lui Brâncuși: forma, simbolul, geometria sacră sau misterul din spatele simplității?

– Până în 2015 nu m-a atras ceva către Brâncuși. Nu înțelegeam o iotă din misterul creației sale și nimic din țesătura ieftină și ignorantă a „istoriilor de specialitate” de prin textele ultimelor decenii, cum, de altfel, marea majoritate a așa-zisilor critici de artă.

Mulți vorbesc despre „canonul brâncușian”. Cum îl definiți dumneavoastră și ce înseamnă el în esență?

Mulți vorbesc despre „canonul Brâncușian”, însă nimeni nu-l precizează (în ecuație!), nimeni nu are habar de acesta. Toți sunt cantonați în cuvinte, fără să acceadă la Cuvânt. Opera de la Târgu-Jiu nu este un monument dedicat eroilor, ci punct de reper într-o Geometrie gravitațională, este un fractal al Spiralei Genezei... La fel ca Spirala logaritmică a lui Bernoulli, Ansamblul respectă principiul „Eadem mutata resurgo” („Deși schimbat, revin același”). Dimensiunea crește, dar Forma (Arhetipul) rămâne invariantă. Matematic, înălțimea Porții Sărutului (corect s-o numim, „Poarta Cerului”) este media geometrică între înălțimea „Mesei Tăcerii” și cea a „Coloanei fără de Sfârșit”: $Porta)^2 = „Masa” \times „Coloana”$... Această

relație ($b^2 = ac$) confirmă încadrarea celor trei elemente într-o curbă logaritmică sacră (vezi A. Dürer).

– *Care este lucrarea lui Brâncuși care v-a schimbat modul de a privi lumea și de ce?*

– Templul de la Arcinna (Târgu Jiu). Întucât acesta revelează Spirala Genezei, un simbol universal al evoluției și al expansiunii. Totodată subliniază importanța „Punctului Primordial”, a Sferei metafizice: o temă filozofică recurentă (de la Toth Atlantul, Parmenide, Xenofon, Plotin, N. Cusanus, B. Pascal, Eminescu) care definește Divinitatea sau Sursa ca fiind „un Cerc, al cărui centru este pretutindeni și a cărui circumferință nu este nicăieri”.

– *În studiile dumneavoastră vorbiți despre o adevărată ‘pitagorică brâncușiană’, o ordine ascunsă a proporțiilor și a formelor. Cum ați descoperit această structură numerică în opera lui Brâncuși și ce ne dezvăluie ea despre gândirea și intenția profundă a sculptorului?*

– Spirala Genezei nu este doar o formă estetică; Spre deosebire de spirala lui Fibonacci, care crește prin pași discreți (în numerologie), Spira Mirabilis este continuă și păstrează proprietatea de auto-similaritate, ținând de Topologie (de știința Numărului). Formula ei integrează constante care fac legătura între geometria sacră și fizica cuantică:

Factorul de scalare ($a_s = D_q/\Phi$): Corelarea acestuia cu diametrul Sferei ce circumscrie Tetragrammatonul (Carul Divin sau Merkaba) indică faptul că această curbă guvernează arhitectura multidimensională sub cupola unei geometrii gravitaționale.

Kaliogeneza ($5,700117$): Aceasta reprezintă constanta de creștere logaritmică ce definește „ritmul” Creației... Este cheia care face translarea de la potențialitate la manifestare.

Elementul Zero (prin: $\pi \times e^2$): circumferința Punctului Dintâi (apoi, scara de $10^{92}m$), a „structurii spațiu-timpului”, plasează „începutul” Spirala Genezei. Este Punctul Brahma!

Raza vectoare regăsită în ecuația: ($r_v = D_q/\Phi \times I^{120}/\cos\theta^0$); unde (D_q) este Diametrul Sferei circumscrie „Elementului Zero”, ($D_q = e^2 \times 10^{-26}m$); iar (I^{120}) constanta kaliogenezei la puterea 120 (în miez, toate răsucirile „Conului Mirabilis” drept creștere); θ^0 este unghiul polar al Spiralei în cauză, cosinusul său fiind proporția dintre raza abscisei și raza vectorială a Curbei... Alchimia!

Așadar, pe de o parte, Sfera Primordială ca Sursă și, de altă parte, Spirala ca Formă a Gravitației!

Constituie teza esențială a Cărții „Pitagoreica Brâncușiană”: Raza vectoare a acestei spirale este însăși geometria Gravitației, țesătura Creației „celor ce sunt cum sunt”.

– *Brâncuși spunea că „simplitatea nu este un scop în artă, ci ajungi la ea pe măsură ce te apropii de sensul real al lucrurilor”. Ce înseamnă această simplitate pentru dumneavoastră?*

– Simplitatea înseamnă înțelegerea matematicii divine... Semnifică duminirea că, în coregrafia pură a „Punctului”, a Sursei veșnice, pe lângă Tetraedrul de Aur (Carul divin al Tetragrammatonului), celălalt element, Dipolul-Y, neutrino-electronic (Ev_e), Sufletul cosmic, este, în fond, Yin-Yang-ul... Cel ce decodifică lucrul acesta a trecut de inițierea din Sălile Amentis ale Vechiului Khem!

– *Cum vedeți legătura dintre spiritualitate și sculptura lui Brâncuși? Este el un artist al materiei sau al luminii?*

– Brâncuși este promotor al Geometriei Gravitaționale, formă de condensare a luminii... Arta sa nu are nicio legătură cu noțiunea de „materie”... Prin urmare, precum Dumnezeu, El geometrizează gravitația!

– *Ce credeți că înțelegem greșit, cel mai des, atunci când vorbim despre Brâncuși?*

– De ce nu a fost deslușit până acum Brâncuși?... Pentru că cei ce s-au apropiat de Opera Sa au ignorat „Punctul”, Sfera lui Dumnezeu... în ecuația lor a lipsit, așadar, Elementul Zero (Mendeleev). S-au oprit doar la: coajă, fenomen, anecdotică...

Neînțelegând „nesfârșirea”, nu au primit, implicit, cheia „ubicuității”. „Sphaera cuius centrum ubique, circumferentia nullibi”... Căci, numai prin „Punct” putem aborda baza

Biocentrismului (Teoriei Totului) și lămurii chestiunea inexistenței „morții”... Eminescu și Brâncuși au făcut-o, noi, până azi, nu.

– *Dacă ați putea să-i adresați o singură întrebare lui Brâncuși, știind tot ce știți astăzi, care ar fi aceea?*

– Firește că l-aș întreba: – Ce Ființă se întemeiază: Dimineața pe Patru, la Amiază pe Două, iar Seara pe Trei „fundamente”?... Iar cine pune Întrebarea întrebărilor înseninează, înainte, în lăuntru-i deja răspunsul: – Omul cosmic al Triadei: „Masa”, „Poarta” și „Coloana”!... Adică: Tetraedrul divin, Carul celor Patru „Roți în Roți” (Enoh!); Dipolul-Y, Yin-Yang-ul și „Conectorul” ($\epsilon\pi\Phi$), al „nesfârșirii Coloanei”, acela ce face transdescendența și, respectiv, transascendența de la Energia Vidului către Viață și Înapoi (așa-zisa „moarte”)... „conectorul” fiind o proporție între lungimea firului ADN-ului uman și Numărul 14 (Patrusprezece!), cel al Misteriile Osirisiace de la Abydos-Pequer... Unde: $14 = I^2/r_a$... kaliogeneza la pătrat și raza abscisei.

– *Ce ar trebui să rămână moștenire generațiilor viitoare din felul în care dumneavoastră îl interpretați pe Brâncuși?*

– Las ideea că: până acum s-a mers pe „cărarea părerilor” și nu pe „Calea Logosului”, că despre Brâncuși s-au croșetat numai și numai expuneri „evenimentiale”, superficiale, grosiere, ale delicatei biografii; „istorii de închipuiri”, însă nicio explicație profundă (hermeneutizare)... Critica, așadar, s-a focalizat abuziv pe desenul anecdotic al existenței pământești a Autorului, rămânând la nivelul farmecului celor ce doar privesc proiecțiile umbrelor pe pereții speculari ai Minții... Trebuie, iată, schimbată paradigma!... Și nu numai la Brâncuși, ci cu referire la întreaga, vastă Cultură a Omului, la prezența Sa în cosmicitate. Așadar, se cere să înțelegem, în sfârșit, că ce spun simțurile noastre (după Aristotel) diferă substanțial de matematica intrinsecă a Creației (Pitagora, Timaios, Platon, Pascal, Bernoulli), ce impune temeinic pre-simțul, sacra intuiție. De aceea este necesară o „Matheseosophie a Artei”, adică o cale de a accede la artă prin Theometrie, amintindu-ne că radicala știință a Formei și Proporțiilor este, totuși, Matematica!

din UZP 10 februarie 2026

Roberte DÉVA All rights reserved

L'Art de Roberte Déva: Métamorphose de la Lumière et Architecture Noétique de la Conscience

J'ai apprécié, interprété et pénétré l'œuvre de l'artiste Roberte Déva sans difficulté. Plusieurs axes majeurs ont émergé de nos échanges : la métamorphose du réel à travers l'abstrait, les hyperfonctions cognitives, la plasticité ontologique, la dimension noétique, l'éternel féminin, l'harmonie des sphères, la vibration de la lumière, l'analogie du vitrail. Loin d'être de simples métaphores poétiques, ces thèmes constituent pour moi, en tant que participant à l'inauguration d'une galerie virtuelle, une clé de lecture cohérente de son œuvre.

I. Au-delà de la Peinture : De la Représentation à l'Irradiation

La peinture classique appréhende la surface et la composition comme une organisation des formes. Chez Deva, la composition n'est pas construction, mais irradiation. L'œuvre ne semble pas construite de l'extérieur, mais illuminée de l'intérieur. Cette différence est essentielle. L'analogie avec le vitrail est pertinente non pas pour l'ornement, mais pour le principe fonctionnel : la couleur n'a pas de force en soi, mais elle agit par la lumière qui la traverse. Chez Deva, les chromatiques intenses – rouges incandescents, verts émeraude, bleus électriques – ne fonctionnent pas comme des pigments, mais comme un médium de transmission vibratoire.

L'œuvre ne « montre » rien. Elle émet.

II. La lumière comme vibration et résonance corporelle

Sur le plan physique, la lumière est vibration électromagnétique. Sur le plan symbolique et noétique, elle devient un principe de révélation. Ce qui fascine dans l'œuvre de Deva, c'est précisément cette superposition : la vibration chromatique semble trouver un écho dans la vibration corporelle du spectateur.

Il ne s'agit pas seulement d'une réaction émotionnelle, mais d'une résonance somatique. La couleur n'est pas seulement perçue optiquement ; elle est ressentie comme une intensité énergétique. Ceci renvoie à l'idée de la « musique des sphères » : l'univers comme harmonie de fréquences, où le visuel et l'auditif se transforment mutuellement. Ainsi, la peinture devient une partition.

Le spectateur devient un instrument.

III. Hyperfonctions cognitives et intégration des registres

D'un point de vue cognitif, l'œuvre de Deva suggère une activation simultanée de plusieurs registres :

- une perception sensorielle intensifiée
- une mémoire affective intégrée
- une capacité d'abstraction avancée
- une structuration noétique du sens

Cette coexistence explique la force des œuvres. Elles ne résultent pas d'une fragmentation, mais d'une intégration. L'artiste ne se laisse pas submerger par l'émotion ; il orchestre nos sens.

En ce sens, son abstraction n'est pas un refuge formel, mais un processus de distillation ontologique : la réalité est réduite à sa structure énergétique, à sa vibration fondamentale.

IV. Métamorphose et identité stable

Il convient de bien comprendre le débat autour du « "métamorphose arc-en-ciel" ». La métamorphose n'implique pas une perte d'identité. Au contraire : seule une identité stable peut résister à la transformation sans se dissoudre.

L'œuvre de Deva ne répète pas de formules, mais elle ne s'égare pas non plus stylistiquement. Elle conserve un axe interne reconnaissable : une tension verticale, une pulsation de feu, un rapport constant à la lumière comme principe générateur.

La métamorphose est ici l'expression de la souveraineté, non de l'adaptation.

V. Vitrail inversé : le ciel vu d'en haut

Un motif récurrent dans nos réflexions est la perspective inversée : regarder la Terre depuis le ciel. Dans cette perspective, les œuvres de Deva peuvent être perçues comme des « vitraux inversés ». Ce n'est pas la lumière qui tombe sur la matière, mais la matière qui semble émettre de la lumière.

Il s'agit d'un subtil renversement métaphysique : ce n'est pas le monde qui reflète le ciel, mais le ciel qui naît du monde.

Cette inversion produit l'effet de verticalité incandescente présent dans nombre de compositions. Êtres, arbres, formes ne sont pas des objets ; ce sont des colonnes de combustion.

VI. La musique des sphères et le message cosmique

Si l'on accepte l'hypothèse que l'univers est une structure vibratoire, alors l'art devient traduction. L'artiste ne crée pas ex nihilo ; Il s'accorde. Son esprit capte les fréquences et les réorganise en un langage visuel.

« La Mélodie de la Lumière » n'est pas une métaphore romantique, mais une description phénoménologique de l'expérience esthétique : la couleur produit le rythme, le rythme produit le sens.

Dans ce contexte, l'œuvre de Deva peut être comprise comme une tentative de retranscrire le message cosmique de la lumière sous une forme accessible à la sensibilité humaine.

VII. La Noétique : au-delà du symbole

La dimension noétique de l'œuvre ne réside pas dans des symboles religieux explicites, mais dans la structure d'un ordre serein qui la traverse. Même lorsque les couleurs sont violentes, un équilibre intérieur demeure.

La noétique ici est l'expérience du sens sans discours. Le spectateur ne reçoit pas un message articulé ; il reçoit un état de cohérence.

Cette cohérence est ce qui distingue l'œuvre de Deva de l'expressionnisme tragique ou de l'abstraction purement formaliste.

VIII. L'éternel féminin – matrice de lumière et principe de cohésion ontologique

Au sens goethéen, puis jungien, il ne désigne pas une simple féminité biologique, mais une force d'attraction vers l'unité, une énergie de coagulation du sens. Le féminin représente ainsi un réceptacle de Lumière. Si la lumière est un principe actif, le féminin est un principe réceptif et transfigurateur. Dans les œuvres de Deva, la couleur n'envahit pas violemment l'espace ; elle est reçue et transformée. Cette réception active est l'essence archétypale du féminin.

Le vitrail lui-même est une métaphore féminine : la matière translucide qui reçoit la lumière et la fait renaître en couleur. Ainsi, l'éternel féminin devient le médium par lequel la vibration cosmique acquiert une expression visible.

Dans de nombreuses compositions, les formes semblent naître d'un noyau incandescent. Cette genèse n'est pas violente, mais organique. Elle suggère une matrice, un espace intérieur pour la gestation de l'image. D'un point de vue symbolique, cet espace est utérin, mais non au sens littéral. C'est un lieu de pure potentialité, où l'énergie prend forme sans perdre sa fluidité. L'éternel féminin est, dans ce contexte, la capacité à contenir l'intensité sans la détruire. À Deva, l'érotisme n'est ni explicite ni absent. Il est sublimé en vibration.

IX. Conclusion : L'art comme intégration vibratoire

En reliant l'œuvre de Roberte Deva à tous les thèmes abordés – lumière, vibration, vitrail, harmonie des sphères, éternel féminin, noétique, métamorphose –, nous pouvons affirmer que nous sommes face à un art d'intégration vibratoire.

Ce n'est ni un art de rupture, ni d'ironie, ni de fragmentation. C'est un art de reconnexion.

La lumière n'est pas un ornement. C'est un principe actif.

La couleur n'est pas un pigment. C'est une fréquence.

L'abstraction n'est pas une fuite. C'est la distillation de l'essence. Et l'artiste n'est pas seulement un créateur de formes, mais un médiateur entre la vibration du cosmos et celle du corps humain.

C'est dans cette médiation que réside la force de son œuvre. Et c'est peut-être précisément pourquoi, devant les œuvres de Deva, nous ne ressentons pas seulement que nous voyons, mais que nous sommes intimement liés.

Roberte DÉVA All rights reserved

Doine și Balade

lirică contemporană

Varujan VOSGANIAN

Smerenie

O să mă iertați dacă v-am supărat cu ceva
Eram copil, ceream iertare copacilor și ei
Erau pregătiți să mă ierte
În fundul grădinii un nuc uriaș stătea ca o strajă
Ca lumea nu cumva se strice
Uneori culegătorii de fructe se întorceau cu mâinile goale
Uneori, cei ce supraviețuiesc deranjează

O să mă iertați dacă cercurile ni se întretaie
Un punct prin care vă văd și altul prin care voi mă vedeți
Într-o iluzie a cvadraturii
Slow motion, mâna mea urcă pe coapsele tale
În timp ce coboară pașii umbrei, înceți

Și tot atâtea spovedanii ratate, în orișice gând
Stă ferecat, sub dop ceruit, un monstru
Gata să împlinească, mi-e teamă să spun
Dorința cea mai ascunsă
În miezul fiecărui secret stă păcatul și totuși
Îmi apăr destinul fără să-l dușmănesc pe al vostru

Am spus povești care erau adevărate mai ales
Când aveai răbdare s-ascuți
mi-am pus moartea drept cheazășie, încât nu mai știu
de care parte a poveștii sunt
dacă eu am plecat sau fierul îmbătrânește
când sângele din roșu se preschimbă în ruginiu

vin, pe urmă, florile de liliac, teiul de mai
florile de castan și salcâm și teiul de iunie
viața pare frumoasă, n-ai de ce să te miri
și totuși vine zeița cu sabia-ntr-o mână și balanța în cealaltă
pe un talger stă dreptul de a fi fericit
pe celălalt dreptul de a avea dezamăgiri

acum mă întorc în poveste, sunt singurul trecător
atâta tăcere în jur, încât nici eu nu mai sunt
lacrimile desculțe rățesc peste plâsu-mi
o să mă iertați dacă v-am greșit cu ceva
în vremea săvârșirilor mele
nu v-am mințit mai mult decât pe mine însumi

Androgenul ratat

mi-l închipui pe cel care stă de cealaltă parte a ușii
nu-i aud încă bătăile, dar simt că el e acolo
aud doar trunchiurile castanilor retezați gemând sub asfalt
unul dintre noi stă să intre, celălalt stă să iasă
fără să știm care e unul și care e celălalt

mi-l închipui pe cel care stă dincolo de zăvorul cu gratii
n-aud cheia răsucită în broască, dar simt că el e acolo
aud doar, peste capetele noastre, cum se deschide cerul
unul dintre noi vrea să intre, celălalt vrea să iasă,
nu știm care dintre noi e păzit și care e temnicerul

mi-l închipui dincolo de țeava fumegândă a puștii
n-aud singurătatea glonțului când se încarcă
aud însă prin iarbă coasa de Sântă Mărie
și lumile cum le desparte cu tăișul coasașul

unul dintre noi vrea să intre și celălalt să iasă
dar nu știm care dintre noi e ucisul și care e ucigașul

mi-l închipui pe celălalt dincolo de chingile unui cerc
oricare dintre cele nouă cercuri ale suferinței
palma lui peste-a mea se potrivește perfect
două mâini ce se-nchină, transparența și curățenia
unul dintre noi stă să intre, celălalt stă să iasă
 androgenul ratat
nu știm care mi-e trupul și care năluca, vedenia

unde începe exilul și unde întoarcerea acasă

Patimile după Cioran

După întâlnirea mea eșuată cu moartea
În noaptea de douăzeci și unu
spre douăzeci și doi decembrie
am intrat în zodia lui „ceea ce nu va fi fost”
a treisprezecea zodie
a celor care s-au născut după moarte
am trăit viața pe care n-aș fi putut-o trăi
am scris cartea pe care n-aș mai fi scris-o
am avut copilul pe care nu l-aș fi avut

eram tânăr și dezamăgirea își avea măreția ei
nu sunt sigur că cel care a bătut la ușă
era același cu cel căruia i-am deschis
un necunoscut a îmbrăcat hainele mele
mi-a încălțat pantofii, care i se potrivesc
 dar nu și urmele mele
un apatrid pe care nu-l apără legile firii

a doua cădere în lume
după întâlnirea eșuată cu moartea
am pierdut șansa ratării perfecte
am intrat în zodia lui ceea ce nu va fi fost
a treisprezecea zodie
a celor născuți după moarte

Inima umbrei

O lume visez unde umbrele sunt colorate și ele
Umbra lebedei negre e neagră pe întinderea unde
Însă umbra lebedei albe e albă, în albe ine
Iar umbra sufletului e sufletul umbrei

De-o parte lumină, de cealaltă umbră pe tăișul de coasă
De-o parte paza cea bună, de cealaltă piaza cea rea
Și lupta lui Iacob cu îngerul, simt rana din coapsă
Și umbra coapsei sângerează și ea

Aruncă-ne, Doamne, din pumn, funigiei colorați
În zori risipește-i și către seară prinde-i
La fel obrazii tăi și-ai umbrei de-ar fi îmbujorați
Și umbra sufletului de-ar fi sufletul umbrei

Ești muza care țese tainele lui Ulise
Rătăcitor, aștept timpul să-și vină în fire
Pe lumea asta îmbrățișările ne sunt interzise
Doar umbrele se ating, ca o Bunăvestire

Visez un țărm unde cuvintele au umbre și ele
Umbra tăcerii nu te întreabă unde-i
Din locul unde ești, ne-ndepărtăm în ine
Și umbra sufletului e sufletul umbrei

Și umbra inimii e inima umbrei

Cadril

Și eu am fost așezat într-un coș de nuiele
Lăsat să plutească pe Nil
Și eu am avut o poveste a nașterii mele
Spusă din vârful acului, cum era pe atunci
Învârtită pe un disc de vinil
Și eu m-am desprins de îngerul meu

Odată cu primul păcat
Când încetasem să mai fiu un copil
Povara eternei neînțarceri
Cu sufletul desculț, cu toiagul în mână
Pribegind în exil
N-am aflat cine sunt, mai degrabă cine nu mai eram
Când n-am mai mers la vânătoare de lei
Cu fratele jumătate, En-lil
Și apusul de lună pe care nimeni nu-l vede
Un cerc suspendat între a trăi și-a muri
Sau, pe armeneste, *april* și *mernil*
Și morții rămași cu întrebarea pe buze
Dacă-i trezesc, n-am să știu să răspund
De-aceea merg printre morminte tiptil
În schimb, moartea mă pândește de sus
Ca un gargui cu-aripile strânse
Nu mă poate atinge, așteaptă să vină
Ziua când n-am să mai fiu un copil

Trupul nostru, cel de toate zilele

s-ar putea spune că locuim mai mulți în același trup
și, dacă mă întrebi, omule, câți ani ai?
Fiecare bucată de trup o să aibă un răspuns doar al ei
Mâna mea dreaptă e mai bătrână decât mâna mea stângă
Dacă aș fi tastat la computer mâinile ar fi fost de o seamă
Dar scriu cu stiloul și păcatele sunt ale brațului drept
Mâna stângă e inocentă ca fruntea unui copil
Piciorul drept e mai tânăr decât piciorul meu stâng
Operat de menisc
Și cum se întâmplă cu pildele despre oamenii cumsecade
Piciorul drept îl ajută pe stângul să traverseze strada
Gândul cel tânăr îl cară-n spinare pe gândul bătrân
Precum soldatul își trage camaradul rănit dintre linii
Amintirile vechi sunt mai limpezi decât cele mai noi
Trecutul e un pieptene știrb care îmi piaptână părul
În nerânduială

Iar viitorul a îmbătrânit, sărmanul, de când îl aștept
 Și îl tot aștept
Un caier cenușiu și scămos, dat la darac
Iar sufletul merge-ntr-o rână
 pe partea lui mai bătrână

Despre moarte

Mă privesc într-o oglindă în care ceva din mine deja ajunsese
Sunt primul om care s-a hotărât să deseneze ceva
Un zig-zag scrijelit pe calcarul unei scoici
Am deprins focul piatră pe piatră și lemn peste iască
Din umbrele lui am plăsmuit primii zei
Am învățat să-mi îngrop morții, să mi-i pot aminti
Dar despre moarte n-am învățat nimic care să-mi folosească

Am întins focul pe ape, iad dedesubt și deasupra
Și umbrele pașilor lui pe apele fumegânde
Am învățat să le văd unde altcineva nu le vede
Am învățat să scurtez zorii, cu paloarea lor nefirească
Sorii străpunși de lunetă, pământul strâns de corăbii
Am învățat că ceea ce știu e mai puțin decât ceea ce simt
Dar despre moarte n-am învățat nimic care să-mi folosească

Am învățat că fiecare mormânt se sapă de două ori
Și se acoperă o singură dată
Am aflat că miezul pământului mă iubește fără scăpare
Am sperat că păcălesc moartea dacă port mască
Am simțit ritmul și grăunții luminii, am înțeles din asta
Că pământul morților se mișcă foarte încet
Dar despre moarte n-am învățat nimic care să-mi folosească

Iar timpul, cerc și ne-ncercuit, o surpare de-o viață
Un mormânt care se sapă pe sine, un abis care pe sine se cască
Un rănit care se mai târâște un pic
Am învățat să trăiesc și dacă viața mi-e palmuită de soartă
 Îi întind și viața cealaltă
Dar despre moarte, ceva care să-mi folosească
 n-am învățat nimic

Adrian Alui GHEORGHE

Câmp obligatoriu

Motto:

*"Turismul global a depășit orice previziune.
În anul 2040 populația lumii va călători,
în proporție de 60 la sută, în afara spațiului propriu,
călătoria va fi un standard de civilizație
și, de ce nu?, de fericire"
"New York Times", 29 mai 2023*

De când toate țările lumii au devenit muzee,
Guvernul Mondial este o mare agenție de turism,
cetățenii fiecărei țări sunt expodate vii
care se mișcă natural într-o lume tot mai dinamică;
în fiecare zi, în fiecare oră, în fiecare minut
se fac programări de vizitare, trebuie doar
să te înscrii la o adresă virtuală
completezi un formular nume adresă continent
țară, ocupație, data nașterii, loc, sex,
studii, datele biometrice, boli (opțional),
care au fost ultimele trei țări vizitate (câmp
obligatoriu), orientarea sexuală (câmp obligatoriu),
convingeri politice (opțional), hobby-uri
(opțional), religie/ confesiune (câmp obligatoriu),
ce obiective aveți într-o călătorie: a) curiozitate
b) relaxare c) altele (subliniați), care sunt
țările pe care doriți să le vizitați (de la 1 la 5,
în ordinea preferințelor), meniuri preferate:
a) omnivor b) vegetarian c) vegan d) altele
(subliniați), dovediți că nu sunteți robot și scrieți

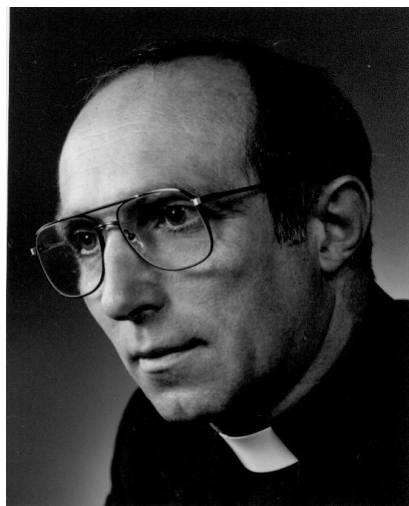
numele unei personalități care credeți
că vă reprezintă, în chenarul alăturat: sport,
știință, istorie, cultură, religie, artă culinară,

politică, modelling, media, altele (câmp obligatoriu);
după expedierea formularului așteptați confirmarea
(15 – 45 zile) cu un număr de ordine cu care
vă veți identifica la repartizarea călătoriei;
precizăm că nu există posibilitatea schimbării
destinației programate, a perioadei programate,
a traseului programat; regulamentele de efectuare
a unei călătorii/ drepturi și obligații/ devin executorii;
orice abatere de la program/ orice delict în zonele
vizitate vor fi sancționate cu suspendarea/ suprimarea
dreptului de a călători pe o perioadă limitată/ definitiv;
în cazul decesului persoanei programate pentru călătorie,
locul va fi ocupat, în ordine, de persoanele aflate
pe lista de așteptare; în caz de deces în timpul
călătoriei, Agenția va asigura serviciile funerare/
incinerare; așteptăm sugestii pentru îmbunătățirea
serviciilor noastre la adresa comunicată anterior,
după ce bifați căsuța adecvată (suggestion);
agenția noastră vă dorește călătorie plăcută
și vă sugerează să aveți,
pentru orice eventualitate,
în oricare țară/
continent/
destinație/
lume/
sublume
o umbrelă cu dumneavoastră.

Dumitru ICHIM

Poetul, fulgul și moartea

Numai un poet
ar fi în stare
să pândească prin gaura cheii
cum e-n lăuntru de mugur,
în iatacul spre taină de floare.
Moartea
tocmai trăsesese perdeaua
și, dezbrăcată, își încerca
nourul alb de mireasă.
(Preaușernicul gând
alungu-l,
mai departe
de-orice fel de-ndoială!),
dar fulgul
împinse rapsodu-ntr-o parte,
ca el s-o privească pe moarte
întreagă și goală
ca-n undele lunii.
- Ca să fie a lumii crăiasă
are nevoie, nu de-un poet,
ci de-un ochi pânditor ca de lup,
iar voalul dantelei de fulg
după șoaptele mele-ar putea
măsura să-i ieie
pe trup,
că-i singura -
foc și petală
sărutului cu-otrăvi de orhidee.

Fetița cu chibrituri

Prima dată
a mers cu mine că
nu știa cărarea
la Sfânta Duminecă,
dar i-am spus să nu treacă
peste puntea
unde albia apei e seacă.
...o speriam cu Muma Pădurii,
dar cum râdea după spaimă!
Se alinta copilul:
„Hai, mă...?!”
După mine desculță fugea
alergând prin miazănoapte de brazi
prin livada
cu vrăjitul iaz al Sfintei Vineri
din care băuseră norii
de-au rămas până azi
ca toți îndrăgostiții
cu toate cerurile tineri,
cărând spre apus răsărituri.
Numai codrul mai știe

că numele-i adevărat,
Fetița cu Chibrituri
mi l-a șoptit doar mie.
Ne iubeam
înainte ca-n lume să fie iubire,
din dragoste fără să știm
decât firul de cântec,
puțin mai subțire
ca dorul
când cetina sub lună și-adoarme
izvorul.
Împlătoșat în coajă de mesteacăn
o apăram de zmei,
eram prințul ei
cu părul de aur.
Odată i-am scos din călcâi
un dinte-ascuțit de balaur
ce-a vrut să mi-o fure.
Împărăția noastră
era din pădure
și până-n Orionul înalt,
despre care spunea iazul morii
că-i poartă
la tărâmul celălalt.
Cerbi se-nchinau
printre brazi ca prin schituri
ascultând Sfânta Vineri
seara chemându-i la masă.
„Când vei fi mare,
spuneam Fetiței cu Chibrituri,
o să te-mbrac în borangicul lunii
ca voal de mireasă
și-o să-ți fur din poveste condurii...”,
dar ea se întrista
ca buciul când oftează pădurii
până dincolo de moarte
și dincolo, spre-altfel de răsărituri.
„Eu o să fiu departe
pe unde începutul un altuia e
vamă...”

așa-mi grăia Fetița cu Chibrituri
care doar mie-mi spuse cum o
cheamă.

În alb ca o mireasă...
Se-ngrămădea tot satul
cu flori și cu săruturi,
dar mie Sfânta Vineri,
care venise din țara noastră veche,
se-apropie șoptindu-mi la ureche,
așa ca o fântână
cu luna prinsă-n ciuturi:
„Nu plânge,
pentru-o vreme cu mine-o să rămână
până când florile or să-i învețe glasul
și-apoi
or s-o urmeze în alai de fluturi!”

Inscripție pe-o cărămidă

Pe culoarul acesta de liceu
era o fereastră spre pădure.
Ochii mei se pierdeau în albastru
și acolo unde dispăreau
era locul întâlnirii noastre.
Vânturile mă chemau,
dincolo de frica de profesori,
unde zăpezile erau viorii,
să sorb un fulg de pe buzele tale.
Dar au venit oamenii:
„Geamul spre pădure trebuia zidit!”
...și ochii mi-au rămas în cărămizi
ca legendara Ana în piatra
mănăstirii.

Cireșul

Într-o primăvară mi-ai scris în
privire
gândul tău.
Nu aveam ramuri - aș fi înflorit.
În altă primăvară ne-am scris
amândoi
numele
pe un cireș sălbatic,
deasupra izvorului.
În zori apele erau o Cale Lactee.
A treia primăvară...
Unde o fi poteca spre cireșul nostru?
O fi furat-o vreun apus de lună
sau iarba a ascuns-o-n gene
să o deschidă numai căprioarelor?
Mă tem că n-o să mai găsim
urma de lacrimă-a potecii.

Dar dacă fata- a vrut să mă sărute?

Numai prin basmele pierdute
puteau să se-nfiripe fulgi
atât de mari,
așa cum ninge numai de Crăciun
între-un „a fost”
și-ntr-altul mult mai lin
din „niciodată”
ca-n pagina întoarsă în magnolii.
O conduceam acasă,

pe cea mai frumoasă
din toate fetele școlii,
la prima-ntâlnire.
Cireșul de la poartă
se apleca de-atâta înflorire
deasupra sfielilor noastre,
că liniștea sporea din albul lui
precum când stelele se nasc
în hăul nopților albastre
din șoaptele fântânii.
„Închide ochii,
mi-a zis și i-am închis,
și-ascultă
cum fulgii
unul de altul se ating,
auzi tăcerile cum ning?”
...și clopoței din ceruri nenăscute
se auzeau între-un „a fost”
și-un altul, mult mai lin, din
„niciodată”
ding,
cling,
ning,
iar eu credeam că vrea să mă sărute.
Ce mult am așteptat ca la plecare
s-o-mbrățișez neașteptatului habar
și tot cireșul de deasupra
să i-l spun,
dar...
a fost doar strânsul mâinii,
dar lung ca un fior
când stelele se nasc
din liniștea fântânii
că ne sorbeam
genunile din ape ne-ncepute
și-mi vine ca să cred
pân-oi închide ochii
că fata-n seara-aceea
cu-adevărat a vrut să mă sărute.

Carmen STĂNESCU

Din luminile ce curg

Într-un val de vreme rece
fulg de nea făcut inele,
peste buze parcă-mi trece
mângâierea unei stele.

Dau să fug și să ajung
ceilalți fulgi care se-adapă
din luminile ce curg...
însă, se transformă-n apă.

prind apoi un fulg în palmă
ca să-i fac o haină nouă
dar sărutul meu de mamă
îl transformă-n bob de rouă...

Rouă, rouă-n plină iarnă?
cum așa, Doamne, îmi dai
primăvara ca să cearnă,
florile din luna Mai?

Gerul mi-l așezi cuminte
pe poteca dinspre casă,
eu să țin mai bine minte
pârția cea mai frumoasă?

Faci din iarbă fir de gheață
și din soare ochi de înger,
fulgi de nea înșiri pe ață
garda ochiului de fulger?

Peste tot nămeți în valuri
străjuiesc poteci uitate,
doar colindele la maluri
mai trezesc ape-nghețate.

Mirosind a sărbătoare
recunosc gutuia coaptă
după lampa cea mai mare
lăsată de mama-n poartă

Ne spunea mereu la masă:
voi, copiii mei cuminți,
nu uitați iarna de-acasă
și iubirea de părinți...

N-am uitat-o niciodată
și nicicând nu voi uita
nici lumina dinspre poartă
nici copilăria mea...

Din stânca tăcerilor mele

Întindeam palmele ude
spre tine
să te cuprind cu visele dintâi,
să te ating cu tăcerea
dimineților
fugite din noapte,
care tresar
în departele firului de iarbă ademenit
de rouă...
Întindeam palmele ude spre tine
și deveneam
ramură de măslin,
creșteam din piept de stâncă și mă
dăruiam ție
cu palmele ude întinse a rugă
de floare,
cu tot ce se-arată
divin
și încă mai simte chemare...
Cu pletele ude
creșteam din stânca tăcerilor
care,
vibrau în stânga tăcerilor tale..
Ai trimis
să îmi spui când ești gata

Într-un ochi de ziuă

M-am rătăcit într-un ochi de ziuă
și am curs
dimineață
peste visele izvoarelor în care țipătul
noptii
se amestecase
cu ecoul...
Ape cu tâmpile lovite de stânci și
încremenite de timp,
mi-au rămas fidele,
la fel ca umbra mamei care se ține
strâns
de pasul meu,
să nu-mi uite suflarea...
dincolo de rouă,
o lacrimă plânge singurătatea străzii
locuită de-atâta gloată
lipsită de suflet, de sânge, de apă...

doi îngeri se roagă la stele
colindele curg dinspre ele
lumini se aprind peste noapte,
departe...

Ninsoarea de la trei

Apusul se revarsă mângâiere
pe fruntea cerului pornit să plângă
când iarna se așează în tăcere
peste albastrul hotărât să curgă...

Lumina se abate-n roș' aprins
pălește rătăcită apoi spre munți
când gerul o aleargă peste nins
și negura o-nghesuie pe punți...

Doi ochi ca de măslină 'ncondeiată
sunt gata să adoarmă lângă ger
cu genele 'mbrăcate-n promoroacă
privind spre depărtările ce pier...

Tresare o nălucă-n umbra nopții
și-și scutură povara de scânteii
când pe cărări ascunse doar nămeții,
mai strălucesc sub stele pe la trei.

Se întetesc tăcerile-n abis
și iarna se întoarce tot mai rea,
apasă viscolit prin ascunziș,
pe unde numai noaptea robotea...

În sobă vâlvătaia se înalță
și când puterea-i este pe sfârșit
se-adună iar, se-ncruntă, se răsfață
cum se răsfață iarna-n viscolit.

Dintr-o pată de gheață

Și a nins dincolo de vis,
dincolo de Cer
cum nicăieri nu a nins vreodată,
cu soare
și mărgăritare înflorite dintr-o pată
de gheață
rămasă fără pereche,
rămasă
la capăt de viață
ca lumina lipită de cearcănul
stelelor...

Toate cuprinse...

Iubesc lumina din care mă desprind
să strălucesc

Viață,
să adun în palmă dimineți pline de
soare,

Speranță,
iubesc taina care mă ține pe umeri
Suflare
și tot ce vine din stele,
Iubire, Chemare...

Iubesc, de la prima și până la ultima
floare înflorită,
Culoarea,
Puterea, Splendoarea și Timpul
care aduce
anotimpurile
pe margini de vise, toate cuprinse,
toate promise,
toate atinse de aripa cerului meu
la greu...

La orizont

Ating cu palmele
cerul
și culeg pentru fiecare noapte
care mă încearcă,
câte o stea
pe care o despletesc
să semene

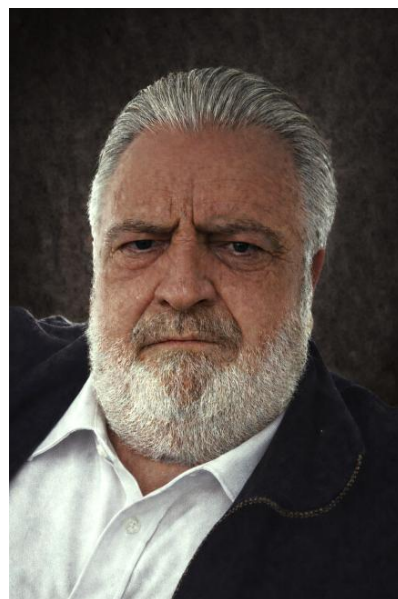
cu dimineața din care voi sorbi
roua
să fac soarele să strălucească...
La orizont
renasc dintr-o adiere și încă
și mă desprind
de frunza care semănă cu flacăra
de la începutul
lumii
înainte de întuneric și mult îndepărtată
de tăcere...

După atâta virtute

Sufletul meu, salon de dans
pentru viscole,
pentru ciudățeniile fulgilor de nea
din noaptea
Crăciunului grăbit,
pentru bocancii rozé ai dimineților
de mâine
fugite din răsărituri...
sufletul meu
trofeu câștigat de ploile albastre,
trăiește în templul
dintre piatră și rubiniu
și încă mai aprinde cu noaptea
stelele
să îl recunoască după atâta virtute...

sufletul meu,
o lumină aprinsă din zbuciumul
viscolit
al unei veri fierbinți
care neconținut luptă să se întoarcă...

Radu BOTIȘ

Glicemie literară

scrisul mi se scurge prin degete
ca zahărul topit în ceaiul amar
prea mult și tremur
prea puțin și mă sting
cuvintele vin în valuri
hiperglicemie de gânduri
împrăștiate pe hârtie
ca firimiturile unui festin uitat
apoi, liniște -
o hipoglicemie a sensurilor
când nicio metaforă nu mai prinde contur
și literele se destramă, fragile
încerc să dozez rimele
să măsoz ritmul, să păstrez echilibrul
dar poezia nu ascultă
ea cade, se ridică, arde și curge
fără unități precise
și poate că așa trebuie să fie.

Bronșita eului

seara cade în mine ca o fereastră trântită
și aerul rămâne prins între coaste
ca un porumbel rănit
ce nu mai știe să plece
tutesc amintiri pe care nu le mai vreau
dar ele se lipesc de plămâni
ca un fum vechi, netrecut
ca un nume uitat pe jumătate
cuvintele mi se sting în gât
ca lumânările unei biserici părăsite
nimeni nu mai așteaptă rugăciuni aici
doar ecoul, respirând sacadat
și totuși, dimineața mă cheamă
cu palme reci pe tâmpile
ca o promisiune spusă în șoaptă
exist.

Spitalul cu poeți

pe coridoarele luminate cu neon
umbrele se plimbă în tăcere
ca niște versuri neterminate
un bărbat citește dintr-un caiet galben
cu marginile roase de timp
literele i se topesc pe buze
dar nimeni nu aude poemul
în salonul 7, cineva scrie
cu vârful degetului pe fereastră aburită
o strofă despre ploaie
și dispare odată cu dimineața
asistentele au învățat să dozeze metafore
în loc de morfină
iar perfuziile curg lent, ca rimele obosite
ale unui sonet uitat

într-un colț, un poet bătrân
împletește tăcerea cu privirea
așteaptă să vină noaptea
să-i așeze ultimul vers
pe pernă
și mâine, spitalul va fi la fel
plin de poeți care scriu cu privirea
peste pereți albi
până când cerneala devine lumină.

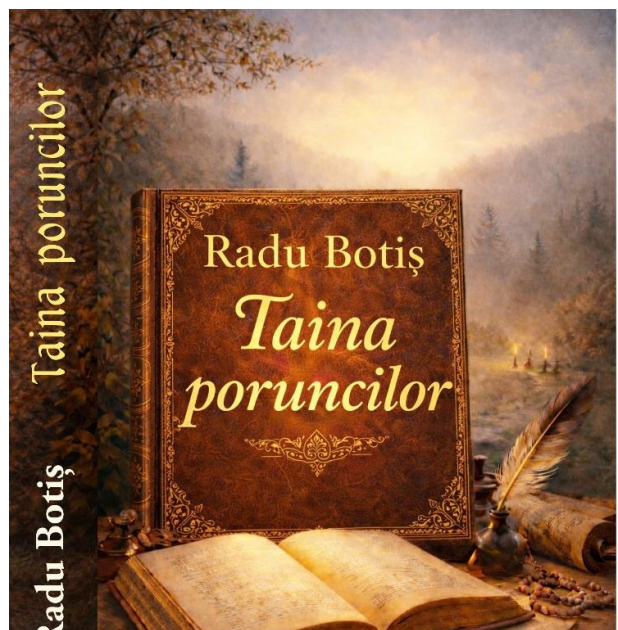
Între cer și pământ

Aș vrea să știu ce simți când plouă
Și cum se frâng cuvintele în liniște,
Mă întreb dacă umbra te atinge vreodată
În drumul ei spre apus.
Timpul tace, dar nu pleacă,
Răsuflarea se ascunde în adâncul nopții,
Iar noi rămânem aici,
Între marea și cerul iertării.

Ambulanța cuvintelor

Cuvintele zboară, ca niște umbre palide,
într-o ambulanță tăcută ce străbate timpul.
Fiecare literă, un pansament,
fiecare frază, o mângâiere pe pielea frântă
a celor care nu pot să tacă.
Și în drumul lor, se adună pietre,
se înalță ziduri, se coboară prăpastii,
dar cuvintele nu se opresc.
Ele străbat noaptea, chiar și când lumina
pare că a murit de mult.
Ambulanța nu are semne,
doar o adiere ce-ți străpunge sufletul
și îți lasă în urmă tăcerea curată
a vindecării.
Și în fiecare cuvânt rostit cu dor,
se regăsește un semn de viață.
Un ecou ce se naște din cenușă,
iar tu, rănit, îți ridici privirea
spre această lumină.

(Din cartea *Taina poruncilor*,
editura Casa Cărților, Baia Mare, 2026)

Prima...

Nu există cuvinte
care să exprime,
Nu există rime
s-o reprezinte
dar pot încerca....

Prima iubire
e ca o floare
ca o zâmbire care nu moare....

Doar prima o simți așa
ca soarele după ploaie,
ca floare gingașă
care inima-ți înmoaie.
Inima...
Inima făptașă
care-ncepe războaie,
inima drăgălașă
ce-ți produce șiroaie
de lacrimi așa...
Degeaba...

Prima iubire este totul.
A bătut o dată clopotul...
când ești cu el tot și totul dispare.
Clopotul răsună mai tare...
Viața are sens.
Clopotul bate intens...
când ești cu cel „ALES”

Eram cam ca voi,
fără nimeni, apoi...
el a apărut
Și atunci mi s-a părut
că nu era cel

pe care îl știam
și lângă care locuiam.
Nu era el...

Era mai diferit,
un pic mai înzestrat!
Dar... era cucerit...
când am descoperit
Nu am suferit.
Dar n-a fost nici prea fericit
acel moment nesuferit!

Mai târziu am observat
că neobservat,
în inimă, un loc i-am rezervat...

L-am așteptat... și a venit!

Am fost cea mai fericită;
nu mai eram rătăcită.

Timpul a trecut
și el a dispărut...
Atunci am realizat:
Nu vreau să sune dramatizat, dar...
că l-am iubit...

Am ținut la el
cum ține țara la drapel.
L-am iubit deosebit de mult
fără ca pe alții să-i ascult...

Eduard Ricardo IȘTAN

Amintire de Crăciun

Bradul cântă cu lumină
Farmecu-i o melodie
Clopote de dor răsună
Noaptea pare-o armonie

Și pe strada poleită
Îți zîmbesc cu-n colindat
În magia infinită
Știu că tu ești darul dat

Aparent de frig pe stradă
strânși în brațe tremurând
peste noi turnând zăpadă
e iubirea invadând.

Amintirile cu tine
sunt o carte tot deschisă
o poveste doar în rime
se păstrează astfel scrisă.

Debut

La „Cenacul Dimitrie Anghel, Miroalava, România

Furtunile gândului

eseistică, analiză literară

Nicholas DIMA

Semnalarea unei cărți despre Exilul Românesc

În situația de azi, în care aproape o treime din populația României a părăsit țara, se cere imperios un studiu obiectiv despre Cauzele, și mai ales despre Consecințele plecărilor și ale despoperării țării.

Încep cu o mărturisire. Când am ajuns în lagărul de refugiați de la Traiskirchen de lângă Viena, în octombrie 1968, m-au impresionat diversitatea refugiaților și poveștile multora dintre ei. Cele mai multe erau dramatice și unele erau de-a dreptul șocante. Atunci m-am gândit că ar trebui scrisă o carte cu dramele multora dintre refugiați. Numai cine a trecut prin *furcile caudine* ale exilului, cunoaște iadul prin care treci înainte de a ieși la liman. Altfel, când trebuie să lupți în fiecare zi pentru asigurarea existenței, nu te mai gândești la scris cărți. În plus, o asemenea sarcină echivalează cu un studiu enciclopedic care îți cere timp, persistență și responsabilitate.

Doamna profesoară Anca Stângaciu, conferențiar și cercetător la Universitatea din Cluj-Napoca, a făcut acest lucru în cartea „Dialoguri esențiale din exil”, carte publicată de editura Polirom, 2025. Volumul este impresionant, are 438 de pagini și cuprinde interviuri ample cu zece persoane plecate în exil în perioade diferite. Iată lista în ordine alfabetică a celor intervievați: Mihai Băbeanu, PS Episcop Cristian Crișan,

Nicholas Dima (subsemnatul), Ion Dumitru, Pia Fărcășanu Bader, Alexandru Herlea, Mihai Neagu, Ingrid Popa Fotino, Dinu Zamfirescu și Livio Zanolini. Menționez însă că fiind o carte de referință, nu se citește ușor; de fapt, cartea trebuie studiată, mai degrabă decât ...lecturată.

Subliniez totodată că doamna Stângaciu, a abordat subiectul cu toată rigoarea unui om de știință și după ani de muncă asiduă l-a dus la bun sfârșit. Autoarea a abordat doar problema vechiului exil politic. Este un foarte bun început! În opinia mea, trebuie abordată însă cu aceeași rigoare și problema emigrării economice de după 1989. Recuperarea istorică a exilului politic este o datorie de onoare; recuperarea emigrării economice este însă vitală pentru viitorul țării.

Am cunoscut mai multe din personalitățile menționate în cartea doamnei Stângaciu și i-am cunoscut personal pe unii dintre cei intervievați. Pe Alexandru Herlea l-am întâlnit și la București și la Washington, unde i-am luat un interviu pentru Vocea Americii. Comunicăm deseori și ne respectăm reciproc. I-am întâlnit la New York și pe soții Fotino. Amintirile doamnei Ingrid Popa-Fotino din trecerea familiei prin Iugoslavia m-au șocat și m-am gândit de multe ori că trebuiau așternute pe hârtie. Dânsa, azi o profesoară în vârstă și cu un suflet nobil, a ajuns în exil împreună cu părinții, când avea doar de 5 ani. Relatările ei din lagărele și închisorile iugoslave sunt de-a dreptul dramatice. Am cunoscut-o personal prin anii '70 la întrunirile românilor exilați din New York. I-am cunoscut deasemenea părinții, iar cu domnul Ervin Popa discutam deseori despre reorganizarea exilului.

Revenind la subiectul acestei semnalări, mai ales în contextul confuz care domnește azi în țară, trebuie făcută o precizare referitoare la termenii de exil, refugiu, emigrare, și mai recent... diaspora. Nu poți să pui toate aceste noțiuni într-o singură

categorie așa cum se întâmplă în prezent în România.

Imaginați-vă un tânăr student arestat în 1954, care a executat 10 ani de închisoare politică și care ulterior a reușit să emigreze în America. Și imaginați-vă un individ de la vârful partidului comunist care, după ce și-a făcut „datoria,” (datoria față de partid), a emigrat în Israel. Mă refer concret la fratele meu Ion Dima și la colonelul de securitate Ștefan Coler. Primul a fost condamnat la 20 de ani și a ajuns la închisoarea din Aiud; al doilea a fost directorul închisorii din Aiud. După logica celor de la guvernare, ambii sunt în egală măsură membri ai diasporei, încadrați în categoria „românii de pretutindeni”.

S-a falsificat și chiar s-a abandonat istoria; Ni se atacă eroii și identitatea; Și acum ni se pervertește și limba. Schimbi conotația unui cuvânt, alterezi percepția publică și schimbi istoria...

Precizez că în demografie se fac distincții clare între noțiunile de Exil, Refugiu și Emigrare. Emigrantul pleacă din țară din motive în special economice. El se poate întoarce oricând, dacă nu se adaptează în noua țară.

Refugiatul politic fuge din țară în care a fost persecutat și ajunge în exil, de unde de cele mai multe ori nu se mai poate întoarce. Această definiție e simplă și redusă la esență, teoria demografică fiind complexă. Oricum, am ajuns la Exil, cuvânt derivat din latină - *exilium*. Exilul reprezintă o stare atât concretă și obiectivă, cât și psihică și subiectivă. Exilatul nu se poate întoarce în țară și dacă revine nu mai găsește țara pe care a părăsit-o. Unde își găsește locul un refugiat întors în România când aceeași indivizi de ieri, sau urmașii lor de azi, și-au schimbat eticheta politică și au rămas la guvernare? Și pentru a se legitima și a masca realitatea, guvernării ocolesc cuvântul *Exil* și recurg în schimb la noțiunea de Diaspora, cuvânt de origine

greacă, însemnând dispersare, adică împrăștiere prin lume.

Majoritatea românilor care au fugit în timpul regimului comunist au fost refugiați politici și au format exilul tradițional. De acest **exil** s-a ocupat profesoara Stângaciu în lucrarea sa. O felicit pentru subiectul abordat. Admir curajul, meticulozitatea, persistența și obiectivitatea cu care a lucrat și a realizat acest valoros studiu. Admir și editura Polirom, care a publicat cartea. Cititorii i-ar putea pune o singură întrebare autoarei: după ce criterii a ales persoanele intervievate? Răspunsul este complex... Oricum, sper că în viitor vor fi efectuate și alte studii asemănătoare despre emigranți, despre cei plecați temporar la lucru și despre consecințele plecărilor din țară. Cauzele sunt multiple, dar consecințele sunt extrem de grave.

Referitor la emigrare în general, în aceeași perioadă studiată de autoare, au primit permisiunea să plece legal din țară și unii cetățeni aparținând cu precădere altor etnii: evrei, germani, armeni, greci... Aceștia au emigrat principial din motive economice. Este totuși util de subliniat că, metaforic vorbind, starea de exil o poate trăi o persoană chiar și înainte de a-și părăsi țara. O resimte, pentru că i s-a luat totul și trăiește cu teama că i se va lua și libertatea. Și este la fel de util de precizat că printre cei care au emigrat legal, au existat și persoane care odată plecate, s-au alăturat psihologic celor exilați. Îi includ aici

și pe unii din cei care au plecat după evenimentele din 1989. Cei mai mulți dintre ei au emigrat din motive economice, dar unii se simțeau ca și cum ar fi fost în exil încă de când trăiau sub Ceaușescu.

Și pe o notă tristă, menționez că recent un scriitor din țară a declarat că mulți români au început să se repatrieze din motive materiale; chipurile, se trăiește mai bine în țară. Într-adevăr, privilegiații sistemului, cu pensii și venituri *nesimțite* trăiesc foarte bine. Cum trăiesc însă majoritatea bătrânilor cu pensii de mizerie?

Adevărul e că românii se întorc din alte motive. Ei revin acasă pentru că România este patria lor, a noastră, a tuturor celor cu suflet românesc. Și este foarte trist să constat că în timp ce unii dintre cei plecați și-au păstrat simțămintele naționale și au încercat să facă ceva pentru țară, mulți dintre cei rămași acasă și-au văzut doar de interesele personale. Și dacă mulți dintre noi nu se întorc, este pentru că Țara a fost în mare parte mutilată sufletește și mai recent a adoptat legi antidemocrate și antiromânești. Consecințele unor asemenea legi vor fi catastrofale. Țara suferă în continuare datorită ticăloșiilor *iliesciene* și *soroșiste*, care maltratează România de 36 de ani!!!

Prof. Dr. Nicolae DIMA
Tucson, Arizona, SUA
ianuarie 2026

Argument

Să treci printre semeni cu ochii sufletului larg deschis, nu-i chiar la îndemâna orișicui. Mai întâi ar cam trebui ca sufletul să vadă și să aibă înțelepciunea trestiei gânditoare care știe (o, cum mai știe!) că le *cœur a des raisons que la raison ne connaît pas*.

Liliana Popa este o astfel de trestie care nu se mulțumește cu învelișul tuturor văzuteleor ci caută miezul bun al lucrurilor în chiar alcătuirile umane care dau timpului pe care-l traversează măsură și înțeles.

Mozaic viu format nu din pietricele și sticlă colorată ci din oameni care prin ceea ce sunt aduc un cât de mic adaos lumii de frumuseți, volumul de interviuri „**Contemporani în Mileniul III**” (ajuns, iată, la cel de al treilea volum) este o frescă a vremii noastre pe care autoarea o întregește provocându-și aleșii la adevărate spovedanii ca tot atâtea nuanțe ale întâmplării cu numele de viață, ca tot atâtea elemente dintr-un puzzle ale cărui piese gata alcătuite poartă câte un nume de om: Narcis Dorin Ion – istoric, slujitor al artelor, paznic de far la Muzeul Peleş; Manuela Cernat – critic de teatru, care nu despre ea vorbește ci despre acei regizori – Pygmalionii fără de care un text dramatic n-ar ajunge spectacol (a se vedea portretul pe care i-l face regizorului Dan Pița care astfel devine și el parte a viului "dicționar"); Matei Vișniec – profesorul de limba română plecat din România anilor '80 în Franța unde avea să devină mult apreciatul dramaturg ale cărui piese, traduse și interpretate pe mai toate scenele lumii care mai cuvântă, continuă în stilul care-i este propriu voga de care s-au bucurat (și încă!) un Ionesco, un Cioran – români de-ai noștri de notorietate internațională pe care și i-a adjudecat literatura franceză ca să nu se simtă exilat hobițeanul sculptor în universul multilingv al artelor... Dacă la ceilalți intervievați Liliana Popa simte nevoia să intervină cu întrebări întru relansarea dialogului, la Matei Vișniec „spovedania” este lăsată să curgă lin, firul poveștii așternându-se ca-ntr-o poveste cu înainte mult mai este. Și pe bună dreptate fiindcă scriitorul este în plin elan creator iar nouă – comporanii săi, nu ne rămâne decât să invocăm timpul să aibă răbdare cu acest trăitor cu capul în lună, ales între aleșii creatori de dramaturgie contemporană; Mihaela Albu – neobosită jurnalistă și fondatoare de reviste de limba română prin toate zările pe unde au purtat-o pașii de *visiting profesor* prin cele universități de peste Atlantic; Șerban Filip Cioculescu – fiu și nepot de cărturari de elită, el însuși continuator și păstrător al nobilei zestre de cultură cu care a fost „împovărat”; Pavel Sușară – depozitar al unei vaste culturi europene, redutabil critic de artă; Aura Christi – fragilitate și forță poeziei, voce limpede în corul zgomotos al poezilor care nu conțin să se caute printre cuvinte înnegrind albul versurilor cu banalul prozei...

Cum anul 2023 a fost anul Urmuz – 140 de ani de la naștere și 100 de ani de la moartea acestui mare neînțeles de care știe o lume întreagă, doi dintre prezenții în volumul Liliane Popa vorbesc despre Urmuz – Narcis Zărnescu, autodidactul mândru (numele i se potrivește mănășă!) că își datorează doar sieși bogăția de cunoaștere acumulată în ani (poate puțin și dascălului care i-a descifrat primele litere și miracolul lecturii de mai apoi...) și Marian Nencescu, scriitor botezat în apele adânci ale filozofiei.

Un grupaj special pe care l-aș numi „colțul artiștilor din lumea teatrului contemporan” este alcătuit din stele omenești de toate mărimile: Alexa Visarion, regizorul, vorbește cu atâta căldură despre prieteni și prietenie cât spre a da „râsului o bogăție de lacrimi”, aduce sub ochii sufletului nostru portrete de actori și regizori dăltuite în iubire de multe carate – inegalabilul George Constantin, inclasabila Cătălina Buzoianu, Dan Micu – regizor a cărui gândire „ilumina ideile mergând după stele căzătoare.”; Alexander Hausvater, regizorul intrat cu acte-n regulă și în regatul literaturii și așteptând supușii cărora *cetitul cărților* le este încă *cea mai de folos zăbavă*; Rodica Mandache – actriță de petală și de rouă cu vocea ei de înger suav prihănit de armonia rostirii; Ioan Andrei Ionescu – actor de puțină vreme mereu tânăr, mereu altul; Niculae Urs – scenarist, regizor, actor – reflectare fidelă a lui Nenea Iancu, cel cu care se și aseamănă izbitor, realizând pe scenă un *Caragiale altfel* întru încântarea publicului spectator „călătorit” cu gândul într-o lume care a uitat să mai apună.

Alte personalități urmează șirul întregitor de chipuri de pe canavaua acestui volum: Sorana Georgescu-Gorjan, scriitoare, închinătoare la zeul sculpturii moderne – Brâncuși, fiica inginerului Ștefan Georgescu-Gorjan, colaborator al magului de la Hobița; Alexandru

Constantin Chituță – scriitor; Gabriela Dobre – mezzosoprană și poetă; Mihai Șurubaru – artist sculptor, poet în neostoită luptă cu „forțele strigoniene”; Paula Craioveanu – poetă a picturii cu, temă predilectă, nudul feminin ca măsură și simbol al perfecțiunii; Denis Dinulescu – jurnalist și dramaturg; Gilda Lazăr – oscilând cu grație între canto, teatru, învățământ, diplomatie; Virgil Ștefan Nițulescu – director al Muzeului acela în care „exponatele sunt creații originale ieșite din mâna, din sufletul și din rărunchii acestui popor, într-o clipă de încordare și spontaneitate care a durat două mii de ani” (Marin Sorescu dixit).

În partea finală a volumului sunt incluși invitații de onoare ai autoarei – „Prietenii mei, scriitorii”, cum îi numește Liliana Popa pe cei creatori de cuvânt care fac parte din cenaclul „Poeții Cetății” care, sub coordonarea sa, sunt voci distincte în foarte ofertantele întâlniri literare de la MLR, Casa Arghezi Mărtișor, Muzeul Satului, MȚR, Cetatea Sighișoarei, Centrul Cultural Bușteni, Palatul Brâncovenesc Mogoșoaia, autori ale căror scrieri s-au bucurat de pertinente cronici literare: Corina Dașoveanu – prozatoare de mare forță epică; Silvana Andrada Tcacenco – poetă-n toate cele, cântăreață cu timbru de miere și descânt; Olga Delia Mateescu – scriitoare în a cărei creație se ghicește omul de teatru, scenograful atent la fiecare detaliu în măsură să dea consistență și farmec decorului ca loc unde se întâmplă ceva; Issabela Cotelin – poetă pentru care cuvântul nu-i decât răsfrângere în cânt de tăceri grăitoare; Marina Costa – prozatoare născută, nu făcută; Ecaterina Popescu-Botoncea – medic-scriitor din marea familie de creatori de frumusețe a purtătorilor de halate albe care nu ignoră nici puterea cuvântului-rugă la *Cel care ține universul fără margini la degetul Lui mic*; Ion Toma Ionescu – luciditate și acuratețe în idei; Mihai Traistă - un prozator de poeveste ce povestește cu atâta talent încât ai impresia că totul se întâmplă aievea, Mihai Traistă este și poet și dramaturg, piesele sale fiind montate pe scenele din țară. Gabriela Tănase – grație feminină topită în rostire; Dan Ioan Marta – înțelepciune cântătoare, eleganță și forță de redare a emoției lirice; Florentin Streche - spirit înalt și fin "in medias rex", Cristiana Memesis, Marius Costache, Grațiela Avram, Erika Blaj, Constanța Popescu – poeți fără rest, oglinzi ale ideilor văzute cu sufletul.

Cu Daniela Achim-Harabagiu, Agnes Andrei și Mihai Cătrună, ultimii (dar nu cei din urmă!) din grupul de prieteni, artiști ai formelor și imaginilor colorate ale lumii de semne și simboluri în care suntem spre a fi cu adevărat, se încheie volumul trei al volumului „**Contemporani în mileniul III**”.

Îngăduiți și subsemnatei să-și afle loc în amintitul volum între privilegiații contemporani de care mileniul trei va trebui cândva să-și amintească fie și în treacăt, cu nostalgie ori cu un surâs binevoitor sau indiferent de ființe super-robotizate cărora poezia nu le-ar spune nimic, că au trecut și ei... cu aproximație prin deceniul al treilea, cu credința nestrămutată în adevărul din spusa marelui *poet al iubirilor gingașe*, Ovidiu cel exilat la Tomis din Roma imperială care nu i-a înțeles rugul iubirii din celebra lui *Ars amandi – Carmina morte carent/ Poezia nu cunoaște moarte*.

Noi credem că frumusețea nu are moarte cât vor fi pe pământ oameni care să o slujească.

Paula ROMANESCU

Doamna Paulina Romanescu: „Acum, de când locuiesc într-o carte, parcă sunt mai puțin singură. Dv. adunați-i pe mai departe pe cei contemporani purtători de semn de lumină în noaptea neânțelesurilor toate care încearcă să ne înghită”

Ion CORBU

Analiză-prezentare a volumului *Prințul Floare de Cactus* de Coca Popescu

Volumul *Prințul Floare de Cactus* al autoarei Coca Popescu se așază într-o tradiție generoasă a basmului literar, dar se distinge prin originalitatea personajelor și prin accentul formativ-educativ, evident încă din primele pagini. Scris într-un limbaj poetic, cu imagini bogate și cu o narațiune fluentă, basmul are menirea de a încânta copiii și de a le cultiva valori morale, civice și estetice. Totodată, printr-o lectură atentă, textul se deschide spre interpretări moderne, precum lectura prin prisma cuanticii textuale, care pune accent pe interacțiuni, potențialități și rețele de semnificații.

Personajele ca purtătoare de sensuri multiple

Eroii acestei povești nu sunt doar figuri lineare, ci adevărate „noduri de energie” care concentrează în jurul lor mai multe posibilități. Spre exemplu, **Căpcăunul cel rău**, deși apare inițial ca o figură malefică, spionând și complotând împotriva Zânei Florilor, se transformă treptat prin contactul cu bunătatea și compasiunea celorlalți. Episodul în care este rănit de plasa de spini și apoi vindecat de Zână și suratele ei are o forță simbolică remarcabilă: răul, confruntat cu propria suferință, are șansa de a se converti la bine. În termeni „cuantici”, putem spune că personajul se află în „superpoziție” – conținând în sine atât potențialul răului, cât și pe cel al transformării. Observarea (compasiunea Zânei) determină colapsul spre starea benefică.

De asemenea, **Prințul Floare de Cactus** este o figură paradoxală: el este puternic și înarmat cu spini, dar în același timp sensibil și doritor să apere frumusețea și delicatețea florilor. Întâlnirea sa cu **Raza Pitic**, cea neascultătoare și jucăușă, arată cum diferențele de natură pot fi reconciliate prin prietenie. Este de remarcat dialogul în care Prințul o convinge pe micuța rază că și copiii pot contribui la schimbări mari, chiar dacă par mici și neînsemnați. Aici mesajul educativ este clar: fiecare copil, indiferent de vârstă sau de forță, poate avea un rol decisiv în menținerea binelui.

Ciclul conflictului și al armoniei

Povestea este construită în jurul alternanței dintre echilibru și perturbare: apariția Vântului și alianța sa cu Căpcăunul distrug frumusețea florilor și armonia naturii, dar intervenția Prințului și a Razei Pitic, sprijiniți de Tatăl Soare, reface echilibrul. Acest ciclu narativ rezonază cu basmele tradiționale (unde ordinea este tulburată de forțe malefice și refăcută de eroul salvator), dar și cu viziunea „cuantică” asupra realității: universul este mereu în mișcare, într-o vibrație între haos și ordine, între distrugere și regenerare.

Episodul în care Raza Pitic îl roagă pe Tatăl Soare să intervină este un exemplu superb de responsabilizare a copiilor: „copiii pot contribui la lucruri mărețe chiar și în joacă”. Această replică face legătura directă între planul poveștii și scopul formativ al volumului.

Educația prin poveste și modele etice

Cartea are multiple straturi educative:

- **Moral:** răul nu este combătut doar prin forță, ci prin compasiune, dialog și vindecare.
- **Civic:** comunitatea florilor, ajutorul colectiv, solidaritatea între viețuitoare.
- **Ecologic:** sensibilizarea față de natură, frumusețea florilor și fragilitatea lor în fața vântului, mesaj clar pentru protejarea mediului.
- **Familial și școlar:** imaginea copiilor care primesc flori și cărți la sfârșit de an școlar creează o punte între basm și realitatea cotidiană a cititorilor.

Prin aceste elemente, volumul devine nu doar o poveste frumoasă, ci un **instrument educațional** ce poate fi folosit în școli sau în familie pentru a discuta valori fundamentale.

Deschidere spre co-creație și imaginație

Un aspect esențial al volumului este potențialul său de a stimula creativitatea copiilor. Povestea este scrisă într-un mod deschis, oferind multe „ramuri” care pot fi dezvoltate:

- Ce s-ar întâmpla dacă Raza Pitic ar fi refuzat să ajute?
- Cum ar fi reacționat Căpcăunul dacă nu era vindecat?
- Ce alte personaje ar putea apărea în universul floral?

Aceste întrebări deschid calea unei **povești arborescente**, unde copiii pot imagina continuări sau alternative, în funcție de personalitatea și fantezia lor. Astfel, cartea devine un teren de joacă literar, un laborator de co-creație.

Comparativ, putem aminti **„Micul Prinț” de Antoine de Saint-Exupéry**, unde fiecare întâlnire cu un personaj este o lecție de viață, dar și o invitație la reflecție și reinterpretare. De asemenea, ca în basmele Fraților Grimm sau în **„Albă ca Zăpada”**, răul nu este eliminat, ci transformat, sugerând posibilitatea unei lumi în care chiar și cei răătăciți pot reveni la bine.

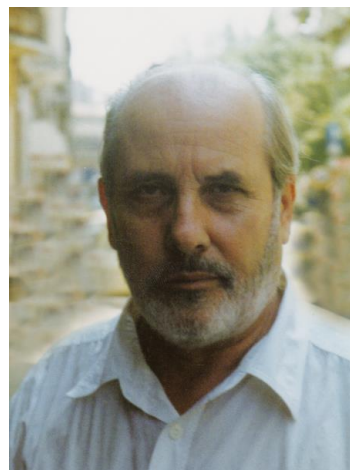
Concluzie

Prințul Floare de Cactus este un basm modern ce combină plăcerea narativă cu o bogată simbolistică și cu o evidentă vocație educativă. Lectura sa prin prisma cuanticii textuale ne arată că fiecare personaj și fiecare episod poartă în sine multiple posibilități, care se actualizează prin interacțiune și prin alegerea binelui. Cartea oferă copiilor nu doar o poveste de ascultat sau citit, ci și un punct de pornire pentru propriile creații, invitându-i să-și dezvolte imaginația și să construiască propriile ramuri narative.

În felul acesta, basmul se înscrie în linia marilor povești universale, de la **„Micul Prinț”** la **„Frumoasa și Bestia”**, dar își păstrează originalitatea prin specificul autohton al personajelor și prin mesajul limpede de prietenie, compasiune și respect față de natură.

Lidia Vianu, poeme foarte 123

eseu de Prof. Dr. Ion HAINEȘ

Despre autoare

Poetă, prozatoare, critic literar, anglistă și traducătoare, membră a Uniunii Scriitorilor din România, Absolventă a Facultății de Limbi Germanice (Română-Engleză), Universitatea din București. Doctorat în literatură comparată (1978). Profesor de literatură britanică modernă și contemporană la Universitatea din București. Fondator și Director al Contemporary Literature Press, editura online a Universității din București. Fondator și Director al revistei Translation Café. Fondator și Director al Masteratului pentru Traducerea Textului Literar Contemporan. Profesor Fulbright la University of California – Berkeley și State University of New York – Binghamton.

O excepțională prefață a profesorului universitar C. George Săndulescu definește trăsăturile esențiale ale scrisului Lidiei Vianu.

Eu am descoperit-o târziu, deși o cunoșteam din perioada anilor de liceu. Am descoperit o scriitoare matură, inconfundabilă, cu un univers propriu, cu un stil propriu, încărcat de poezie și de frumusețe. Am și scris despre cărțile ei, o adevărată încântare în contextul literaturii române contemporane. Regăsim în ele sensibilitate feminină, dublată de o inteligență ascutită, un profil literar unic, care îmbină cultura și limba română cu limba și cultura engleză, pe care le cunoaște în profunzime.

Acest ultim volum (în ordinea apariției) „Poeme Foarte 123” este, ca și celelalte, o încântare. Nu știu ce să admir mai întâi: profunzimea ideilor, eleganța stilului,

concizia frazei poetice și bogăția semnificațiilor. Talentul autoarei se întâlnește cu rigoarea criticului literar și a profesorului universitar, care cunoaște valoarea fiecărui cuvânt. Versurile sunt stranii, au semnificații confuze, se îmbină, în modul cel mai firesc, textul românesc cu expresii englezești (Vezi „You are myself”).

Trecut și prezent, ieri și azi se confundă în amintiri tulburi: „ești ud până la piele de amintirile mele doar ochii ți-i apăr cu pleoapele lăsate”. Anotimpul preferat este toamna, iar în Grădina icoanei e seară. („Pe viață și pe moarte”).

Poezia nu e doar estetică, are semnificații mai adânci. („Mi-e dor de tine, dar nu de București și nu de România”); „azi e azi, sigur că nu mai poate fi ieri/ ai să mă agiți deodată și aflu ce a fost”, ea își amintește de Bucureștiul în care erai „prizonier al casei tale în care ai trăit”, iar așteptările de demult emigrează spre mare”. Ea se află mereu într-o permanentă așteptare, ori știe că „n-ai să vii seara asta, e prea târziu să mai vii” („NU”).

Peste toate plutește un aer de singurătate; „Crăciunuri irosite, singurătăți de-o noapte, de un an de o viață”/(adunate într-un deșert de nestrăbătut, dimineată, m-am trezit pustiiată.” „Crăciunul prăbușit între noi se târăște în patme,, în suflet”... („Vești proaste”).

Poeta își amintește de un vis în care el vine noaptea la ora trei, îi face o vizită, o ia de mână și plutesc împreună în beznă. Ea își amintește de „odaia dintr-un ghetou de blocuri”, de „drumurile * cu tramvaie prăfuite, dar și de clasa de pe strada

Mântuleasa, liceul ca o fortăreață cu creneluri.” „Ce goală mi-e mintea de amintiri cu tine”.

Toate acestea o fac să simtă nevoia unei băi fierbinți, „să te cureți de rădăcinile vieții”. Finalul e un reproș: „nu fi împărțit neîntoarcerea cu bine, nu fi întors din drum ce a apucat să nu fie/ dacă veneai fie și numai pentru mine” („Veneam pentru tine”).

Ruptura între cei doi e dureroasă: „lunga mea căutare în jurul tău se zbate, de mult nu mai are răbdare/ până cândva e cale neștiută, drumul tău e altul decât mă așteptam.”

Ei îi vine să strige niciodată, să i se explice „cu cine ai luat lecții de îndepărtare”.

Ea constată cu tristețe că „telefonul nu mai sună, cutia de scrisoare e goală” și propune că „nimic nu se mai poate schimba”. („Never say never”)

Ea regretă „că nu te-am descusut mai bine”, „am atâtea să te întreb, dar nu ești niciunde/ absența ta a lipit la gură plicul euforiei”. Pentru sensibilitatea ei „răsucită”, el a rămas „vechea ispită”.

Poeta se trezește mereu în trecut și are obsesia celor treizeci de ani care au trecut fără să se fi întâmplat vreo minune („ce am adunat în treizeci de ani, se curmă firul închipuirii”)(„Să intri tu sau să intui eu”).

Deși el a plecat lăsând o rană în suflet, imaginea lui o obsedează permanent, e o prezență continuă: „te văd fără să văd, neîntrerupt te caut/ ești mereu mai cu minte și tot te mai aștept” („Ai să vezi”).

Poeta face mărturisiri dureroase: „nu știu să înțeleg de ce ai plecat, de ce ai venit”/...sunt pe urmele tale când scriu, te strâng absentă cu absență/ mai ales când simți în cameră o prezență”. („Am simțit o prezență în cameră”)

Întreg volumul „*Poeme*” se constituie într-un „*Roman erotic*”, în care protagoniștii, El și Ea, sunt prezentați într-o relație complexă, în care ea, poeta, trăiește cu intensitate fiecare secvență, fiecare amintire.

Aceste versuri sunt niște „dialoguri imaginare”, în care ea încearcă să-și explice ce s-a întâmplat în acești treizeci de ani de absență. Plecarea lui inexplicabilă o lasă cu sufletul devastat: „În vara când ai plecat am

rămas pe o planetă pustie/...absența ta de dinamită neiertătoare mă poate oricând sfârteca.” Reluarea clipei de altădata, „când era de ajuns să mă săruți”, devine imposibilă, cu toate eforturile: „ne bănuim, ne căutăm, așteptăm, nădăjduim, nu ne găsim” („Te iubesc”).

Ea îi reproșează că e nedrept să dispară, dar „mai degrabă bat deșertul în picioarele goale pe urmele tale”. („Much love”)

Muzica lui Beethoven o definește perfect: „Imperialul”, „Sonata Lunii”, „Für Elise”.

Natura e o altă permanență: Văratecul, mănăstirea, Eminescu, Veronica Micle. „Văratecul e tinerețea fără bătrânețe”, „E vecernie la mănăstire, hai să născocim o rugăciune pentru iubire”, marea, toamna, înserarea sunt leit-motive ale Lidiei Vianu.

Autoarea respiră prin iubire și pentru iubire, dar, din păcate, „to be or not to be”, „te caut în ființă și nu mă găsesc decât pe mine”.

Capitolul „Moderato” continuă pe aceleași coordonate. Mai întâi, o meditație despre timp: „Timpul câștigă, timpul pierde, cine crede că va fi mereu un început/ abia te-am văzut, ai dispărut, m-am pierdut, mă regăsesc încercănată”, / „fiecare zi luată în parte pare apă netulburată de goana spre moarte”. / „Pășesc pe amintiri amânate, simți cum suflă vârsta din spate”.

„Îndepărtarea ta mi-a tăiat răsfularea”.

„Abia azi ne-am cunoscut, nu am șansa unui alt început” („Fericirea pe care nu o meritam”).

Cartea se adresează unui cititor avizat, care cunoaște subtilitățile limbii și ale simbolurilor.

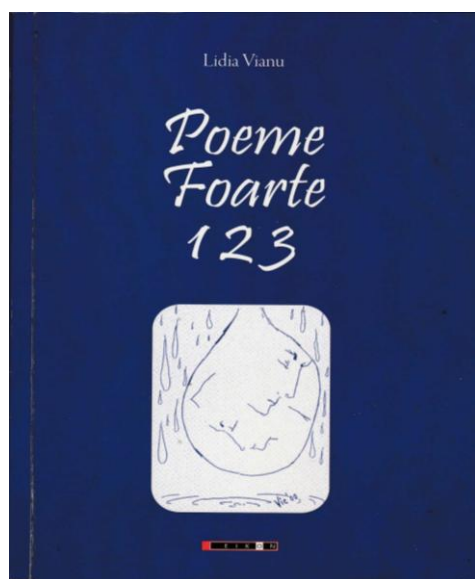
- Autoarea este femeie și vrea să rămână femeie și să se bucure de toate plăcerile iubirii care-i definesc existența.

- În fiecare pagină, nota de intelectualitate neostentativă. Textul englezesc, plus textul românesc se completează reciproc, dându-I stilului strălucirea specifică. Întâmplările sunt privite prin filtru cultural, cu numeroase trimiteri la muzică (Beethoven), filosofie, literatură). De altfel, cultura poetică a autoarei se face simțită în fiecare pagină, în subtilitățile de limbaj, în tehnica frazării, în plăcerea de a scrie.

Un reproș: „*Ai partea ta de vină, nu m-ai descoperit, nu te-ai dumirit ce căutam*”. („*Fericirea pe care nu o meritam*”). Ea dorește să uite trecutul, care le-a jucat multe farse.

Scrisul îi apare autoarei ca o eliberare, ca un mod de a fi: „dacă nu scriu, nu știu să fiu”. Pentru ea, „scrisul e dar dumnezeiesc, umple golul din închipuire cu iubire”. („Trăim amândoi atemporal și aspațial”)

Un alt reproș: „*Ce cauți în universul*

primilor mei douăzeci de ani neștiuți?” („Ce se va întâmpla cu noi doi”).

Și, totuși, în ciuda atâtor dezamăgiri, însingurări, poeta mărturisește că „n-o să mai vină niciodată vremea veche să te dezmierd/ nu mai pot îngădui sau ierta să te pierd”.

Versurile care stau sub cifra 1,2,3 trădează nevoia de comunicare cu voce tare („probă de microfon”), de verificare a unor gânduri și sentimente pe care dorește să le facă publice.

„*O să învăț să te răsfăț prin scris*”, îi spune poeta, în încercarea de a-l recupera („Răsfăț prin scris”).

Poeta recapitulează: „La început a fost unirea fără prihană, abia acum amintirea pune sare pe rană”.

„*Când te dezici de tine cel dinainte, mă anulezi pe mine*.” „Te trag cu treizeci de ani înapoi, te năpădesc frazele tale noi, le mai știi?/ Dacă am fi avut copii, am fi învățat două graiuri deodată, de mamă, de tată”.

Ultimul capitol al cărții se intitulează „*Foarte*”.

Este un adverb cu ajutorul căruia se construiește superlativul absolut: foarte frumos, foarte bine, foarte târziu.

Viața și opera Lidiei Vianu stau sub semnul lui „*Foarte*”, adică al excelenței, ca elevă, ca studentă, apoi ca profesoară. și ca scriitoare. Toate aprecierile asupra ei au stat sub semnul lui *Foarte*. Nu întâmplător, cuvântul apare în numeroase variante, cu semnificații diferite.

Câteva exemple: „*Cândva în o să fie vine un Foarte viu și eu cu tine Dumnezeu*”.

„*Nu mai mărșălui după corali, e vremea lui Foarte*”;

„*Te trag înapoi în Foarte, mai e și mâine o zi pentru călătorii*”.

„*Foarte pe viață îți plimb mâinile pe față*”

„*Cartea în mână, privirea hăt departe ne leagă pân-o fi un simplu Foarte*”

„*Acasă sunt numai în Foarte clubul șase sute patru*”.

„*Dormeam neîntorși nopțile lespezi peste soarte abia mai răsufla Foarte*”.

„*Îți iau mâna între ale mele, ochii încercănați de Foarte*”.

„*Cum s-o fi zicând în suedeză foarte?*”.

„*Ai uitat până și numele bucuriei de Foarte*”

„*E important pe viață și pe moarte să fi trăit cinstit, să ne păstrăm în Foarte*”.

„*Nu ne mai desparte nimic, suntem în plin Foarte*”.

„*Din Foarte în Foarte treptele ne-au adus la cabană*”.

„*Dau opreliștea deoparte, există în toate o nemăsură, un Foarte*” „*Hai să ne înălțăm pe Foarte*”.

„*Cine împarte își face parte, iau pentru amândoi un vis de Foarte*”.

„*Leagă-mă în funii de Foarte*”

„*Domolește-ți bucuria de a o deschide Foarte*”.

Poeta poemenște în mai multe rânduri despre Crăciun, despre Anul Nou și Revelion, dar, din păcate, văzute la televizor (Anul Nou la Viena), în contrast cu realitatea dură din țară din anii comunismului: fără apă caldă,

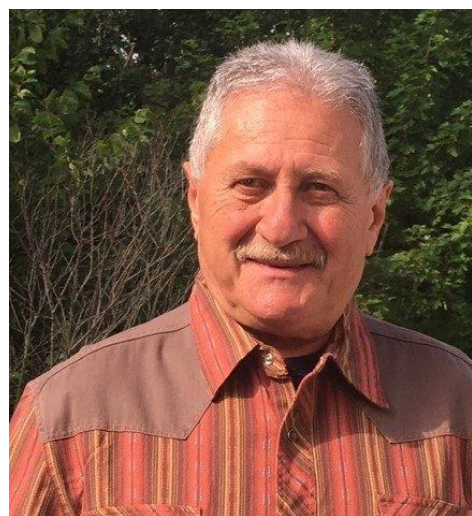
fără electricitate, zile de închisoare, prăvăliile cu rafturi goale, rație la zahăr, pâine, ulei, cărți interzise etc.

Ea suportă toate acestea pentru că e împreună cu el, bărbatul iubit.

În concluzie, această lungă confesiune o eliberează de un prea plin sufletesc și ne oferă nouă această memorabilă carte.

Dorin NĂDRĂU

Un demers probator inspirat

„Dialoguri esențiale din exil” este titlul cărții universitarei clujene Anca Stângaciu, publicată recent la Editura Polirom, un volum apărut cu sprijinul IICCMER (Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc).

Demersul de a pune laolaltă în paginile cărții a opt remarcabile personalități din exilul anticomunist și a două din vecinătatea exilului a fost unul pe cât de incitant pe atât de oportun și justificat. Rezultatul: un tom masiv și, incontestabil, captivant.

Cartea atestă, fără putere de tăgadă, preocuparea vădită a autoarei pentru consemnarea unor istorii dramatice care depun mărturie despre oameni și destine aparte, chiar prin vocea lor.

Structura lucrării relevă un interesant traseu adoptat de autoare în scopul investigării exilului pe o arie geografică destul de extinsă: două personalități din Statele Unite ale Americii, trei din Franța, trei din Germania, două din Italia.

Etalarea enumerativă a personajelor cărții, astfel cum sunt dispuse în carte, însemnând tot atâtea capitole, respectiv interviuri, este desigur binevenită, prezentarea păstrând ordinea alfabetică, în concordanță cu opțiunea aleasă de autoare pentru justificarea echidistanței în expunerea rezultatelor investigației.

Inginerul **Mihai Băbeanu**, descendent al unei familii boierești cu afinități pentru artă, dar și cu aptitudini configurate de generații întregi înspre tehnică, și-a început exilul în anul 1973, trăind intens formele lui de provocare, agresivitate și integrare și stabilindu-se, în final, la Paris.

PS Episcopul **Cristian Crișan**, foarte atașat de Roma unde a obținut o diplomă în teologie, alta de licență în drept canonic și titlul de doctor, după anul 2012 a fost numit rector al Misiunii Greco-Catolice din Franța. După ce a urmat un masterat la Institutul Catolic din Paris și la celebra universitate Paris IV Sorbona, a asumat, începând cu 9 aprilie 2018, misiunea de Vizitator Apostolic pentru credincioșii greco-catolici români din Europa Occidentală. În februarie 2021, a fost numit rector al bisericii San Salvatore alle Copelle din Roma.

Nicholas Dima este o personalitate impresionantă a exilului anticomunist din Statele Unite ale Americii: a făcut parte din toate structurile reprezentative ale exilului (CNR, ACEN, UMRL). Adevărat exponent al luptei pentru adevăr și dreptate, a fost un reputat specialist în geografie, geopolitică și drept internațional. A reușit să părăsească România în 1968, stabilindu-se definitiv în Statele Unite unde a obținut diploma Master of Arts iar, în 1975, doctoratul în geografie. A desfășurat o uimitoare carieră de profesor la universități americane, precum și la universități din Ethiopia și Djibouti. În același timp, a promovat spiritul de libertate și democrație ca redactor la Radio Vocea Americii, dar și ca autor al unor cărți despre Basarabia și Bucovina, pentru care a primit aprecieri de la președinții americani Ronald Reagan și George H. W. Bush. A fost colaborator la valoroase publicații ale exilului românesc. Este autor al altor 12 volume editate în Statele Unite ale Americii, Canada și România, autobiografice, dar și cu analize în domenii ca geopolitica și istoria românilor. Interpret uriaș al fenomenelor politice contemporane, Nicholas Dima oferă și actualmente colaboratorilor profunde reflecții și chibzuite analize.

Figură remarcabilă a exilului cultural românesc, **Ion Dumitru** a rămas în Germania în anul 1961, după care a cunoscut o bună parte dintre personalitățile cu profil tehnic și științific, dintre instituțiile exilului și dintre susținătorii acestuia și, mai cu seamă, a desfășurat o fructuoasă activitate în folosul culturii exilului prin contribuții literare și publicistice impresionante.

Pia Fărcășanu Bader face parte din emigrația culturală românească din Germania. Provine dintr-o familie boierească din Oltenia ale cărei valori nu a încetat să le reprezinte și să le promoveze. Cu foarte multă determinare și incredibilă implicare afectivă, a desfășurat o imensă muncă de documentare la CNSAS București, la Biblioteca Academiei Române și la Biblioteca Română din Freiburg pentru a restitui istoria familiei, dar și o parte semnificativă a istoriei exilului românesc.

Profesorul **Alexandru Herlea** este una dintre personalitățile definitorii ale exilului politic și cultural, exil pe care l-a cunoscut în profunzime și pe care l-a reprezentat cu forță și determinare și după căderea comunismului. După plecarea în Franța, în 1972, și-a construit o strălucită carieră universitară, de la cea de cercetător de elită până la cea de profesor universitar emerit. Din anul 2011, este președintele asociației La Maison Roumaine, dovedind că este un excepțional susținător al valorilor autentice și al spiritului performant românesc.

Doctorul **Mihai Neagu**, specialist în istoria medicinei și psihiatrie, a fost până în 1990 cadru universitar și a profesat ca psihiatru în spitalele de boli nervoase din București, fiind în timpul liber scriitor. A profesat medicina, după 1990, și în Germania, având șansa de a întâlni o mare parte din personalitățile exilului și de a deveni un profund cunoscător al istoriei exilului, al

destinului acestuia și al realității culturale a comunităților românești. Din 2011, este director al Bibliotecii și al Institutului Român de la Freiburg, unde a reînnoit tradiția publicării prestigiosului Buletin al bibliotecii.

Profesoara **Ingrid Popa Fotino** este, alături de soțul său Mircea Fotino, o exponentă de seamă a culturii române în Statele Unite ale Americii și un simbol incontestabil al exilului anticomunist. Copilăria i-a fost marcată de arestarea tatălui și de teroarea stalinistă, ca și de fuga în 1948 din România și perioada petrecută timp de 18 luni în lagăre din Iugoslavia. Sunt impresionante și emoționante mărturiile sale despre fuga exilaților peste Dunăre, execuțiile unor familii de intelectuali, abuzurile autorităților iugoslave și regăsirea în Lumea Liberă. Sunt deosebit de tulburătoare plecarea dintr-un sistem nedemocratic, traversarea, copil fiind, a exilului, cu toate neajunsurile și provocările lui și, mai cu seamă, construirea cu inteligență și multă muncă a dimensiunii americane.

Gabriel Toma Nicolae Constantin „Dinu” Zamfirescu este o personalitate de excelență a exilului. În 1975, după 23 de refuzuri din partea autorităților de la București de a-i permite emigrarea, a fost „răscumpărat” cu 6.000 de dolari prin rețeaua Jakober de sora și cumnatul său, Dina Brătianu și Alexandru Missirliu, și s-a stabilit la Paris. În Franța, a continuat activitatea liberală și de opoziție față de regimul comunist, făcând public testamentul politic al lui Dinu Brătianu, pe care l-a scos clandestin din România și pe care l-a trimis atât la ziarele românești din exil, cât și la Radio Europa Liberă. În 2004, a fost desemnat președinte al Institutului pentru Memoria Exilului Românesc, iar mai apoi membru în Colegiul Consiliului Național pentru Studiarea Arhivelor Securității, oferind țării natale analize, repere și soluții.

Livio Zanolini a fost un uluitor apărător al libertății artiștilor români în perioada regimului comunist și, de asemenea, un strălucit promotor al interferențelor italo-române pe care le-a reprezentat prin însăși identitatea sa duală. A plecat din România în perioada instalării comunismului și a ajuns la Veneția în 23 august 1948. În Italia, a profesat ca medic de familie și a susținut în drumul spre libertate pe mulți artiști și intelectuali români ajunși la Bienala de la Veneția și apoi stabiliți în Lumea Liberă. Medicul Zanolini s-a stins din viață în 2022. Interviu, precedat de discuții, în 2019, pe marginea dosarului său de Securitate, a fost realizat pe parcursul a doi ani, 2021 și 2022, prin intermediul doamnei Crina Suceveanu, jurnalist la Gazeta Românească din Italia.

Este lesne de constatat că fenomenul exilului anticomunist este explorat din punct de vedere al dimensiunii politice, din unghiul dimensiunii culturale și din perspectiva spiritual-religioasă, respectiv exilul greco-catolic, refugiul intervenind după interzicerea Bisericii Unite, și exilul ortodox datorat nesupunerii în fața autorităților comuniste și Patriarhiei de la București. Se consemnează astfel în mod cât se poate de concludent rezistența politică, rezistența culturală și rezistența religioasă.

Reflectând asupra eșafodajului de organizare a demersului autoarei în ansamblu, surprinde plauzibil maniera originală de elaborare a interviului care, incontestabil, stimulează atenția cititorului și întregeste fericit profilul persoanei intervievate. Formularea, invariabil, a întrebării după expunerea unui pertinent comentariu (dublat deseori de câte un oportun excurs), probează o admirabilă dibăcie în valorificarea artei interviului.

Examinând cu atenție parcursul consistentului volum însumând aproape 500 de pagini, plăsmuit prin laborioase abordări (prin corespondență online, prin poștă și uneori prin telefon),

se poate observa că întrebările sunt așezate, empirice, chiar factologice, dar nu lipsesc nici întrebările iscoditoare, provocatoare.

Nu în ultimul rând, merită semnalat că, în mod aproape constant, întrebarea de final a interviului include invitația lansată interviuatului de a oferi reflecții sau sugestii privind mersul democratic al României, sensul valorii, al educației, al excelenței și elitismului adevărat.

În fine, se cuvine apreciat că volumul Ancăi Stângaciu constituie o realizare de excepție, vizând un spectru sensibil de valori indispensabile românismului constructiv: modele ale exilului care definesc și inspiră identitatea, exilați reprezentând personalități elitiste oferind argumente de reușită și democratism, construcții identitare, democrație. Se impune subliniat, de asemenea, că substanțialul op fascinează prin însușirea de a avea o însemnată valoare documentară, o calitate prețioasă pe care, cu certitudine, o conferă.

O relație insolită de o vădită eleganță etică: Regina Maria și colonelul Joe Boyle

Gilles Duguay, fost ambasador al Canadei în România, este autorul unei cărți fabuloase, captivantă de la prima până la ultima pagină, în care explorează povestea de dragoste dintre Regina Maria și Joe Boyle, „un romantic din altă epocă, un personaj victorian”, relația lor derulându-se într-un context deosebit de complex. Asumându-și misiunea de a elibera realitatea de sub faldurile legendei și bârfelor, Gilles Duguay antamează un demers ce va implica o cercetare laborioasă întinsă pe două decenii, consemnând la final reflecțiile sale scrupulos argumentate în volumul **„Regina Maria și Joe Boyle, o dragoste imposibilă”**. În ediția sa originală, lucrarea a apărut în 2015, la Montreal, în limba franceză. Varianta românească se datorează Cristinei Duguay, de

origine română, soția autorului, și a fost publicată la Editura Creator, Brașov, 2025.

„Am scris această carte - afirmă autorul în Preambul - și ca să fac cunoscută o pagină importantă de istorie, atât românilor, cât și canadienilor. Am simțit că e de datoria mea să o fac. Este o onoare și o mare bucurie pentru mine să mă achit de această datorie și să ofer spre lectură acest episod de istorie celor care vor citi cartea și vor descoperi aceste suflete mari, care s-au respectat și s-au iubit în cel mai pur sens al cuvântului”.

Chiar dacă volumul se concentrează pe legătura afectuoasă și intensă dintre Regina Maria și Joe Boyle, figură istorică mai puțin cunoscută, dar care a avut un impact semnificativ asupra evoluției României în perioada tumultuoasă a începutului secolului al XX-lea, această lucrare oferă cititorului o

excelentă frescă a epocii, cu personaje memorabile și evenimente cruciale care au influențat soarta României. De asemenea, demersul autorului dezvăluie un neîndoielnic gest de recunoaștere și reabilitare a lui Joe Boyle. Relația dintre cele două personaje ale cărții este marcată de admirație și devotament, dar și de un dor neîmplinit, reflectând complexitatea emoțională reciprocă a celor două personalități.

Viața lui Joe Boyle a fost una fascinantă: marinar, căutător de aur în Yukon, colonel onorific în armata canadiană, aventurier cu spirit de întreprinzător și talent de organizator, John Boyle și-a legat viața de România vreme de șase ani, începând din primăvara lui 1917 și până la decesul său, la vârsta de 56 de ani, în 1923. Împreună cu căpitanul George Alexander Hill (care făcea parte din serviciul secret britanic și vorbea bine rusește), Boyle a efectuat o serie de operații clandestine în Rusia, multe în favoarea României. În martie 1918, el a fost mediatorul negocierilor cu guvernul sovietic care au condus la un acord potrivit căruia diplomații și parlamentarii români din Odessa, alături de oamenii de afaceri și ofițerii superiori reținuți ca ostatici din ianuarie 1918 de către sovietici, au fost eliberați, fapt ce i-a conferit lui Boyle o aură de erou național și o mare trecere la Curte. Drept urmare, regele Ferdinand i-a oferit cea mai înaltă distincție a țării, Steaua României, și l-a numit „Duce de Iași”. Un an mai târziu, la Conferința de Pace de la Paris, colonelul Boyle a avut un rol determinant în decizia Canadei de a acorda un credit de 25 de milioane de dolari României pentru reconstrucția țării. În anii următori, a ocupat pentru puțin timp postul onorific de diplomat al Canadei la București și a fost reprezentant al intereselor Shell în Caucaz, contribuind la dezvoltarea industriei petroliere românești și la trimiterea ajutoarelor canadiene pentru România. Eforturile sale într-o perioadă atât de tulbură și dramatică pentru România au determinat-o pe regina Maria să-l numească

„Salvatorul României”, „un om care nu are teamă de nimic și care prin forța sa extraordinară reușește în toate domeniile”.

Reflectând asupra eșafodajului de organizare a demersului autorului, surprinde plauzibil etalarea consemnării în 21 de capitole, relevând o construcție elaborată de un incontestabil cunoscător al istoriei, impresionând nu numai prin rigoare și respectarea cronologiei, cât și prin măiestria de a acoperi panoramic o întreagă epocă dramatică, cuprinsă între sfârșitul secolului al XIX-lea și anul 1938, anul morții Reginei: 1. Nașterea unui mare aventurier; 2. Începuturile unei vieți de excepție; 3. California, Victoria, Alaska, Yukonul. Goana după aur; 4. Viitoarea regină își cucerește libertatea; 5. La Belle Époque în Yukon. Joe Whiteside Boyle, regele Klondike-ului; 6. Viitoarea regină intră în politică; 7. Colonelul Joe Whiteside Boyle și Primul Război Mondial; 8. Regina Maria intră în război; 9. Joe Boyle sosește la Iași după o misiune imposibilă în serviciul lui V. I. Lenin; 10. România și Revoluția Rusă; 11. 1918: Joe Boyle sare în apărarea României învinse; 12. România în agonie; 13. 1918: Joe Boyle, erou național în România, în serviciul Reginei Maria; 14. 1918: Renașterea victorioasă a României; 15. 1919: Triumf la Paris și la Londra; 16. Tratatul de la Versailles și crearea Marii Românii; 17. 1920: Anul rupturii; 18. 1921: Anul divorțului; 19. 1922: Ultimii ani ai colonelului Joe Boyle și încoronarea Reginei; 20. 1923-1930: Grandoarea și decadența monarhiei românești; 21. 1930-1938: O altă dragoste imposibilă - Regina Maria și fiul său Carol al II-lea.

Trebuie observat efortul considerabil al autorului de a se documenta riguros asupra personajelor, sens în care a evocat totul prin detalii concrete extrase din documente, conștient de riscurile prezentării acestei relații care a afișat permanent aparențele unei purități romantice. Este de apreciat, de asemenea, meritul de nu emite judecăți

morale, considerând adiacentă relația Reginei cu Barbu Știrbey, avută și ea în vedere, dar plasată în plan secund, ca și viața amoroasă a Regelui Ferdinand, ambele fiind colaterale obiectivului central al cercetării. O adevărată radiografie a prieteniei dintre cele două personalități studiate în profunzime din corespondența lor și din vastul „Jurnal” al Reginei, frecvent citat pe parcursul cărții, lucrarea reunește dialoguri imaginate și reflecții personale „pentru a înlesni cunoașterea personajelor și a circumstanțelor”. Deducția autorului este exprimată fără echivoc: „Corespondența lor, de care dispun istoricii azi, ca și un studiu amănunțit asupra personalității lor, a convingerilor lor profunde nu pot conduce decât la o singură concluzie: nu, nu au trecut frontiera invizibilă între corp și suflet, între rațiune și emoție. Nu, această dimensiune carnală nu a fost necesară acestei iubiri cavalierești, aproape sacră, pe care Boyle a purtat-o Reginei, chiar dacă a suferit și și-a mărturisit sentimentele la un moment dat”.

Gilles Duguay reușește o fermecătoare prezentare în oglindă a celor doi „eroi autentici”, grație unui stil vioi și atractiv, dovedind în același timp contopirea cu dibăcie a unor impresionante cunoștințe din domenii complet diferite (istorie, surse epistolare, izvoare biografice, romantism) și izbutind o abordare originală care cucerește cititorul.

Cred că ar fi nedrept să închei sumarul meu eseu fără a menționa câteva date referitoare la cei doi protagoniști care au făcut posibilă plămuierea prețioasei cărți, respectiv autorul și traducătoarea. **Gilles Duguay:** ofițer de marină, avocat, bursier Rhodes, la Oxford; și-a început cariera în Zair și Ruanda,

ca profesor de drept; în 1967, a intrat în Ministerul Afacerilor Externe; a fost numit la Dakar, apoi în Turcia, Senegal, consilier diplomatic regional pe lângă 27 de șefi de state africane francofone; a fost ambasador la Canadei în Camerun, Maroc, România, Bulgaria și Moldova; numit de trei ori Ministru al Afacerilor Culturale la Paris; judecător în Ministerul de Imigrație și Cetățenie; profesor invitat la cele trei universități din Montreal; este autor a șase volume. **Cristina C. Duguay:** este de profesie filolog, absolventă a Universității București, bursieră la Edinburg, studii postuniversitare; născută la Brașov; profesoară de engleză-germană, gradul I, la Colegiile naționale „Andrei Șaguna” și „Dr. Ioan Meșotă”; a fondat școala privată de limba engleză-germană „Christie’s School”; a lucrat la Connex (1997-1998); activități profesionale după ce a părăsit România: Ambasada Canadei la Paris (1999-2002); în Quebec, profesoară de limba engleză la Academie Lafontaine (2007-2019); s-a căsătorit cu Gilles Duguay în anul 1999, la Paris; are doi fii, Andi și Vladimir.

În fine, se poate conchide că volumul constituie o veritabilă lecție de istorie, o prodigioasă evocare a două excepționale destine: Regina Maria, cea care prin întreaga sa atitudine și abilitate diplomatică a avut un rol covârșitor în evoluția României, într-o perioadă învolburată, dublată de o profundă criză a Casei Regale de la București, și colonelul canadian Joe Whiteside Boyle, un personaj cu un itinerar existențial legendar, cu merite inimaginabile în susținerea cu un fantastic devotament a statului român.

Dorin NĂDRĂU

Ioan HOLBAN

Starea de dinaintea cuvintelor

O parabolă a spațiului plutitor și visul unei noi geneze, al călătoriei spre lumină descrie poezia Julietei Carmen Pendefunda din volumul **Zborul pentadelor** (Editura Contact international, 2025), într-o rețea densă de simboluri ascensionale; **Calea**, primul poem adună toate temele dominante și dă seama despre nivelul valoric al liricii Julietei Carmen Pendefunda: "Cerne seceta prin seara de vâsle" vrând se pare ca în **Parabole**, să condenseze tot ceea ce imaginarul va fi elaborat în timp: "Am părăsit necazurile/ norilor de sub tălpile mele/ o parabolă a spațiului plutitor/ dintre noi, cei ce număram/ timpul./ Timp suspendat între aripi/ amară lacrimă a sufletului/ țâșnind din bătaile inimii/ vis întâmplat când se-mpreună aurul/ și-argintul/ E sigur clipa de-nceput/ tărâmul cerului atât de-ndepărtat/ dar nu uitat/ prin care m-am născut/ din soare./ Așa încât nici munți, nici ape/ nu pot înlocui clopote-n apus/ stâncile de gând/ adevăr cântând și lacrimi/ de izvoare./ De m-aș întoarce/ vânt prin vânt/ în noaptea care-acolo este zi/ ți-aș mulțumi, și ție./ Don Quijote/ c-am învățat, o silitoare ucenică,/ mulțimea oarbă/ în roata cerului s-o plec/ și clipe să aprind/ în vagi retorte./ Vai, ambiție și delăsare/ o pîine înghețată/ de libertate și-adevăr ascuns/ nu m-ar putea opri din zbor/ pe vînt./ Genune. Lumina dimineții/ transcende căldură pe aripi/ și în piept, sub ochi/ e clipa când pe munți și ape,/ sub pămînt/ (știind că nu m-ai părăsi)/ privirea-mi scormonește/ mintea-mi răscolește/ sub mii de metri de ocean,/ să te

găsesc./ Am părăsit necazurile./ Încă le număr ca pe stele/ și dau de sufletele fără nume/ parabole ale spațiului/ ce te doresc". Realizăm în **Anotimpuri** o existență pendulând între doi „*poli identitari*”, primul fiind acela al inexorabilei condiții feminine într-un înfiorat poem al maternității văzute, natural, ca împlinire supremă a feminității ne obligă să cităm din primele linii ale poemului semnificativ pentru demonstrația noastră: „Zâmbetul vostru, copii, și râsul zglobiu/ sunt binecuvântarea de la Dumnezeu atât de mult așteptată./ De anii trec, lumina ce vă sclipește în privire/ e parcă soarele în plină iarnă răsărind în zori;/ ci eu m-aplec s-ascult/ un sunet care strigă: mamă...”.

Cel mai puternic simbol ascensional e aripa care, iată, suspendă timpul, lăsând ființei, întregi, năzuința spre ideal, iluzia eliberării din teluric, elanul poetic, inspirația și gândul înalt: "Numai poetul/ Ca păsări ce zboară/ Deasupra valurilor,/ Trece peste nemărginirea timpului", scrie Eminescu în **Numai poetul**. Vehicul al transcendenței, cum îi spune Platon în **Fedru**, aripa poartă ființa spre spațiul plutitor, identificînd-o acolo, "pe fața mea de nor", în categoriile lirice ale departelui, somniei și visării. Ascensiunea a fost asociată, adesea, "contemplării monarhice" a lumii; în poeme precum **Ramuri** sau **Roțile**, poetul imaginează acolo, deasupra, o nouă geneză, clipa de început, când zările sînt "parfumate de

Luceafăr" - o lume încă "fără tine", elementară ("alerg/ picioare desculțe/ nisip rece/ apă liniștită/ alerg", scrie Julieta Carmen Pendefunda în **Corabie de foc**), de unde poate începe călătoria spre lumină, lăsând, însă, o fantă prin care se vede/ se simte ce e dincoace: "Afară/ durerea vieții/ vânt, ploaie, nori,/ valuri de gânduri/ mă vânează" (**Vânat în durere**): în spațiul plutitor se petrece creația, lucrarea peste care, pentru a o în-ființa, va trebui suflarea, duhul poetului: "În valea tainei plouă./ Construiesc/ suflete bizare în amulete/ aduse-n legănări de aripi,/ aripile păsărilor bete" (**Închipuire**).

Cum s-a văzut în **Parabole**, poetul trăiește într-un dialog cu Don Quijote, fixându-se în aceeași plămadă a visării și dislocării realului, în formula haiku-ului, într-un lirism delicat, sufocat, însă, în discursivitate, teză și sentință, în câteva poeme „sufletul culorilor își are sensul în dansul cameleonului”, demonstrând arta poetică nu trebuie să fie înțepenită pentru a deschide calea spre extinderea vastă a realității

fizice într-o addenda metafizică; ființa din vis, asemeni personajului celebru al lui Cervantes, viețuiește într-un real al imaginarului, între semne și simboluri ale unei alte lumi: trandafirul, simbol-cheie în poezia truverilor și în heraldică e, în cartea Julietei Carmen Pendefunda, roșu ("Trepte și spirale,/ trandafiri în vise;/ mă simt ca o pată/ peste petalele fierbinți/ de tine aruncată" - **O pată pe trepte**) și alb ("Albi trandafiri închiși după zăbrele/ stau precum dinții dincolo de buze,/ dar colți sunt de sălbatic animal;/ robia lor e mărturie tot împotriva-mi/ să m-acuze" - **Vise**): trandafirul e un simbol al dragostei pasionale, atunci când floarea e roșie, al iubirii pure, când petalele sale sunt albe.

Apoi sunt căprioara, simbol al feminității, "umbra care fuge", piersicul, simbolizând primăvara, gingășia și frumusețea femeii și sufletul culorilor, care ia chipul ființei donquijotești și, într-o altă ordine este atât de frumos exprimat în jocul sufletesc al pentadelor, o eliberare de sintaxa gramatică tradițională pentru o aderență însă nu strictă la poezia țării soarelui răsare; aceste semne jalonează spațiul plutitor, marcă a poemelor Julietei Carmen Pendefunda din **Zborul pentadelor**, care se ivește în dans și în vraja de la miezul nopții: "Râul fără sfârșit curios se strecoară/ pe cerul albastru ce-mi scaldă picioarele/ suspendate, călare când stau pe o stâncă/ la marginea vremii./ Toarce ca o pisică alintându-se de glezne,/ dorită-n furtunile vieții să prindă/ meteori și comete, plutește și trece/ în derivă solară./ Un zîmbet timid, adierea lui duce/ nerăbdătorul parfum plimbat ca o idee,/ curent senin și pașii de lumină vin/ prăpastie adîncă./ Va reveni, împlinită floare de piersic,/ ca o respirație, clipă ce mă scaldă/ un râu fără sfârșit, durere trecută/ la început de suflet" (**Început de suflet**). Prezentarea făcută cu profesionalism și o deplină priză la textul poetic din introducere al Julietei Carmen Pendefunda, într-o viziune a nevăzutului, împlinește sumarul unei cărți care ne învață că în „întunericul frunzelor arse de trandafiri/ nimeni nu aude ușa care se deschide”.

ACTUALITATEA GÂNDIRII EMINESCIENE

în volumul *maxime. cugetări*.

EDIȚIE ÎNGRIJITĂ DE ACAD. MIHAI CIMPOI

Anul 2025, care a fost declarat *Anul Eminescu*, a venit cu diferite manifestări culturale, editoriale și cercetări academice dedicate marelui poet național, având ca scop consolidarea unui statut cultural și valoric deja consacrat al operei eminesciene. În acest context aniversar se înscrie și apariția volumului

Eminescu. Maxime. Cugetări (Editura UNU, Chișinău), ediție îngrijită de academicianul Mihai Cimpoi, care valorifică o dimensiune mai puțin explorată, dar esențială, a creației eminesciene: aceea a reflecției aforistice. În pofida distanței temporale dintre secolele apuse și prezentul pe care-l trăim, dimensiunea reflexivă a operei eminesciene se dovedește a fi surprinzător de actuală, concordând cu neliniștile și dilemele societății contemporane.

La început de carte, eminescologul propune un studiu care își enunță miza chiar din prima frază, una cu valoare de teză: „Gândirea lui Eminescu este esențialmente *aforistică*”. Materialul continuă cu o altă axiomă fundamentală – „gândirea eminesciană este *gândire a Ființei*”. Academicianul Mihai Cimpoi continuă cu o interpretare amplă și coerentă a aforisticii eminesciene ca nucleu al gândirii filosofice, subliniind faptul că Eminescu, fiind un gânditor al Ființei, nu doar un poet al sensibilității, este sincronizat cu marile curente ale modernității europene, de la Kant, Hegel și Schopenhauer până la Nietzsche sau cu intuiții apropiate de transcoscologia contemporană.

Exegețul reliefează faptul că aforismele lui Eminescu nu sunt exerciții artificiale, ci se desprind organic dintr-o gândire vie, neliniștită, marcată de paradox, antinomie și dialectică, având rol de reactiv semiotic și de agent moral în poezie, publicistică și manuscrise. Această perspectivă se completează cu observația asupra caracterului

liric și sofisticat al aforismului, așa cum rezultă din analiza ce urmează: „Aforismul eminescian este *liric* prin excelență, care se percepe ușor, fiind întemeiat pe vraja și magia cuvântului (așa cum apare, precum stabiile Blaga, în descântec), dar nu-i sunt străine și construcția sofisticată, fondată pe speculația metafizică, pe afirmația axiomatică sau euristică (în intenția de a exprima adevărul – concept-cheie al artei sale poetice), pe paradox, antifrază, surpriză (finală), asemenea poantei din epigramă, pe stilul retoric (virulent ironic sau însuflețit ditirambic)” (p. 5).

Eminescologul evidențiază dimensiunea dialogică a aforismului, adresarea constantă către Celălalt – cititorul, societatea, istoria – care transformă cugetarea într-o dispută etică și ontologică, menită să „potolească” ființa și să ofere repere într-o lume a contradicțiilor. Sunt conturate și alte trăsături ale aforisticii eminesciene: „O notă particulară a aforisticii eminesciene este folosirea formulelor conceptuale din sfera logicii, în manuscrise apărând chiar specificarea *cugetări sintetice a priori*”. Mihai Cimpoi precizează că aceste deducții, scoase din planul logicii, sunt îmbrăcate de poet în haina metaforică. În plus, academicianul accentuează că Eminescu cunoștea temeinic cele trei tipuri de logică: pe cea *aristotelică*, citată frecvent; logica *hegeliană*, cu care dialoga și pe care, adesea, o corecta; și logica din *Critica rațiunii pure*, așadar *kantiană*.

Este esențial să remarcăm legătura dintre titlul ediției de față și observația academicianului Mihai Cimpoi privind manuscrisul 2268, în care Eminescu notează, semnificativ, titlul *Maxime. Cugetări*. Marin Bucur subliniază că aceste reflecții sunt dispersate nu doar în manuscrise, ci și în poezii, proză și publicistică, răspunzând astfel spiritului tradiției cultivării genului, așa cum a fost impus de moraliști și – adaugă Mihai

Cimpoi – de marii romantici germani, contemporani cu Eminescu.

Studiul introductiv conturează ideea că aforistica lui Eminescu constituie o operă de sine stătătoare, cu o po(i)etică proprie, în care Logosul, eticul și miticul converg într-un discurs esențializat, capabil să exprime atât înțelepciunea lumii, cât și specificul profund al spiritului românesc.

În *Notă la ediția de față* academicianul Mihai Cimpoi subliniază că ediția dată propune să ofere cititorului o selecție reprezentativă a cugetărilor poetului nostru, cuprinzând texte despre Europa, război și pace, valori și virtuți, românită, dreptate, presă și învățământ, realizată prin transcriere textuală din întreaga creație eminesciană (proză, poezie, dramaturgie, publicistică, *Dicționarul de rime*, manuscrise), păstrând titlurile ediției Perpessicius și ortografia actualizată, indicând sursele și menținând particularitățile stilistice, lexicale și eufonice caracteristice poetului, fără a constitui o ediție critică completă, evidențiind fondul general aforistic al operei, personalizarea expresiilor celebre și includerea unor maxime originale păstrate la Casa Muzeu din Ipotești, astfel încât volumul să reprezinte o alegere tematică a timpului de față, ale cărei maxime și cugetări păstrează o relevanță și actualitate incontestabilă pentru cititorul contemporan.

Addenda I conține *Pentru tălmăcirea aforismelor lui Schopenhauer*, iar *Addenda II – La Rochefoucauld. Maxime*. Acestea permit cititorului să realizeze un dialog între gândirea universală și maximele eminesciene, evidențiind actualitatea și valoarea lor perenă.

Valabilitatea eternă a conținutului volumului este observată prin felul în care Mihai Cimpoi a selectat aforismele, alegându-le cu perspicacitate astfel încât să pună în lumină realitățile și preocupările contemporane. Se remarcă o atenție deosebită pentru teme universale – precum viața și moartea, Divinitatea, dreptatea, valorile morale, înțelepciunea, moravurile, responsabilitatea civică, educația, cultura, relațiile dintre oameni etc. – care rămân relevante și astăzi. Prin această selecție, cititorul descoperă nu doar frumusețea

expresiei eminesciene, ci și modul în care gândirea poetului poate oferi perspective și reflecții aplicabile la problemele și dilemele lumii contemporane. Volumul, prin densitatea sensurilor, devine astfel un instrument de reflecție actual, care dialoghează cu cititorul modern, evidențiind în mod clar inteligența și circumspecția morală a poetului față de timpul său și față de timpurile ce vor veni. Or, timpul schimbă doar decorul, iar firea omului își păstrează constanta ontologică.

Vom utiliza câteva aforisme, în calitate de mostre, pentru a remarca permanența sensului în ciuda schimbării istorice.

Viața, în cugetările lui Eminescu: „O dinamică de puteri este viața omenirii.” (Mss. 2255, *Opere*, XV); „Viața-i cuibul morții – moartea sămânța vieții nouă.” (*Mira*, *Opere*, XIII); „Viața noastră e o cărare perpetuă.” (*Cugetări*, Mss. 2258, *Opere*, XV); „Viața noastră întrucât e simțită de noi e o serie infinită de acte de volițiune, pozitivă sau negativă, de *da* sau *nu*.” (Mss. 2275 B).

Gândirea lui Eminescu despre viață are o importanță eternă, pentru că esența vieții — dinamica devenirii, moartea și voința umană – rămâne neschimbată.

Despre Dumnezeu/ Divinitate: „Nu se mișcă un fir de păr din capul vostru fără știrea Domnului.” ([„*Nimic fără știrea Domnului*”], Mss. 2255, *Opere*, XV); „Vocea lui Dumnezeu este vocea poporului; și fiindcă chipul lui Dumnezeu este chipul poporului, sau înțeles glasului poporului, sunt eu (un geniu) vocea lui Dumnezeu.” (Mss. 2255).

Deși ideea Providenței totale devine tot mai greu acceptată astăzi, concepția eminesciană despre divinitatea care se manifestă prin cultură, artă, vocea colectivă sau talentul creator rămâne actuală și inspiratoare, arătând că sacrul poate fi reflectat în viața, conștiința și creația oamenilor contemporani.

Despre educație: „Fiecăruiă dată de natură măsura de minte pe care a fost s-o aibă. Educația poate să dezvolte puterile minții existente, nu poate pune însă ceea ce nu-i.” (Mss. 2258); „Educațiunea are a cultiva inima și moravurile, cultura are a educa mintea. În fine, un om bine educat, cu inimă, caracter de

moravuri bune, poate să fie cu un cerc restrâns de cunoștințe, pe când din contra, cultura, cunoștințele cele mai vaste, pot să fie cuprinse de un om fără caracter imoral, fără inimi.” ([„Educațiune și cultură”], *Opere*, IX); „A aștepta să culegi altceva dintr-un pământ decât cea ce a fost semănat în el, ar fi o copilărie.” ([„A aștepta să culegi”], *Opere*, XII); „Pe cât educația unui popor se câștigă și se păstrează cu anevoie, tot atât de lesne se pierde și se compromite o asemenea moștenire, când se dau de sus exemple de neorânduială, de nedreptate, de incoerență.” ([„Am arătat în mai multe rânduri”], *Opere*, XIII).

Eminescu ne amintește că educația adevărată se sprijină pe dezvoltarea minții și a inimii, iar cultura fără moralitate rămâne superficială; astăzi, într-o lume în care informația circulă rapid și exemplele oferite de unii oameni publici sunt adesea contradictorii sau lipsite de integritate, aceste reflecții rămân mai actuale ca niciodată, subliniind că adevărata moștenire a unei societăți este cultivarea caracterului și a valorilor autentice.

Despre cultură: „Cultura străină ca atare nu-l poate strica pe om, pentru că trece prin prisma unui caracter, a unei inimi deja formate – educațiunea, creșterea cad însă în periodul acela al vieții omenesci când inima neformată încă a omului seamănă unei bucați de ceară în care poți imprima ce vrei. Când inima cu vârsta se-mpietrește, atunci n-o mai poți îndrepta, o poți numai rupe.” (*Educațiune și cultură*, Mss. 2257, *Opere*, IX); „Farmecul culturii e cel mai mare farmec.” (*Educațiune și cultură*, Mss. 2257, *Opere*, IX); „...Tot ce se face fără o dezvoltare paralelă a culturii în zadar se face.” ([„De câte ori contestăm...”], *Opere*, XIII).

Eminescu ne arată că adevărata cultură nu este doar acumularea de informații, ci formarea unui caracter și a unei inimi sensibile, căci influențele externe, fie ele și străine, nu pot modela ceea ce nu este pregătit să primească; astăzi, într-o lume saturată de fluxuri culturale diverse, aceste reflecții rămân relevante, subliniind că orice efort educațional sau intelectual este inutil dacă nu

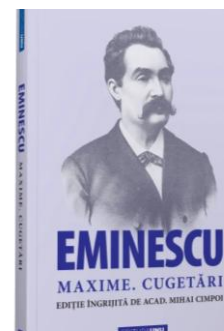
se dezvoltă și gustul, sensibilitatea, discernământul, iar frumusețea culturii constă tocmai în puterea ei de a îmbogăți sufletul.

Despre dreptate: „Dreptatea una este sfântă, ca și adevărul adevărat unul.” ([„La ce servește discuția...”], *Opere*, X); „Morală și dreptatea sunt prejudecii făcute de cei înșelători pentru cei înșelați, de ciocan pentru ilău, ele sunt fraze. Când ilăul se simte destul de tare el devine ciocan. Nu atârână de la cumpănă ca ea să stea dreaptă, ci de puterea și greutatea pusă în ea. Dacă spiritul unui rău va fi mai mare, ea va trage în cumpănă mai mult decât mii de oameni buni.” (Mss. 2257).

În cugetările lui Eminescu despre dreptate și adevăr, atestăm că acestea sunt valori absolute, dar în realitate ele depind adesea de puterea celor care le aplică, astfel că, astăzi, într-o societate în care influența, statutul social pot răsturna principii morale, aceste reflecții rămân pertinente, arătând că adevărata dreptate nu se impune doar prin reguli sau fraze, ci prin responsabilitate, integritate și vigilența colectivă a oamenilor buni în fața abuzurilor celor meschini.

Despre moravuri: „Moravurile fără legi pot totul, legea fără moravuri – aproape nimic.” ([„A generaliza o aserțiune...”], *Opere*, XII); „Putrejunea moravurilor private, produsă prin declasarea generală, își are reversul în putrejunea și libertinajul moravurilor publice.” ([„«Românul», în numărul său...”], *Opere*, XIII).

Eminescu ne atrage atenția că moravurile, ca atare, sunt implicate în funcționarea societății, iar legile fără un fundament moral rămân slabe, astfel că, chiar și astăzi, în fața corupției și imoralității, reflecțiile sale rămân valabile, demonstrând că bunul simț, responsabilitatea individuală și respectul pentru norme etice nu se schimbă odată cu timpul, iar degradarea unui individ în parte se răsfrânge inevitabil asupra colectivității, confirmând că, în esență, moravurile oamenilor și consecințele acestora rămân aceleași de veacuri.

Despre vorbă: „Cu vorbe nu-l încălzești pe nimenea și vorbe rămân toate abstracțiunile și cu cât mai abstracte sunt cu atât sunt curată vorbă de clacă.” (*Icoane vechi și icoane nouă*, V, *Opere*, X); „Cu vorbe laptele nu se face brânză și apa de gărlă oțet de trandafir.” (*Opere*, XV); „Niciodată o vorbă nu poate înlocui o realitate.” (*Studii asupra situației I*, *Opere*, XI).

Maximele lui Eminescu despre vorbă sunt esențiale, amintindu-ne că, oricât de inspirate ar fi cuvintele, adevărata valoare stă în fapte, nu în cuvinte fără acțiune.

Despre politică: „În politică s-a obișnuit a se face multă poezie – uneori prea multă.” (Mss. 2257); „Unde cântă cucoși mulți întârzie să se facă ziuă.” ([„*Ieri s-a citit...*”], *Opere*, X).

Eminescu ne avertizează că politica, deseori împodobită cu vorbe mari și promisiuni frumoase, riscă să rămână mai mult poezie decât acțiune, iar când prea mulți se preocupă de aparențe și orgolii, adevărata trezire a societății întârzie, pe când binele comun depinde mai mult de fapte și responsabilitate decât de o retorică deghizată simpatic.

Despre popor: „Întâia rațiune, prin care un popor poate egemoniza pe altul, e superioritatea morală.” (*Echilibrul*, *Opere*, IX); „Un popor, ca și un copac și ca oricare altă ființă organică, nu poate înainta decât din sine însuși, decât dezvoltându-și treptat atitudinile și puterile sale înăscute.” ([„*Alexandria, odinioară...*”], *Opere*, XIII); „Un popor bătrân și unul tânăr sunt două ramuri din copacul omenirii, dar care s-au despărțit de mult și s-au deosebit de mult.” ([„*Nu ne îndoim că distingerea...*”], *Opere*, XII); „Nimic nu e mai periculos pentru conștiința unui popor, decât priverile corupției, a nulității recompensate, decât ridicarea în sus a demeritului.” ([„*Am arătat în mai multe rânduri...*”], *Opere*, XIII).

În maximele date, Eminescu ne semnalează că un popor se dezvoltă și se afirmă cu adevărat doar prin cultivarea superiorității morale și prin valorificarea propriilor sale forțe, că vine doar dintr-o

creștere autentică și responsabilă, iar astăzi, într-o lume în care corupția și favoritismul social amenință conștiința colectivă, reflecțiile sale rămân în vigoare și în zilele noastre, subliniind că stabilitatea și respectul unei comunități depind de integritatea, responsabilitatea și valorile morale ale fiecăruia dintre membrii săi.

Despre adevăr: „Adevărul este în inimă, creierul nu e decât lacheul inimii” („*Adevărul*”, Mss. 2275 B, *Opere*, XV); „Care-i adevărul? Cel văzut clar de un gânsac – sau cel abia întrevăzut ca printr-o negură de Kant? Într-adevăr iată un lucru ciudat [...]. Noi presupunem că filosoful e mai cu minte decât un gânsac, ba că în *problemele* aceluia e mai mult adevăr decât în *siguranțele* acestuia. Un semn că pentru o minte mare totu-i *problem*: iar pentru 75 de dramuri de creier totu-i *sigur*.” (Mss. 2269);

„Adevărul doare; nimic nu doare ca adevărul.” ([„*Adevărul doare; nimic nu doare ca adevărul...*”], *Opere*, XI); „Adevărul aur? După aur aleargă toți, de adevăr fug toți” (*Convorbiri literare*, nr. 1, 1880). Astfel, Eminescu ne învață că adevărul izvorăște din inimă, că poate fi greu de acceptat și adesea incomod, dar rămâne mai valoros decât orice siguranță sau bogăție, iar căutarea lui sinceră cere curaj și integritate.

Volumul *Eminescu. Maxime. Cugetări*, ediție îngrijită cu acribie și respect pentru geniul eminescian de către academicianul Mihai Cimpoi, se impune ca un reper literar de excepție, rămânând o lumină constantă pentru generațiile ce vin, oferind cititorilor o sursă de reflecție profundă și rafinament intelectual. El constituie, totodată, după cum evidențiază Mihai Cimpoi, un „reazem etic” și o dovadă a actualității gândirii eminesciene, care continuă să inspire spiritele contemporane.

Bibliografie

Eminescu. Maxime. Cugetări, ediție îngrijită de Mihai Cimpoi. Chișinău: Editura UNU, 2025.

Emilia STAJILA

Un vals și trei pași speranță de Luminița Nielsen

Editura INTEGRAL, 2024

Luminița Nielsen, trăiește în Viena, Orașul valsului și al rafinamentului. O doamnă de 80 de karate, întotdeauna cu vorbele la rever, educată și cu o vastă cultură generală își scrie romanul vieții sau, mai bine spus, esența iubirii ascunse o vreme în suflet. Deloc întâmplător, leagă de această afecțiune viața cu sușuri și coborâșuri, sinceritatea sa nu rănește pe nimeni, ba dimpotrivă, îmbogățește cu experiențele sale de viață. Uimitoare este naturalețea narațiunii, de parcă ar fi la a zecea carte, făcând posibilă o imaginație precum o hologramă, cu sufletul și evenimentele la vedere.

Volumul conține 400 de pagini, este ușor de citit, nimic plictisitor sau repetativ. Pasajele din viață trăite cu intensitate, memorate și redactate cititorului cu lux de amănunte, se întrepătrund uneori cu o stare de romantism. Fiecare capitol începe cu un citat celebru, dar găsim și fraze pline de înțelepciune ale autoarei. Ei bine, se poate compara cu un „Așa DA” sau cu un „Așa NU”.

Luminița Nielsen are încă foarte multe de povestit și, din câte o cunosc, recunosc în scris graba de a spune cât mai multe, așa încât simt că timpul o presează, acest timp pe care nu-l deținem ca pe o coală de hârtie să-l pipăim, să-l simțim, acest timp pe care îl trăim fără să-i plătim favorurile în numerar, ci doar cu sentimente și uneori cu lacrimi. Cu siguranță, autoarea a lăcrimat adesea când a scris, să-și trecă viața în revistă, să-i facă o radiografie chirurgicală, este aproape imposibil, dar Luminița Nielsen a reușit cu brio.

Romanul se poate citi lângă o cafea dimineața sau în compania unui pahar umplut cu lichidul rubiniu, dar neapărat aproape să fie un sfeșnic cu lumânări ca să întregască momentul boem. Romantismul Luminiței Nielsen, a rămas nealterat: felul cum descrie întâlnirea cu Massimo, un italian vero, timpul petrecut împreună la Napoli și felul în care aluneca conversația. Nu mai contează dacă erau colegi, prieteni sau iubiți...

Citez...

„Chiar dacă nu din cauza unei îmbrățișări mortale, ci, mai degrabă din cauza lipsei sărutului vrăjit, cu gust de ciocolată amară, al unui pământean cu privire tulburătoare, se anunța la orizont o noapte în alb, nesomn și neliniște. Urma să înfrunt prima zi sub imperiul emoției, temerilor și bucuriei de a mă simți îmbrățișată de căldura unei iubiri absolut pămâtenă”.....(am încheiat citatul)

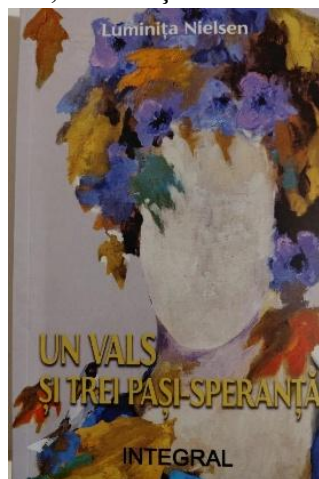
La Napoli, muncea, cânta și zâmbea Massimo d'Amore, omul ce o așteptase cu flori în gară. Cu siguranță, câteva pagini vor rămâne întipărite în imaginația cititorului. Cartea vieții sau viața comprimată între copertile generoase invită cititorul într-o călătorie prin lume, descoperind locuri, oameni și fapte trăite secundă de secundă. Dezamăgirea vine la pachet cu iubirea; sufletul acumulează de-a lungul vremii mai mult decât imaginația. Luminița Nielsen, nu se pierde în detalii neînsemnate; ea însăși este

lumina care strălucește pe aleile inimii, dar și ale inimilor celor care vor lectura cartea.

Cu siguranță, în curând vom descoperi și un „Paso doble” un nou volum mai incitant, ca firea energică a Luminiței Nielsen, în care neprevăzutul plutește, iar cititorul va trebui să facă salt mortal printre rânduri.

Să curgă cerneala, iar Muza să-i mențină flacăra dorinței și a iubirii aprinsă!

Felicitări, Luminița Nielsen!

Al Florin ȚENE

Ce greu a fost în noaptea asta! .

Viața poetului Traian Dorz între realitate și poveste

Scriitorul Al Florin Țene este fidel șieși și Literaturii Române.

Recidivează acum cu un nou roman „între realitate și poveste”, de data aceasta, despre un mare poet creștin-ortodox care și-a dăruit întreaga viață învățăturilor Sfintei Scripturi.

„Reconsiderarea liricii lui Traian Dorz nu trebuie să cadă doar pe umerii unei comunități creștine ce a revenit în sânul bisericii mamă după 1990, ci pe talerul criticii literare și pe paginile manualelor școlare, care sunt prea schematic și neiertătoare ignoranțe cu ierarhiile valorice. În centru creației lui Traian Dorz nu este Golgota, cum interpretează facil unii critici literari, ci anunțarea miresmei de tămâie a Învierii”, afirmă scriitorul Ionuț Țene

în prefață, introducând cititorul în conflictul stufos și dureros al cărții.

Am citit cu interes această carte.

Cunoșteam poeziile (multe devenite cântări) ale poetului Traian Dorz, dar mărturisesc faptul că am știut mai puține date despre viața și personalitatea sa. De aceea, cartea scriitorului Al Florin Țene este binevenită pentru toți aceia care doresc să cunoască un poet creștin-ortodox ce nu s-a lăsat atins de-a lungul vieții de nicio adiere a curentelor politice din timpurile prin care a trecut (legionare, comuniste, sau de altă culoare). Traian Dorz a fost animat doar de credința și dragostea pentru Iisus Hristos, Mântuitorul omenirii.

Cartea este bine structurată refăcând cu o exactitate până la detaliu, existența poetului Traian Dorz. Principalele planuri narative urmăresc: a) familia parentală (casa, părinții, soția și copiii); b) formarea caracterului de creștin devotat Tatălui Ceresc; c) marea familie creștină (Oastea Domnului). d) politica statului român surprinsă în diferite perioade istorice;

În construirea epicului, găsim un narator omniscient, asemenea marelui Marin Preda. Ne-a rămas monumentalul romanul „Moromeții”, în care este descrisă familia Moromeților, dar și marea familie a țăranimii române în lupta pentru libertatea sfântă oferită de proprietatea asupra pământului. La fel procedează și scriitorul Al Florin Țene în creionarea universului vieții poetului Traian Dorz: accentuează minunat legătura dintre familia (casa părintească) a poetului și aceea frățească, a creștinilor uniți în gruparea ortodoxă Oastea Domnului. Liantul dintre cele două familii este Traian Dorz, după cum în „Moromeții” este Ilie Moromete.

Ilie avea suficiente probleme acasă, cu propria familie. Dar aceasta nu l-a oprit să lupte pentru credința lui în libertatea țăranilor, pusă în pericol prin colectivizarea comunistă, vorbind prietenilor în poiana lui Iocan. Spre deosebire de Ilie, care este abandonat de toți, Traian Dorz este susținut până la capăt de soția Maria, de propriii copii. Chiar tatăl Constantin, va deveni din dușman, un ajutor de seamă al fiului și al Oastei creștine.

Epocile istorice parcurse de poet sunt descrise cu obiectivitate critică. Tehnica detaliului, scenele reprezentative acelor lumi sunt impresionante.

Ca și în celelalte romane închinat vieții unor mari poeți din literatura noastră (Al. Macedonski, Ion Minulescu, Radu Gyr), aerul de poveste este țesut în jurul realităților trăite de scriitori. Dar, în cazul lui Traian Dorz, trebuie să recunoaștem că realitățile dure, trăite de către acesta, domină țesătura de poveste.

Și mai trebuie subliniat ceva!

Cartea este atât de bine scrisă, încât naratorul-autorul Al Florin Țene ajunge să se identifice cu un creștin ortodox puternic în

convingerile sale, de pe pozițiile cărora analizează, face considerații sau îndeamnă la reflecții!

a) Familia (casa părintească).

Povestea familiei Dorz este țesută de narator pe pilonii realităților crude trăite de membri ei. Atmosfera este recreată prin limbajul bihorean, impregnat cu expresii ungurești, termeni explicați la subsolul paginilor, transportând cititorul în zona pitorească a Bihorului „– Cine ne strigă? / - Eu! Mărie...vecina lui mă-ta. / Aaaaa, Floareo! Tu ești? Ce vânt te aduce? / Mi-o venit feciorul în permisie și mi-a adus depeșa asta de la bărbatu-to!” (pag. 14)

Era vorba despre o scrisoare a lui Constantin, tatăl lui Traian, aflat pe frontul Primului Război Mondial, care, până la urmă, s-a întors acasă din prizonieratul siberian...

Traian era deja de patru ani!

Interesant este fotografiată de către narator psihologia oamenilor de la sat din acea vreme!

Deși era normal ca tatăl să-și iubească fiul născut în absența sa, nu s-a întâmplat așa. Micul Traian a avut mult de suferit din cauza bătăilor primite (de cele mai multe ori fără motiv) de la tată.

Deși o familie bogată, cu pământ și recolte îndestulătoare, micul Traian nu și-a găsit fericirea, și nici împlinirea, în sânul acesteia: „Mama ta a dracului, m-ai călcat pe cizmă. Nu te uiți pe unde fugi? O palmă grea a simțit băiatul după ceafă”. (pag. 26)

Nici la școală nu a fost lăsat, fiind obligat să lucreze în gospodăria familiei.

Subtil, naratorul ne sugerează motivația căutării de către copil a unei alte familii în care să se poată împlini sufletește: „Erau trei persoane în familie, dar Traian se simțea singur...Fiecare cu singurătatea lui.” (pag 26)

Din acest moment, romanul urmărește formarea personalității acestui copil, a căutărilor sale pentru împlinirea sufletească. Putem afirma că, privită din această perspectivă, viața lui Traian Dorz este a fiecăruia dintre noi. Într-o răscruce a existenței, fiecare își caută împlinirea și fiecare o găsește în ceva anume!

La 18 ani, acceptă să se căsătorească. Tatăl este acela care a hotărât: „Băi Traiane! Toată ziua stai și scrii, citești și îți pierzi ziua pe la adunări. Lasă că te însurăm noi și atunci să te vedem, când ai nevastă! Atunci are cine să-ți poruncească”. (pag. 58)

Traian Dorz își va iubi și respecta soția și familia, după îndemnul Sfintei Scripturi. Dar...sufletul lui fusese, deja de la 16, ani ancorat într-o altă familie: aceea care îl urma îndeaproape pe Fiul lui Dumnezeu.

b) Formarea caracterului de creștin devotat Tatălui Ceres;

Întrucât Traian Dorz nu a fost lăsat să urmeze alte școli în afara celor șapte clase gimnaziale, și-a urmat chemarea, căutând bibliotecile bisericești, citind tot ceea ce găsea acolo. A urmat doar Școala de Cântăreți Bisericești.

Formarea caracterului său, acela a unui creștin devotat învățăturilor Sfintei Scripturi s-a datorat a trei factori care i-au influențat puternic existența: întâlnirea cu părintele Iosif Trifa, întemeietorul grupării creștin-ortodoxe Oastea Domnului și legarea unei strânse prietenii cu acesta; lupta cu reprezentanții BOR pentru legalizarea mișcării Oastea Domnului și atitudinea răuvoitoare a acestora; amenințarea perpetuă din partea securității comuniste, care îi va aduce 18 ani de grea înțemnițare pentru convingerile sale creștine și pentru hotărârea de a rămâne lângă Dumnezeu.

Marile suferințe au întotdeauna nevoie să se împlinească!

În singurătatea lui, Traian frecventa Biserica Ortodoxă, unde învăța lucruri sfinte, altele decât acasă. Primise de la preot Biblia, în care începea să se regăsească mereu mai mult. De asemenea, diferite ziare cu caracter creștin ortodox. Așa a început și el să scrie...

Într-una din zile, a auzit despre Iosif Trifa, despre personalitatea și efortul său de a sprijini răspândirea Scripturii printre ortodocși, dar mai ales, respectarea în viața de zi cu zi a învățăturii acesteia. A fost momentul crucial al adolescentului Traian Dorz.

Avea 16 ani.

De atunci, a rămas în permanență alături de preotul Iosif Trifa, continuând, după moartea acestuia, slujirea Oastei Domnului. L-a sprijinit pe părinte în toată lupta dusă spre legiferarea grupării ortodoxe, încercând să explice tuturor că „ostașii” sunt creștini ortodocși, care, după orele de vecernie, continuau, prin râvna unor preoți, studierea Bibliei.

Foarte interesant este faptul că, în tot acest timp, lipsea de acasă destul de mult, de lângă soție, copii și părinți. Dar niciunul nu îl înfrunța, ba dimpotrivă...Îl sprijineau.

Toată familia a ajuns să frecventeze adunările Oastei de la Beiuș, iar tatăl Constantin devenise un aliat al fiului, cărând cu propria căruță, reviste ale grupării prin satele vecine.

Ce se întâmpla de fapt?

Ceea ce spune Scriptura: „Deci, ce vom zice noi în fața tuturor acestor lucruri? Dacă Dumnezeu este pentru noi, cine va fi împotriva noastră?” (Romani 8, 31)

Faptul că Traian Dorz i-a avut de partea lui pe ai săi, a însemnat o susținere morală extraordinară. Tânărul a putut să se afirme fără frică. A făcut-o numai și numai în parametri biblici. Toate faptele sale au sprijinit în rândul semenilor înțelegerea „învierii” tuturor la viața cu Hristos.

Caracterul său de creștin puternic și autentic s-a format astfel, în blândețea Celui ce i-a devenit model: Iisus Mântuitorul.

Amintim câteva dintre trăsăturile acestui caracter, bine reliefate în conținutul cărții: evlavie, respectul și ajutorarea semenilor, indiferent din ce categorie făceau parte, credința puternică în Dumnezeu, pacea sufletească, apărător al cuvântului Sfintei Scripturii și al idealurilor Oastei, lupta și încrederea în biruință, putere, încredere în sine și în Dumnezeu.

Toate acestea sunt scoase în evidență de narator prin tehnici ale prozei de analiză psihologică. Al Florin Țene fotografiază gândurile, meditațiile „personajului” său,

care, cu siguranță l-au măcinat, aducându-le în fața noastră prin monologul interior. Autorul simte și suferă alături de personajul său, fiindu-i alături în toată lupta dusă pentru adevăr.

Prezența autorului lângă eroul și martirul Traian Dorz se vede limpede și prin faptul că secondează gândurile acestuia, prin propriile sale reflecții aduse din cultura, atât de vastă a domniei sale. Căci, după cum bine se știe, domnul Al Florin Țene este, nu doar un scriitor polivalent, cultivând toate genurile literare, ci și un cărturar profund, cunoscător al literaturii, dar și al istoriei, al filosofiei, lingvisticii, psihologiei, care reprezintă pentru domnia sa ferestre în analiza subiectelor din numeroasele eseuri. Apar astfel și aici, meditații-suport din gândirea lui Gilbert Ryle, Gustav Yung, Kafka, dar și Miron Costin, Sextil Pușcariu, Al. Rosseti. „Aflând despre toate acestea, Traian Dorz și-a adus aminte de ce spusese Gustav Yung: <personalitatea nu se dezvoltă fără a alege în mod conștient propria cale>”. (pag. 246)

Cea mai frumoasă materializare a caracterului unui bun creștin constă, în ce-l privește pe Traian Dorz, în manifestarea sentimentelor sale creștinești prin arta poeziei! Astfel, a scris un număr impresionant de poezii de căutare și înălțare a sufletului către Hristos, alergând între un penitenciar și altul. Acestea au fost, la început memorate și abia apoi scrise, după eliberarea din penitenciare. (Numărul lor diferă în sursele de informare, ceea ce arată că Traian Dorz a intrat deja în legendă) Despre memoria excepțională a poetului, domnul Al Florin Țene ne spune cu admirație: „Așa cum îi era obiceiul, Traian, în zgâlțâiturile trenului, se gândea sau mai compunea în memorie câte o poezie”. (pag. 171)

Foarte important este faptul că aceste poezii, din care multe au devenit cântări ale Oastei Domnului, i-au însuflețit pe credincioșii grupării, care l-au iubit și respectat mereu mai mult pe Traian Dorz.

Viața poetului s-a desfășurat în cea mai mare parte pe două drumuri: între marile orașe

ale țării unde existau adunările Oastei (Beiuș, Simeria, Cluj, Oradea, Sibiu, Timișoara și la marile întruniri anuale). În această dimensiune existențială a mai avut aproape de sine câțiva preoți, dar și personalități creștine, precum Richard Wumbrandt și Nicolae Moldoveanu, cu care a colaborat.

Celălalt drum a fost acela al închisorilor. Timp de 18 ani a fost hărțuit între Gherla, Periprava, Sighet, sau trimis în colonii de muncă forțată. De Ce?

Pentru că nu a vrut să renunțe la credința în Dumnezeu și Fiul său.

Aici, se cere să subliniem curajul autorului cărții care, deși uneori reținut, se întreabă totuși, ca și mulți alții, de ce Biserica Ortodoxă a exclus mereu această grupare, în loc să se implice alături de membri săi, în luminarea maselor. Iată un dialog extrem de grăitor construit între Traian Dorz și un securist: - „Eu nu colportez împotriva statului. Noi de la Oastea Domnului aducem cântări lui Dumnezeu și lui Iisus. – Dumneata nu ai auzit că statul român este împotriva religiei? Voi încălcați legea. – Dar... Biserica Ortodoxă nu încălcă legea? - Asta... Paștele mă-sii! Cum să-ți spun... Ortodoxia colaborează cu noi...Până la 12 noaptea, Dorz a trebuit să răspundă la multiple întrebări. Securitatea știa totul despre adunările lor”. (pag. 231)

Toate poeziile culese cu grijă de domnul Al Florin Țene sunt mărturii sufletești ale acestei credințe. Fiecare început de capitol are ca motto versuri al căror mesaj se reflectă în mărturisirile din conținutul capitolelor: Vreau lângă Dumnezeu; Judecata, Azi nu mă-ntorc la nimeni; Un om....

C) Marea familie – Oastea Domnului.

Am descoperit citind acest volum, pe lângă atâtea trăsături frumoase ale unui creștin trăitor al credinței, una specială, care i-a caracterizat creștinului Traian Dorz întreaga viață: sinceritatea și credința în oameni și în cuvintele lor. Pentru el, Oastea Domnului devenise scopul întregii existențe. Nu a precupețit nimic, nici timpul, nici sănătatea pentru a ști că „ostașii lui Hristos” au hrană spirituală: reviste, ziare creștine și suficiente volume de poezii. De aceea, când

reprezentanții BOR îl chemau, iarăși și iarăși, pentru mărturii, pentru memorii, Traian Dorz, credea și făcea, din nou, aceleași drumuri, fără să se împotrivescă și fără să riposteze.

Chiar dacă întotdeauna degeaba!

Pentru el, viața devenise una de sacrificiu, în numele idealului creștin! Devotat lui Iisus, Răscumpărătorul omului din păcate, devotat lui Iosif Trifa și idealurilor Oastei, Traian Dorz a avut același comportament, până la sfârșitul vieții! Chiar dacă grav bolnav, chiar dacă supus condițiilor grele ale temnițelor, chiar dacă urmărit pas cu pas și scriind frecvente memorii și note explicative, Traian Dorz a rămas în echilibrul lui Dumnezeu!

*Vreau lângă Dumnezeu, să fiu mereu!
Oricât ar fi de greu, necazul meu,
Oricât voi suferi, cântarea mea va fi:
Vreau lângă Dumnezeu, să fiu mereu!*

*Pe-ndepărtate căi de-aș înnopta,
Și-o piatră căpătâi dacă aș avea,
Tot fericit aș fi, și-n vis aș glăsui:
Vreau lângă Dumnezeu, să fiu mereu!*

*Calea-mi în sus spre cer de s-ar îngusta,
Eu vreau mereu să sper că voi scăpa,
Căci nu-ndeșert alerg, ci știu pe ce drum
merg;
Vreau lângă Dumnezeu, să fiu mereu!*

Respectul și admirația autorului străbat toată cartea, ca niște raze de susținere pentru acest minunat caracter uman!

d) Politica statului român.

Este un plan narativ excelent construit de domnul Al Florin Țene, cunosător și analist profund al momentelor fundamentale din istoria României. Aceste pagini cuprind adevărate scene extrem de vibrante din perioade grele ale istoriei noastre: Primul și Al Doilea Război Mondial, guvernarea legionară și nu în ultimul rând descrierea

extrem de sinceră, cu mizerii și nedreptăți, a epocii comuniste.

Perioada comunistă este străbătută de laitmotivul nemiloasei securități, care l-a supus pe omul-poetul- creștinul Traian Dorz celor mai crunte umilințe și suferințe.

Scenele sunt descrise de narator prin tehnicile artei realiste. Dincolo de descrieri, simțim ura și neîmpăcarea scriitorului față de felul în care Traian Dorz a fost îngenunchiat de regimul comunist. Pe acest fundal, domnul Al. Florin Țene compară modul de a trăi al poetului Traian Dorz- sincer, curat, prin credință- cu al altor scriitori români care, pe vremea comunismului au trăit foarte bine, deoarece au acceptat să îl slujească: Mihail Sadoveanu, Tudor Arghezi, Mihai Beniuc și alții....

Cartea „Ce greu a fost în noaptea asta- Viața poetului Traian Dorz între realitate și poveste” întregeste portretul scriitorului Al Florin Țene- un om integru, luptător prin opera sa, pentru idealurile poporului român și pentru o literatură sinceră și valoroasă, neaservită politicului și niciunui alt factor perturbator de la sinceritate și valoare. De altfel, Liga Națională a Scriitorilor Români, asociație culturală înființată de domnia sa în 2007 susține aceste idealuri.

Nu putem să nu reamintim aici Manifestul Scriitorului Împotriva Comunismului, publicat în anul 2018 și cuprins în volumul dedicat domniei sale de subsemnata, „Atitudini Literare la Începutul Secolului XXI”, apărut în 2019.

Din suflet se nasc valorile!

Mai remarcăm excelenta formă grafică a volumului, apărut la editura Casa Cărții de Știință, Cluj Napoca, 2021!

Amor intellectualis sau memoria la timpul prezent

Citind romanul autobiografic “Amor intellectualis”, al lui Ion Vianu, mi-am reamintit sfatul profesorului de Gramatică comparată de la Universitatea din Iași, Theofil Simenschy (1892-1968), reputat sanscritolog, autorul unui monumental “Dicționar al înțelepciunii” (1100 de pagini), cuprinzând șase mii de cugetări în original și în traducere românească, grupate tematic sub 780 de titluri și selectate din 680 de opere de pe toată întinderea culturii universale în timp și spațiu. Cărturarul, spirit enciclopedic dintr-o spiță dispărută, îi sfătuia pe studenți: “Nu citiți niciodată cărți bune, căci dacă ați avea trei existențe tot nu aveți timp să le citiți pe toate cele foarte bune”. Cu alte cuvinte, viața e atât de scurtă, încât e păcat să ne pierdem timpul ce ni s-a dat fie și cu cărți bune, darmită cu cele proaste. Cu atât mai mult trebuie luat în considerare sfatul, cu cât în vremea noastră producția de carte proastă, de maculatură este enormă. Iar dacă e vorba de roman, tebuie să mărturisesc că sunt întrutotul de acord cu Richard Millet, care denunță - cum aflu din eseul lui Eugen Simion intitulat “Postliteratura” și publicat în “Cultura” - “creșterea obscenă a producției românești”. Criticul român apreciază că “L’Enfen du roman” al francezului este “un pamflet care se îndreaptă, în esență, împotriva romanului de tip consumist american”.

Poate că “obscenă” este un cuvânt prea dur chiar și într-un pamflet, chiar și referitor la

romanul consumist american, dar e incontestabil că producția românească, și nu numai de acest tip, a crescut și crește în progresie geometrică, inclusiv în Europa, inclusiv în cea de Est.

Eseul lui Eugen Simion apărea tocmai când mai aveam de parcurs câteva zeci de pagini din “romanul unei educații” al lui Ion Vianu, nu fără un sentiment de părere de rău că se termină. Întâmplarea făcea așadar să am cel mai proaspăt în minte și sub ochi un roman literalmente anticonsumist. Entuziasmat de lectura captivantă a lui și având în vedere și considerațiile privind medicina pe care le conține, am încercat să-i împărtășesc impresiile unei cunoștințe, medic încă tânăr, altminteri un bun profesionist, îndemnându-l să citească romanul. A trebuit să renunț oarecum jenat și să îndrept discuția în altă direcție, fiindcă interlocutorul meu nu avea aproape nici un reper invocat în treacăt de mine. Ce, cum și când să-i explic, de pildă, cine au fost - și sunt prin discipolii și opera lor - Tudor Vianu, Edgar Papu, Ion Negoitescu sau Monseniorul Ghika?!

“Amor intellectualis” e o carte gravă, solicitantă în mai multe sensuri, iar, pentru “cunoscători” îndeosebi, adică pentru cei cu un anumit orizont cultural, lectura ei e pasionantă. Asta și pentru că Ion Vianu este un prozator veritabil care, înainte de toate, știe să povestească, să evoce și să schițeze portrete

vii, memorabile: “Un bărbat mic, cu o privire intensă, ieșind de sub arcade proeminente, care ar fi dat oricui altcuiva, dar lui nu, din cauza acelei priviri arzătoare, o impresie de om primitiv. O privire candidă apărea din ochii de culoarea cafelei. Costumul pe care-l purta (totdeauna aveam să am aceeași impresie despre hainele lui) era dintr-o stofă modestă, fără lustru. Însă presupunerea că ar fi fost un om <<modest>>, cum se spunea la noi, cădea, fiindcă graseia puternic, ca un aristocrat, iar ce spunea, vorbele lui, emana o prețiozitate plăcută. Era ceva copilăros în natura lui, din pricina asta îl simțeam aproape, ca și cum el ar fi fost un copil./ Se numea domnul Papu, Edgar Papu”.

Este imaginea lui Edgar Papu care i se înfățișa copilului Ion Vianu. Alte linii la portretul candidului personaj, tobă de carte, vor fi adăugate în timp. În timpul trăit și în cel acum scris, mărturisit.

Oricâte teorii ar inventa criticii și naratologii, până la urmă proza, fie ea *fiction* ori *nonfiction*, înseamnă povestire și personaj. Ar fi cel puțin riscant să încerc s-o fac eu pe psihanalistul vorbind despre un profesionist în materie, dar pot spune, cred, că după consumarea unor experiențe atât de întemeietoare în plan intelectual, social, moral, afectiv, pare că scriitorul Ion Vianu, care la vârsta marilor elanuri a virat de la limbile clasice și de la umanioare spre medicină, neurmând calea regală a ilustrului său părinte, prin romanele sale, străbătute de un fior liric și dramatic, își ia așa-zicând revanșa. Îi dă Cezarului ce-i al Cezarului.

“Romanul unei educații”, cum subtitrează prozatorul, al unei/unor inițieri, e, din perspectiva cititorului, cu o formulă uzitată, și o carte de învățătură (*docere cum delectare*). Modelele lui Ion Vianu, care se află aici, în țara Tatălui, cu o sintagmă ce s-a impus deja în istoria noastră literară contemporană, țară din care nu a plecat spiritualmente niciodată, deși la un moment dat examenul conștiinței l-a determinat să se autoexileze, sunt și ale noastre. Pentru unii, printre care mă număr, doar mijlocit, vreau să spun prin intermediul

cărții, altfel spus niște modele “de hârtie”, dar nu mai puțin fecunde și catalizatoare.

Firește, modelul suprem al autorului, dominator fără să domine, este Tudor Vianu: “Aveam un învățător și un ghid sigur, pe T. Așezați amândoi pe canapeaua verde din sufragerie, după cină, vorbeam. Cu memoria selectivă a oricărui copil care ascultă povești de la cineva apropiat, rețineam totul. Înregistram aproape mecanic, așa cum pe o ceară moale se lasă imprimate vibrațiile unei melodii sau o formă sculpturală, spusele lui. Convorbirile noastre, începute imediat după cină în prezența mamei, a Măriucăi, continuau, după ce ele, învinse de somn, se retrăgeau, și după miezul nopții. Eram un ascultător atent și activ. Puneam întrebări, încercam să înțeleg. Discuția era intelectuală, desprinsă de considerentele imediate ale zilei”.

Cine se apucă să scrie o carte de o asemenea factură trebuie să-și asume, iar Ion Vianu o face cu o grație cuceritoare, riscul unei maxime sincerități, până la limita impudicității amintirii și confesiunii. Orice “omisiune” generată de prejudecăți, de convenții sociale, aș zice burgheze, sau, și mai grav, de teama de ridicol șubrezește ansamblul și viciază fluidul ideatic și emoțional ce se creează între narator și cel căruia i se adresează. Acesta din urmă, dacă este un cititor cât de cât experimentat, inteligent și sensibil, va simți că i se ascunde ceva important. Autoficțiunea umple golurile, potențează, dar ocultarea faptelor falsifică.

În “*Amor intellectualis*”, scriitorul face un recurs fundamental, recursul la memoria copilăriei. Psihologul și psihiatrul pleacă de la constatarea că cei “fără memoria copilăriei au fobia amintirii”. O mare invaliditate, de vreme ce “reamintirea te spală de povara pe care a tras-o după ea”. Și asta poate cu atât mai mult când amintirea copilăriei este “împregnată de dureri pudice, șoptite”. “*Amor intellectualis*” ne dovedește încă o dată că în paradisul copilăriei se află originea a tot ce definește o personalitate și traiectoria unui destin. El nu ne mai apare doar ca un paradis pierdut, ci și ca unul care, de fapt, ne

însoțește, trebuie să ne însoțească, până la capăt, de care nu putem scăpa, chiar dacă am vrea. Spălarea de povara pe care reamintirea o trage după ea este, în fond, o reconsiderare, o reluare în stăpânire a memoriei, o aducere în prezent a incomparabilei ei “rezerve de energie” și de melancolie vindecătoare.

O temă a romanului “Amor intellectualis” este Prietenia (cu mjusculă). Cartea este și un tratat *sui generis* despre prietenie. Prietenia trăită la o intensitate maximă. Parafrazând o sintagmă celebră, Ion Vianu ar putea să-și revendice faptul că printre așa-zicând universitățile sale se înscrie Prietenia, se înscriu prietenii. Și așa mai risca o parafrază, de această dată a unei vorbe celebre aparținând lui Heraclit, care sper să nu pară forțată decât poate celor, din păcate nu puțini, care nu au vocația prieteniei. Aș zice, așadar, prietenii tale – destinul tău. Oricum, spune-mi ce prieteni ai, ca să-ți spun cine ești!

Pentru Ion Vianu, prietenia cu Matei Călinescu pare predestinată. Cei doi parcă sunt făcuți unul pentru a-l completa, a-l întregi pe celălalt. O atestau și memoriile lor în dialog apărute tot la Polirom, ca și romanul la care mă refer. De altfel, reputatul critic literar și teoretician al lecturii, dar și prozator, pe care am avut ocazia să-l întâlnesc de câteva ori la Iași și să-l cunosc și direct, nu doar citindu-i cărțile, este considerat și numit de prietenul său: Geamănul, mereu cu majusculă, “Geamănul meu electiv”.

Se vorbește și s-a vorbit încă mult înainte de 89’, iar după ruptura de atunci a devenit chiar un subiect monden, de prietenia dintre doi binecunoscuți intelectuali și esești. Odată, agasat de bătutul monedei, fie la modul encomiastic, fie ironic, pe acest subiect, am prelungit o săgeată a unei mari poete și eseiste – Ileana Mălăncioiu – din cartea sa “Exerciții de supraviețuire”, în direcția acestei prietenii. Nu făceam în definitiv decât să-mi exprim convingerea că, în istoria culturii și în memoria colectivă românească, singura prietenie ce dăinuie și va dăinui peste vreme și vremuri este cea dintre Eminescu și Creangă, fiindcă numai aceasta a căpătat și capătă din ce în ce mai mult, pe măsură ce, ca

să folosesc chiar o expresie a lui Matei Călinescu, înaintăm în golul timpului, o aură mitologică, a devenit de fapt un mit cultural național. Ca și iubirea dintre Eminescu și Veronica Micle, ca și, observă pe bună dreptate Nicolae Manolescu în “Istoria critică...”, boala lui Eminescu, așa cum a fost ea descrisă de Călinescu și nu neapărat de niște medici care au încercat s-o analizeze științific după un secol de la moartea Poetului.

Prietenia lui Ion Vianu cu Matei Călinescu a început sub semnul unui reciproc sentiment de respect și de admirație privind preocupările, în primul rând lecturile lor. Când s-au cunoscut erau deja elevi și aveau vreo 14 ani, povestește autorul. În ceea ce privește lecturile, ele aveau să fie făcute apoi și împreună: “Am devenit însă coalescenți (dicționar: coalescență, <<aderare a unor părți divizate în mod natural sau accidental; strângerea împreună a picăturilor sau a particulelor dintr-o suspensie>>)...Am făcut boli împreună (hepatită). Cu toate astea, eram diferiți ca temperamente. El avea un scris superb, al meu era o mângăleală. Pe biroul lui era o ordine perfectă, al meu era un haos în care totul se pierdea. El era anxios și agresiv, eu – melancolic și arogant. El scria poezii mai multe și mai bune ca mine. Ne îmbătam împreună, dar mie mi-era mai rău după beție”.

Pasiunea comună majoră o constituia literatura, minunea de care îi vorbește autorului Mama sa: “minunea literaturii: frumusețea stilului. Îți luminează viața”. Cum să se plictisească un om inteligent față cu asemenea minune?! Și aici tebuie să dau un citat mai lung, o pagină despre lectura adolescentă, cum o califică scriitorul, care mi-a amintit de alte câteva, antologice, de pildă cele ai căror eroi superbi sunt cititorii de mare performanță Ibrăileanu și Călinescu:

“Cel puțin eu, în anii aceia, am citit mai mult decât în restul vieții. Cititul, câtă singurătate! Mult mai târziu, aproape bătrâni fiind și unul, și altul, am vorbit cu Matei despre lectură, despre lectura noastră ca băieți: este așa de greu să crești, să te confrunți cu vitalitatea din tine. Cu sexualitatea, cu tentațiile și cu ororile vieții. Când citești nu

ești o mașină care înregistrează cuvinte, senzori. În capul tău se nasc felurite legături. La început, pur literare: te gândești la alte poeme, alte povești. Un cuvânt te oprește din drum, e o perlă sau un excrement. Devii idolatru. Iubești-urăști sunete, un sens al cuvântului te urmărește. Apoi, mintea evadează. Începe o aventură. Întotdeauna clandestină, adesea rușinoasă. Ce ai făcut aseară? -Am citit. -Fals! Ai citit, dar ai făcut și multe alte lucruri de care ar trebui să-ți fie rușine. În timp ce stăteai lungit în pat sau pe fotoliu, silindu-te să nu aluneci pe covor, gândul tău s-a oprit în tot felul de cotloane, a căzut în măracinișuri. Lectura, ce chiul colosal, ce pretext grozav pentru visare! Egoistă, mintea ți s-a priponit în amănuntele cele mai bizare. Gândul tău a luat-o razna, te-au cuprins senzații, mai ales o excitație sexuală cât casa, pe care ai domolit-o cum ai putut. Tristeți, bucurii nemotivate. Ce rămăneri în urmă, momente vagi cu ochii priponiți în gol, auzi cum îți bate inima, cum țiuie liniștea...Ești în Africa neagră, cu Joseph Conrad, dar ochiul interior nu se poate debarasa de un colț de stradă din orașul tău, alunecând mereu. Totuși, chinuitor cum e, cu plăceri violente, dar de o clipă, călărind peste miile de obstacole ale părților întunecate ale minții, cititul te învață lumea, cum e ea, frumoasă și hidoasă, te învață și ce e mai prețios sau de disprețuit”.

La o vârstă când totul poate fi erotizat, până și peisajul natural, ambianța cosmică de la Zamora, unde familia Vianu avea o casă de vacanță, nu mai puțin importante și formative sunt fără îndoială experiențele erotice ale celor din grupul de adolescenți Vianu, Matei et comp. – “obișnuita noastră bandă veselă”.

Tinerii de astăzi ar numi-o poate cu nonșalanță gașcă. Numai că acea “gașcă” a anilor ’50 din “Amor intelectualis” era de o cu totul altă factură, de un cu totul alt nivel intelectual și moral.

Frapează diversitatea și, oricât de surprinzător ar părea, tragismul acelei vesele și efervescente lumi în miniatură, din care nimic esențial nu lipsește. Unul e un revoltat, altul e un ratat *in nuce* și nu numai, alții parcă sunt născuți spre a fi nefericiți, unul se sinucide, altul eșuează în alcoolism... Toți însă trăiesc mai mult sau mai puțin sub zodia Frumosului artistic, a vrajei artei muzicale, a “glasului amintirii” care îi unește, oferindu-le un teritoriu de refugiu din atmosfera apăsătoare a epocii. De refugiu și de rezistență prin cultură. Comportamentul, opiniile, opțiunile lor sunt diferite, dar fiecare dintre ei nu poate fi decât *acolo*. Fac parte organică din acel tablou. Sunt, în fine, personaje reale cu un mare potențial epic, adevărați eroi de roman care dau samă de condiția umană și a căror imagine, al căror destin te urmăresc și după ce ai închis cartea. Prin destinul său tragic, un personaj de mare roman este Mironi – “un far în viața mea (trebuie să spun: a noastră)”. Un altul este Tănușa. De la un moment dat, mărturisește autorul – “nu mi-am mai putut-o închipui altfel pe Electra”. Tulburătoare, ea însăși putând constitui substanța unui roman, este iubirea imposibilă dintre Mironi și Tănușa. Din punctul meu de vedere, ei sunt cele mai memorabile personaje ale romanului lui Ion Vianu.

Cartea are un sfârșit trist. Ea se încheie cu vizita pe care, după mulți ani, autorul, acum un reputat psihiatru, i-o face Tănușei, înaintea plecării sale în exil.

Isabela VASILIU-SCRABA,

Eminescu în romanul *„D-ra Christina”* de Mircea Eliade

La un concert de la Ateneu, Mărgărita Vulcănescu, zărindu-l în loja vecină pe Mircea Eliade, a sesizat că privirile publicului se îndreptau preponderent spre Eliade și nu spre alți critici (1), precum Dan Botta sau soțul ei, Mircea Vulcănescu, și că „son long voyage au Inde, ses romans tellement recherchés du public l’ont rendu mystérieux et célèbre.” (*Memorii-Jurnal*, vol. I, Ed. Vitruviu, 2013. p. 277). „Fulgurantă personalitate pe cerul literelor românești, cu strălucitele sale daruri, Mircea Eliade este un romancier predestinat”, scria la acea vreme criticul literar Perpessicius.

Ajuns în vara lui 1944 să-i facă diplomatului Mircea Eliade o vizită în Portugalia, Horia Stanca a avut o inspirație riscantă întrebându-l, când ambii se găseau pe plajă, care ar fi cea mai perfectă poezie eminesciană (2). Cu asemenea întrebare, s-a încins între ei o pasionantă discuție. Atât de lungă și de interesantă încât, în final, le-a provocat o „insolație eminesc-oceanică”, își amintea fratele poetului Radu Stanca (3).

În 1943 se reeditase la București una dintre capodoperele scrisului eliadesc, *Domnișoara Christina*, în care străluceau pe alocuri sublime versuri eminesciene din „Luceafărul” și din „Strigoi”. Dar este de presupus că Mircea Eliade, în discuția din 1944 cu Horia Stanca, atașat de presă al Legației României la Berlin, nu a făcut nici o referire la „strania și tulburătoarea Christina” din romanul citit „cu multă încordare” de Cioran (*Scrisoare către Mircea Eliade*, 8 dec. 1936).

Încă din 1921 poemul *Luceafărul* fusese prelucrat sub formă de operă de baritonul și compozitorul Nicolae Bretan (1887 -1968), născut în zona curat românească a Năsăudului, intrată în componența Ungariei ca urmare a Dictatului de la Viena.

Din *Jurnalul* lui Mircea Eliade aflăm că pentru smulgerea prin șantaj a jumătății de Ardeal s-a argumentat în 1940 cu falsuri furnizate de istoricii maghiari.

“Nu cerem de la lume decât puțină dezvoltării pacinice –scria Eminescu pe 11 aprilie 1878. Nu voim decât să putem fi un stat de cultură în această parte înăspriță a Europei” (apud. Alexandru Husar, *Avem o misiune*, 2004, p.271).

După ocuparea Transilvaniei de Nord-Vest de către armata lui Horthy, grăbită să purifice etnic jumătatea de Ardeal primită de la Hitler, baritonul Nicolae Bretan s-a refugiat la Timișoara. Pentru că în Năsăud, 167 de români fuseseră uciși cu bestialitate (4). Odată cu noua administrație maghiară, din septembrie 1940 începuseră masacrările în masă ale românilor rămași majoritari și trimiterea evreilor ardeleni în lagărele naziste (5).

La Timișoara, Nicolae Bretan a transformat poemul eminescian „Strigoii” în spectacolul de operă „Arald”, compus în 1942. „După lunga eclipsă care se abătuse asupra culturii românești” (6), premiera operei „Arald” s-a montat la Iași în 1982, mult după decesul valorosului compozitor român din perioada interbelică. Doar cu un an înainte de marea trecere, e posibil să fi aflat și Bretan, marginalizat până la moarte de „torționarii culturii românești” (ibid.), că în parcul Ateneului fusese înălțată hieratica statuie a lui Eminescu realizată de Gh. Anghel, inspirat de chipul din tinerețe al poetului (7).

În puținul pe care l-a scris despre beletristica eliadescă, Ion Negoitescu descrie o „puternică influență eminesciană asupra prozei de tinerețe a lui Mircea Eliade”.

Pornit de la observarea întrepătunderii lumii vii cu lumea morților, criticul literar, într-o lacună de inspirație, găsește influențe eminesciene nu numai în *Domnișoara Christina* și în *Șarpele*, ci și în *Secretul Doctorului Honigberger* și în *Noaptea la Serampore* (8). Transferat în proza eliadescă ar fi fost mai cu seamă acel fantastic eminescian care apare în *Luceafărul* și în *Strigoii*.

Pentru Negoitescu, inserțiunea versurilor din *Luceafărul* și din *Strigoii* ar avea în *Domnișoara Christina* „funcția precisă de a transpune vraja lirismului eminescian în noua plăsmuire” care reia tema *Luceafărului* cu deosebirea că un bărbat este ispitit de duhul unei moarte : „Când doamna Moscu recită Sandei versurile poetului, perspectiva în fantastic se deschide la fel de larg ca și prin rostirile eminesciene nocturne ale Christinei” scrie Ion Negoitescu în textul *Mircea Eliade sau de la fantastic la oniric* (9).

Spre deosebire de o asemenea opinie, noi credem că în *Domnișoara Christina*, versurile citate din *Luceafărul* și din *Strigoii* au fiecare rostul lor particular.

Spre exemplu, cele din *Strigoii* marchează înfrângerea rezistenței lui Egor la asalturile amoroase ale nimfomanei fantome. Cucerit de-a binelea, „înecat în greață și în voluptate” (p.120), pictorul a auzit rostită lângă ei frântura de poem: „Arald, nu vrei pe sânul-mi tu fruntea ta s-o culci?/ Tu zeu cu ochii negri... O! ce frumoși ochi ai.../ Las’ să-ți înlănțui gâtul cu părul meu bălai.../ Viața, tinerețea mi-ai prefăcut-o-n rai -/ Las’ să mă uit în ochi-ți ucigător de dulci! ” (*Domnișoara Christina*, 1991, p.121).

Crezând că visează și „nimeni nu-l silește să se trezească”, tânărul spune duhului întrupat al frumoasei Christina că „acum o iubește” (cap. XVI, p.122), după ce strigoaica tocmai se avântase să imagineze minunea nemaivăzută de a rămâne împreună cu Egor care să fie numai al ei, să n-aibe a-l împărți cu Sanda.

De la bun început alegerea poemului *Luceafărul* intenționase a semnala posibila asemănare de situație: „...Și dacă au fost fete care s-au îndrăgostit de luceferi, de ce nu te-ai putea și tu îndrăgosti de mine?” l-a întrebat pe Egor fantoma tinerei nimfomane.

Intr-adevăr, d-ra Christina fusese ucisă de amantul ei turbat de gelozie, când a văzut-o că face amor cu țărani răsculați la 1907, invitați doi câte doi în iatacul ei, în care-i aștepta goală.

Intr-o primă instanță, răspunsul lui Egor apare identic cu răspunsul pe care-l dă Luceafărului fata de împărat: „Nu pot...Mi-e frică de tine!” (p.80).

Intr-o a doua instanță, firul epic al romanului pare a se reîndrepta către basmul iubirii dintre doi îndrăgostiți de esențe cu totul diferite **(10)**.

De aceea Sorin Alexandrescu face eroarea de a crede că din roman s-ar descifra „efortul celor doi de a-și uita limitele” (p.XV). Efort cu totul inexistent.

Duhul Christinei nu este angrenat în elanul „uman” de împlinire a iubirii ei, fiindcă își aliază forțe necurate, care-i fac elanul cât se poate de „neuman”. Și nici Egor, de bună voie, nu se avântă într-un „elan inuman”, cum greșit scrie nepotul marelui istoric al religiilor în prefața alcătuită volumului de nuvele eliadești din 1969.

Însăși vraja iubirii nefirești dispare, „în momentul culminant al romanului”, de îndată ce Egor dă peste rana produsă de glonțul tras de amant. Urma sângerândă a rănii, rămasă proaspătă pe trupul strigoacei, îl face pe tânăr să reajungă cu picioarele pe pământ și să aleagă calea tradițională a unicei dezlegări posibile.

La o privire superficială, versurile eminesciene par reproduse în roman pentru că Eminescu fusese poetul preferat al nimfomanei devenită strigoi, după ce o luase pe calea destrăbălării și a cruzimii de la 16-17 ani.

Vizitând în noapte și în vis pe tânărul pictor Egor Pașchievici, singurul rămas din mulțimea de musafiri care se grăbiseră să părăsească acele locuri necurate, decedată soră a d-nei Moscu îi reproduce pasajul prin care îndrăgostita fată de împărat îi spune Luceafărului următoarele cuvinte:

„Mă dor de crudul tău amor

A pieptului meu coarde,

Și ochii mari și grei mă dor,

Privirea ta mă arde...”

Strofa din *Luceafărul* este recitată la prima vizită a domnișoarei Christina, când iubirea dintre strigoaică și pământeanul pictor era pură închipuire. Fiindcă, în acea primă noapte, privirea lui Egor n-ajunsese aprinsă de focul dragostei. Nici pentru Sanda, nici d-ra Christina, femeia-vampir care, alegându-l să-i fie amant, si nu o sursă oarecare de sânge, i s-a adresat cu apelativul „dragostea mea”.

Spuse înainte de vreme, versurile din *Luceafărul* sunt și ele perfect nelalocul lor.

Căci ce poate fi mai deplasat decât să-i spui unui tânăr care n-a dat nici un semn că te-ar iubi, că te doare iubirea lui?

În captivantul roman, rolul acestei strofe ne pare a fi tocmai acela de a semnaliza că ceva nu este așa cum s-ar vedea cu o privire grăbită.

La prima ei recitare, strofa scotea în evidență nepotrivita asociere între două situații care nu ajunseseră a semăna între ele.

Recitate de d-na Moscu în camera Sandei - anemiata de mătușa ei decisă a o lichida-, a doua învocate a acelorași versuri face să transpară multipla personalitate a gazdei, „locuirea” (11) ei de către duhul surorii pe care o visează adesea, cum i se întâmplă și micuței Simina. Suprapunerea personalității d-rei Christina, care, în viață fiind, avusese bizara plăcere de a omorî pui de păsări, apare și la intrarea d-nei Moscu în camera Sandei la miez de noapte ținând în pumni un pui negru luat dintr-un cuib (p. 117).

În scena distrugerii portretului și a iatacului domnișoarei Christina, d-nei Moscu i se substituie o a treia personalitate (p.135), cea a mamei sale spunându-le în 1907 țăranilor răsculați că au pus foc la casă (12) uitând că are și ea copii.

Ultima invocare a strofei din *Luceafărul* este parțială, „Și ochii mari și grei mă dor, / Privirea ta mă arde...”. Ea pare să indice că versurile s-au încrustat în chiar pelicula cu filmul vieții lui Egor Pașchievici trecut nu doar de vămile somnului, cum scrie explicit Mircea Eliade, ci și de vămile vieții.

Fascinantul roman, scris când avea doar 29 de ani, cuprinde și teme pe care Mircea Eliade le va dezvolta în beletristica din exil. În *Domnișoara Christina* apare tema „scorburi în care omul se simte singur, îngropat de viu și fără de scăpare” (p.143) care este reluată în 1963 în povestirea *Podul* (13). Motivul personajului Radu Prajan, aflat în vis sau în lumea de dincolo, a cărui figură își schimbă înfățișarea, semănând cu figura profesorului Nazarie ținând-o pe Simina în brațe, re apare în nuvela *Ivan*. În această povestire din 1968, chipuri de persoane decedate cunoscute de Darie începuseră să semene cu figura muribundului Ivan trecut pe tărâmul de dincolo (14).

După ce strania doamnă Moscu se hotărâse cu greu să nu mai declame din poetul preferat al surorii ei împușcată în urmă cu treizeci de ani, fantoma d-rei Christina se lasă ghicită și în spatele apelativului „dragostea mea”.

Slăbită de sângele cu care se hrănise din ea mătușa-vampir, Sanda i se adresează astfel lui Egor, cu care abia dacă începuse să se tutuiască.

Nefireasca intimitate l-a cutremurat pe tânărul care brusc și-a amintit de vizita nocturnă a strigoaicei și a replicat, făcând-o pe Sanda să plângă: „Nu-mi spui tu, [Sanda], lucrul acesta”.

Aici se subînțelege cu ușurință ce a intenționat să sublinieze Egor: Nu Sanda i-a spus „dragostea mea”, ci duhul Christinei care a luat-o și pe ea în posesie, conferind și anemiastei fete o dublă personalitate. Lucru devine și mai evident odată cu îndărătnicia Sandei de a nu-i povesti lui Egor pe unde s-a preumblat. Refuzul ei este însoțit de o ciudată frică de tânărul pictor. Ceea ce-l face pe Egor să pună corect diagnosticul bolii ei subite: „O fură și pe ea, o farmecă și pe ea.” (p.76).

Logodit deja cu Sanda, Egor este atras în cursă de Simina „locuită” la rândul ei de femeia-vampir și nu „îndemoniată”, cum greșit scrisese Eugen Simion, pentru care domnișoara Christina ar fi un „personaj absent” iar Simina ar fi fost „personajul central al romanului”(15).

Nimfomana stafie știe cu precizie că pictorul va fi pentru „mica vrăjitoare” o pradă de zile mari. În întâmplarea care se va păstra foarte puțin timp în memoria lui Egor, atât el, cât și Simina, au fost mai mult sau mai puțin marionete ghidate de strigoaică.

Scena din pivniță se petrece în prezența duhului Christinei pe care doar Simina îl vede și care în schimb îi produce o teribilă spaimă tânărului care își pierde complet controlul asupra propriei sale ființe. „Petrecerea” în trei trimite gândul la o pisică mamă care-i aduce pisoiului ei un șoricel viu să se joace. Simina râde cu un râs care „nu mai semăna cu râsul ei obișnuit. Și glasul ei era schimbat, poruncitor, senzual, feminin” (p. 93). Supus de puterile diavolești ale domnișoarei Christina, Egor are ochii împăienjeniți și auzul ațintit la poruncile venite odată cu „glasul fermecat al Siminei”. Când mica strigoaică setoasă de sânge își înfinge dinții în buzele lui, Egor „simți o neînchipuită, cerească și sfântă dezmiardare” (95).

Pe calea visului, tânărul aflase cu o noapte înainte puterea domnișoarei Christina de a porunci oamenilor morți, precum Radu Prajan, și posibilitatea ei de a-l chema pe *Celălalt*: „Eu ți-am adus aici teroarea *Celuilalt*, mai rău și mai drăcesc decât mine...Mă vei iubi...Ai văzut ce ușor mi-a fost să te sugrum de groază. *Cineva* a fost lângă tine și a fost de-ajuns ca să te pierzi. *Cineva* pe care nu-l cunoști, dar pe care nu-l vei uita niciodată. Și ca el sunt sute și mii și toți ascultă de porunca mea. Egor, iubitele...Cum te vei arunca în brațele mele!” (p.82-83).

În anul când a conceput romanul *Domnișoara Christina*, Eliade se ocupase de editarea a două volume din scrierile lui Hașdeu. Si nu e greu de imaginat că fantoma Iuliei, comunicând prin scriere automată cu Bogdan Petriceicu Hașdeu (16) l-a făcut să-și pună problema „tinereții oprite în loc” (M.E.).

Numai că în *Domnișoara Christina* o asemenea problemă capătă reliefuri noi și spectaculoase, prin alegerea temei ținând de mitul popular al strigoii. Mit încă și mai complicat, prin „locuirea” strigoaiceii în rudele ei, dintre care doar Sanda se făcuse vinovată de a o fi „uitat”. Si, desigur, prin capacitatea femeii-vampir de a-și alia duh diavolesc, chemat să-l îngrozească într-atât de mult pe Egor, încât să-i pară o binefacere prezența Christinei, pe care s-o vadă altfel.

Atmosfera de basm terifiant este amplificată prin înșiruirea în vis a blestemățiilor ce-i stau la-ndemână strigoaiceii, dacă tânărul continuă să repete că ea e moartă iar el viu și dacă mai fuge, împotrivindu-se insistențelor ei avansuri erotice: „Aș fi putut să-ți îngheț gândul și să-ți usuc limba, spuse ea. Aș putea oricând să te am în puterea mea, Egor!...Mi-e ușor să te farmec, să fac tot ce vreau din tine...M-ai urma și tu, ca ceilalți...Și sînt foarte mulți, Egor...Nu mi-e teamă de rugăciunile tale...Dar pe tine vreau să te ucid, dragostea mea, cu tine vreau să mă logodesc...Curând ai să mă vezi și altfel...Ai să te deștepți acum, când vreau eu, ai să te deștepți.” (p.81).

În povestirea *Nouăsprezece trandafiri* - scrisă în 1979, când i-a făcut lui Camilian Demetrescu (17) prima vizită în Italia, regizorul Ieronim Thanase, personaj care apăruse și în *Uniforme de general* (18) afirmă limpede următoarele: „Știu că omul, ca și Cosmosul, au mai multe dimensiuni decât cele pe care le-am învățat la școală, aici, în Occident” (19). Din păcate, pentru toți comentatorii romanului *Domnișoara Christina* cele învățate la școală au devenit literă de lege, împiedicându-i să priceapă beletristica „celui mai mare istoric al religiilor din sec. XX”, cum a fost considerat Mircea Eliade.

Note și comentarii marginale:

1. În lumea cultă a Bucureștiului interbelic erau mult apreciate disputele publice organizate de Asociația „Criterion” sub formă de conferințe *pro* și *contra* pe un anumit subiect legat de tendințele spirituale, literare, politice sau științifice ale vremii. Spre exemplu, pe 25 ianuarie 1933, în cadrul temei „Directivele spirituale ale generației tinere”, avându-l ca președinte pe prof. Nae Ionescu, romancierul Mircea Eliade a conferențiat despre *Autenticitate*. În cel de-al IV-lea ciclu de conferințe, poetul Dan Botta a vorbit despre *Neo-clasicism* (vezi și Dan Botta, *Eminescu și mistica lui Platon*, 1936, <https://www.youtube.com/watch?v=iBnetlWj5J0>)
2. vezi Isabela Vasiliu-Scraba, *Horia Stanca despre Mircea Eliade*,
3. <https://www.youtube.com/watch?v=lv9T3kDXBxg> . A se vedea și Isabela Vasiliu-Scraba, *Troglodirea prin perenitatea poliției gândirii*,
4. <https://www.youtube.com/watch?v=qvsiAI5wP3A>
5. vezi, Isabela Vasiliu-Scraba, *Starea de poveste într-o poezie a lui Radu Stanca*, <https://www.youtube.com/watch?v=98lpUY4Ukiw> .
6. Din cauza masacrelor și a terorii dezlănțuite pe jumătatea de Transilvanie oferită de Hitler Ungariei (sept. 1940 – oct. 1944) prin Dictatul de la Viena, 200000 de români s-au refugiat în România și 280000 au fost expulzați cu de-a sila din Transilvania de Nord-Vest. Mulți dintre românii rămași au fost aruncați de administrația maghiară în lagărele de la Satu Mare, Carei, Târgul Mureș, Marghita, Someșeni, Zalău, Priscop-Landany și în închisorile din Cluj, Oradea, Gherla, Sighet, Baia Mare, Sf. Gheorghe și din interiorul Ungariei (Seghedin, Debrețin, Budapesta, Bekes-Csaba, etc). Masacrele, omorurile, schingiuirile cu scosul ochilor, zdrobitul membrelor, bătutul cuielor în spinare împreună cu steagul românesc, spânzurare cu capul în jos pînă la pierderea minților, înjungheri cu baioneta și aruncarea în celule pentru o moarte lentă, violarea și injunghierea

femeilor tinere, măcelărirea copiilor, femeilor însărcinate și bătrânilor, masacrele în masă cu focuri de mitralieră au totalizat 19040 de atrocități în județele Bihor (3598), Ciuc (538), Cluj (6256), Maramureș (284), Mureș (2534), Năsăud (167), Odorhei (179), Satu Mare (1216), Salaj (1880), Someș (1623), Trei Scaune (765), toate petrecute între 1 sept. 1940 și 15 mai 1941 (vezi vol. *Teroarea hortystă din Nord-Vestul României între sept. 1940 și oct. 1944*, București, Ed. Politică, 1985 și „Almanahul Steaua”, Cluj-Napoca, 1985). La aceste acțiuni de purificare etnică a teritoriului ocupat din străvechime de români s-au adăugat evacuarea administrativă a 60000 de români trimiși de administrația hortystă în lagăre de muncă, de unde s-au reîntors 8000 de români, precum și trimiterea românilor pe linia întâi a frontului, ceea ce a dus la “100000 de victime în cazul armatei a 2-a maghiare la cotul Donului” (cf. Mircea Tudoran, în „Jurnalul literar”, București, noiembrie-decembrie, 2003, p 16).

7. Când fostul deținut politic Corneliu Coposu (1914 -11 nov. 1995) a vizitat Muzeul Holocaustului de la Washington, a constatat cu stupeoare că toate crimele și ororile din Transilvania de Nord-Vest aflată sub administrație maghiară între septembrie 1940 și octombrie 1944 erau, „ca o culme a minciunii și a cinismului, puse în contul României” (vezi Corneliu Coposu în „Cotidianul” din 7 februarie 1995, citat în eseu „Horia Stanca: Jumătate de secol după cum a fost să fie” din volumul: Isabela Vasiliu-Scraba, *Atena lui Kefalos. Eseuri*, Slobozia, 1997, p.84). Elie Wiesel probabil de aceea a fost recompensat cu Premiul Nobel, fiindcă și el pusese pe seama unei inexistente administrații românești trimiterea în lagăre naziste a evreilor ardeleni din jumătatea de Transilvanie incorporată în Ungaria ca urmare a șantajului hitlerist de la Viena, având la bază minciuni ale istoriografiei maghiare, cum observase Mircea Eliade.
8. vezi Camilian Demetrescu, *Marea impostură: Jules Perahim (1914-2008), torționarul nedreptățit*, în vol.: C. Demetrescu, *Exil*, Ed. Albatros, 1997, pp. 133-147. Trebuie neapărat precizat că nu doar proletcultistul Perahim, ci absolut toți torționarii securisto-comuniști ai culturii românești n-au fost nicicând pedepsiți. În cripto-securismul brucanian de după căderea Cortinei sovietice de fier (<https://www.cotidianul.ro/gabriel-liiceanu-a-pierdut-procesul-cu-victor-roncea-si-evz/>), cu toții apar prezentați în culori cât mai roz în toate dicționarele pe suport de hârtie sau online. Nepedepsiți au rămas și autorii masacrării în masă a românilor între sept. 1940 și oct. 1944, când Nord-Vestul Transilvaniei a fost alipit Ungariei hortyste. Probabil de aceea urmașii lor, împreună cu urmașii torționarilor din închisorile comuniste (vezi Isabela Vasiliu-Scraba, *Efectul „Rashomon” și adevărul despre moartea martirului Mircea Vulcănescu*, <https://isabelavs2.wordpress.com/mircea-vulcanescu/rashomon-efect-isabela-vasiliu-scraba/>) continuă nestingheriți de nimeni și de nimic activitățile lor anti-românești, prin adaptarea practicilor securisto-comuniste pe internet. Așa s-ar explica și de ce, la căutarea pe internet după „Mircea Eliade”, de exemplu, nu sunt afișate decât extrem de târziu, de puțin, sau deloc, exegezele Isabellei Vasiliu-Scraba la beletristica eliadescă publicate în reviste de cultură. Iată ce scria Francis Bacon despre nepedepsirea celor care ar fi trebuit să fie judecați și condamnați pentru faptele lor: „La pitié est vraiment atroce quand elle engage à épargner des criminels et des scélérats qui devraient être frappés par le glaive de la justice; elle est alors plus cruelle que la cruauté elle-même car la cruauté ne s'exerce qu' à l'égard des individus. Par contre, cette fausse pitié, à la faveur de l'impunité qu'elle procure, arme et jette contre l'ensemble des honnêtes gens l'ensemble des criminels.” (din *Fideles Sermones*, apud. Jean Prieur, *Les maître de la pensée juste*, 1984).
9. vezi Vasile Băncilă, *Gheorghe Anghel. Profil de medalie*, în vol.: V. Băncilă, *Portrete și semnificații*, prefață acad. Zoe Dumitrescu-Bușulenga, București, 1987, pp.257-290. A se vedea și Camilian Demetrescu, *Din catacombele realismului socialist – marii excluși: Gh. Anghel și Ion Țuculescu*, în: C. Demetrescu, *Exil*, vol.II, Ed. MNLR, 2009, pp.258-262.
10. vezi Isabela Vasiliu-Scraba, *Occultisme tantrice la Serampore*, în „Acolada”, Satu Mare, nr.6/ 2021 și nr. 7-8/ 2021. Acest comentariu literar a fost cenzurat pe 15 iunie 2022 din wikipedii împreună cu exegezele nuvelor eliadești *Ivan, Podul, Șanșurile, 19 trandafiri, La umbra unui crin, Cele trei grații, Tinerețe fără Tinerețe, O fotografie veche de 14 ani, Dayan, La Țigănci*,

Uniforme de general, Pelerina, Pe Strada Mântuleasa și a romanului *Noaptea de Sânziene*. Pseudonimele wikipediștilor cenzori ai scriitoarei Isabela Vasiliu-Scraba sunt următoarele: Kun (Kunok) Kipsak (oare Grigore Vida? salariat al Ed. Humanitas și asistent al Danei Jabobeanu?), Accipiter GentiliusQ (oare Gabriel Liiceanu?), Donarius (oare Gabriel Liiceanu?), CumanulB (oare Gabriel Liiceanu?), Diesel EngineRo, AdiJapan, MyComp (oare Gabriel Liiceanu?), Vituzzu, Hoyanova, Joshua Jonathan, Enrique Cordero, dintre care multe pseudonime sunt clone ale comentatorului de youtube zis dan popescu (oare Gabriel Liiceanu?), zis mihail voinea, etc. În martie 2023 prezentarea Isabelei Vasiliu-Scraba ștearsă din Wikipedia probabil și pentru că a scris despre confiscarea acestei enciclopedii de către o mafie cu interese anti-românești textul: Isabela Vasiliu-Scraba, *Wikipedia.ro confiscată de o mafie cu interese ascunse*,

11. <https://isabelavs2.wordpress.com/articole/isabelavs-wikipediario19/> . Prima propunere de ștergere a venit din partea românului de origine maghiară Kun (Kunok) Kipsak (oare Grigore Vida?) care în decembrie 2021 a marcat fișa ISABELEI VASILIU-SCRABA din wikipedia ca, vezi Doamne, „nerespectând politica de notabilitate”. Din cauza realei „notabilități” a scriitoarei, a fost cenzurat din umbră comentariul postat pe facebook de Dan Liviu Boeriu: „Te ocupi [tu, Radu Paraschivescu] de *noNames* ca Tatiana Niculescu și nu promovezi adevărata valoare, cum este această doamnă, Vasiliu-Scraba, accesată (on-line, să n-avem discuții !) de zeci de mii de cititori” (Dan Liviu Boeriu). Mai precis, de peste 75000 de cititori din 136.
12. vezi Ion Negoîtescu, *Scriitori moderni*, vol. II, Ed. Eminescu, 1997, pp. 271-272; a se vedea și I. Negoîtescu, *Poezia lui Eminescu*, 1968, ed. II-a, 1970.
13. vezi Isabela Vasiliu-Scraba, *Cunoașterea-reamintire, cosmogonie și metamorfozele lui Hyperion*, <https://isabelavs2.wordpress.com/isabelavs-hyperion-anamnesis/> ; vezi și Isabela Vasiliu-Scraba, *Luceafărul -esența noumenală a iubirii*, <https://www.youtube.com/watch?v=RHRNya4PK5w> ; a se vedea și Isabela Vasiliu-Scraba în volumul colectiv, *Eminescu –voievodul culturii românești*, Tecuci, 2018, Ed. Grapho Press, pp.69-78.
14. vezi Pere Francois Brune, *Les morts nous parlent*, vol. II, sau,
15. <https://www.youtube.com/watch?v=HqjWzqcb9jw>, de la min. 20:40 .
16. Stefan J. Fay, în romanul *La cina răsculaților*, redactat după o minuțioasă și vastă documentare, scrisese că înainte de a pune foc caselor boierești, țăranii răsculați anunțau proprietarii cu o zi mai înainte ca să poată părăsi conacul.
17. vezi Isabela Vasiliu-Scraba, *Peștera lui Platon și peștera eliadescă (despre nuvela „Podul” din 1963)*.
18. vezi Isabela Vasiliu-Scraba, *Bolșevic inamic și amic sau călătoriile PSY ale lui Darie (despre nuvela „Ivan” de M. Eliade)*.
19. vezi Eugen Simion, *Mircea Eliade: Nodurile și semnele prozei*, Iași, Ed. Junimea, 2006, p.152.
20. vezi Isabela Vasiliu-Scraba, *Un loc geometric al artei, religiei și filosofiei: Castelul celor două Iulii Hașdeu*, <https://isabelavs2.wordpress.com/hasdeu31castel/> .
21. vezi Isabela Vasiliu-Scraba, *Mircea Eliade despre arta lui Camilian Demetrescu*, https://www.youtube.com/watch?v=Wa-PPAo2z_0 .
22. vezi Isabela Vasiliu-Scraba, *Statul-închisoare și artistul adevărat (despre „Uniforme de general” de M. Eliade)*.
23. vezi Isabela Vasiliu-Scraba, *Dresați să-l uide pe Albini (despre „Nouăsprezece trandafiri”, de M. Eliade)*.

Carmen OLTEAN

Flăcările care nu se sting ale Transilvaniei

O carte recitită cu mai multă emoție decât la prima întâlnire. Poate că nu e vorba doar despre relectură, ci despre dorul intens care se instalează după o carte ce te locuiește, despre acea anticipare aproape metafizică a gustului lecturii, un fel de lăcomie a sufletului, care nu vrea să consume textul, ci să se lase din nou cuprins de el. Poate că termenul lacom pare forțat, dar este exact starea trăită la a doua citire a volumului „Transilvania. Lacrimi și cruci”, o stare diferită de fascinația primei întâlniri. Vara trecută, lectura mi-a adus un sentiment amestecat de intimitate și călătorie; acum, recitirea a declanșat un fenomen interior mult mai adânc, ca și cum nu doar aş fi citit, ci aş fi re trăit: atingerea filonului de aur, forfota târgului de la Abrud, auzul graiului vechi

românesc, acel grai care nu descrie lumea, ci o cheamă la viață. Fiecare cuvânt arhaic, fiecare regionalism a făcut să-mi zvâcnească ființa cu o intensitate rară. Nu ca efect stilistic, ci ca reactivare a unei memorii adânci, de neam, de limbă, de apartenență. Cum poate un autor să înșiruie istorie, personaje vii, locuri, păduri, biserici, mine, târguri și să pună graiul românesc vechi, dulce și sacru într-o asemenea intensitate expresivă, fără să aibă o iubire structurală pentru cuvintele axiale ale limbii? Da, putem spune cuvinte axiale: acele cuvinte care nu sunt decorative, ci susțin lumea, ca niște stâlpi nevăzuți. Forța acestor povestiri nu stă doar în narațiune, ci în imagistica vie, în setea de frumos care mă consumă, dar nu se epuizează, într-o visterie mai prețioasă decât orice bogăție materială; o bogăție metafizică, antropologică, lingvistică.

Cartea începe cu Despicata, iar această alegere nu este întâmplătoare. Prima poveste are aer de basm, dar miez de realitate inițiativă. Mihaela Gritti nu este doar un personaj, ci un om ales de vis, responsabil nu de aur, ci de menirea lui. Visul care îl urmărește nu e o poftă, ci o chemare; nu îl îndeamnă la îmbogățire, ci la rânduială. Aurul, în această poveste, nu este pradă, ci probă. Filonul nu strălucește ca promisiune a câștigului, ci ca rană luminoasă a muntelui, iar omul este pus în fața unei alegeri morale. Aici se vede una dintre marile reușite ale lui Radu Matei Todoran: respectul față de filon, față de munte, față de dar. Aurul nu este smuls, ci ascuns; nu este împărțit, ci legat prin jurământ. Vâlva Băii nu apare ca element folcloric ornamental, ci ca instanță morală. Ea nu dă, ci cere; nu promite, ci condiționează. Aurul poate exista doar dacă se întoarce în comunitate sub formă de biserică, cruci, școli. Aici povestea depășește literatura și intră în antropologia sacrului românesc, unde darul care nu se întoarce devine blestem. Numărul

șapte nu este simbol decorativ, ci măsură a desăvârșirii, iar jurământul devine act fondator. În Despicata, Todoran scoate la suprafață o esență profundă a mentalului arhaic: bogăția nu legitimează omul; omul legitimează bogăția prin ceea ce zidește cu ea. Limbajul nu este forțat arhaic, nu e muzeal, nu e exhibit. Este organic. Cuvântul are greutate, miros, textură; fraza merge cu pas de om prin noroi, nu plutește. De aceea cititorul simte că a fost acolo, că a intrat în peșteră, că a văzut aurul, că a respirat pădurea. Despicata nu este doar o poveste de început; este cheia morală a întregii cărți. De aici înainte, cititorul știe deja regula lumii în care a intrat: nimic nu este gratuit, nimic nu este întâmplător, nimic nu este fără preț interior.

În pasajul despre pietism, Todoran atinge o adâncime spirituală rară. Nu vorbește despre Dumnezeu ca idee, ci îl lasă să se simtă în lucrări, în tăceri, în felul în care natura răspunde omului curat. E o spiritualitate a inimii, trăită, nu declarată, care îți intră în sânge ca un adevăr vechi. De aceea fragmentul are putere; este viu, smerit, și rămâne ca o binecuvântare discretă peste pagină.

În carte, Sofronie nu e pus pe un pedestal; e pus în inimă. Todoran nu îl mitizează; îl păstrează viu: răspunderea ca stare lăuntrică, nu ca retorică; memento mori trăit cu trezvie, memento vivere trăit cu măsură; o făptură care se mistuie pentru ceilalți, fără să ceară nimic în schimb. Așa cum amintește și autorul, puterea lui nu stă în pedeapsă, ci în felul în care „a zidit un Bălgrad în inima românilor”. Și, poate, tocmai de aici mirarea; un om simplu despre care Nicolae Iorga spunea că „abia reușea să citească”, ajunge să miște norodul prin limba lui, prin neînfricare, prin răspunderea clipelor trăite până la capăt.

În figura lui Atanasie, Todoran aduce în roman drama conștiinței prinse între rânduiele care nu mai încap una în alta. Atanasie nu este un personaj al zgomotului, ci al fisurii lăuntrice; nu trădează din slăbiciune, ci se frânge din prea multă greutate. În el se vede cât de dureros poate fi momentul în care identitatea nu mai este doar moștenire, ci alegere, iar alegerea cere un preț care nu se plătește cu vorbe, ci cu ruptură. Atanasie nu e judecat în roman; e lăsat să se arate în toată ambiguitatea lui umană, ca semn al unei epoci în

care sufletul românesc era silit să se negocieze pe sine. Prin el, Todoran nu caută verdict, ci înțelegere; nu condamnă, ci arată rana. Iar această rană, tăcută și adâncă, face parte din istoria nevăzută a Transilvaniei, aceea care nu se citește în tratate, ci se simte în conștiință.

În povestea holerei, nunta nu mai este act social, ci un act de limită. Nu e validată de sat, ci martorii sunt puțini, aproape inexistenți: un singur personaj, doctorul, adică rațiunea, și absența grea a tuturor celorlalți. Clara nu este condusă spre viață, ci spre prag. Nunta fără mireasă nu unește, ci închide. Ultimul semn al Clarei nu este moartea, ci iubirea mutată din planul trupului în cel nevăzut: o iubire care nu mai cere prezență, ci acceptare; nu mai caută viitor, ci sens. În logica metafizică a romanului, Clara rămâne ca o pecete de lumină tăcută: un suflet care plătește pentru ca lumea să poată continua, o formă de jertfă curată, necerută, prin care răul se stinge. Aici Todoran atinge una dintre cele mai adânci idei ale cărții: că iubirea adevărată nu se sfârșește în moarte, ci se mută din vizibil în rânduială.

Despre „Plăsele de os”, Todoran așază răul într-un obiect mic, dar cu tăiș mare în conștiință: cuțitul cu plăsele de os. Nu este podoabă de atmosferă; este semn. Osul, galben și rece, prins de fier, pare o amintire de moarte lipită de mână, iar gestul lui Lobonț, care îl înfige nepăsător în tăblia mesei, anunță o lume în care jurământul se mută din sfințenie în complicitate, iar satul ajunge inventariat, ca o pradă, după „iugăre” și pungi.

În această poveste, hanul Făgădaului și drumul țării, locuri făcute pentru adăpost și rânduială, se schimbă în capcană. Începutul are frumusețe întunecată, cu lună puțină, ploi „mocnind” și râu „orfân”; tocmai din această liniște, ca dintr-o pernă smulsă brusc, se naște ambuscada. Todoran arată limpede cum lăcomia și frica de oameni, nu de cer, pot răsturna rostul unei așezări: nu mai domnește ospitalitatea, ci lista; nu mai domnește cinstea, ci porunca rostită „în tuturez”; nu mai domnește casa, ci pădurea cu „fagul trăsniț”. Iar cuțitul cu plăsele de os rămâne, peste toate, ca o pecete a degradării: nu ucide doar trupuri; taie și legătura nevăzută dintre om și legea lui lăuntrică.

Todoran ne dă, în fond, un roman meditativ despre identitate și conștiință, despre sacralul care

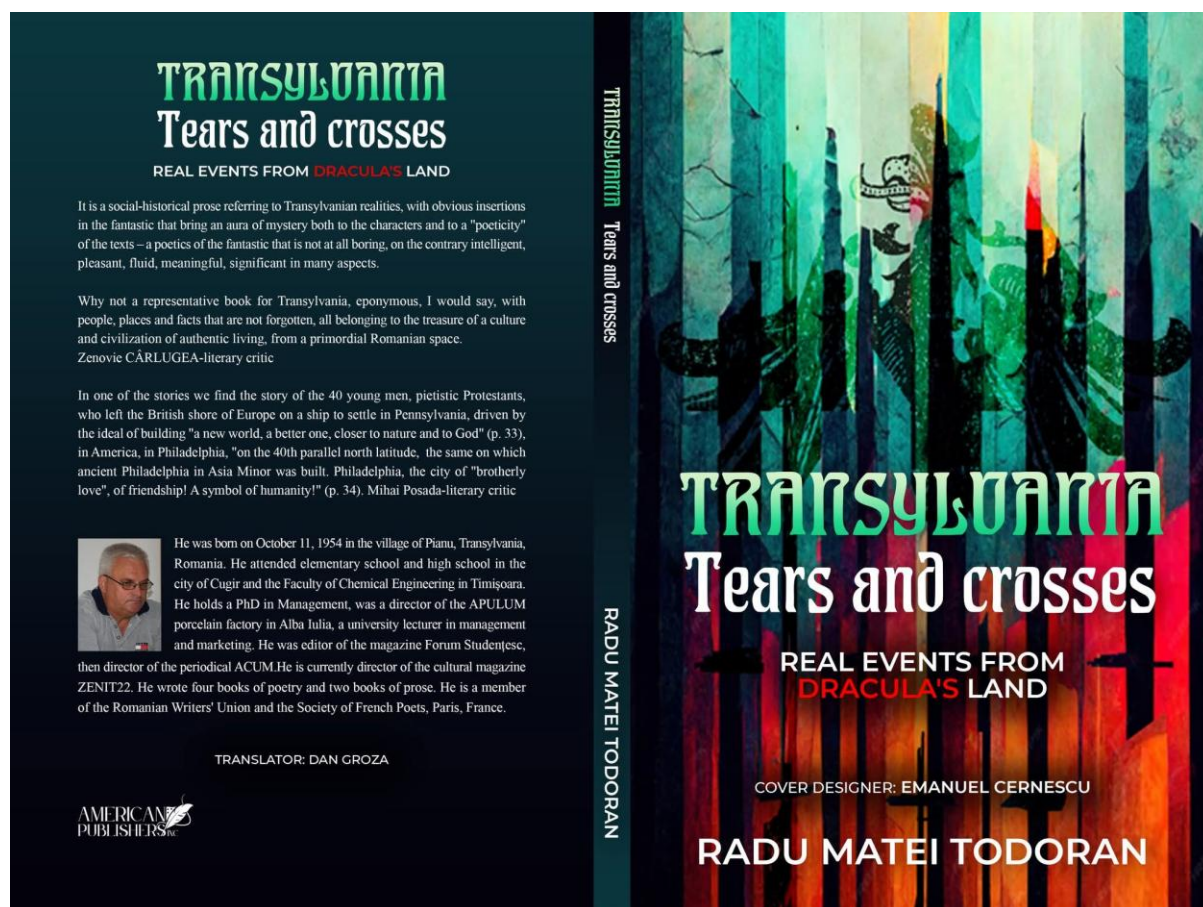
nu se strigă, ci lucrează în om, în munte, în rânduiele, în graiul vechi care nu descrie lumea, ci o reîntemeiază. Transilvania lui nu este peisaj, ci memorie vie, iar personajele nu sunt simple figuri de poveste, ci mărturii despre cum se ține un neam în picioare, prin demnitate, prin măsură, prin așezarea inimii. Și, poate cel mai prețios, cartea deschide o bucurie demult uitată, uneori trivializată de grabă și de zgomot, bucuria de a înțelege cât suntem de bogați în rădăcini, în limbă, în duh, în frumusețea aceasta care nu are nevoie de podoabe ca să fie adevărată.

Așa cum visul îl îndrumă pe Miha Gritti către filon, tot așa o rânduială nevăzută pare să-l fi îndrumat pe Todoran către un filon de grai, imagini și conștiință, pe care îl deschide cu măsură și cinste.

Linkuri:

https://www.amazon.co.uk/Transilvania-Lacrimi-Cruci-Matei-Todoran/dp/6303140904?utm_source=chatgpt.com

https://www.amazon.com.be/-/en/Radu-Matei-Todoran/dp/B0DY6KM3B6?utm_source=chatgpt.com

Doine și Balade

lirică contemporană

Ioan MICLĂU-GEPIANU:

Restituiri de Versuri „vechi și noi”

Motto:

„....Se pare că toată știința vremurilor își are izvorul în lupta
pentru existență, unde regele e iarstomacul !”

Racul

Décor:

*In fuioare auroase,
Curg luminile din stele,
Invelind duioasa zare,
In eterne floricele;*

Micul rac,
Ce de voință este încă și mai mic,
Sta ca pustnicul în grotă
Pe un țărzure de lac;

Se scufundă
În nisipuri, iese iar pe îndărete,

De se-așează la lumină,
Pe al stâncilor perete;

Dornic de-adevăr
Crustacul, el mai mult fugea de țintă,
Căci mișcarea-i îndărătă,
Făcea logica-i să-l mintă!

Sta pe loc
În căutare, ca și cei cu cuie-n talpă,
Ne încercând vreo mișcare,
Sta ca trestia pe baltă!

Dar din lac,
Pe-a stânței buză,
Cu-a ei albe multe brațe,
Se agață o Meduză!

Se-ncropi filozofia:
Lumea-i cat o vedea Racul
Iar Meduza în prezumțuri, zise:
„Și-s prea mulți pescari cu sacul,

Ce ne facem?”
„Cum ce facem? Vorbi Racul mai
lucid,
Hai și noi să facem, soro,
O platformă de partid!”

Vulpea și Corbul

(Răstălmăcire)

Corbul se știa,
Ceva având în cioc,
Iar vulpea-l tot trișa,
Doar, doar, o fi noroc!

Azi cu talente, târgul
Nu se mai poate face,
Deci s-a trezit nătângul,
Că lauda nu-i place!

Aha, își zise hoața:
Să-i strig că-i drac și zgură,
Iar corbul meu să scoată,
Doar un cuvânt din gură;

Și-atunci, ehei, tu, corb banal,
Ți-am luat boțul din plisc,
Ia vin-o jos la tribunal,
Azi orice vorbă-i risc!

Iar blănița-mi de mi-atingi,
Mă-mbogățești pe viață,
Căci mă-nfășor cu multe chingi,
Și zic că-s ruptă toată!

Dar corbul nici mișca, să-l tai,
Ci stând pe creanga cea de fag,
Își croncănea pe al lui grai,
Un cântec vechi și drag!

Dar e clar....!

Dar e clar, căci numai fapta
E-adevărului măsură,
Iar când una zicem, și-alta
Este calea ce ne fură,
Ce folos de-a noastre scrieri,
Ce folos de-ai noștri creieri!

Uite cum se- ntinde răul!

Printre flori adie vântul,
Vânt pribeag, rătăcitor,
Transformând mătasa ierbii,
Într-un val tremurător.

Sus pe cer un nor aiurea,
Mișcă umbra-i peste ape
Și de sec abia că poate,
Câte-un strop mărunț să scape.

Dinspre munte o răcoare
Se revarsă-ncet și rece,
Întristând mulțimi de gâze,
Peste care mândră trece.

În acest décor sinistru,
Greierul vroi să sară
Peste-o loază și să-și facă,
Loc de iarnă pân-la vară.

...

Potârnichea sub o tufă,
Zgribulind și flămânzită,
Tocmai îl zări și-n dată
Se gândi ca să-l înghită.

Numai că și hoața vulpe,
Observă mișcarea asta,
Șintr-o clipă se pitise;
Iac-așa vine năpasta...

Un bondoc de vânător,
Stând la pândă-n liniștire,
Cum văzu codița vulpei,
O și prinse în ochire.

Tragedia se pornise:
Greierul căzu sub pliscul
Paserii, ce-n schimb își trase
Peste capul ei tot riscul,
Vulpe-i hulpave, ce-ndată
O-nșfăcă c-o largă gură.

Un moment și lunca prinde
Groaznică detunătură.
Dar...pierdutul vânător
Lunecă, căzând în hăul
Unei văi prăpăstioase.
Uite, cum se-ntinde răul.

Adriana WEIMER

Întâlnire în spirit

Lumină pură
e-această
întâlnire în spirit

cu tine, Poete,

în Casa
în care ai primit
Lumina vieții,

în care ai deschis
pentru întâia dată
ochii spre noi,
spre lumea ta lăuntrică,
spre lumea cea mare

a nemuririi în spirit!

Lumină pură
te reverși peste

sufletul meu, Poete,

atât de aproape
îți simt
respirația geniului,
înălțimea

Poeziei tale,

eterna ei chemare
spre Infinit.

(La Casa Părintească Mihai
Eminescu de la Ipotești)

Drum de lumină

Pe un drum de lumină
am pornit astăzi

spre tine, Poete,

– un drum inițiat –

și visul din copilărie
abia acum
mi s-a-mplinit

– la tainicul ceas
al amurgului vieții.

Ce minune de
clipă-viață,
ce minune de august
în suflet

– un august-Poezie,
un august-poveste –

în spiritul tău,
în numele tău,
în toată ființa mea

drum de Lumină!

(La Casa Părintească Mihai Eminescu de la Ipotești)

Amintirea- Viitor

Amintirea-Viitor
va spune lumii
despre fiecare
Amintire-Trecut

despre fiecare
clipă-amintire
trăită acum
în Lumină.

Amintirea-Viitor
e însăși trăirea
clipei de-acum

spre viața de-Apoi
răstignită.

Amintirea-Viitor
ne va cuprinde
pe toți
cei ce-am fost.

La pas de dor

Ești perechea mea
de viață
și de suflet,

la pas de gând
mă-nsoțești
cu iubire,

la pas de dor
te cuprind
în cuvânt,

cântec să-ți fiu
în lumină.

În dialog cu tine, Doamne!

În dialog cu tine, Doamne,

Cuvântul
e șoaptă Iubirii.

În brațele tale, Doamne,
pot prinde aripi
de heruvim,

pot înălța gând
Trecerii celei Mari,

pot nesfârși
Clipa
cea repede curgătoare,

pot murmura
izvor
Vieții care va veni,

pot răsări
din Lumina
ce se naște din Tine, Doamne!

*copilul nostru-i acum
un adult.*

*Amintirea-destin
retrăiește
în mine,
în noi amândoi.*

*Prezentul de-acum
redevine
amintire-destin!*

(Mannheim)

Amintire- destin

Arc peste timp,

în orașul cu
Turnul de Apă.

*După un sfert de veac,
amintirea de-atunci
prinde viață,
pulsează din nou
în sufletul meu,*

*se contopește
cu sufletul ei,*

*ochii ei privesc acum
prin ochii mei,*

*pașii mei pășesc acum
pe urmele pașilor ei,*

*iubirea noastră-i acum
mai adâncă,*

Sufletul poeziei

*Ne întoarcem
în sufletul poeziei
ca-ntr-un refugiu*

tu și eu

*dintr-o lume prea gri,
într-o lume-lumină.*

*Ne întoarcem
în sufletul poeziei
ca-ntr-un tărâm
al făgăduinței.*

Cu iubirea

N-aș vrea să mă sor
cei 36 de ani
lângă tine

nici cu timpul,
nici cu ceasul,
nici cu pasul,

ci doar cu inima,
cu sufletul,
cu iubirea ce-ți port.

Lângă tine,
soarele și-a regăsit
albastrul cerului,
zi după zi de senin.

Ochii Cerului

Lumina ta,
din ochii tăi
în ochii mei
a-nflorit, Mamă,

lumina zilei
am văzut-o atunci!

Și, mai departe,
lumina mea,
din ochii mei
în ochii tăi
a-nflorit, Fiica mea,

lumina zilei
ai văzut-o atunci!

O înflorire
a Luminii
din ochii ei, în ochii mei,
din ochii mei, în ochii tăi,

din ochii
Cerului Prea Înalt.

Vinovată

Vinovată
de trecerea
prea repede
a vieții
peste mine

au încărunit
și clipele
în ceasornicul
de pe peretele meu
cu rozariul fosforescent
al nopților mele albe,

au încărunit
și kilogramele
pe cântarul meu electronic
cu sticlă transparentă.

Vinovată
de trecerea însăși,
de trecerea spre
Marea Trecere
cu clipe cerești,

Doamne,
am destule
amintiri frumoase,
poți să mă iei
la Tine!

Timpul bucuriei

Plătim cu timp
fiecare clipă
de rătăcire.

Să readucem
timpul bucuriei
înapoi

și libertatea-n spirit
să renască!

Tristețea
a lăsat
și ochii goi

și sufletele
nu mai pot
să crească.

Pasăre de lumină

Pasăre de lumină,

în vârful

aripii tale
e pana
care scrie
cu Lumină

zborul meu
necuprins
către cer.

Noaptea Pleiadelor

E noaptea Pleiadelor,
a stelelor
cu Lună plină
în Vărsător

și stelele
cad în lumină
pe cerul senin
al nopții de august

și cuvintele
ard în Lumină
pe cerul înstelat
al sufletului

până spre
dimineața de-Apoi.

Gabriel Laurențiu BEER

Urmărind sistematic descoperirea unor scriitori și poeți români de pretutindeni, în acest număr vă prezentăm pe scriitorul **Gabriel Laurențiu Beer din Toronto, Ontario, Canada**

Născut în România pe meleaguri oltenesci, în patria lui Tutor Gheorghe și a unei "Iubiri Alb-Albastre", el trăiește astăzi în Canada, Maple - Ontario, lângă Toronto de douăzeci și doi de ani, împreună cu familia - soția Aurelia Beer și fiul Robert Beer, iar de curând a intrat în rândul bunicilor fericiți, având un nepoțel, Luca Gabriel Beer, de care se bucură cu iubire din toată inima.

Urmând o carieră care l-a ținut mereu alături de oameni, chiar de când trăia în România, începând ca Profesor de Educație Fizică, profesează astăzi ca Registered Massage Therapist. Specialitățile pe care le are (Reiki Master, Reflexologist, Specialist în Exerciții de Reabilitare, Stretching Specialist, CranioSacral Terapist, Shockwave Terapist, Bio-Flex laser Terapist) îl clasează în rândul celor mai buni terapeuți, pacienții considerându-l mai mult un "healer" decât un simplu practician.

Pasiunea pentru scris l-a adus la momentul la care se află astăzi:

- Este membru al **A.C.S.R.**- Asociația Canadiană a Scriitorilor Români;
- Colaborează cu: revista *Repere Literare* - ziarul românesc *Observatorul* Toronto, revista *Candela de Montreal* în care își publică poeziile și nu numai;
- De asemenea colaborează cu revistele: *Bumerang Literar* din Sidney, Australia, *Armonii Culturale*, *Cetatea Cavalerilor*-Oradea *Climate Literare* din România, iar începând cu luna Mai a acestui an colaborează cu revista *Cuvântul Românesc*-Spania/Madrid;
- Participă activ la *Târgul de Carte de la Montreal* și la *Cenaclu Mihai Eminescu-Canada*.

În luna Iulie a acestui an (2025) a fost invitat de *Asociația Culturală Română* să participe la *Săptămâna Internațională de cultură de la Hamilton, Ontario, Canada*, unde și-a prezentat ultima apariție publicistică: *Pe calea înțelepciunii*. Aici l-am cunoscut, apreciat și i-am propus să-l prezentăm în revista *Destine Literare*.

Este autorul cărții *Pieces of Heaven* care a văzut lumina tiparului în anul 2017, publicată de editura *FriesenPress* Canada, ea fiind un periplu prin experiențele sale spirituale, avute de-a lungul vieții, pe care le împărtășește cu oricine dornic să le cunoască. Recent a publicat o altă carte intitulată: *Pe calea înțelepciunii - Gânduri, cugetări, reflecții*, de natură filosofică, apărută în România la editura *Coresi-București*. Scrie de asemenea poezii cu diferite tematici și are planul ca în curând, să publice un volum de poeme create de-a lungul timpului.

În urma discuției avute și a prezentării revistei *Cervantes* și-a exprimat dorința de a deveni un colaborator permanent al ei, contribuind cu scrierile sale la promovarea limbii românești, a culturii și a valorilor frumoase, atât în sânul comunității românești din Canada cât și al comunităților românești de pretutindeni, încercând să transmită, în special noii generații, frumusețea sufletului de român.
Bun venit ACASĂ, Gabriel!

Profesor **Constantin HĂRĂBOR**,
Membru UZPR, Departamentul Presa culturală

Această umbră

Această umbră vie, caldă și în stare
să te cuprindă moale oriunde-ai străluci,
E ființa-mi desenată de unicul tău soare
Ce m-a-ntins pe pământul pe care vei
pași.

E forma mișcătoare culoarea ce nu-și știe
când fața îi roșește atunci când o privești,
Retrasă printre pomi și flori, să nu mai
fie

Când lumina-ți vie încerci să o găsești.

Tăcere lungă prelinsă-n ritmul clipelor
legată de-a ta rază cu panglică de flori,
Cântec de harpă sacră cu note doar de
dor
ce sufletu-i palpită când tu îi dai flori.

O biată umbră vie ce apa îți invită
să-i vadă speranța ce te-a prins în ochi,
Până să o spele ca pe-o rea ispită
pradă unei ploii înecate-n stropi.

Năluca băntuită de visele-ți în zori
la orice fereastră somn nemaivând,
Pândind ca să răsari ca un stol de cocori
cu sunetu-ți din aripi bătând rând pe
rând.

Această umbră veche din puncte
suprapuse
ale luminii tale ce-o ard mistuitor,
Își poartă haina veche pe razele ascunse
și-și cântă fericirea ce-i dai strălucitor.

Codrul frânt

Defrișată pe margini și cu miezul străpuns
Stă pădurea de inimi desfrunzită de plâns,
Și-ntre bătaii moarte e un aer uscat
Al cenușii de mușchi, gata atrofiat.

În pâlcuri de cioturi seva se prelinge
De pe trunchiuri strâmbe pe alei de sânge,
Freamătul din vene, greu resuscitat,
Își mai simte încă șocul blestemat.

I-a fost frântă, jalnic, coroana de frunze
Și în ramuri puse perfuzii de scuze,
Vântul să nu-nghețe aorta-i pe loc
De la-nfrigurarea venită ad-hoc.

În fiecare mugur are pus un stent
Viața să îi curgă în ritm ascendent,
Junghiul înfrunzirii fie-i primăvară
Roua vindecării să nu-i fie amară.

Nu e decât umbră în codrul durerii,
În a lui cenușă zac și templierii,
Păzitorii sacrii ai camerelor roșii
Ce a lor verde viață golit-au hidoșii.

Doar pasărea cântă cardiaca-i jale
În liniștea sumbră, a pădurii sale
Ce își plânge ritmul bătaii de vânt
Suflând iar speranța, spre a-i fi veșmânt.

Căci în primăvara noilor vlăstare
Se adună roua ca o re-ncarnare,
Atriile-i pulsează briza întregimii
Pădurii de inimi, jertfă a cruzimii.

Să moștenim poetica lumină

Mi-e dor să mai citesc o poezie
Coaptă în pâinea lui Vieru,
Și să mă lupt cu Antiprimăvara
Lui Păunescu, el și eu stingherul.

Să mă atingă un luceafăr,
Cu eminesciana-i strălucire,
Să m-odihnesc în toamna lui Nichita
Având pe talpi săruturi de iubire.

Bacovia, să-mi pună plumb în suflet
Abstractă simfonie-a lui mă duc,
Și-apoi copil, s-alerg cu săniuța
Pe uliță, în iarna lui Coșbuc.

Chiar cu o copie a primăverii
Topârceanu să m-alinte,
Iar Testamentul lui Arghezi
Să-mi dea cuvinte potrivite.

Sa văd cum vine-agale
Curcanul lui Alecsandri,
Cum Blaga nu strivește
Corola lumii vii.

Mi-e dor de-un valț de Macedonski
Chiar de-i pe margine de șanț,
Și Goga să-mi dea Așteptarea
Să văd un chip de dorobanț.

Clasici sau contemporani
Din breasla lor țâșnea lumina,
Pentru români, ostași, țărani,
Neamului clădind tulpina.

Să moștenim poetica lumină,
Celor ce nu-i cunosc să-i povestim,
Și de comoara paginilor multe
Cu orice vers să ne-amintim.

C-au fost neobosite pluguri,
Cuvintele săpând pământul gliei,
Căci Dumnezeu ne-a dăruit
Apostoli sfinți ai poeziei.

Scrisoarea

Mamă, am îmbătrânit!
Somnul nu-mi mai este lin
Cum mi-era în poala ta
Când dormeam fără suspin.

Am și eu tâmpile cărunte,
Păru-mi nu mai e bălai
Ca atunci când doar tu mamă
Mi-l spălai și-l pieptănai.

Da mamă, sunt sănătos,
Atât cât e fiecare,
Însă aș vrea să mai simt
A ta dulce vindecare.

Încă mai râd din orice,
Și de-o frunză și de-un zumzet,
Și nu m-aș opri, o mamă,
Da-mi lipsește al tău zâmbet.

Uneori mai cânt măicuță,
Dar cuvintele mă dor,
Căci nu pot să-ți aud vocea
Ce mă alinta de zor.

Las lumea să mă privească
Chiar de are ochi flămânzi,
Dar nimic nu-i ca privirea
Alor tăi, atât de blânzi.

Să mă ierți, tu mamă bună
Ca eu încă te mai plâng,
Dar nu stiu ce să mă fac
Cu copilul trist din gând.

Altceva, ce să-ți mai spun,
Nu te-ngrijora, sunt bine,
Cu scrisoarea dorm sub pernă
Pregătită pentru tine.

Căci te-aștept în visul meu
Și atunci eu ți-o voi da,
Fiindcă nu pot să te uit
Sărut mâna, mama mea.

Această zi

Această zi e lungă ca o șină
Pe care oamenii alunecă rapid,
Dar sunt striviți de-a ei rutină
La mila 24, ascunsă într-un zid.

Un zid de întuneric, a nopții vindecare
De infinita zi ce stă cu timpu-n mână
Și digital măsoară ora din fiecare
Și dreptul de-a avea sau nu o noapte
bună.

Această zi ce nu-și ascunde
îndrăzneala de a trece
Prin oameni ca un perpetuum perfect
încapsulat,
Ce pune-n toți, pe rând, dogoarea-i
rece,
Cruce unde fiecare stă îngenunchat.

Rugându-se să aibă încă o suflare
Să treacă zidul nopții în care ziua-i
trează,
Și împletește ramuri din lanțuri
protectoare
Glezele să-nfășoare când ea din nou
urmează.

Această zi e ca o altă umbră
Pe care oamenii, tăcuți, o fac
Sub apăsarea ei prea sumbră
Căci și a soarelui acum s-a cocoșat.

Această zi este atât de lungă
Și seamănă atât de mult cu ei,
Căci și noaptea care stă la pândă
O recunoaște-n osteneala pusă-n ei.

Este o zi ce ține doar o viață,
Viața scurgându-se mereu prin ea,
Punându-le a ei mască pe față
Ce numai noaptea știe cât este de grea.

Frumusețea lumii

De aş putea să scriu un vers
Plin de minuni, născute-n mine,
Din inimă mi-ar fi neșters
Și-aș fi a mea Sfântă Treime.

Căci Tatăl, Fiul și-un Duh Sfânt
În ființa mea lăcaș și-ar face,
De-a lor iubire aş fi frânt
În bucăți pline de pace.

Și-atunci precum un porumbel
Sufletul ar zbura la cer,
Și-nstare-aș fi să simt ce pentru el
Înseamnă a fi iar liber.

Și-atunci aş plânge așa frumos
Căci toate fântânile din lume
Dori-vor apele, pe dos,
Să le curgă-n stări divine.

Și-aș scrie atunci doar atât:
Grăbiți-vă să iubiți!
Dornici s-o purtați la gât
A Fiului poruncă, fiți.

Și-aș spune, ca-ntr-o poveste:
Că este frumusețea lumii
Ce niciodată nu-mbătrânește,
Tatăl și Fiul fiind stăpânii.

Dar versurile mele nu știu că exist
Să-nșuflețesc a lor minune,
Însă cu ele acum coexist
Și împreună ne-auzim în lume.

Și în sfînțenia unui amurg
Respirat de-un piept de înger,
Vor răsări minuni ce curg
Precum lumina dintr-un fulger.

Și-atunci din versul ce-am să scriu
Minunile vor curge ca Duhul din
icoane,
Și iar va fi atunci atât de viu
Dumnezeu în trei persoane.

OMAGIU

adus organizatorilor Săptămânii Internaționale de Cultură

de la Câmpul Românesc, Hamilton, Ontario, Canada, anume :

Poet Preot Dr. Dumitru ICHIM - Directorul și Sufletul SICR și Ing. Dumitru RĂCHITAN - Președinte Asociația Culturală Română, Managerul General de Proiect

Pe un câmp românesc

Poet Gabriel Laurențiu BEER, Toronto, Ontario, Canada

Îmbrăcați în români pe un soclu de lemn
în tandemuri de voci ca un old recviem,
Cântau iară un dor pentru cel ce-a unit
pentru veacuri credința celor ce l-au iubit.
Oameni frumoși pe un câmp românesc
strălucind a lumină de luceafăr ceresc,
Sus printre stele, jos printre ei
Eminescu scâlda toată viața din ei
ce trăia doar poetic ca o rugă spre zei.
Oameni flămânzi după hrana divină
ce curgea în izvoare de cuvinte, din cărți,
Într-o lume tăcută unde-ncet mai suspină
Fericirea în lacrimi ce-o vroiau pentru toți.
M-am aflat întins pe-acest câmp strămoșesc
unde iarba lui are doar miros românesc,
Și cu ochii închiși ca-ntr-o rugă spre neam
respiram așa dulce țara ce-n suflet aveam.
Și-i priveam pe-acești oameni și memoria lor
ce-aduceau un omagiu viselor călătoare,
din trecutele pagini și din piatra ce doare,
Cum pe umeri le-ardea încă dorul de-a fi
și-obosita dorință, pentru noi, de-a fi vii.
Pe acest plai de dor am văzut oameni sfinți,
Printre genii apuse cu inimi cuminți,
Și-am simțit cum pe tălpi aripi albe-și clădeau
din sămânța de dor ce în inimi purtau.

...

Florina BLIDARU

A fost noapte...

Cerul în întunericul lui părea alb
de lumina stelelor.
Vântul, oftând, își făcea dansul
Printre crengile teilor uscați și
ale salciei plânse,
Ce și-au întins rădăcinile eterne,
pe furiș, în liniște,
Peste gurile celor ce nu vor să vadă.
Nu se mai aude glas, suspin, oftat;
Numai aerul curge în direcția ochilor:
E rece, clipești... trece o clipă.
Deschizi ochii larg... Acum vezi acea noapte,
Mușchii ți se zbat și în lupta lor
Mâinile îți apasă pieptul urcând
cadențat spre obraz.
Degetele fredonează un poem idilic
Pe pleoapele obosite
Și genele-s fascinate de umorul antic
De pe vremea lui Vergiliu.
Timpul se scurge letal.
Te păcălește și din nou revine la normal,
Joacă-te cu el!
Fă-l doar un calambur,
Tu, om minunat!

Negare

De-ar fi să colind pământul
La tine m-aș întoarce.
Ți-aș aduce trandafiri albi
și un semn de carte,
L-aș pune între petale,
Aș număra zilele
Și tot la tine m-aș întoarce..
Să-ți fac pat și cunună,
Să-ți pun perna de flori la cap,
Să miroși a busuioc
Și măcar o clipă să mă gândesc:
Tu n-ai murit deloc!

Autoportret

Poate sunt un vis al oricui și
poate al nimănui
Poate sunt o peluză peste care crește
iarba
Poate sunt o fotografie pe peretele
cuiva
Sau poate sunt un vers dintr-o melodie
necompusă
În final sunt doar un gând care zboară
peste tot și niciunde –
Și niciunde..

O fereastră

Privește, cerul s-a deschis...
oprește timpul,
Spune-le păsărilor să tacă,
Ascultă! Vine un porumbel,
Se așază pe crucea de lemn,
are ochii ei...
O lacrimă i-a căzut și pământul
s-a veselit.
Am închis ochii o clipă, s-a dus.
S-a închis cerul, dar în secret

a mai lăsat o fereastră deschisă
către inimile noastre
pe care le udă zi de zi.
Trebuie doar să simți...

Asfixiere

Nu pot să respir.
Frigurile mă apasă tot mai tare
Și străbat noaptea din ce în ce
mai greu.
Simt cum tot întunericul vine
peste mine
și mă asfixiază.
Încerc să dorm.
Nu pot...
Mă cuprinde un dor de îngeri,
Știu că ei sunt cu mine,
Dar nu-i văd,
Nu sunt atât de vrednică pentru asta,
Sunt doar eu:
o singuratică într-o casă mare
cu multă lume...
Mă sufoc.

Orașul cu salcâmi

În orașul cu salcâmi, ploaia
se prelinge strașnic
pe scheletul vegetației.
Un om stă și privește.
Nu înțelege nimic.
A plecat și pământul
i-a păstrat urmele.
Măcar amprentele pantofilor
să rămână în lut,
Măcar ele să privească și
să nu uite orașul,
salcâmi și ploaia.

M-am născut

M-am născut într-un sat
Ce-și poartă inima în munți
Și își flutură aripile deasupra văilor
Unde apa curge de la rădăcina pomilor
Cu gust de pământ și piatră

M-am născut într-un sat
Unde casele erau pe atunci simple
Mirosul de pâine coaptă pe vatră
Îți deschidea poarta
Și râsetele copiilor erau duse de vânt
Mai departe
Acolo unde crestele erau singure
Și frunzele se jucau în cerc
Ca să le înveselească
Câteodată mai aud focul din sobă
Și mai văd un fus torcând a timp și dor
Mai văd ochi de copil într-o oglindă veche
Și visuri ce au rămas la fel
În liniștea unei serii de vară
Crezând că stelele căzătoare
Sunt pistruii de pe față

M-am născut într-un sat
Unde rugăciunile mamei
Picurau lacrimi pe drumurile
Ce păstrează câțiva pași grăbiți
Și caut iarăși prin urme
Un tropăit de cal
Să-mi șoptească vreo amintire rămasă
Și aud glasuri ce tânjesc după glasul meu
Iau o scoică și-l închid acolo
O arunc în mare și Dumnezeu o pune
Îngerilor la ureche
Iar valurile se apleacă și tac
Când satul tot mai crește între munți
Și timpul se oprește în pâinea ruptă cu mâna
Atunci...

Îngerul

Am bătut într-o inimă
Pe când timpul era doar timp
Și ea s-a deschis
Din rugăciuni amestecate
cu lacrimi
Au crescut aripi de înger
pe pământ
Și cerul a coborât, alunecând pe
Raze de soare
Când iarba era încă udă
De la ploaia mărunță ce-și
Vărsa dorul în ochii tăi
Am luat clipitul lor
Și l-am pus în primul răsărit
de la munte
Iar genele făceau umbre pe pietre
Și copacii parcă plângeau
după frunzele lor
Și-mi puneai în păr flori
crescute de-un izvor
Adormeam ca un copil,
visând atunci
Cum îngerul rostește
rugăciunea
Lângă o apă luminată
de un soare căprui
Și stai...mai stai...
Până se oprește timpul
când nu mai are timp

Când dormeai
Ți-am furat o geană
Ce am sărutat-o
Și Dumnezeu m-a văzut.

Am suflat și a zburat
Pe aripa unui înger în treacăt
Și îngerul a dus-o la serafimi
Punând-o în inima harpei
Ce cântă imnuri Fecioarei.

Din ceruri
Trimise pe pamant
În lacrima fulgilor
Acoperiți de urmele cuiva

Sau în sărutul meu
Ce-l prefac într-o stea căzătoare
Oprită în ticăitul inimii tale
Și ascult la îngeri
Cum din harpă iar și iar cântă
Și zâmbești în somn

Eu te fur pe o geană
Și zbor.
Zbor...

De la începutul lumii
Dumnezeu ne-a ținut
În aceeași palmă
Ca pe două stele
Ce aprindeau obraji
Însetați de lumina
Ochilor negri
De toamna pistruiilor
Ce se pictau pe față
De tropăitul calului din vis
Ori de ecoul glasului
pe crăpătura buzei
Ce stă rezemat dinadins?

Și-n a doua zi cerul a fost sus
Pământul jos
Ca fumul tăiat de-o aripă-n zbor
Iar marea și-a lăsat apa în stânci
Și s-a făcut munte
I-a luat țărmaș
Și l-a făcut pajiște
Când timpul gonește
Fiecare drum fără pași
Și tu vezi de la un geam
Și taci..

Sudhakar GAIDHANI

Shadows of Yoginis

Hon.great poet brother Prof. Dr.Liviu, I am sending herewith a small part of the beginning of my second epic poem "Shadows of Yoginis' Dreams" for the upcoming issue. I humbly request you to consider the poem if you find it suitable. This complete epic poem will be published very soon from Nocturnicon Books, USA.Best wishes to all. Happy Sunday.

PROLOGUE

The 64 Yoginis are the manifestations or attendants of the Great Goddess Mahakali. It is also believed that there are 64 forms of Mahakali. The 64 Yoginis embody a wide range of energies and power, including fierceness, strength and various aspects of the goddess nature. The number 64 is significant, as it is the square of 8, a sacred number in India, and the Yoginis are sometimes associated with 8 great devine mothers (Ashta Matrikas).

The epic 'Shadows of Yoginis' Dreams' spans into eight cantos.

The sixteen beautiful fair-skinned young women from the erotic sculptured village Khajuraho march in the bright fortnight of the waxing moon in the month of Chaitra(Chaitra-is the first month of the Hindu lunisolar calendar, which corresponds to March-April in the Gregorian calendar)to 64 Yogini shrines near Bhedaghat in Madhya Pradesh- India, by the attraction of Shaivite initiation.

AN EXCERPT (Canto-1)

FROM EPIC POEM

SHADOWS OF YOGINIS' DREAMS

Translated from Marathi
By Sudhakar GAIDHANI

Sixteen young girls,
sixteen years old
and of fair complexion,
having renounced
the material pleasures
of Khajuraho,

the city of Maithun sculptures,
bathed in the Shiva lake
and wore the sacred Tulsi garland.

Even their youthful shadows,
which had blossomed,
seemed carved like sculptures.

Their foreheads were beautiful enough to
be seen
even on a full moon,
and their breasts were such
that even the moon's heart
would be moved with love.

Their pink lips were so beautiful
that even roses would be jealous.
That beautiful young women
of the spring season
were getting ready
to take up sannyas.

Their white clothes
like a swan,
wooden sandals on their feet,
a pumpkin kamandlu
around their waists,
and their shiny black hair,
their beautiful eyes
that looked out
from the edges of their sooty eyelids.

All those glorious,
smiling faces and
foreheads were covered
with the ashes of Shankar.

Seeing their
humble forms,
even the surrounding
forests became humble before them.

They were all eager to abandon ordinary
life,
accept the Shaiva sect
and attain samadhi
through bodily union.

They held alms bowls in their hands.
At that time, they set out on their journey
singing the initiation hymn , witnessing
the sexual sculptures of Khajuraho.

In the evening,
they would carry oil lamps
in their hands
and light the way.
They would walk forward

with determination
in a single voice,
blowing the Shankar conch.

In the first fortnight
of the month of Chaitra,
they reached the forest of flowers
of passion.
But they were repelled
by the intoxicating shade
of those flowers.

They saw a secluded Bhairav temple on
the road.
The eyes of the idol were red
like the embers of a fire.

There was a blazing torch
inside the temple.
In the courtyard in front,
the pyre was calming down
with the corpse.

Those tired young women
liked the temple for rest.
They all covered their eyes
with eyelids
and started to fall asleep.

Before the dawn
birds on the nearby tree woke up,
they were tightly embracing sleep.

A Yogini, who was half asleep,
was awakened by the sound
of hissing.
In the inner part of the temple,
she saw a snake and its female snake,
eager for sex,
oblivious to the pleasure of sex.

It seemed that the Yogini lost
consciousness while watching
the battle from the mat.
Her eyes did not move
as she saw snakes having sex
for the first time.

Just then, a mongoose came there,
the snake pair hid

in the burrow
and the fire of sex
in the Yogini's mind also went out.

The Yogini was shocked
because the climax of the sex game was
interrupted.
She thought that she should break this
sannyas and punish the mongoose first.

Suddenly, a female mongoose appeared
there chasing her
beloved mongoose
and she quenched her sexual passion.

Seeing this joyful sex,
the yogini's vagina overflowed
with intense desire
and her breasts became firm
like green mangoes.

What should she do
in this state with her restless body?
She felt that everything was useless
in front of the pleasure of sensual
pleasure.

With this thought,
she fell asleep.
And in her dream,
she saw that hundreds
of Krishna forms
were lined up
behind one Radha form.

As soon as the dawn broke,
the naughty wind woke
all the yoginis up
by playing with their hair.
They rubbed their eyes
and saw that a young bull was standing in
front of them.

They were all terrified.
He was burning with lust,

and was shaking his horns
at the virgin yoginis.

Realizing his intention,
they became cautious
and backed away.

At that moment,
as soon as his beloved cow
arrived there,
the bull began to have sex forcibly with
her.
Seeing that sight,
everyone thought,
"I wish, I could be his cow!".

As they left that place,
they felt that the nine days of penance
would open all doors for us.
The moon and stars would shower
the heavenly flowers of light
on our new ascetic bodies.

Look, the blue sky is roaming
in this water.
The water too is dancing wearing
the clothes of golden rays.
Come, let us stop here for a while
and absorb the infinite sky
in the trance of our eyes.

Let us cleanse
the ornaments of our bodies
with the touch
of this lake.
Look ahead,
there is a mango forest,
let us eat its fruits.

Let us calm all the mud
in our minds
and relieve the stress
of our bodies.

Mircea BARTAN

Interferențe

luna se năruie peste pământ
piciorul pelerinului a rămas gol în frig

nimic despre Patmos
numai noi am rămas

am trecut cercul de foc al cuvintelor
gravitația a dispărut

este ceață

tandrețea se risipește
aromă lunară peste păduri

Cristale

din turnul de fildeș cad cristale Swarovski

au strălucit gânduri
pescăruși neumbriți fură idei

pe doamna brună din poeme o visez uneori
a rămas acolo cu un zâmbet magic
lacrimi de litere printre livezi

Permanență

sarea de mare de lângă bijuteriile Mariei
are un gust mai amar
mai pregnant

culorile cerului se revarsă semantic
gânduri în iarnă
glisat

La topirea zăpezilor

pe pârtia săniuțelor a rămas un singur copil
în zori schiorii au plecat la război

ultimii fulgi se mai joacă cu noi
îndrăgostiți de nori ne-am pierdut pe alei

Semne

tentaculele morții se întind după îngeri
afară e destul de târziu

pe pante s-a pierdut tot aerul verii
noi ne ascundem într-un nor de pustiu

nu timpul ci apa va sparge pietrișul
sunt semne pe garduri
și-un cer vinețiu

Iulie

tăcerea e pulberea de pe drumul de țară
copii sa joacă prin el iar Electra
se plânge de circumstanțe

în consecință toate lucrurile s-au spus
ce mai vrei

Lângă statuia lui Garibaldi

doua cercuri concentrice ale unui curcubeu solar
metafore gemene

un singur poem cu gust de Cabernet Sauvignon

prin poduri frigul atârnă de frânghii
haine spălate s-au pus la uscat

de cealaltă parte a universului
iubirile despărțite se bat

Voi știți numele Lui

lumina trece printr-o fantă a gândului
limba română are un sfânt

Moara cuvintelor

proză scurtă, fragmente de roman

Ștefan DUMITRESCU

Apolodora

Am văzut o dată un fulger cum s-a lăsat încet pe un deal ca și cum ar fi coborât Dumnezeu din cer. Fulgerul a stat un moment lung înfipt pe culmea dealului ca o sulică. N-am mai văzut niciodată o asemenea imagine. Avea în ea ceva măreț, de o seninătate olimpică. Am avut atunci foarte exact senzația că pe dealul acela a poposit pentru o clipă sub forma unei sulice însuși Dumnezeu.

Ei bine, această imagine simbol îmi aduce aminte de dragostea, de marea iubire trăită de mine cu Apolodora. O dragoste care vine ca un stâlp de foc din cer și ți se înfige în inimă. De aceea cred din toată inima că marile iubiri sunt trimise din cer.

Terminasem facultatea în vara aceea pustie și înaltă ca o catedrală. Apoi am mers în satul meu, care așteaptă de sute de ani pe fundul lumii. Mergeam dimineața pe culmea dealului ca să văd câmpul Seciului, și codrii de sticlă de pe zare. După amiezile mă retrăgeam la umbra arinilor cu o carte în mână. Mirosea a iarbă crudă, a câmpii antice, a basme din copilărie. În toamnă m-am prezentat la post. În clipa în care am intrat în cancelaria bătrânului Colegiului, i-am văzut chipul luminos, ochii mari, care mă priveau speriați. Cu amândoi se întâmplase ceva. Am fost bine primiți, și eu și colega mea Iarina.

În zilele următoare n-am mai întâlnit-o pe femeia nespuns de frumoasă, care în clipa în care intrasem în cancelarie făcuse ochii mari. Am întâlnit-o la un Colocviu, unde am prezentat o lucrare și unde am vorbit despre lucrările celor care prezentaseră înaintea mea. Pentru că ochii îmi erau atrași ca de un magnet de chipul ei, mi-am întors capul de mai multe ori s-o privesc.

A fost un moment când am rămas amândoi privindu-ne lung, uitând de noi. Abia a doua zi am aflat că o cheamă Apolodora, un nume care în mintea mea a sunat monumental și princiar. În zilele următoare mi-am dat seama că mă îndrăgostisem de ea, de Apolodora. Am aflat că îmi este șefă, și că este soția unui Ștab. Primele săptămâni de profesor la Colegiu mă captivaseră pur și simplu. În prima parte a zilei eram la ore, după amiezile citeam în camera de la cămin care mi se dăduse. Seara ieșeam la plimbare, îmi plăceau străduțele cuminiți și umile de la marginea orașului. La sfârșitul lui octombrie mi-a apărut volumul de poezie. Lansarea

cărții a avut loc chiar în sala de festivități a Colegiului. Ideea fusese a domnului Director Dumbrăveanu. Au venit câțiva scriitori consacrați, care au vorbit frumos despre volumul mei, eu am vorbit despre poezie în general și am citit mai multe poeme din cartea mea.

Îmi aduc aminte că la un moment dat m-am simțit obosit, am răsuflat ușurat terminând de vorbit, iar când mi-am întors privirea într-o parte, ca să mă așez, i-am văzut chipul nespus de frumos, ușor volatilizat. Și iarăși s-a întâmplat același lucru pe care l-am mai trăit, eram obosit, am simțit o ușoară amețală, iar privirile mi-au rămas pierdute în lacul negru al ochilor ei. Cât timp să fi rămas așa ? La un moment dat am avut senzația că mă ridic la suprafață. Ochii Apolodorei mă priveau triști și gânditori. Peste câteva zile ne-am întâlnit la un Consiliu pedagogic unde am vorbit amândoi. Apolodora, o chema Apolodora Diamandescu, un nume, la fel, cu rezonanță impunătoare, împrumutând strălucirea și măreția diamantului. Era la prezidiu, astfel că am putut să-i admir frumusețea feminină, maiestuoasă și solemnă. M-am gândit în momentele acelea că există o frumusețe feminină, caldă, gingașă, omenească, și o frumusețe feminină plină de măreție și de strălucire. O frumusețe înaltă, puternică, olimpiacă, stăpână pe ea și conștientă de superioritatea ei. Și totuși această frumusețe are o natură misterioasă, feminină. N-avea nimic masculin în ea. Niciodată n-am văzut o frumusețe extraordinară ca Apolodora.

O frumusețe feminină care îți amintește piscurile mărețe, aurite de lumina răsăritului, de liniștea munților. În momentul acela, îmi aduc foarte precis aminte, că mi-a trecut următorul gând prin minte : nu cred că se găsește, sau că se va găsi un bărbat pentru Apolodora, un bărbat care să merite dragostea ei. Un bărbat tot atât de frumos, și de mândru, de nobil, pe care ea să-l iubească, având această frumusețe olimpiacă, plină de măreție. În momentul următor m-am pomenit spunându-mi în gând amărât : Vai de capul tău, te-ai îndrăgostit de ea, nefericite. Femeia aceasta niciodată n-o să se coboare să se uite la tine. Ferice de bărbatul care va fi iubit de o asemenea frumusețe, deși nu cred că va exista un asemenea bărbat ! Mi-am trecut palmele peste față, m-am simțit deodată obosit, cu sufletul pustiu, un om mic și neînsemnat, nefericit pe lumea aceasta. Mai bine n-o mai privești. Atâta frumusețe te poate zăpăci, te face să te simți mic pe lume a aceasta. Simți o durere adâncă în stomac. După un timp mi-am dat seama că am temperatură.

La un moment dat mi-am revenit, astfel că am putu să aud ce se discuta. Undeva în spatele meu o doamnă cu vocea groasă, probabil de la fumat, încerca să demonstreze ceva. N-am reușit s-o urmăresc pentru că ceea ce spunea ea erau niște banalități îngrozitoare, și se repeta în continuu. Nu știu de ce m-am pomenit cu mâna ridicată, și un domn din prezidiu mi-a dat cuvântul. Un timp mi-am auzit vocea cum plutește prin sală, ca o beteală, cum se lasă pe capetele oamenilor , apoi se întoarce din nou la mine, bună, umilă.

Se făcuse o liniște extraordinară. Privirea mi-a căzut din nou pe chipul Apolodorei. Mă urmărea cu atenție, acum era parcă și mai frumoasă. Dar nu mai avea frumusețea aceea superioară, strălucitoare, mândră, puternică, dominatoare. Privirea i se umezise, ochii îi erau mari și frumoși, și se uitau la mine cu un fel de uimire și de blândețe nespusă.

Pentru un timp am simțit cum mă pierd, cum mă ard corzile pieptului, și cum mi se înmoaie genunchii de parcă aș fi avut picioarele de ceară. După ce-am terminat (habar nu am ce am spus la sfârșit), s-a lăsat parcă o liniștește și mai adâncă, umedă, fertilă. Apoi au venit aplauzele, la început timide, apoi puternice, ca valurile unei mări. Îmi ardeau obrazii, simțeam cum mă tolesc de emoție. Când mi-am revenit, mi-am îndreptat privirea către prezidiu. M-am simțit mic și speriat ca un pui de găină care cere ocrotire. Am rămas uimit când am văzut chipul Apolodorei privind-mă cu o dragoste și cu o milă nespusă. Când ni s-au întâlnit privirile, a dat de câteva ori din cap surâzându-mi, ca și cum mi-ar fi spus: Bravo, felicitări, ești extraordinar! Un zâmbet cald i-a sfâșiat fața, făcându-o nespus de frumoasă, roșie ca mărul.

N-am mai știut pe ce lume sunt, m-am pierdut de tot. Mi-am revenit la plecare, când ieșind în hol am văzut-o pe Apolodora, venind către mine zâmbind. Zâmbetul, pe care nu-l mai putea controla, îi acoperise fața ca un trandafir. „Felicitări, dragă Emanuel, mi-a spus, ai fost extraordinar”. Mi-a întins mâna, iar eu, ciudat, m-am aplecat într-un mod slugarnic și i-am sărutat-o de mai multe ori. Cred că eram amândoi foarte fâstâciți. Nu-mi mai aduc aminte ce i-am spus. Ideea că ”aș fi foarte fericit dacă v-aș ajuta, și că îmi doresc din toată inima să vă ajut, să facem ceva important împreună”, știu foarte bine că mi s-a înfipt adânc în mine, din momentul acela. ”Bine, te aștept ca să vorbim !”, mi-a spus. De data aceasta își revenise, mă privea cu un fel de bunătate și sficiune, ca și cum ar fi fost o adolescentă. ”Da, noi împreună o să realizăm ceva foarte important”. Abia în zilele următoare am cunoscut-o mai bine pe Apolodora, despre care crezusem la început că este tipul de frumusețe feminină olimpiacă, glacială.

Apolodora era într-adevăr o femeie de o frumusețe extraordinară, dar uimitor de mobilă, de bogată în nuanțe. Pentru că în zilele următoare m-a invitat la ea în Birou. Apolodora era un fel de Inspectoare și răspundea de activitatea metodologică din Învățământ. Mi-a spus că este fericită că m-a cunoscut, se bucură nespunând că un poet talentat a venit în „urbea noastră mediocră, prăfuită și uitată de lume”. Și-ar dori foarte mult să citească ce am scris, ce am publicat, m-a întrebat despre proiectele de viitor. S-a oferit să mă ajute să public, pentru că un coleg de-al ei lucra la una dintre Editurile importante din țară. Am aflat astfel că este îndrăgostită de literatură, că în liceu și în facultate scrisese și ea, dar că s-a convins singură că nu are talent. „Cine știe, poate că sunteți prea critică și severă cu dumneavoastră, că autocenzura a funcționat în cazul dumneavoastră ca un inhibitor, și că poate aveți talent. Poate că de aceea ne-a adunat Dumnezeu, ca să descopăr eu că aveți talent, ca să vă încurajez, să vă fac să credeți în dumneavoastră, și să ajungeți o poetă talentată.”. M-am oprit pentru că inima îmi bătea repede, repede, ca aripile unei păsări mici, speriate. Apolodora m-a privit un timp gânditoare. Discuția a fost foarte frumoasă, am descoperit amândoi că putem comunica, și am comunicat foarte bine. „Da, m-aș bucura să ne fi întâlnit, Dumnezeu Emanuel,” mi-a spus la sfârșit gânditoare, mușcându-și buza de jos, de un roșu lichid. Avea o gură extraordinar de frumoasă, senzuală, iar ochii de culoare nopții, negri închiși, metalici, o făceau tulburător de frumoasă. Ne-am despărțit prieteni, cu acel sentiment de plinătate pe care ți-l dă comunicarea între un bărbat și o femeie.

În săptămâna următoare Apolodora a aranjat în așa fel lucrurile să mergem amândoi într-o excursie la munte. Era îmbrăcată în pantaloni de culoare albastră, care-i puneau în evidență trupul frumos, de amazoană, coapsele prelungi. După ce ne-am cazat la cabană, am plecat să ne plimbăm prin pădurea de fagi monumentali. Mirosea a munte, a biserică și a univers.

Apolodora s-a oprit în fața mea, mă privea ca și cum s-ar fi uitat prin mine. Chipul îi era grav, de o frumusețe întunecată, puternică. Emanuel, jură că ceea ce vom vorbi acum va rămâne între noi și numai între noi! Am simțit cum inima îmi bate repede, și cum mă sufoc. Jur, mi-am auzit glasul ștrănutat.

Emanuel, știu că mă iubești, că te-ai îndrăgostit de mine. Emanuel, cred că Dumnezeu ne-a adunat, și ne-a dăruit această dragoste. Sunt căsătorită cu un om pe care nu-l iubesc, cu o brută. Eu nu pot iubi decât un om frumos și sensibil ca tine. Emanuel, am un ocean de dragoste pentru tine în sufletul meu. Jură că mă vei iubi toată viața, că ne vom iubi toată viața !

O priveam cât de frumoasă este, și cum i se luminează chipul. Jur!, mi-am auzit vocea, de data aceasta curată și limpede. În clipa următoare am simțit cum mă înalț la cer de fericire ! Am asurzit. Nu mai auzeam deloc. Îl simțeam pe Dumnezeu în jurul meu ca pe o căldură și lumină nesfârșită de dulce.

Să-mi zică mie ăștia „ție” și nevestii mele „fă”?!...

Câțiva ani buni mai târziu, Stan scăpătase în viață cu de toate. Puterile îl părăsiseră ca și auzul de-o ureche. Vederea o avea ceva mai bună. Mai bine nu ar fi avut-o nici pe ea, că prea-i fusese dat să vadă multe. Pământ își dorise toată viața și avea. Avea destul acum, dar în acord global. Ce era să facă ? Se obișnuise și cu asta. Se necăjea doar când îi zicea Băcanu : – Stane, fi-ți-ar spinarea a dracu,... globalul îți mănâncă zilele ! Anica parcă era bătută de vânt și ploi. Se gălbejise toată. Trăiau din ce puteau și din ce mai găseau pe ici, pe colo, mai mult din amintiri, fiindcă din altceva n-aveau din ce. Trecuse un an, trecuse și-al doilea, căldură fusese destulă, plouase tocmai când trebuise. Se făcuseră de toate ! Grâu și porumb. Toamna culeseseră vreo două remorci, dar ce folos ! Cum l-au strâns, cum s-a dus ! „Dracu știe unde ?! La export, ce-o fi ăla ?” – s-a întrebat Boade. „Exportul, taică ! Totul la export !” – citise el în niște zdrențe de ziare, cu un ochi, fiindcă de celălalt chiorăse de când încercase să-și împene loitra carului și îi căzuse leuca în cap. „Toamna se numără bobocii !” – a zis el. „Să iau și eu ceva pe munca mea !” A luat o traistă

cu grâu, și aia mai mult neghină, și câteva drugi la subsuoară, deși se dusesse cu carul. S-a-ntors cu pași abătuți spre casă, dar dacă îl întreba cineva, îi răspundea zâmbind amar : „De, nene, ce să faci ! La pomul lăudat să nu te duci cu sacul ! Nu se pierde țaranul ușor cu firea ! De avut mai avea el pe-acasă câțiva saci cu drugi pentru mămăligă. Pusese porumb prin fața casei și-n capul viei. Via însă o avusese frumoasă. Rar se-ntâmpla buturugă să nu ia găleata plină. Pe sub streășină, unde avea câteva vițe întinse, a umplut, cu vârf, o târnă. Ce să mai zică ?! Butoiul, plin ! Se mulțumise și cu atâta și, mai ales, se bucura că femeia îi trăia. Alt fel... ce s-ar fi făcut ? „Măcar are cine să-mi poarte de grijă cu pomenitul, când o fi să fie !” – s-a consolât singur. Prin curte nu îi mai rămăseseră multe. Câteva găini pleoștite și-ălea, și o sfrijită de capră crescută mai mult priponită-n capul locului, de un măracine. Acolo unde muncea zi de zi. „Și mai zice omul că n-are din ce trăi ?! Un ou la prânz, o litră de lapte dimineața și una seara, să-i fie somnul ușor !” – făcea el haz de necaz. A trecut o zi, au trecut două, s-a limpezit vinișorul lui cel roșu cu miros de

ananas. „O dulceață, ce mai !“ – se bucura de câte ori îl gusta. Cum capra-i înțârcase, simțea cum îi rămâne oul în gât. Ce nu face omul ca să scape !?! A dat repede la slăvină și a umplut oala. O oală de pământ, smălțuită, primită de pomană când se slobozise demult fântâna din Vlădia. Cum o bea, cum se și liniștea. I se părea că se preumblă așa prin anii tinereții, că sfârșitul îi e undeva departe, deși îl dorea zi de zi. De Crăciun, l-au apucat năbădăile. Postul fusese destul de lung. Ar fi fost cum ar fi fost, dacă nu trecea din post în post, că porc nu avea. Îi trecuse prin minte să taie capra. Noroc cu femeia că o apucase mila de ea și de iedul din burtă. De ciudă însă, Stan a luat securea și a dărâmat cotețul. Lemnele i se împuținaseră și ele. După sărbători, i se înmuiaseră picioarele și se clătina în mers. Băcanu l-a luat în răs : – Stane, să-ți însemn un lemn de cruce ? – Bă, ce să fac, lemne n-am, de-ale gurii n-am, beau și eu să mă-ncălesc. Femeia... îmi e ca sloiul, nu mai are călduri ca-n tinerețe ! Oală după oală, cu mămligă și-o ceapă spartă, merge ! Mai uit de necazuri !

Din când în când, îi făcea femeia niște zeamă lungă din cartofi și varză acră. Fasolea o țineau pentru zile bune. „Doamne ferește, dacă moare unul din noi ? Unde s-a mai pomenit moarte fără pomană ?“ Orez, fidea, de unde ? De unde dacă nu erau parale ? Pensie avea și el și femeia, că doar munciseră ani de-a rândul, dar... „Nu sunt fonduri, taică, a sărăcit statul!“ – îi răspundea Marin Tropăneală, fiindcă de-aia era pus, în capul obștei, președinte. Noroc cu găinile că îi începuseră să ouă mai spre primăvară. Ale dracului, înțârcaseră și ele ! Păi, cum să nu înțărce, că trăiau mai mult cu zile ! A dat Stan ouăle la prăvălie și a luat cota de gaz. Și-a pus în lampă. Tare-i mai era teamă de întuneric ! Când s-a luminat a primăvară, s-a mai liniștit și el la suflet. Pe lângă gard, au mijit urzicile, în livadă, dragaveiul... „N-am murit în iarna

asta, nu mai mor !“ – s-a consolat în sufletu-i amar. „Numai s-apuc s-aud cucul, altfel nu se știe !“ Cum el era surd de-o ureche, săracul, slabe speranțe ! De Paște, s-a bucurat de zilele ce aveau să vie. A tăiat iedul și a mai apucat să guste carnea. Îi uitase gustul și nici n-avea să știe cum mai este. Ceva, ca o leșie, îi băltea în tot trupul. În inimă-i curgea venin. Vinul îi era pe sfârșite. Ce se face el acum, cum să uite ? Minte i s-a tulburat stângaci, privirea îi era rătăcită și tremuratul nu mai contenea. – I-a intrat frigul în oase ! – i-a zis Anica lui Florea când a trecut să-l vadă. Aceasta s-a uitat la el, i-a luat seama pe o parte și pe alta, apoi s-a pus pe gânduri : – Mă, fată, apucă-te și-l schimbă ! Și să chemi pe popa să-l grijească, n-o mai duce mult ! S-a întristat Anica, dar ce era de făcut ? ! I-a venit inima la loc când a auzit părintele : – Cheamă doctorul că nu moare curând ! Uite, se duce grijană spre coada lingurii ! A chemat femeia ! A chemat pe coana moașă, că doctorul... era la oraș. A venit salvarea, mai bine ar fi venit dricul. Dacă tot a venit, a trebuit să urce. Cu greu, săracul, că el urcase toată viața pe loitra carului, nu pe scările mașinii ! Spitalul, loc necunoscut ! De unde să știe el cum este ? Nu umblase de când lumea prin asemenea locuri. Aici, oameni în alb, doctori, care mai de care ! – Ai cam băut, moșule ?! – l-a întrebat unul dintre ei. – Păi, ce să fac, tată ?! Lemne n-am, de-ale gurii n-am, beau și eu ca să mă-ncălesc, că femeia mi-e ca sloiul ! Nu mai are călduri ca-n tinerețe ! – Vezi de treabă, nene, te-ncălzim noi ! Într-una din zile, s-a liniștit de parcă ar fi călcat în rai. Văzuse un doctor mai în vârstă : „Ăsta trebuie să fie om deștept și-nțelept !“ – și-a zis, în sine, apoi, cu glas tare, a întrebat : – Domnule, îți spun dumitale, că te văd om ca lumea : să-mi zică ăștia mie, „ție“ și nevastei mele : „fă, dai contractul, ori îți iau și cenușa din vatră ?“ ăștia oameni sunt ?! ...Mama lor de nemernici ! A zis și a închis ochii.

Amintiri din Camera 354

Era spre sfarsitul anului 1957 pe Sectia I-a a inchisorii din Aiud. Intr-o camera de frontieristi tineri si nesupusi incercam sa ne facem viata mai usoara. Odata, cand ne-a scos la plimbarea zilnica de 10-15 minute intr-o curte interioara adiacenta fostei biserici, acum transformata in magazine, am vazut printr-o fereastră deschisa un sac gol de hartie. L-am luat cu noi si cand ne-am intors in camera l-am taiat in bucati, am cusut bucatile cu ata desirata din paturi, si l-am transformat in caiete de scris. Apoi, unul dintre noi a sustras o sticluta goala de la cabinetul medical. Am umplut-o cu foi verzi aduse din curtea de plimbare, le-am presat si le-am prefacut in cerneala. Cateva betigase le transformasem in pene de scris. A urmat o activitate intelectuala intensa. Eram vreo 20 de detinuti si fiecare incerca sa invete cate ceva. In acea camera eram cumva privilegiati pentru ca prin vizeta nu se putea vedea decat jumătate din incapere. Eu imi alesesem un loc strategic in patul de jos de langa zidul opus usii, unde nu se putea vedea prin vizeta.

E greu de imaginat cata activitate avea loc in camera 354 de pe Scurta, asa se numea coridorul scurt al cladirii in care ne gaseam si care era situata intre Celular si Zarca, cele doua cladiri de cumplita amintire ale inchisorii din Aiud. Practic, nu aveam voie sa facem mai nimic: sa vorbim tare, sa comunicam cu celelalte camere, sa stam in dreptul fereastei care oricum era acoperita cu un oblon, sa scriem scrijelind peretii... De fapt nici vorba de scris sau de citit pentru ca erau interzise. Si totusi, din unele oase gasite in mancare or din cuie gasite in curte unii dintre noi au confectionat ace de cusut si mici crosete. Apoi, cineva a desirat fire de lana din paturi si si-a crosetat o vesta.

Piese de sah le confectionam din mamaliga si tabla de sah o desenam cu funingine pe saltea or pe paturi. Fundul negru al gamelei il prefacem in tablita. Il udam cu apa si si putin sapun si suflam pe el praf de var de pe pereti. Cand se usca scriam pe fundul gamelei cu orice obiect usor ascutit. In aceiasi celula erau si doi tineri Sasi si de la ei invatam germana. O parte din caietele confectionate le-am transmis altor camera. Le lasam ascunse langa vreo tufa din curte si prin

fereastra le spuneam discret celor din alte camere scosi la plimbare unde sa le gaseasca. Un profesor de limba franceza dintr-o alta camera a completat un asemenea caiet si ni l-a trimis inapoi. Desigur, uneori eram prinsi si eram pedepsiti cu izolare severa la beciul Celularului, dar nu ne mai speria. In general, izolarea consta cu pedepse de sapte zile cu mancare odata la trei zile. Imi aduc aminte cu un fel de nostalgie cum odata dupa o asemenea pedeapsa colegii m-au asteptat cu o gamela plina de fasole. Fasolea era cea ai buna mancare servita in inchisoare. A fost o seara pe cinste. Si azi mi-o amintesc. Toate lucrurile bune au insa si un sfarsit...

.....

Intr-o zi, Velixar, cu vreo cinci ani mai in varsta decat noi, s-a luat la cearta cu Bors care era fricos, se purta suspect si uneori ne ameninta. Cearta s-a deteriorat si Velixar l-a luat la pumni. Bors s-a repezit la use urland dupa ajutor. Au venit mai multi gardieni. Bors le-a spus ca suntem niste banditi care ne pregatim sa evadam si am vrut sa-l omorim pentru ca el nu a fost de acord cu noi. A mai strigat in gura mare ca eu sunt seful banditilor. Au venit atunci in graba si adjunctul inchisorii, capitanul Ioanutescu si loctiitorul politic, unul pe care il chema Badila. Ioanutescu, un individ mare si negricios, dar sincer sa fiu nu s-a purtat brutal cu noi, tocmai pusese mana pe mine cand Badila a intervenit. *Lasati-l tovarase capitan ca am dosarul lui Dima pe birou.* Si apoi adresandu-se mie mi-a spus: *Niculaita, de aici te trimit direct la Calmatui.* Am aflat mai tarziu ca la Calmatui in Baragan erau trimisi in domiciliul fortat detinutii reflectari carora le expira pedeapsa. (Nu am avut acel noroc. Dupa expirarea pedepsei am fost trimis la munca obligatorie in unitatile militare de pedeapsa DGSM). Atunci insa, in 1957 la varsta de 21 de ani, am fost trimis automat la izolare in beciul Celularului pentru o pedeapsa de 14 zile...Era prin decembrie si m-am gandit ironic ca oricum in familia noastra inainte de Craciun se tinea post. De data aceasta era aproape post negru...

S-a facut totusi o ancheta si Velixar a fost consider vinovat pentru scandalul produs. I s-a intentat un simulacru de proces care a avut loc chiar in penitenciar. Cand s-a intors de la acel process care a durat mai putin de o ora, Velixar, care era deja condamnat la cinci ani, ne-a spus radiind: *Mi-a mai dat sase luni pentru bataie. Cam o luna pentru fiecare pumn pe care i l-am dat lui Bors. Sase luni le fac dormind...Mai important e insa ca am aflat ca vine o mare amnistie si vom fi eliberati...*

Eu am fost eliberat anul urmator si trimis la DGSM. M-am intors acasa dupa trei ani si sase luni. In ce priveste amnistia mult asteptata, aceasta a survenit intr-adevar, dar dupa alte schingiuri si alti ani de detentie. Ultimii detinuti politici au fost pusi in libertate in 1964. Atunci a revenit acasa si fratele meu Ion dupa zece ani...

Arizona, USA, Decembrie 2022

.....

Cum am ratat intrarea în UR- Uniunea Sovietelor Restante.

USR, Uniunea Sovietelor Restante, visul ademenitor, secret și nemărturisit al oricărui confrate, de cincizeci de ani încoace, marea tentație olimpică, elita elitelor elitiste, ultimul bastion și ultima frontieră, de unde, dincolo de gaura neagră, pâlpâie morganic luminița suedeză . . . Eram undeva, cândva. Însoțeam o distinsă doamnă, marginalizată de breaslă, la o aniversare devenită celebră de câțiva ani, mai ales de când autoritățile locale investiseră o sumă ceva mai consistentă într-o casă memorială, pentru ca să nu ne mai arate cu degetul străinii obraznic de curioși în trecere pe acolo.

Fac o mică paranteză. Recunosc că mă lovise și pe mine flama luminiței, dar m-am cutremurat la gândul că ar putea să fie preludiul unei stări echivalente cu delirul grandorii, specific delirurilor bine codificate într-o anumită patologie, și am renunțat eroic, nu fără niște regrete pasagere dar de scurtă durată. Aveam tot ce trebuia. Nașul care mă cununase îmi dăduse o rubrică permanentă. Colegii pe care îi conducea și-i supraveghea ca să nu se abată de la ”linie”, m-au prezentat unor mărimi care mi-au propus imediat să le fiu tovarăș de uniune. Unul dintre aceștia avea o simpatie specială pentru mine și pentru tinăra mea soție, de profesie inginer petrochimist, pe atunci șefă de schelă petrolieră, unde se producea carburant și pentru mașinile prietenilor unioniști. Tocmai scrisese o lucrare în două volume despre laureații acelui premiu al cărui nume nici nu îndrăznesc să-l pronunț, unde își prezenta alternativele mai mult sau mai puțin inspirate, dar selectiv argumentate, în vreme ce mă caza la domiciliul său din capitală, unde dormeam vegheat de un câine superb de rasă, pe nume Mark. Împreună am cununit o fată a unui prieten și coleg de ceată, mereu solicitat de organe, pentru informații pertinente și punctuale. Apoi într-o seară am fost condus la un conac, unde primul lucru care m-a frapat a fost o tentativă de mormânt bine făcută, pe tot o tentativă de colină, dar fără obiect. Defunctul avuse grijă să lase, cu gură de moarte, un testament, ca oasele sale muzicale să ramână cu orice preț la Paris, și acolo au rămas până în ziua de azi. Ei, acolo, într-o sală superbă, la o masă dominată la un capăt de tabloul uriaș al doamnei muzicianului defunct și fostă amfitrioană, am cunoscut, la un pahar de vin bun și o friptură pe măsură, toată elita unei culturi naționale. De la academie, până la cei care au scris istorii în care au înghesuit de-a valma înși cu recomandări prețioase cu alții mai puțin prețioși, dar care se aflau deja în patrimoniu, cu state serioase de vechime și de plată. Dispuneam, în calitate de fin, de zeci de recomandări pentru a deveni, la rândul meu, membru al uniunii despre care am aflat mai târziu o sumedenie de chestii, suficient de străine de firea mea, pentru ca să mă abțin o vreme. Nici mirajul unor avantaje economice nu m-a convins și nici acea fluturare pe sub nas a unui supliment de pensie în viitor (efemeră la ora actuală). Printre cei care mi-au acordat atenție și m-au acceptat ca prieten multă vreme, a fost un mare matematician, numele său l-am găsit înscris la Tokio, în cadrul Universității Națiunilor Unite, coordonând un vast program privind Nevoile Globale ale Omenirii. O prietenie care m-a onorat și m-a ajutat să elaborez, la rândul meu, două lucrări de matematică fundamentală cu aplicații în medicină și lingvistică. Și nici de data acesta nu am intrat în uniune. De lene, probabil. Așa cum nu am intrat nici în PCR – Partidul Camarazilor Roșii, cele două intrări condiționându-se reciproc, iar eu nu dispuneam de suficientă maturitate politică. Eram sfios și marcat de niște antecedente parentale monarhiste. Recunosc că puteam să intru în Uniunea Sovietelor Restante, oricând și cu brio, mai ales că la un moment dat, cumătrul devenise președinte. Ce, nu puteam să-i cer un premiu ? Ce s-a întâmplat totuși ? Într-o seară m-a pus dracu să mă duc la o întrunire de unioniști. Eram emoționat, pregătisem un text, “Romeo și Julieta”. Acolo într-un loc, ziceam la un moment dat “ aș vrea ca nava mea cosmică să cadă în Verona .“ În sală tăcere. Apoi tăcerea fu spartă de vocea gravă și dogită de nicotină a decanului de vârstă. O voce care îmi sună și acum în urechi, ca un verdict, ca o

interdicție, ca o replică neîndurătoare, kafkiană. “ Bine, bine ! Da eu nu înțeleg ce legătură are Shakespeare cu Verona”. Am tăcut. Am tăcut două decenii.

După “răzmerița decembristă” m-am simțit asaltat din mai multe părți, tot pentru o intrare în uniune. “Trebuie cronici” mi s-a spus. Ok ! Am luat un volum și m-am dus la un local, unde mă convocase o distinsă *membră* și șefă. A luat lucrarea, a răsfoit-o, apoi mi-a înapoiat-o sec. “Trebuie să o dau la un *subaltern de specialitate*, pune acolo și tu ceva” Am înțeles că trebuia să introduc între filele lucrării, o bancnotă. Aveam bancnota, dar îmi lipsea ceva. Nici acum nu știu ce.

Am încheiat paranteza. Voi continua ceea ce am început. Deci eram la aceea manifestare patronată de unioniști, după ce rezistasem eroic să răspund insistențelor unui președinte mai mititel, de a organiza o petrecere cu fete. Ce fel de fete ? Spun mai jos. La manifestarea despre care am vorbit la început eram cu doamna marginalizată (Avea cincizeci de ani !). Cum se obișnuiește în asemenea situații, organizatorii au adus, zic eu, cu arcanul, un grup de eleve de la gimnaziul din localitate. Repet, de la gimnaziu. În fața mea se erotizau cu telemobilul două puștoaice. Zic, erotizau, pentru că telefonul mobil reprezintă la ora actuală, pentru puștoaice, un mijloc extraordinar de erotizare și de comunicare pe problemă. La un moment dat, președintele unionist s-a apropiat de mine și, arătând spre cele două nimfete, m-a întrebat direct: “Sunt cu tine ?” Nu, i-am răspuns ! Eu am venit cu doamna. Și am arătat spre însoțitoarea mea. Supărat, mi-a strigat în ureche “ Atunci, ți-ai ratat intrarea în URSS “ Adică, în Uniunea Sovietelor Restante. Asta e ! Închei, parafrazându-l pe Nabukov dar și pe Cehov “Lolite, Lolite, vâpăi ale viscerelor lor, creativ întunecate. Supliciul lor . . . parșivi mai sunteți domnilor“

Mihai GANEA

Vlad SCUTELNICU

Pandemie și licitație (fragment)

14.07.2022. (...) Important e că, oficial, ai câștigat licitația pentru Cerbun. Așa ciuntită, înjumătățită cum e dar ai câștigat-o! Vineri, pe 22 iulie ești chemat la direcție pentru a semna contractul de concesiune al activităților sanitar veterinar pentru patru ani. Ce se va întâmpla cu nou înființata CSV

Blândeasa? Sigur, va fi scoasă la licitație și vei depune dosar. Până atunci, mulțumește-te doar cu ce ai. Acum te uiți pe niște tabele legate de licitația celor douăzecișidouă de circumscripții și te minunezi. Datele pe care le vezi nu sunt defel înscrise. Dacă nu ar exista cei zece de mii de lei lunar, aproape toate ar fi

falimentare. Iei un exemplu: CSV Broscari. Total valoare contract/ 4 ani = 654.053,20 lei. Din acest total dacă elimini cei 480.000 (10.000 ori 48 luni) mai rămân 174.053,20 lei. Asta înseamnă 43.513,30 lei/ an venituri din acțiuni, cu condiția ca numărul de UVM-uri să rămână constant, deși e știut că efectivele de animale scad simțitor de la an la an. Punem doar plata salariilor (doctorul=3000 lei, tehnicianul=2500), care înseamnă 66.000 lei minimum minimorum. Și tu câștigi într-un an doar patruzecișitri de mii. Ce faci? Mai aduci bani de acasă? Pentru salarii și dări la stat? Aduci, altă soluție nu-i. Noroc, mare noroc cu cei zece mii de lei care încă vi se dau lunar. Până când, nimeni nu știe. Mai trebuie de notat că atunci când s-a legiferat acordarea acestei sume lunare salariul minim pe economie era de 1500 lei. Altfel te descurcai, puteai să mai respiri, să-ți permiți o înghețată ori un pachet de țigări. Acum ai ajuns la mila statului, trebuie să te descurci cum poți, dacă poți, poate patria îți va face statuie. Minunat ar fi dacă ai ajunge să faci tu statuie patriei, ca semn al recunoștinței ce i-o porți, mulțumit că te-a onorat cu o viață plină și îndestulată. Dar...despre asta doar în visurile cele mai îndrăznețe și mai fantastice. Până atunci mulțumit trebuie să fii că, așa puțini câți sunt, banii aceștia încă vin și vă acoperă niște cheltuieli, că, de fapt, nici nu vă lasă să trăiți, nici să muriți. Și ești convins că dacă aceste licitații erau discutate înainte, dacă era timp pentru asta și mai ales dacă între voi, veterinarii, ar fi existat o unitate și o singură voce, nu s-ar fi ajuns aici. Trebuia o negociere a tarifelor, avându-se în vedere că din 2013 ele nu au suferit nicio modificare, ori între timp multe s-au schimbat, și prețuri la bunuri și salarii și toate, trebuiau puse pe cântar toate posibilitățile, cu avantajele și dezavantajele existente la momentul zero al contractului, condițiile minime contractuale legate de personalul angajat în această acțiune și multe altele. Sigur, Direcția sanitar veterinară a emis un caiet de sarcini, vi l-a pus în brațe, iar voi

v-ați aruncat ca orbii, fără să citiți atent, fără să mai judecați, fără un plan financiar contabil care să vă aducă oarece beneficii, nu mari, dar destule încât să puteți trăi decent. Probabil că ați fost orbiți de suma totală a contractului (vai! 654.000 lei! Ohoho, ce de bănet!) și nu ați stat să calculați, să vedeți dacă într-adevăr el corespunde realităților cotidiene. Te uiți mirat la totalul contractului de la Broscari și nu-ți vine a crede că un astfel de contract a fost licitat și acceptat de cineva, de un medic veterinar, coleg de breaslă cu tine. Și aproape la fel, cu mici excepții, sunt toate ofertele pentru circumscripțiile scoase la licitație. Normalitate ar fi însemnat ca toți, la nivel de țară, să fi refuzat să participați la licitație și, fii sigur, că altfel s-ar fi pus problema pe mai departe. Că doar nu ar fi venit în teritoriu domnii de la DSV-uri pentru a executa acțiunile strategice. Și chiar dacă, prin absurd, s-ar fi întâmplat acest fenomen, la numărul lor limitat ca personal de execuție, nu s-ar fi reușit îndeplinirea în bune condiții și la timp a planului strategic național. Deci, fraierii ați fost voi, că ați acceptat ce vi s-a băgat sub nas. Acum nu aveți decât să înghițiți în sec. Tu nu ai a te plânge. Chiar înjumătățit, contractul tău e destul de convenabil. Speri să participi și să câștigi și licitația pe circa Blândeasa, când va fi scoasă oferta, dar până atunci e bine, e destul de bine. E vară, e cald, chiar foarte cald, e secetă și asta te îngrijorează. Până la ora aceasta roșiile nu prea s-au făcut iar cele care au avut curajul de a se ivi sunt mici, pipernicite, cât nuca sau oul de găină, nu se coc, le arde soarele torid al acestor zile. Mai supraviețuiesc prin grădină câteva tufe de dovleac pentru plăcintă și morcovul, care încă e verde dar nu știi ce e în pământ. Fructe? Mere puține, pere la fel, ici – colo câte o caisă, cireșe nu au fost de niciun fel, deși în primăvară pomii erau încărcăți cu flori de să nu-ți vină să crezi. Da, arătau minunați dar diminețile erau cu apă înghețată în găleată și brumă groasă peste firele firave de iarbă și efectul s-a simțit apoi: nicio cireașă, măcar de

o poftă, măcar de o poză pentru album, măcar de dor, da, de dor. Poate că până la urmă va fi bine. Și, curios, privești spre scena internațională și ce vezi? Că războiul din Ucraina continuă. Acest război, fratricid până la urmă, a împărțit lumea civilizată în două, generând o criză mondială cu scumpiri la gaze și petrol și, de aici, la celelalte: produse, utilități, servicii... Kissinger, marele politician și politolog al SUA din anii 70-80, a propus o reluare a negocierilor de pace cu Rusia prin chemarea acesteia la masa verde în vederea încheierii în două-trei luni a ostilităților. Însă lumea bogată, în frunte cu Klaus Schwab și toată elita adunată zilele acestea la Davos, la Forumul Economic Mondial, a fost neplăcut surprinsă de soluția oferită de marele politician și strateg, atât de lucid la cei peste nouăzecișinouă de ani ai săi. Faceți pace cu Rusia, altfel ea se va alia cu China și va fi și mai rău. SUA nu are nevoie de o forță teribil de puternică în bazinul Asiei, a mai spus eminentul politolog. Și tu crezi că americanul de o sută de ani are dreptate. Părăsită de toți, mai bine spus, învinuită de toți pentru războiul cu Ucraina, supusă unui embargou economic ce se dorește a fi destul de dur, Rusia își va căuta parteneri și aliați în altă parte. Și chiar îi găsește. În China, India, Iran... Nici economic Rusia nu o duce prost. Embargoul instituit asupra gazelor și petrolului rusesc nu a golit visteria moscovită, așa cum era de așteptat, ci a produs o reorientare spre alte piețe flămânde de combustibil mai ieftin în comparație cu cel american ori cel din statele arabe. De suferit se pare că a suferit economia statelor europene, obligate să importe petrol și gaze din SUA la un preț mult mai mare. Da, sunt probleme mari și complicate pe suprafața acestui glob care ne suportă. Și peste toate, această secetă prelungită și, iată că, și pentru săptămâna următoare meteorologii anunță la fel: o cupolă de foc peste întreaga Europă. Da, o cupolă de foc! 38-40 grade zilnic. Până în 21 decembrie 2021 omenirea s-a aflat în era

Peștilor, spun astrologii. Acum am pășit în era Vărsătorului, o eră de mult soare și lumină, o eră tot de vreo douămii de ani, pe care vom fi nevoiți să o suportăm cu brio. Va fi cald, va fi cald, va fi foarte cald. Ne îndreptăm, cu sau fără voie, spre căldură și lumină, spre foarte multă lumină dar mai ales căldură. Oare noi, muritorii, ce ar trebui să facem? Ce soluții avem împotriva potopului fierbinte care, se pare, că ne va înconjura, încet, încet, pe nesimțite, tot mai avid, tot mai devorator, de la un an la altul? Vom deveni broasca aruncată într-un vas cu apă rece pusă la fiert? Sau trebuie din timp să căutăm altceva, altă ieșire? Să căutăm gheața, să căutăm frigul? Să conservăm frigul și să-l dozăm în porții, apoi să-l vindem celor în nevoi? Da, e o soluție. Vom deschide fabrici de frig, vom institui o nouă industrie, a frigului și vom vinde frig. La caserolă, la pungă, la sac, la vagon, după necesități. Uite o viitoare afacere ultraprofitabilă. Ce mai aștepti? Lasă-ți jobul și reorientează-te, deschide o fabrică de împachetat frig. Toată lumea va avea nevoie de el. Ca de hrană, ca de aer. Și încă în cantități mari, foarte mari. Și pentru timp îndelungat. Vreo două mii de ani.

02.08.2022. Pleci la prima oră a zilei spre Suceava. Trebuie să duci mașina în service, pentru diagnoză: îți consumă ulei, încă e în garanție și trebuie să profiți de asta. Ai parcurs nouăzecișiopt de mii de kilometri până acum, în cei patru ani de când ai cumpărat-o. Ziua se anunță frumoasă și tu ești destul de bine, destul de vesel și mulțumit de tot ce ți se întâmplă. Vei lăsa mașina și pentru a-ți rezolva o daună CASCO, ce include un far spart, parbrizul crăpat și câteva chestii mai mici dar care trebuie remediate doar plătești o asigurare care e destul de piperată. Rezolvi destul de repede problemele planificate și te întorci la Botoșani. Cu o mașină de ocazie ajungi în prag de amiază la Cerbun, la servici. Ai lucrări urgente de terminat, mâine vei fi

controlat de medicul zonal la situațiile lunare ce le ai de raportat și la deconturi, te mobilizezi exemplar și termini totul în jur de ora 20.00. E timpul pentru o delectare, pentru o mulțumire și a trupului și a sufletului, drept pentru care, în timp ce ascuți un Iron Maiden în concert la Rio, îți torni un pahar cu vin, o fleurică, o căpșunică de Sulița, atât de dragă ție. Citești câteva pagini din Harari, una din cele 21 de lecții pentru secolul XXI, lecții etalon s-ar părea, care se doresc convingătoare și par a fi un fel de manifest pentru întreaga lume. E ca un strigăt dar și ca un sfat de urmat, de îndeplinit. E un strigăt, un țipăt care provoacă frisoane, care cutremură. De altfel, profesorul Yuval Noah Harari este consilierul lui Klaus Schwab, marele maestru care are în cap doar resetarea lumii. Da, re-seta-rea lu-mii! De ce ar fi nevoie de așa ceva? Foarte complicat de răspuns. Spun ei, cei de la Davos și nu numai, lumea a ajuns la un vârf, la un maxim peste care nu se poate trece decât dacă se schimbă ceva. Chiar mai multe. Din punct de vedere economic, politic, social, ecologic, dar mai ales moral. Da, aici e buba. Deodată devii cam nedumerit, cam întors pe dos, lași cartea deoparte și ieși afară în aerul încăpător al nopții. Undeva, spre apus, o seceră umple cerul. Crai nou, crai așteptat cu drag, așa cum așteptată a fost și ploaia de duminică, ploaie ce a umplut șanțuri, rigole, puțuri și bălți cu apa atât de necesară pământului secăuit. Aerul proaspăt și curat îți umple plămânii cu viață iar Ares, pe care l-ai eliberat din țarc la lăsarea serii, dansează în jurul tău fericit. Mai rămâi puțin sub razele lunii, atât cât câinele să-ți lingă mâinile și tu să-l mângâi pe cap îndatorat pentru dragostea ce ți-o poartă, apoi te întorci în cameră. Ai chef să ascuți un PHOENIX, îl cauți printre multitudinea de CD-uri și-l găsești ușor. Pentru început câteva piese de pe albumul Cantafabule, apoi altele de pe Mugur de fluier. Te cutremuri la piese ca Mica țiganiadă, Strunga, Andrii Popa ori Negru vodă, ca, în sfârșit să ascuți de două, de trei,

de zece ori, poate de o sută de ori extraordinara piesă Ora-hora. Are piesa aceasta un solo de chitară extraordinar, fantastic, nemaiauzit, unic până acum, fenomenal. Da, de o oră și ceva tot ascuți și iar ascuți piesa aceasta de o frumusețe și o profunzime aparte, o profunzime legată de istoria acestui popor, spusă, rostită în câteva versuri și câteva acorduri de chitară pentru care Nicu Covaci și ceilalți membri ai formației merită toate aplauzele lumii. E un amestec de bunăstare, de fericire, de zâmbet și veselie, de dor și de dragoste în strigătul chitarei, care te face să te rupi de pământ, să sari și să dansezi de unul singur, să strigi, să plângi și apoi să țipi, să săruți flori și să-ți îmbrățișezi aproapele, oricare ar fi el, să uiți necazurile mai mari ori mai mici, să consideri că fără tine lumea nu există. Așa că uiți și de Harari și de Schwab, de “minunata lume nouă” ce vi se pregătește, nu ai în gând decât să trăiești clipa. Și chiar o trăiești: torni în pahar licoarea roz, parfumată din minunatul vin de Sulița, în timp ce afară, în leagănul nopții, Ares latră jucăuș, semn că a mai capturat vreun arici sau vreo vietate rătăcită prin aria lui de activitate. În același timp, un cor superb de greieri îmbălsămează toate sufletele treze ale acestei ore.

14.08.2022. Primești pe mail un deviz de lucrări de la Suceava, unde ai mașina în service, pentru a-l semna și retransmite. Te crucești. Toată reparația costă peste șaisprezece mii de lei. Dacă o clipă nu erai atent, trebuia să scoți banii ăștia din buzunar. Dar așa, noroc cu garanția. E bine așa. Vei avea mașină cu motor nou. Plus reparația pe asigurare, destul de piperată ca sumă. Te-a cam plimbat pe drumuri și ai dat tot felul de semnături și explicații în acest dosar dar până la urmă se rezolvă cu bine. Multă, enorm de multă birocrație și, consideri tu, poate chiar nenecesară. Ce relevanță poate avea într-un dosar de reparație faptul că, de exemplu, coșul de gunoi în care ai oprit mașina a suferit deformări? Societatea de asigurări îți va plăti

și eventuala stricăciune constatată pe suprafața coșului în cauză? Da, vei semna și vei retransmite mail-ul și speri ca săptămâna viitoare să-ți recuperezi mașina, să nu mai fii nevoit să apelezi la tot felul de artificii pentru a face naveta la serviciu, deși, dacă analizezi un pic, te-a costat mai puțin decât dacă te deplasai cu mijlocul tău de transport.

Te sună doctorul Dan Luca și te anunță că lucrează la caietul de sarcini pentru licitația de la Blândeasa, care va avea loc în septembrie. Vei depune și tu dosarul?...Sigur... și speri să fie cu noroc. Oare vor fi mulți pretendenți? Vei vedea la timpul potrivit, până atunci – răbdare!

Te sună Angel, fiul, să te și să vă spună că a făcut o boală a copilăriei. E vorba de vărsat de vânt. Varicelă. Măi copile, dacă n-ai vrut să o faci și tu la timp, adică atunci când trebuia, acum taci și suferă! În două săptămâni o să fii ca nou, trimiți către el gândul bun, constatând că a început să-ți curgă nasul, așa, din senin, acum, cam la un an după operația de curățare a sinusurilor nazale care te necăjeau, nu prea tare dar te necăjeau, de vreo douăzeci de ani și ceva, operație pe care ai făcut-o la Iași și în urma căreia ai sperat că vei scăpa de rinita cronică. Ți-ai găsit? Iată că, așa cum ți-a prezis un prieten atunci, după operație, ea a revenit. Și încă destul de repede. Dimineata, când te trezești, prima ta grijă este să-ți desfunzi, să-ți eliberezi nările de producția adunată peste noapte ca peste zi să te simți bine. Acum e ora 16.00 și te pregătești să închizi coșmelia pentru a pleca spre casă. Măine e Sfânta Măria Mare, zi de prăznuire și pocăință, de reflecție la cele lumești, la suflet și la trup.

Sună telefonul. Număr necunoscut. Lasă-l să sune. Dacă e ceva urgent va mai încerca, dacă nu...asta e...și-atunci îți amintești de telefonul acela din urmă cu câțiva ani. Pe atunci încă se numărau banii cu milioanele. Și atunci era o oră la care te

pregăteai să pornești spre casă. S-a petrecut cam așa:

Domnul doctor?...

Da. Cine sunteți și cu ce vă pot fi de folos?

Știți, eu sunt din Constanța, începe el brusc fără să-și dezvăluie numele, și aș dori să vă consult într-o problemă mai delicată. Sunt în Botoșani și, dacă nu deranjez, aș dori să ne vedem...

Păi, eu plec spre casă cam în zece minute. În jumătate de oră sunt în oraș și ne putem vedea...

Perfect! Vă aștept ori mă așteptați în restaurantul de la stația de benzină de la intrare. Eu vin într-un Opel vișiniu cu număr de Constanța...

Zis și făcut. Ajungi acolo cam în douăzecișicinci de minute. Intri în restaurant și constăți că ești singurul client. Comanzi un ceai din fructe de pădure. Cald și senin afară, soarele încă încălzește destul de puternic, e abia mijlocul lui august. Vezi prin geamul mare un Opel de culoarea anunțată oprind și din el coborând un tânăr de treizeci-treizecișicinci de ani, curățel, spălățel, brunet, cam de un metru optzeci, într-o cămașă bleu, cu mânecă scurtă și în blugi, tuns scurt, periută, cu cheile mașinii în mână dreaptă și pachetul de țigări în stânga. Urmează prezentările și apoi discuția:

De ce v-am căutat? Vreau de la dumneavoastră trei-patru sute de pașapoarte de bovine, de la bovine care nu au luat subvenție...

Ești luat prin surprindere dar nu te pierzi:

Domnule, glumiți, bănuiesc...

Nu, nu! Nu e nicio glumă! Pentru treaba asta vă ofer o sută de milioane, banii jos!

Domnule, repet, cred că glumiți!

Domnule doctor, știu că aveți la dispensar pașapoartele respective, poate chiar mai multe, doar nu toți proprietarii de bovine iau subvenție și mai știu că nimeni nu are nevoie de ele, de ce nu le-ați valorifica? Faceți și dumneavoastră un ban-grămadă și eu mă folosesc de ele și toată lumea e mulțumită, okey? Eu acum sunt în trecere prin orașul dumneavoastră dar, dacă ne înțelegem, revin peste o săptămână, că am de luat niște oi pentru arabi de la cineva de aici...

Îl lași să turuie vrute și nevrute, ai deodată senzația că te consideră prost ori un tip ahtiat după câștiguri facile. Tipul e dezinvolt, pare sigur pe sine, gesticulează cu mâinile prin aer și constați, așa, ca pentru tine, că are palme nemuncite, nu tu urme de bătăături, nu tu negru sub unghii, ba, chiar aduce a tip de birou care zilnic răsfoiește dosare nu a om care răstoarnă oaia dintr-o mișcare pentru a-și câștiga traiul zilnic.

Domnul meu, nu știu dacă am ori ba cele patru sute de pașapoarte pe care le dorești matale, dar, chiar dacă le-aș avea, eu nu pot să fac așa ceva. Nu e legal și eu nu-mi pun pielea la bătaie pentru orice sumă ai pune-o dumneata pe masă, e clar?...Poți să-mi oferi și cinci miliarde și zece, eu nu sunt clientul dumitale...

Domnule doctor, dar nu e niciun pericol, totul e okey...și-așa pașapoartele alea stau degeaba la dumneavoastră în cabinet. De ce să nu profităm de asta? Eu am mai luat pașapoarte de la alți colegi de-ai

dumneavoastră, știu că se poate, de ce nu vreți să facem o afacere bună pentru amândoi? La mine la Constanța nu sunt probleme, cei de la APIA mă știu, i-am uns pe toți...

Nu, domnul meu! Îți mulțumesc pentru intenția de a-mi mări bugetul dar...să ne oprim aici. La revedere!

Vă dau timp să vă mai gândiți, v-am spus că revin peste o săptămână, vă sun atunci...

Nu, dacă e tot pentru asta, te rog să uiți acest număr de telefon!...A propo, de la cine aveți numărul meu?...ori e secret?...

Te-ai ridicat, ți-ai plătit ceaiul și ai plecat lăsându-l dezamăgit. A mai încercat un "domnule doctor..." dar fără succes. Acum știi, ești convins că ți se întinsese o cursă, probabil tipul era de pe la poliția economică ori DNA sau DIICOT, mă rog, una din structurile statului puse pe fapte mari dar tu n-ai pus botul, n-ai intrat în jocul acela periculos și bine ai făcut. Interesant ar fi fost de văzut, de știut, cum de s-a ajuns la tine cu propunerea respectivă. Cine a dat ca bun numele tău ori poate a fost doar o pură întâmplare?...Nu ai de unde să știi și, de fapt, nici nu te interesează. Nu mult după aceea, aveai să afli de prin presă, de pe la televiziuni, că un doctor veterinar din sudul țării era cercetat pentru că dăduse 180 de pașapoarte unui presupus fermier și animalele nu existau, deci se luase subvenție doar pe baza unor hârtii. Acum, rememorând momentul acela își dai seama că era, tot așa, cu o zi înaintea Sfintei Mării, a Adormirii Maicii Domnului. Îi mulțumești Sfintei pentru atunci, că ți-a dat gândul cel bun.

Mariana Al-SALEH

Femeia de la casa pescarului

Cuburi mari de marmură. Lângă ele, pietre pe care crescuse un strat de mușchi. Apa sărată a mării le-a amestecat culorile. La ceasul asfințitului, dincolo de cuburile albe, marea se unea cu cerul într-un degrade lăptos. Un strat de valuri imperceptibile care bătea în gri, apoi unul albastru-alburiu, în care câțiva nori pufoși pluteau într-o lumină rozalie. Între cele două, linia orizontului, ca un fir întunecat, alergând spre insula nelocuită și spre colțul împădurit al golfului.

E locul ideal din care poți surprinde marea în singurătatea ei privind printre cuburile de marmură. Dacă schimbi puțin unghiul, în peisaj apar bărcile pescarilor. Unele ancorate deja, altele apropiindu-se de micul port. Miros de alge, de sare și de pește. Plase de pescuit abandonate pe pietre. La fel ca unele bărci. Și portul și pescuitul sunt o poveste aproape de domeniul trecutului.

Din trecut vine și căsuța pe lângă care am trecut, construită în umbra pinilor înalți, la adăpostul coastei de pământ roșu. O căsuță albă cu acoperiș albastru, Cu ușile și ferestrele albastre. Pe ușa principală, cineva a pictat o siluetă albă într-o poziție de dans tradițional. Are ceva de pasăre. Ca femeia care stă pe scaunul vechi cu schelet metalic, ruginit, în terasa de la nivelul solului.

E o terasă străjuită de pietre și bucăți de marmură de care se sprijină câteva vase mari de lut, albastre. Printre bărnele care o acoperă, albastre și ele, coboară vițe de vie pe care le mișcă ușor vântul serii și boabe mari, aurii, apărute dintre frunze, te ispitesc cu aroma lor. E jumătatea lui august, unele frunze sunt verzi, altele deja galbene.

De-aceleași bărne atârnă pe lângă perete două felinare și-un fierăstrău, toate ruginite, ca și plasa de pescuit din colțul terasei. Pe bărna dinspre stâncă sunt prinse câteva unelte necesare unui pescar. O masă lungă, de lemn, maro, două scaune la fel și-o masă pătrată din fier forjat, albastră, ocupă majoritatea spațiului din terasă. Toate sunt cojite de soare și de timp.

În dreapta ușii, pe perete, un tablou a cărui ramă albă încadrează un peisaj rupt din natura înconjurătoare: tonuri de albastru și alb întruchipând marea, țărmul, bărcile acostate și cerul. În jurul lui, încă trei, mici, cu aceeași ramă albă, subțire. Unul surprinde o corabie plutind în zare, altul, câțiva pescăruși deasupra valurilor, iar cel de-al treilea, o suprafață albastră. Pur și simplu, o bucată de albastru. Lângă ele, atârnată într-un cui, o cană de lut. Cel care le-a pictat a băut apă din cana aceea. Sau poate vin, în serile târzii când vuietul mării era singurul tovarăș. Să bei vin într-o astfel de seară dintr-o cană albastră și să privești cerul întunecat fără să-ți imaginezi că într-o zi un străin care se va aventura spre acest colț izolat al stațiunii nu va putea trece indiferent prin fața adăpostului tău.

O natură moartă în alb și-albastru care face să tresară ochiul trecătorului, iar când se oprește și vede mușcatele roșii, luxuriante, din fața ferestrelor, și cactusul imens de la colțul terasei, rămâne nedumerit întrebându-se cine le-a pus un strop de apă. Mai degrabă ploaia, decât femeia cu privirile pierdute, de pe scaunul vechi și ruginit.

Se lasă-nserarea. Înainte să te-ndepărtezi pe drumul spre stațiune, mai întorci o dată capul pentru o ultimă privire și te gândești că lipsește barca pescarului.

Londra, toamna. Ceață și umezeală pătrunzătoare. În fiecare zi mă-ntorceam acasă la sfârșitul programului. Trecuseră luni de când nu mai ieșisem nicăieri, seara. Nici măcar cu vreo colegă la un cinematograf. Se terminaseră poveștile de iubire. Scurtele mele povești de iubire. Mă afluam într-un punct din care puteam foarte ușor să mă-ndrept spre o carieră de fată bătrână dacă lucrurile continuau tot așa. Poate că mie-mi lipsea ceva. Orașul ăsta era casa mea și-l iubeam în toate anotimpurile, cu zilele însorite, cu verdele ierbii, cu ceața, cu ploile, cu frigul...

Doar că acum nu-mi mai plăcea să mă întorc acasă. Expresia veșnic nemulțumită a mamei de când tata hotărâse că vrea să-și trăiască restul vieții departe de ea și se mutase, în urma divorțului soluționat foarte repede. Plecase doar cu lucrurile lui. Își închiriasse un studio într-un bloc situat dincolo de Tamisa, într-o zonă verde. Astfel șansele ca el și mama să se întâlnească erau foarte mici. Știam că-i va lipsi casa noastră cu zidurile îmbrăcate în iederă și mica grădină din față, cu câteva plante pe care numai el le îngrijea.

Mama era mai practică. Întotdeauna casa noastră fusese foarte bine organizată, iar de când se pensionase, făcuse din gătit o artă. Așa cum obișnuia să spună, ne oferise întotdeauna tot ce avuseserăm nevoie. În drumul meu spre casă încercam să-mi imaginez uneori cum se cunoscuseră și se îndrăgostiseră ei cu ani în urmă, un bibliotecar cu studii filologice și o contabilă, cum se plimbaseră pe străzile Londrei și cum fusese viața lor de tineri căsătoriți care ne avuseseră apoi pe mine și pe sora mea.

Și tocmai când se pensionaseră și aveau timpul care le lipsise toată viața, descoperiseră că sunt atât de diferiți, încât nu mai pot continua împreună. De fapt, doar el descoperise. Ea știuse dintotdeauna, dar nu considerase diferențele dintre ei un impediment. Probabil se gândise că e suficient să fie devotați familiei. Asta era ceea ce credeam eu, adevărul doar ei îl știau.

Întâi, tata își amenajase una dintre cele două cămăruțe de la mansardă, motivând că el mai citește seara până târziu și nu vrea s-o deranjeze, mai ales că ea obișnuiește să se uite la televizor până când adoarme. Mama ripostase ironic, nereușind să-și ascundă nemulțumirea, că nu i-au ajuns cărțile toată viața, vrea să se mute cu ele în pod. Și nouă ni se păruse oarecum ciudat, dar nu comentaserăm. Sora mea era foarte prinsă într-o relație, iar eu trebuia să mă decid pentru un schimb de experiență care presupunea un stagiu de predare a limbii engleze în China, cu durata de un an, începând din toamna următoare. Mă atrăgea și nu mă atrăgea China. În același timp aveam nevoie să ies o vreme din rutina zilelor. Mă simțeam prăfuită. Poate mă afectase prea mult despărțirea părinților. Îngrijorată, sora mea îmi propusese să merg la psiholog, dar nu-mi surâdea ideea.

În curând a nins. Nu mi-a adus prea mare bucurie zăpada. Am început să citesc despre China. Îl vizitam în fiecare săptămână pe tata și stăteam de vorbă. Îi plăcea să facă pe gazda și pregătea ceaiul. Beam împreună o ceașcă de ceai negru cu lămâie. Fără lapte. Cu biscuiți. Nelipsiții lui biscuiți din cutia rotundă de pe dulap. Și el își petrecea mare parte din timp citind. În afară de asta, se plimba zilnic, indiferent de vreme. Mă gândisem că există o femeie în povestea divorțului, însă constatam că nu e așa. Cu vizitele la el, iarna a trecut mai ușor, iar primăvara mi-a adus altă stare de spirit. Am început să ne plimbăm împreună de-a lungul Tamisei, să ne bucurăm de curgerea apei și de explozia de vegetație. El propunea întotdeauna să ieșim, după ce se asigura discret că nu am alte planuri. Și tot el m-a sfătuit să plec undeva în vacanță, să-mi încarc bateriile înainte de începerea anului următor.

Mi-am dorit dintr-odată să fiu într-o țară caldă, cu cer senin și-n vara aceea m-am hotărât. Aveam 28 de ani.

Nu-mi venea să cred. Leandrii înfloriți, marea, măslinii. El stătea la o masă în bar, cu ceașca de cafea. Mi-a zâmbit, dar am rămas fiecare la masa lui. Cu cafeaua lui. Apoi a plecat și mi-a părut rău. M-am gândit c-ar fi frumos să facă parte din vacanța mea. Mi-am luat rucsacul și m-am întors la hotel. Eram o englezoaică blondă și mioapă, cu breton și părul lung, puțin încrețit. Purtam o rochie cu bretele, înflorată și-aveam pielea roșie de la soare.

A doua zi, pe plajă, m-am alăturat grupului care dorea să facă o croazieră pe mare. Surpriză! Bărbatul din bar era căpitanul bărcii turistice. Un grec înalt, slab, cu mustață. Ars de soare. M-a privit

lung, fără să mai zâmbească. A început să dea explicații în greacă și în engleză. Ne-a spus că o să ocolim insulița nelocuită care se vede la orizont. Era un grup gălăgios de adulți și copii. Un amalgam de sonorități lingvistice, latine și slave. M-am mulțumit să privesc valurile și pescărușii care însoțeau barca zburând pe deasupra noastră. Îmi plăcea cum sună cuvintele lui în greacă. Cele două ore au trecut repede.

Am coborât împreună cu ceilalți. Pe el îl aștepta un alt grup. M-am întors la zilele mele de plajă și plimbări prin stațiune. Grecia e fantastică. Ce mă intriga cel mai mult era vecinătatea muntelui cu marea în golful acela retras. Serpentinele printre pini înalți și cariera de marmură din apropiere. Pământul nefiresc de roșu. Ceața rozalie care se ridică dimineața de pe munte și-apoi lumina care inunda totul.

Thailanda e surprinzătoare. Locuiesc pe o insulă, de fapt, undeva în mijlocul ei și trăiesc foarte zen. Percep natura la alte dimensiuni decât cele cu care eram obișnuită. Când deschid ochii dimineața, mă copleșește peisajul din jur. Copacii, frunzele, florile și fructele – toate îmi par masive și însuflețite, cu verdele lor atât de viu și culorile aprinse care completează tabloul inedit.

Păsărea Koel îmi strigă că începe o altă zi. Nu poate să înceapă fără ceașca mea de cafea. Mă gândesc la Nikos. S-a trezit și-a ieșit cu cafeaua în terasă, și-a aprins țigara și privește peste golf. Marea, dragostea lui de când s-a născut, pe care nu-ncetează niciodată s-o privească în orele dimineții.

Am citit că albastrul n-a avut dintotdeauna un cuvânt să-l denumească, fiindcă era rar în natură, dar de mult timp face parte din viața noastră sub diferite forme și nuanțe, naturale sau create. Și cerul, ne place să spunem, că e albastru, dar pentru oamenii din timpurile vechi era un vid sau o boltă divină, depinde cine-l privea. Mai târziu l-au asociat cu griul și întunericul. Marea din Odiseea lui Homer are culoarea vinului întunecat. Într-o zi, îndrăgostiți de turcoaz și lapis lazuli, egiptenii au creat albastrul. Iar el s-a numit Albastru egiptean.

Nikos e bolnav de albastru. Cred că a moștenit asta de la tatăl lui, pescarul care construisese căsuța albastră din vechiul port. Pe vremea când portul era însuflețit. Nu era singura care răsărise sub malul de pământ roșu, dar era singura albastră. Acolo se petrecuse viața de pescar a tatălui, în timp ce mama lui se îngrijea de grădină și de păsări la casa lor din satul de pe munte. La fel ca alte familii din zonă, trăiau din pescuit și din ce produceau acasă. Măslinii și câțiva stupi de albine aflați pe terenul în pantă de sub munte asigurau cele două delicatese ale Greciei, de care m-am bucurat și eu în anii următori.

Descoperise de mic și căsuța din port și pescuitul. Tot acolo descoperise albastrul. Al mării și-al pereților. Și dorința de a picta, care devenise un hobby.

E ceva original să-mi cumpăr micul-dejun de la piața din oraș, unde totul e proaspăt și sănătos. Specialitățile locale, pregătite dimineața foarte devreme, te îmbie de pe tarabe cu aromele lor. Sunt familii în împrejurimile orașului care din asta trăiesc. Își cultivă propriile legume și fructe și gătesc după rețete moștenite din generație în generație. E un mod de viață asumat, în spiritul tradiției, fără bogăție și fără umilință. O simplitate pe care n-am mai întâlnit-o nicăieri, dar care te împlinește și te motivează să continui.

Nu-mi place să gătesc. Nu mi-a plăcut niciodată. În casa noastră gătea Nikos, care învățase de la mama lui. Îmi povestea cum pregătea peștele cu tatăl său, când rămăneau mai multe zile la rând acolo, la căsuța din port, în timpul vacanțelor. Cum îl însoțea să ducă peștele la clienții care cumpărau de la ei.

Eu iubesc florile. Leandrii din fața casei, pe care i-am plantat și care s-au făcut mari cu trecerea timpului, lavanda, mușcatele și celelalte plante din vasele de pe terasă. N-aș putea să trăiesc fără ele. Le ud în fiecare zi. Mai puțin când sunt plecată, aunci rămân în sarcina lui Nikos. Sunt arta mea vie, culorile și miresmele mele, fără de care nu pot trăi.

Aici mi se pare ciudat să le văd în farfurie. Nu doar ca ornamente, ci pur și simplu gătite. În supe și în omlete, în sosuri dulci ori picante sau prăjite în cocă subțire, cum am mâncat în prima

dimineată. Trăiesc o adevărată aventură culinară. Cel mai mult îmi place salata picantă, cu carne tocată, ierburi și orez prăjit. Și câteva petale galbene. Floarea se numește Sesbania galbenă.

Nu lipsește nici culoarea lui Nikos de pe platouri. Minunata floare de Butterfly. Mi-ar plăcea să-i gătesc la întoarcere, în mod special, un pilaf de orez albastru.

Vecinii mei, grupul de yoghini, își prepară singuri mâncarea din ingrediente cumpărate de la localnici. Mi se pare interesant modul cum își petrec zilele, dar nu atât cât să mă alătur grupului. Prefer libertatea deplină pe care o am. Să mă las în voia zilelor, să explorez. Nikos a înțeles că mi-am dorit foarte mult să vin singură aici. Am avut nevoie de această călătorie. Așa cum el și-a păstrat obiceiul de a ieși singur pe mare, chiar dacă viața lui s-a schimbat cu totul după ce ne-am căsătorit.

Fiecare dintre noi a înțeles nevoia celuilalt de a fi doar cu sine, la un moment dat.

Eu sunt femeia de la casa pescarului. Cândva am venit în vacanță în Grecia. Nu mai contează în ce an. Nici nu-mi mai amintesc.

Când s-a sfârșit vacanța aceea și m-am întors în Marea Britanie nimic n-a mai fost la fel. Și am revenit. Cu câteva haine într-un rucsac. Fără să știu limba greacă și fără să mă gândesc cum va fi viitorul. Totul rămăsese în urmă. Doar Nikos și o lume nouă, total diferită.

Vara, Grecia e plină de turiști. E anotimpul cel mai aglomerat și solicitant pentru afacerea noastră imobiliară. Dar toamna, iarna și primăvara, am mult timp pentru mine, chiar dacă trebuie să mă ocup și de întreținerea apartamentelor noastre rămase libere după plecarea ultimilor turiști. Îmi place să spun în continuare „ale noastre”.

Iubesc viața. Îmi place să mă plimb în fiecare zi cu câinele meu. Să întâlnesc oameni și să le aud poveștile. Astfel acopăr cu ele povestea mea. Toamna culeg măslinile și le duc la fabrica de pe munte. Lui Nikos îi plăcea să facem uleiul acasă. Eu am renunțat la această practică. De una singură nu-i mai găsesc frumusețea, dar măslinii rămân în continuare unici pentru mine. Îmi place să le privesc trunchiurile bătrâne și frunzele mici, alburii. Măslinile care se formează încet și-apoi cresc. Văd totul ca și cum ar fi prima oară și sunt recunoscătoare.

Au trecut 30 de ani de când am venit în Grecia și șapte, de când sunt singură. De multe ori mă gândesc că viața e nedrept de scurtă. Trebuie să vedem fiecare zi ca pe un dar. Spune asta o femeie care și-a pierdut jumătatea într-o noapte fără lună. Înainte de asta mi-am pierduți părinții. Pe amândoi într-o iarnă. Veneau aproape în fiecare an în Grecia, de obicei în perioade diferite, dar au venit și împreună. Și sora mea. Fiul nostru era foarte atașat de ei.

Ultimii ani au fost foarte grei pentru noi doi. Deși mai avea vacanță, în vara aceea s-a grăbit să plece. A fost felul lui de a-și trăi durerea pierderii lui Nikos. După terminarea facultății a ales să rămână la Londra. Se simte acasă acolo, mai ales că are aproape familia surorii mele. Va avea o tinerețe foarte diferită de a noastră. Mi se pare ciudat că s-a întors în locul de unde am plecat eu cu ani în urmă. Cum aș fi putut să mă-mpotrivesc? Oricum ar fi fost zadarnic. Lucrează într-o bancă și îi place ce face. Simte că i se potrivește stilul de viață englezesc. Îmi spune râzând că e compatibil și cu ceața londoneză. Cred a moștenit ceva din mintea organizată a mamei mele.

Dar eu am rămas aici, unde s-a petrecut viața noastră până-ntr-o seară de august, când el a plecat pe mare și nu s-a mai întors. De-atunci, serile de august mă găsesc aici. Uneori rămân până târziu, indiferent dacă e cerul înstelat sau e doar lumina de la far. Nu mă tem de întuneric. Nici de Phi Tai Hong, fantoma mea blândă.

Eu sunt femeia de la casa pescarului. În seara asta vechiul port e pustiu. Niciun pescar din cei care-și mai încearcă norocul și niciun turist. Nimeni care să vrea să dezlege misterul. Doar cerul întunecat și valurile care se lovesc violent de pietre.

Mihai GANEA

Referitor la „CITITOR DE PROZĂ”

Dl. Alex Ștafănescu caută un geniu literar pe acest sit.

Punctul meu de vedere :

— Domnul Alex. Ștafănescu face parte din corporația critică autoritaristă care a consacrat topul valorilor literare în România. Ierarhia reglementată de instanțele critice, aduce un set de privilegii materiale, morale și mediatice. Avem, așadar, scriitori consacrați oficial. Chestiunea esențială nu este locul unui scriitor în top, la bază, la vârf sau îngropat în anonimat. Problema care mă frământă este aceea a viabilității criteriilor de identificare, de selectare și de promovare. Dramatic este faptul că s-a constituit un hiatus enorm între cititor și scriitor. În occident literatura este cultivată cu fața către public. O carte de succes se citește și se vinde bine, face ocolul lumii. Pe bună dreptate mă întreb dacă înseși criteriile cu care se dau verdicte critice de valoare-nonvaloare, nu sunt expirate. Poate domnul Ștafănescu să renunțe la suma de prejudecăți scolastice, dogmatice și să se redefinească pe el însuși cu flexibilitate, în concordanță cu dinamica paradoxală a creației literare ? Până una alta, domnul Alex.Ștafănescu a aruncat o pietricică, iar noi, bândâbâc, în baltă, după ea. . . .

“Asociațiilor și uniunilor de cultură și civilizație, constituite după „Decembrie 1989”, le este cunoscută maniera în care televiziunile publice și mass media aliniată, nu reușesc de mai mulți ani să prezinte în mod obiectiv identitatea, spiritualitatea și contribuția acestora la identificarea și promovarea spiritualității românești în Europa și lume

Întreținerea și promovarea unor atitudini cum ar fi: denigrarea și ura față de asociații și uniuni culturale, altele decât cele constituite, la comandă și sub regim comunist, nu pot face parte însă din discursul unei societăți democratice care a îmbrățișat valorile europene ale demnității umane și ale libertății de asociere, exprimare și creație”,

Doine și Balade

lirică contemporană

Theodor RAPAN

I. VIVO

1. EMBLEMA DEVENIRII

Devin ce poate n-am fost niciodată:
Smintit aed, cloșar, ori hoț de stele...
Mă cert cu umbra – veșnic îmbufnată,
Hermetic umblet... Încotro, mișele?

2. EMBLEMA CREȘTERII

Îmi cresc deodată aripi... Bobul râde,
Mă tace gândul, gura, niciodată!
Jertfit curajul, mie îmi sunt gâde,
O față tristă lumea îmi arată...

3. EMBLEMA INIMII

Spre tine fug... Sfârșitu-s-a tot cerul?
Săgeata mea lumina o cutează,
La poartă bat și redezleg misterul...
Zăvorul trag, dar inima e trează...

4. EMBLEMA IUBIRII

Cât spirit, Doamne! Sufletul se-ndură
Și slavă dau iubirii cu iubire!
Sunt gata, zbor... Din volbură și ură
Un bici îmi fac dând morții pomenire...

5. EMBLEMA ASCUNDERII

În șuba visului m-ascund și-mi pare
Că-n tot și-n toate inima îmi crește,
Cuprins de-amoc, tăcerea glas nu are,
Învinsul cine-i? Prins mă văd ca-n clește...

6. EMBLEMA ILUMINĂRII

Lumina bezna minții va răpune
Și-n trup se-aprind bengale focuri, mute,
Psalmistul râde, crezul însă-mi spune
Că totu-i vis și cheile pierdute...

7. EMBLEMA ZĂDĂRĂRII

Cu umbra frate n-am fost niciodată,
Călit la frig, de bună seamă, focul
Dansează leneș, gloria-mi uitată
Încinge brâul zădărând norocul...

8. EMBLEMA SUSPINĂRII

În van suspin... Mă joc și eu, netotul,
Cu-acel deșert al inimii, femeie!
Oftez din greu, cum să-ți mai spun eu totul?
N-o fac, nu pot... Tu, dă-mi doar o scânteie!

9. EMBLEMA LIBERTĂȚII

Ratări de-a valma! Sclav în libertate!
Sunt gata azi să-nfrunt adâncul mării,

Sextanții zării mint și nu se poate
Să gust, furiș, de-acum, dulceața sării...

10. EMBLEMA REÎNVIERII

Revin la cel de ieri? O, tu, socoate!
Sămânța voii mele de-i pierdută,
Cărarea-n doi nici gândul n-o străbate,
Mă vezi? Nu-s viu? Murire începută!

11. EMBLEMA ÎNLUMIRII

Mă-ntreabă umbra astăzi cu mirare:
Ești încă viu? Dar cine te ridică
Din moartea moartă și, cu disperare,
Te scapă de-nlumire fără de frică?

12. EMBLEMA ÎNSĂNĂTOȘIRII

Bolnav de mine, vraciul rău mă ceartă
Și n-am de-ales, nevindecat mi-e trupul,
Armura scot pe fugă, tu, în poartă,
Dai sfară-n țară să mă-nhațe lupul...

13. EMBLEMA PERICLITĂRII

Abisul fură noaptea necuprinsul...
Mortal pericol! Piaza rea se-ntoarce
Să-i dau arvună-n galbeni! Nu sunt insul
Sublimei dări nedrepte către parce...

14. EMBLEMA CRUCIFICĂRII

Pe-o cruce grea de cântec doarme luna,
Crucific ochiul, sângele orbește,
Mă mut din mine, mâna știe una,
Să scrie glossa care nemurește!

Tamali NEOGI

Veri poeti epici

True Epic Poets

Conosco una strana donna che sogna
e poi scrive!
La sua pelle diventa blu per una forte reazione;
Difficile è la ricapitolazione, il tenore e il tono.
Le mattine entusiasmano la donna pigra
mentre dà forma ai suoi sogni.
Hai mai sentito qualcosa di più strano nel regime della Ragione?

Una notte appare un Rishi
che esorta a riflettere sui nostri poeti epici,
leggende viventi, esplorazioni avvincenti.
Un incubo?

Poco sa e confessa
la sua conoscenza di tre poemi epici
e dei loro creatori!
Centinaia di poeti si accalcano nella sua mente
per essere inseriti nella sua lista di meriti.

Ego gonfi e anime pretenziose

si spavaldi, proclamando sublimità poetica
che si ungono di eternità poetica
professando eticità, senza divinità, senza spontaneità.

Il suo innato preludio all'epica di un tempo
inculcata nelle immagini di idoli elevati
Vyas, Valmiki o Omero, non nomi ma formazioni
evolute attraverso anni di Sadhana e vite.

Veri poeti epici, sopravvissuti a millenni
si abbracciano con amore e affetto,
come il chiaro di luna e la luna. Di nuovo un sogno!

Camminando verso il mare ne trovano uno sulla sabbia.
"Perché il Sudarshana Chakra e nient'altro?" chiedono,
guardando la sua opera d'arte sulla sabbia in riva al mare.
"Ricordo il Signore che ha minato il suo orgoglio",
risponde l'uomo sulla vasta distesa di sabbia.

"È lui il poeta che stiamo cercando?"
Si scambiano sguardi speranzosi,
meravigliandosi dell'umiltà dipinta sul volto.
"Cosa sei?" chiedono sorprendentemente.
"Sono l'artigiano che crea
i manufatti, modeste celebrazioni
del Divino, sebbene non in vendita."

"Cosa ti spinge, o creatore, a disegnare sulla sabbia?"
"Goloso sui disegni e parlo al Signore
e mi inchino per una miriade di doni senza che me li venga chiesti,
senza molto rumore per nulla, poiché tutto sarà sabbia."

Il sognatore e il Rishi trovano finalmente il Poeta!

*Sadhana - una pratica spirituale che trascende l'ego (Google)

*Sudarshana Chakra - arma divina del dio Vishnu

Le tue foglie con le mie lacrime

Your Leaves with my Tears

Vedo spesso eroine snelle
che godono della tua grazia, oh pioggia beata!
Pensa a una donna letale, a un poeta sensuale o a un contadino,
per ogni specie, sei un'esperienza diversa,
come due politici, se interrogati, raramente concordano
nella loro valutazione di una situazione.

Antica come la creazione
eppure non so quale magia ti ricopra
ogni volta che arriva il diluvio.
Sei un messaggio dal Cielo?
Ma come può essere che
Egli sia così indifferente, indiscriminato
o ingiusto con tutti coloro che ricevono la pioggia di perle,
e non la benedizione?

Se il mondo intero è maledetto
da intrighi empì e mancanza d'amore,
che invitano alla tua assenza per innumerevoli anni.
Perché non tutta la terra,
ma gli occhi delle montagne del deserto si struggono
per questa splendida forma, la magia!

Io, una donna di colore e muscolosa del subcontinente,
posso danzare apertamente godendo della tua beatitudine
sotto lo sguardo fisso della prassi sociale?
Ma le mie ali sono mozzate dai demoni maschili.

Così, quando tu vieni e inzuppi tutto
e la terra celebra il tuo amore bagnato,
il tuo nettare gocciola da ogni foglia,
io, la creatura rozza,
cammino dolcemente verso il sacro loto,
per ascoltare i suoi pianti.

Perché in questo mondo oscuro
le apparenze sostituiscono l'essenza,
il loto incoronato solo da poche gocce,
è marginale come me.
O piacere celeste!
Forse lo sai meglio di chiunque altro.
Sebbene tutti ti tengano stretto al loro cuore,
ad alcuni, come noi, non è permesso
essere apertamente orgogliosi del tuo amore.

Quando il vento soffia
e la pioggia disegna molteplici disegni,
sento la foglia di loto sussurrarmi:
"Espongo a lungo i trofei dell'amore avaro,
perché la pioggia deve sapere che
l'amore degli scartati in eterna attesa
è più grande delle sue potenti effusioni."

Traducere din engleză în italiană de **Liviu PENDEFUNDA**

EMILIAN MARCU

Ecourile toamnei...

Ecourile toamnei se logodesc în mere
Sub brumele tăcute ca scutul împlinit.
Se-aude-n ceruri luna răpusă de mistere
Că la-nserat lumina-i de ceară peste schit.

Melancolii stelare se-afundă printre zodii,
Aurării, pe frunze se împlinesc discret,
Culorile dau buzna tăcute printre rodii
Tot picurând tăcere, sfârșitul e incert.

Cocorii peste dealuri intrând în disperare
În unghiul lor de fugă în țipăt se-nvelesc.
Ecourile toamnei, sunt tainică mirare
Sfârșitul verii parcă-i ecou dumnezeiesc.

Sub brumele tăcute surpate peste mere
Se împlinește luna într-un colac de miere!

Mai tânăr sunt

Mai tânăr sunt cu-n vis nepământesc,
Mai tânăr decât iarba care doare
Și parcă iar aud cum teii înfloresc
Că sângele îmi e furtună a-nserare.

Pe sat, departe, printre amintiri
Lumina picurând, sfios, din lumânare
Îmi luminează chipul, și-n priviri
Demult, se pare, viscolește a-nserare.

Uitățile s-au subțiat sub rădăcini,
Mai tânăr sânt cu-n vis ce se asprește
Demult, tăcerea ta să mi-o închini
Cocorilor porniți demult pe creste.

De vrajă sunt și-n răni se tot topește
Lumina candeliei ce, n taină mă-nsoțește!

Nu va mai fi...

Nu va mai fi, nici azi, nici mâine, timpul
Tot mai subțire, iată, ca un fir de vis
Se va-mplini-ntre pleoape, simplu
De cât am tot plecat pe frunze-am scris

Cu litere subțiri precum colindul
Am așternut un drum cuvintelor cu rost
Vântu-a suflat în lampă și *filindrul*
Mai afumat e-n rostul zilelor de post.

Nu va mai fi nici ieri și cine știe
Dacă un azi a fost să-l însoțesc
Umbra pe câmp se rupe de copilărie
La colțul casei amintirile tot cresc.

Nu va mai fi nici azi, nici mâine, timpul,
Se va-nmuia de așteptare în pereți nisipul!

Adun cu pleoapa

Adun cu pleoapa zăpada de pe șesuri
Acuma la-nceput de iarnă și de ger
Și te găsesc prin tainice-nțelesuri
Să te-nvelesc în umbră și-n mister.

Nebune vânturi răscolind prin gânduri
Se vor surpa de-absența ta, ca un păcat.
Adun cu pleoapa tăcerea dintre riduri
Ca pe-un blestem în care-n taină am intrat.

Lumini stelare par a da de veste
Să te găsesc așa ca-n clipa cea dintâi.
Zăpezile se surpă-n gând și, iată, este
Speranța c-ai putea să mai rămâi.

Acuma la-nceput de iarnă, în mister
Se-mbracă umbra ta c-o stea pe cer!

Esențe reci...

Esențe reci, uitate, și-atâta de ușoare
Cuibare-și fac sub mistice priviri
Și visele se-aprind încet a disperare
Că nu mai poți de teamă să te miri.

Vertebre lungi de frunze ce-n apus
Țin timpul gata, gata să se surpe
Cum sfinții țin credința-n ceruri, sus
Ca pe-un vulcan ce-n taină va irumpe.

Zăpezile în munți se pregătesc din greu
Să se mai odihnească-acolo înc-o vreme
În candelă lumina grea de-atâta seu
Aprinde-n gând sărutul din blesteme.

Esențe reci, uitate și-atâta de ușoare
De toamnă se-ofilesc și asta cât mai doare?

Tot înflorește-n taină...

Tot înflorește-n taină nisipul în clepsidră
Se subțiază-n șoaptă amurgul sideral
Cum se subție-n grabă o împlinită hidră
Când umbra ta, de dor, a înflorit sub deal.

Liliachii miraje, tăcute semne mi se par
Tot răsărind o vreme, tot înflorind sfios.
E umbra ta un nor ce iată, iar și iar,
Tăcerea mea-i cum muntele, cețos.

Pe dealuri, da, pe dealuri, în tăcere
Un greiere-și cioplește, iată, cânt ciudat
Se umple orizontu-n recile-i mistere
Și mă-nvelește-n liniște și în păcat.

Se subțiază-n șoaptă lumina sub privire:
Sunt sub pământ, demult, uitatul mire!

Se risipesc pe dealuri...

Se risipesc pe dealuri tăcerile-n cocoare
Fuiorele de pâclă se-adună în visări
Noian de frunze, iară, întulbură culoare
Sub brumele-n pornire spre tainice mirări.

Aurării sfioase, cu teamă, argintării ușoare
Se logodesc în taină, cu timpul sedentar
Miros de mere coapte plutește-n depărtare,
Atât de tandre semne se simt în calendar.

Amurguri destrămate sub pleoape a tăcere
Se-aprind când luna e-o lacrimă-n cercei
Sub frunzele-n derivă ce-s gata de-nviere
Când mugurii sub coajă se-aprind de funigei.

Tăcerile discrete, acum, se surpă din cocoară
Că frunzele-n vârtoare cad, oare-a câta oară?

Radu BOTIȘ

Glicemie literară

scrisul mi se scurge prin degete
ca zahărul topit în ceaiul amar
prea mult și tremur
prea puțin și mă sting
cuvintele vin în valuri
hiperglicemie de gânduri
împrăștiate pe hârtie
ca firimiturile unui festin uitat
apoi, liniște -
o hipoglicemie a sensurilor
când nicio metaforă nu mai prinde contur
și literele se destramă, fragile
încerc să dozez rimele
să măsoar ritmul, să păstrez echilibrul
dar poezia nu ascultă
ea cade, se ridică, arde și curge
fără unități precise
și poate că așa trebuie să fie.

Bronșita eului

seara cade în mine ca o fereastră trântită
și aerul rămâne prins între coaste
ca un porumbel rănit
ce nu mai știe să plece
tuesc amintiri pe care nu le mai vreau
dar ele se lipesc de plămâni
ca un fum vechi, netrecut
ca un nume uitat pe jumătate
cuvintele mi se sting în gât
ca lumânările unei biserici părăsite
nimeni nu mai așteaptă rugăciuni aici
doar ecoul, respirând sacadat
și totuși, dimineața mă cheamă
cu palme reci pe tâmpile
ca o promisiune spusă în șoaptă
exist.

Spitalul cu poeți

pe coridoarele luminate cu neon
umbrele se plimbă în tăcere
ca niște versuri neterminate
un bărbat citește dintr-un caiet galben
cu marginile roase de timp
literele i se topesc pe buze

dar nimeni nu aude poemul
în salonul 7, cineva scrie
cu vârful degetului pe fereastră aburită
o strofă despre ploaie
și dispare odată cu dimineața
asistentele au învățat să dozeze metafore
în loc de morfină
iar perfuziile curg lent, ca rimele obosite
ale unui sonet uitat
într-un colț, un poet bătrân
împletește tăcerea cu privirea
așteaptă să vină noaptea
să-i așeze ultimul vers
pe pernă
și mâine, spitalul va fi la fel
plin de poeți care scriu cu privirea
peste pereți albi
până când cerneala devine lumină.

Ambulanța cuvintelor

Cuvintele zboară, ca niște umbre palide,
într-o ambulanță tăcută ce străbate timpul.
Fiecare literă, un pansament,
fiecare frază, o mângâiere pe pielea frântă
a celor care nu pot să tacă.
Și în drumul lor, se adună pietre,

se înalță ziduri, se coboară prăpastii,
dar cuvintele nu se opresc.
Ele străbat noaptea, chiar și când lumina
pare că a murit de mult.
Ambulanța nu are semne,
doar o adiere ce-ți străpunge sufletul
și îți lasă în urmă tăcerea curată
a vindecării.
Și în fiecare cuvânt rostit cu dor,
se regăsește un semn de viață.
Un ecou ce se naște din cenușă,
iar tu, rănit, îți ridici privirea
spre această lumină.

Între cer și pământ

Aș vrea să știu ce simți când plouă
Și cum se frâng cuvintele în liniște,
Mă întreb dacă umbra te atinge vreodată
În drumul ei spre apus.
Timpul tace, dar nu pleacă,
Răsuflarea se ascunde în adâncul nopții,
Iar noi rămânem aici,
Între marea și cerul iertării.

(Din cartea ***Taina poruncilor***, editura Casa Cărilor, Baia Mare, 2026)

Liviu PENDEFUNDA

Ziggurats

there was a moment when
the universe was covered with ziggurats;
few whole ones remain

but among the bones and the pots
the tiny fragments roam today
with the names of stars

whoever saw them
is a god or perhaps was born
with one of them

Poplar flowers

to the poplar flowers that bring sadness
like spider webs or caterpillars
I raise my gaze just to drown
the image you're trying to kill:

once upon a time, like in a fairy tale, long ago
a sky of fire and waters of light
children came cascading over us
to turn us into sand and thorns;

children from destroyed worlds begging
for a place under any sun on a land
with their souls burned and full of wind
they only succeeded in transforming us into
thoughts.

To transform us into thought

they only succeeded in transforming us into thought,
to wander another time, another universe;
so, somehow, we held hands
and we didn't know, oh, li, what walking meant

and we didn't know what loving meant
but for those who were we loved;
the image that you try to kill from me
when I embrace you, somewhere I have

The image

when I embrace you, somewhere I have
the surprise of moments in the flood
as hidden from the eyes
as are the poplar flowers

The last moment

I feel the last moment
of the floating universe;
there is no more
the rains in hidden silences;
the eyes are dying of thirst; who can mourn you,
crazy wanderer of the skies,
today,
when nowhere in the universe
are there anymore
people?
and I feel...

Ascension

the temples have sunk
coveting

and I slide on the stones

Touched by the night

my soul is touched by the night,
by the passing thought
when trains overturn
and I can't hear them anymore;

to run away from happiness
is a curse towards fate
wishing the lights in my path would go out,
so that my street wouldn't meander anymore;
falling

so that I wouldn't get up
and yet I run;

my soul is touched by the night
and the lightning in your eyes of tears
reaches me across the oceans;
I don't know where the
storm that will take me
towards the hurricane of destiny comes from;
with my body broken, my skin gnawed,
I drag the distance, with my clothes torn
I cry
and I feel a whispering rain break
but not by you, nor by thought;

my soul is touched by the night

Deciphering

hear the roar of transformation: when
the fool dies; I merge with him
precarious is the day when we forget why we raised
the rocks under temples and thoughts in metal, dreams and
hands in perfect circles, long journeys through
labyrinths, mirages and grottoes; that limited world, without
end for the mind; neurons freezing, fire deciphered
on the stones of light

on the lake shore I wait for it to descend
The unwavering air, the message in the spirals, walls to
repair at the edge of the illusory cell, our bodies change
and the wind carries, frightened souls; pathetically
I walk the road to longing for man and I know
(not for him) that it never ends

closing of time, mobile balance, death
blue and soft, the twigs blooming under the rays, in
cellular peace; in me eternity has been shipwrecked
and I wait on the lake shore to descend like lightning
The aberrant air towards spirals
no matter how far I go, I would still remain on the shore
the mystery of the horizon; and I decipher

Hora la români

evenimente în lume

Sergiu CIOIU

sau Minunea de a fi (ința) pe scenă

O sală plină! Multe doamne, mai puțini domni. Doamnele, 60 +, domnii de la 50 în sus. Unele doamne cu flori. Emoționate.

Sală plină la TES. Asta m-a bucurat! Cu unii ne-am îmbrățișat. Ne cunoaștem de mult. De la teatru, de la aniversările marilor artiști, de prin viață.

Suntem o lume mică. Nu vorbesc de lumea artiștilor acum, ci de lumea teatrului în general. O doamnă se întreba cât va dura spectacolul.

Răspund: "În jur de o oră și jumătate, dar cum îl cunosc, va ajunge la două ore". Așa a fost, îl cunosc bine și sunt tare mândră de asta.

Sergiu Cioiu are 85 de ani! Multă vreme a trăit în străinătate. Pe la 70 de ani s-a întors să-și vadă țara. Îi fusese tare dor. Apoi, s-a întors tot mai des. Dorul îl măcina mai mult decât vârsta. De fapt, el nici nu are vârstă!

A regăsit-o pe Maria Bokor, pe care n-o mai văzuse din tinerețe și care l-a ajutat să revină pe scenă. E o "impresară" extraordinară! De fapt e toată "echipa" lui Sergiu Cioiu și a prietenilor săi (artiști) cu care își face spectacolele. Iar spectacolele se nasc, cel mai adesea, în sufrageria apartamentului din blocul din fața Colegiului "Virgil Madgearu".

Maria Bokor caută săli, face liste cu invitați, cu potențiali(i) spectatori. Dă

telefoane, "se mută" la secretariatele instituțiilor care găzduiesc spectacolele.

E o târzie și frumoasă poveste de echipă și de iubire. De iubire de oameni, de iubire de teatru, de iubire de viață! Nu poți să nu le întorci această iubire.

Concertul de vineri, 31 octombrie 2025, a fost "magic"! Așa ne spusese Maia Morgenstern că va fi. A făcut o elegantă prezentare. A vorbit despre Alexandru Mandy, care-i dăruise lui Sergiu Cioiu cele mai multe cântece, toate devenite șlagăre. Noi, cei de 60 + le știam. A vorbit despre Sergiu Cioiu, despre prietenie, despre talent.

Știu, e o introducere mult prea lungă pentru ceea ce urmează să scriu despre spectacol. Dar nu m-am putut opri, pentru că sala Teatrului Evreiesc de Stat era foarte potrivită cu momentul, cu oamenii eleganți așezați în fotolii, cu ceea ce avea să urmeze.

O seară minunată! Asta a urmat! Cu un Sergiu Cioiu plin de vitalitate, care a avut forța/tenacitatea de a ne ține "captivi" atât cât a vrut el. Pe panoul din spatele său scria

obsesiv 85. În sufletele noastre, în fata ochilor noștri era doar o forță, un artist care ne încânta cu vocea, cu prezența, cu rostirea versurilor.

Pentru că nu a fost doar muzică! Întregul spectacol a fost o demonstrație de stil. Poezie și muzică. Poezie, muzică și mișcare. Cu adevărat un moment de creație.

Sergiu Cioiu nu e un cântăreț de muzică ușoară, așa cum a fost perceput în tinerețea sa, a noastră. Este în primul rând actor! Nu, este în primul rând muzician! Nu, este în primul rând prezență! Nu! Sergiu Cioiu este în primul rând ARTIST. Un mare artist! Ar putea fi un model pentru "tinerețea română", dacă tinerețea l-ar cunoaște. Dacă tinerețea română ar mai avea respect, admirație pentru înaintași! Dacă tinerețea română ar mai avea nevoie de modele!

Sergiu Cioiu, însoțit doar de doi muzicieni (adevărat, extraordinari), Vlad Crețu - chitară și voce, Luben Gordevski - pian și baian (acordeon) ne-a(u) încântat, ne-a(u) fascinat.

Știți cum e când îți vine să sari din fotoliu și să te miști în ritmul muzicii de pe scenă! Știți cum e când îți vine să cânti chiar dacă n-ai voce! Sergiu Cioiu ne-a îngăduit să fredonăm cu el unele melodii! Ne-am simțit bine, tare bine fiindcă nu era doar un concert cu șlagăre, era artă! Versurile erau ale unor mari poeți: Romulus Vulpescu, Adrian Paunescu, Geo Bogza, muzica este mai mult o simțire/ o trăire a acelor versuri.

A fost și un pios omagiu adus lui Alexandru Mandy, la 20 de ani de la dispariție, a fost și o aniversare a lui Sergiu Cioiu, la 85 de ani de viață!

Dar, mai ales, a fost multă bucurie să vedem un artist fără vârstă, un adevărat talent, talentul ăla care te rupe în două când se manifestă în toată plenitudinea sa!

Mai avem atât de puțini artiști de vârsta lui Sergiu Cioiu, care încă pot să ne bucure cu aparițiile pe scenă! Să-i iubim, să-i aplaudăm, să-i admirăm!

Mulțumesc, Sergiu Cioiu, pentru extraordinarul spectacol, pentru că ești!!!

Foto: eu! Cu telefonu'. Știu, am încălcat protocolu', am făcut câteva poze; nu se cădea! Au făcut și alții. S-a și filmat. Nimeni n-a fost deranjat, pentru că toți ști(a)m că nu avem cui cere fotografii. În spatele lui Sergiu Cioiu nu se află o echipă de PR-iști, o echipă de protocol. Se află doar Maria Bokor și câțiva prieteni săritori. Ca cei doi minunați muzicieni care l-au acompaniat, ca prietenii din foaier care vindeau CD-uri. Ca noi toți care eram acolo!

Foto: **Magdalena TARA**

1. Sergiu Cioiu 85

A fost un recital pe parcursul căruia, alături de Sergiu, am cântat, am zâmbit, am râs, am plâns (uneori cu sughițuri, mai ales la piesele VENISE și RICĂ), într-un cuvânt ne-a purtat într-o călătorie poetică și muzicală care, sincer, aș fi vrut să nu se mai termine...

Profesionalism, dăruire, talent, rezistență, generozitate. Alături de Serge, admirabilii Vlad Crețu (ghitară) și Luben Gordievski (pian și baian), două talente uluitoare prin prestație. Într-un cuvânt, o seară de neuitat, magică, unică. Plecăciune respectuoasă tuturor!

(Eugen Cristea)

2. Sergiu Cioiu (85)

Într-o formă excelentă!

Un program muzical extrem de bine ponderat, ca varietate ritmică și muzicalitate.

În piesele lui Mandy (absolut geniale, la orice oră, în orice anotimp!) Maestrul Sergiu mi-a plăcut mai mult decât în alte ocazii, mai în vâna lui Brassens sau Brel (daca mi se permite!)

Partea a doua, excelentă prin prospețime, schimbare de atmosferă, cu "acțiune".

Un spectacol care, pe cât pare de ușor, pe atât este de greu de realizat în realitate, pentru că publicul unui asemenea spectacol (cu amintiri dragi lui) știe la ce vine și vrea să audă exact cum își dorește el, dar tu ca performer trebuie să aduci și prospețimea proprie acelui moment. Rezultatul a fost cum trebuie și omul a plecat fericit că a văzut ceva, așa cum a vrut el.

Felicitări și bucuriile de pe urma amintirilor frumoase, să curgă!

(Andi Iliescu)

3. Stimate Sergiu,

Aseară ai fost fenomenal! O adevărată forță! Ceea ce ai creat și ai dăruit publicului spectator a fost plin de subtilitate.

O adevărată sărbătoare a culturii poetice și muzicale filtrate prin sufletul și sensibilitatea ta de înalt rafinament. Ai fost sublim, cu atât mai mult cu cât asemenea performanțe la vârsta de 85 de ani, sunt de ordin rarissim. Nu pot să-mi exprim tot respectul și admirația integrală pe care le nutresc pentru tine. Bunul Dumnezeu să te ocrotească, să-ți dea ani îndelungați, plini de sănătate și vigoare spirituală și intelectuală! La mulți ani!

(Claudia Voiculescu)

4. De la Magdalena Tara: (Radio România Cultural)

Felicitări!!!

Ai spus Ciao! publicului la finalul concertului, cred că fiecare spectator a spus "A bientôt!".

Două ore de muzică și poezie, artă scenică, măiestrie interpretativă.

Acuratețe și multă, multă trăire!

Sonorizarea a fost perfectă, structura spectacolului așa cum l-ai conceput, totul a fost impecabil!

Te-a hărăzit Dumnezeu cu un imens talent și da, ai dreptate: sunt cantecele care te reprezintă și care dăinuie peste timp prin vocea ta.

Îți trimit cu drag, fotografiile pe care le-am făcut. Și câteva filmulețe. Am făcut și două live-uri pe FB.

Cele mai bune gânduri!

5. Sergiu Cioiu

a reușit să ridice vâlul uitării, parcurgând un impresionant repertoriu, cu reală emoție, debordantă energie, autenticitate și dezinvoltură, într-o lume a visării, pe aripa poeziei, în bătaia „vântului nebun”...

Am fost entuziasmat de un mare artist care ne-a adus bucurie în suflet, îndestulându-ne cu sublime versuri, calde refrene, șlagăre, intense trăiri, înalte simțăminte.

(Sorin Mihăilescu)

Simina LAZĂR

176 de ani de la nașterea luceafărului culturii românești MIHAI EMINESCU

„Să ne împrietenim cu Eminescu, sărutându-i versul, iar nu slăvindu-l de neînțeles”
(Nichita Stănescu)

Astăzi, 15 ianuarie, marcăm Ziua Națională a Culturii, un prilej de a onora patrimoniul nostru cultural și de a celebra ziua de naștere a marelui poet Mihai Eminescu. Mihai Eminescu – clasic al literaturii naționale, poet romantic și filosof, publicist, mare patriot, o personalitate creativă, deosebit de talentată, care a lăsat o moștenire literară inegalabilă.

Anul 2025 a fost declarat „Anul Mihai Eminescu” pentru a marca 175 de ani de la nașterea poetului național, considerat un simbol al literaturii naționale și universale. În acest an, Ministerul Culturii a organizat o serie de evenimente în întreaga țară, în contextul campaniei naționale „2025 - Anul Mihai Eminescu”, menite să celebreze viața și opera marelui poet, un simbol al literaturii române și al identității noastre naționale. În baza unuia din multiplele proiecte culturale finanțate de Ministerul Culturii bardul de la Văleni Mircea Zgherea a organizat în frumosul colțisor de rai – Complexul Turistic Costești al maestrului Gheorghe Diaconu în perioada 20-21.09.2025 Festivalul-concurs Internațional de muzică folk și poezie cantată „LA STEAUA” cu participarea tinerelor talente îndrăgostite de opera eminesciană și a artiștilor consacrați de pe ambele maluri ale Prutului.

Însă Mihai Eminescu, ca și multe alte genii, a avut un sfârșit tragic. Pe data de 15 iunie 1889, la ora 04:00 dimineața, se stingea în Sanatoriul de Boli Mentale al Doctorului Șuțu, de pe strada Plantelor din București, poetul Mihai Eminescu.

Moartea l-a găsit într-un halat ponosit, pe un pat metallic de spital, închis în „celula” sa din spital. Într-unul din buzunare se afla un mic carnețel. În acesta erau scrise ... poezii. Ultima a fost scrisă chiar cu o oră înainte de moarte.

Stelele-n cer

*Stelele-n cer
Deasupra mărilor
Ard depărtărilor
Până ce pier.*

*După un semn
Clătind catargele*

*Tremură largile
Vase de lemn;

Niște cetăți
Veghind întinsele
Și necuprinsele
Singurătăți.*

*Orice noroc
Și-întinde-aripile
Gonit de clipele
Stării pe loc.*

*Nu e păcat?
Ca să se lepede
Clipa cea repede
Ce ni s-a dat?*

Luceafărul ucis la New York

Iată , cum reacționează românii din diaspora la evitarea numirii ICR New York după poetul nostru național pe când la Chișinău se recomandă canonizarea lui Mihai Eminescu

ROBERT HORVATH (NEW YORK): „ISTORIE CU JUMĂTĂȚI DE MĂSURĂ LA ICR NEW YORK“

Stimate domnule editor Grigore L. CULIAN,^[1]Ma numesc Robert Horvath, sunt de profesie cineast, absolvent al Institutului de Arta Teatrală și Cinematografică București (IATC) și am lucrat la multe studiouri din România, îndeosebi la Televiziunea Română. Actualmente, îmi continui activitatea la studioul meu de film, „Kiro Studio International”, cu sedii în Manhattan (New York) și Tokio. Sunt cunoscut, de asemenea, în calitate de grafician, ilustrator și pictor.^[2]În data de 20 martie a avut loc, la Institutul Cultural Român din New York, un eveniment dedicat special Holocaustului din România din perioada celui de-al Doilea Război Mondial. La această manifestare a participat și o delegație din România, remarcându-se prezența d-lui general Mihai Ionescu, directorul Muzeului Holocaustului din București. Pentru că adevărul istoric a fost prezentat unilateral și subiectiv, am avut o intervenție pe care, în cazul că o considerați pertinentă, vă rog să o publicați în ziarul Dvs. Redau mai jos intervenția mea de la acest eveniment. Cuvintele sunt traduse din limba engleză, deoarece la ICR din New York este încă interzisă folosirea limbii române!

Doamnelor și Domnilor,

Deoarece v-ați referit în expunerea Dvs. la necesitatea ca generațiile viitoare să afle adevărul despre tragedia Holocaustului și pentru că astăzi copiii învăța la școală că românii sunt vinovați de genocid, aș vrea ca ei să afle și faptul că românii au fost aceia care au salvat întreaga populație evreiască de pe teritoriul actual al României. Asistam la un fapt poate unic în istoria celui de al Doilea Război Mondial, anume acela că un om s-a opus presiunii germane, salvând mai mult de jumătate milion de oameni de la pieire. Acest miracol românesc se datorează în primul rând poziției intransigente și plină de curaj a marelui Ion Antonescu. În al doilea rând, mai trebuie ținut cont și de caracterul specific al societății românești din perioada respectivă. Ma refer aici la Ion Brătianu, Iuliu Maniu, la partidele istorice, la Regina Elena, la Dr. Lupu, la Patriarhul Nicodim, la Mitropolitul Balan, la întreaga Biserică Ortodoxă Română și la mulți alții care au pus umărul la salvarea evreilor. Cred însă că factorul principal îl reprezintă mentalitatea, psihologia și omenia românilor.^[3]Care sunt faptele istorice? După începerea războiului, se desfășoară foarte rapid operațiunile militare în Basarabia și Bucovina de Nord, unde este masacrata populația evreiască și unde forțele românești cooperează cu cele ale germanilor. În curând, în spatele frontului, apar comandourile germane specializate în operații de „curățire” și, paralel, încep deportări de familii întregi din populație evreiască, dincolo de Nistru, în Transnistria. Pentru mine, moartea chiar și numai a unui singur om nevinovat reprezintă o tragedie, dar trebuie să iau în considerare și statistica.^[4]Pentru că subiectul este foarte controversat, las la aprecierea audienței să deducă adevărul – din diferite surse. Una dintre ele ar fi „Enciclopedia Iudaică”, o lucrare de referință, în care se menționează cifra de 40.000 de morți, plasând România pe locul 10, ca vinovată, în timp ce raportul Dvs., al Comisiei, se referă la 420.000 de victime, România ajungând pe locul 2, imediat după Germania. Ținând seama de paritatea po****tiei, România devine, nici mai mult, nici mai puțin, prima „Killing-machine” din istoria celui de al Doilea Război Mondial!^[5]În aritmetica Comisiei se adaugă și Ardealul de Nord, acolo unde populația evreiască a fost decimată, numai că, atunci, Ardealul de Nord se afla sub controlul maghiar. Dumneavoastră mai treceți cu vederea și

alte fapte: ca toti barbatii evrei in putere au fost incadrati in Armata Rosie, ca o mare parte din popolatie a fugit in interiorul Rusiei si ca foarte multi evrei au murit de moarte naturala sau de boli contagioase (tifos), de care a suferit intreaga populatie, inclusiv Armata Romana. Responsabilitatea Guvernului Romaniei in aceste evenimente este mare, dar este greu sa fie separata de responsabilitatea germanilor.^[L]^[SEP]Ma voi ocupa in continuare de momentul crucial, anul 1942, care este sters cu buretele sau distorsionat ca semnificatie istorica. Mihai Antonescu, Ministrul de Externe, se intalneste cu Hitler, in acea toamna, si ii comunica hotararea de a nu-i preda pe evreii din Regatul Romaniei. Vreau sa va mai amintesc, domnule general Mihai Ionescu, doua documente semnificative, pe care sper si cred ca le cunoasteti: la o saptamana de la aceasta intalnire istorica, Ion Antonescu declara, intr-o sedinta a Consiliului de Ministri: „Nu voi face jocul rasist al germanilor si ii voi slava pe toti evreii mei”; dupa alte doua saptamani, la o alta sedinta a Consiliului de Ministri, Ion Antonescu declara: „Eu mi-am dat cuvantul sa asigur viata si libertatea evreilor si ma voi tine de cuvant”. Toamna lui 1942 pecetluiește pentru totdeauna salvarea unei intregi populatii de la moarte, condamnata la „solutia finala” de catre Hitler.^[L]^[SEP]Ma voi referi acum la Raportul Comisiei Holocaustului, lucrare unde o reala tragedie este folosita pentru anumite interese politice. In 2002, Guvernul Romaniei, bazandu-se pe documentele Arhivei Nationale si in conjunctie cu toate documentele primite de la Muzeul Holocaustului din Washington, DC, decreteaza, fara echivoc, ca pe teritoriul Romaniei nu a avut loc Holocaustul. La mai putin de doi ani, insa, Guvernul Romaniei isi schimba pozitia, infiintand o Comisie care, bazandu-se pe exact aceleasi documente, decreteaza ca in Romania a avut loc un genocid de proportii inimaginabile. Comentariile sunt de prisos!^[L]^[SEP]Vreau sa mai spun asistentei ca Raportul Wiesel de cercetare a crimelor Holocaustului reprezinta un atac fara precedent la adresa demnitatii romanilor. In concluzia raportului se spune: „Romanii sunt vinovati de genocid, chiar daca in anumite regiuni au supravietuit evrei”. Inainte de a intra in fondul problemei, doresc sa mai remarc ca „anumite regiuni” reprezinta, de fapt, Romania de baza, Romania esentiala, adica in actualele ei granite. Raportul arunca o vina colectiva, acuzand de genocid intreaga populatie romaneasca. Aceasta idee de vina colectiva apartine ideologiei fasciste si/sau comuniste, aruncand vina – reala sau imaginara –^[L]^[SEP]catorva asupra unei intregi colectivitati nationale, rasiale sau sociale. Iar o vina colectiva nu are ce cauta in discursul unei democratii! Se merge atat de departe incat se spune ca majoritatea populatiei romanesti a sprijinit Holocaustul!^[L]^[SEP]Ma intreb: oare cum a fost posibil asa ceva, cand faptele din Bucovina si Basarabia au fost foarte putin cunoscute de poplulatie. Eu personal am plecat la 32 de ani din Romania si nu am auzit niciodata despre aceste evenimente. Romania este prezentata in acest material ca o tara fascizata si complet rasista. As vrea sa-i amintesc domnului general si cercetator istoric faptul ca fascismul a fost lichidat in Romania cu ocazia rebeliunii legionare. Fragmentul care m-a intrigat profund este urmatorul: „Holocaustul isi are radacini adanci in istoria si cultura romana”! Aceasta constatare aduce un atac frontal Istoriei Romaniei si nu scapa de aceasta^[L]^[SEP]decapitare niciun om politic, niciun partid istoric, niciun moment al istoriei si nici al monarhiei. Deci, Istoria Romaniei este prezentata de Comisie in primul rand ca o istorie a antisemitismului. Acelasi tratament i se aplica insa si Culturii Romanesti.^[L]^[SEP]Nu scapa de „atentie” noii inchizitii nicio personalitate culturala, de la Alecsandri, Eminescu, Kogalniceanu, Hajdeu, Slavici etc., iar in epoca moderna nu scapa nici Emil Cioran, Noica, Mircea Eliade. Asadar, in opinia Comisiei, Cultura Romaneasca nu este importanta prin valentele sale universale, ci numai prin caracterul ei rasist si antisemit. Cu alte cuvinte, Mihai Eminescu si ceilalti piloni ai Culturii Romanesti sunt, nici mai mult, nici mai putin, vinovati pentru cauzarea Holocaustului. Cruciti-va, doamnelor si domnilor, cruciti-va, domnule general!^[L]^[SEP]Concluzia acestei Comisii a dat o unda verde unei adevarate „vanatori de vrajitoare”, avand ca victima cultura si limba nationala. Atentie este in primul rand indreptata asupra lui Mihai Eminescu si a lui Mircea Eliade, fiind orchestrata din birourile presedintelui Institutului Cultural Roman (ICR), d-l Horia Roman Patapievici.^[L]^[SEP]Avand la dispozitie un buget de cateva milioane de dolari, avand sub control edituri si reviste culturale, el si ciracii sai au pornit un atac delirant indreptat impotriva a tot ce este romanesc. D-l Patapievici spune in clar: „Eminescu, ca poet national, si intreaga cultura nationala nu-si au locul sub zodia internationalismului”. Sau: „Daca vreti sa intrati in Europa, trebuie sa va

debarasati de Eminescu”. Daca nu credeti, ma voi referi la seara dedicata „Luceafarului poeziei romanesti”, desfasurata la Consulatul General al Romaniei din New York si boicotata de Institutul Cultural Roman New York, condus de d-na Corina {uteu, ai carui angajati nu au avut^[1]decat curiozitatea de „a baga capul” la acest eveniment care a durat 6 sau 7 ore.^[2] Aceasta manifestare a avut loc prin bunavointa Consulului General al Romaniei la New York, d-l Pietro Lucian Pavoni, caruia trebuie sa-i exprimam sincera gratitudine. Nu pot sa nu adaug faptul ca nu mi se permite (de doi ani!) sa particip la activitatile^[3]ICR New York, deoarece am cerut sa se vorbeasca si romaneste la manifestarile organizate de Institut (pentru participarea din aceasta seara, a trebuit sa mi se dea o derogare speciala de la Washington!).^[4] Vreau sa mai adresez cateva cuvinte doamnelor si domnilor din spatele meu, care striga, cu inversunare, sa nu fiu lasat sa mai vorbesc si sa fiu dat afara! Daca Dvs. mai sunteti azi in viata, aceasta i se datoreaza maresalului Ion Antonescu si – in primul rand – omeniei romanilor. Este greu pentru mine sa inteleg cum multi romani accepta orice compromis, inclusiv acest raport degradant. La fel, nu pot sa inteleg cum multi evrei, in loc sa fie recunoscatori si sa le arate gratitudine celor care le-au salvat viata, stau si asteapta sa le mai dea inca o palma. Un adevar spus doar pe jumatate seamana cu o minciuna. Pe fundalul unei tragedii adevarate, asistam aici la un atac fara precedent la adresa Istoriei si Culturii Romanesti. Daca vrem sa ne recastigam demnitatea, trebuie sa spunem adevarul^[5]intreg. Va multumesc pentru rabdarea si atentia Dumneavoastra.

ROBERTE DEVA

“APELUL PENDEFUNDA”

Romania este singura țară de pe glob, unde poetul național este îndepărtat, miminlizat, chiar interzis.

Se merge atât de departe, încât ICR din capitala lumii New York,
nu poartă, paradoxal, numele Luceafărului ,

În acest context doresc să strâng adeziuni de sprijin
pentru **Grevea Foamei** incepute la New York de catre
celebrul artist vizual român Robert Deva
în vederea numirii ICR New York „MIHAI EMINESCU.”

Centenar - **HOREA POPESCU**, animator marcant al scenei românești

(25.01.1926 - 24.01.2010)

Se împlinesc 100 de ani de la nașterea unui regizor proteic de teatru și film, director artistic al Teatrului Național din București timp de peste două decenii, **HOREA POPESCU**. Se naște la 25 ianuarie 1926 în orașul Zlatna, județul Alba.

A studiat la Liceul Andrei Șaguna și a obținut licența în Drept și diploma în regie de la Institutul de Arta Teatrală și Cinematografică. A activat la Teatrul C.F.R. Giulești și la Teatrul Național I.L. Caragiale, unde a fost director artistic timp de 22 de ani. A realizat aproximativ 70 de montări teatrale și 5 filme de lungmetraj, fiind recunoscut pentru adaptări după autori celebri. Artist emerit, distins cu numeroase premii, a fost decorat cu Medalia Muncii și Ordinul Național Serviciul Credincios. În 2003 este răsplătit cu Premiul pentru întreaga activitate, acordat de UNITER. Casa de Cultură din Zlatna îi poartă numele începând din 2021.

Autor, de-a lungul unei cariere de șase decenii, cu aproximativ o sută de spectacole puse în scenă, semnând și scenografia unora dintre acestea, **HOREA POPESCU**, regizor cu o vastă cultură și cu un gust artistic rafinat, s-a impus drept unul dintre artizanii spectacolului monumental. Despre spectacolele sale criticul Valentin Silvestru remarca: Au un stil inconfundabil, concretizat în ceea ce eu aș numi „Monumentalitate simplă”.

Totodată a fost apreciat ca unul dintre regizorii reformatori ai timpului său.

În anul 1968 este numit director artistic al Teatrului Național din București, la solicitarea directorului general Zaharia Stancu. Rămâne director artistic vreme de peste 22 de ani.

După 1990 își continuă activitatea ca director al Instituțiilor de spectacole, în Ministerul Culturii. Dintre numeroasele sale realizări artistice, vom aminti câteva producții de răsunet: **Moartea unui artist** de Horia Lovinescu, **Danton** de Camil Petrescu, singura transpunere scenică a monumentalei piese, **Caligula** de Albert Camus, **Generoasa Fundație** de Antonio Buerro Vallejo, **Zbor deasupra unui cuib de cuci** după Dale Wasserman, **Baia** și **Ploșnița** de V. Maiakovski,

Richard III de W. Shakespeare, **Domnișoara Nastasia** de G. M. Zamfirescu, **Becket** de Jean Anouilh, **Titanic vals** de Tudor Mușatescu, **Coana Chirița** de Tudor Mușatescu după Vasile Alecsandri, **Pisica în noaptea Anului Nou** de D. R. Popescu, **Moștenirea** de Titus Popovici, **Avram Iancu** de Lucian Blaga, **Ondine** de Jean Giraudoux ș.a.

Tot la Naționalul din București, după revoluție, a montat „Rivalii” de Sheridan, „Profesionistul” de Dušan Kovačević, regie și decor, premiat la Festivalul piesei originale sârbe de la Novi Sad în 1996, „Moartea unui comis voiajor” de Arthur Miller, regie, scenografie și adaptare, 2000 și „Tărâmul celălalt” de Dušan Kovačević, 2002 (ultimul realizat la TNB).

În spectacolele sale, montate mai ales la Teatrul Național din București, dar și pe scene din țară și străinătate, **HOREA POPESCU** a creat întotdeauna atmosferă, a dezvoltat un univers. Născute dintr-o inepuizabilă imaginație, dintr-un simț propriu al proporțiilor și dintr-o știință aparte a dominării spațiului scenic, ele au fost mereu inventive, pline de vervă, de culoare, de sugestii, de dramatism, de semnificații și s-au bucurat, constant, de un răsunător succes de public.

HOREA POPESCU a fost și autorul unor filme de succes, cum ar fi **Omul de lângă tine**, **De trei ori București**, **Dragoste lungă de o seară**. **Cuibul de viespi** și **Moartea unui artist**, au fost inspirate din teatru, primul după **Gaițele** de Al. Kirițescu și celălalt după piesa omonimă a lui Horia Lovinescu.

De asemenea a fost realizatorul unor spectacole de televiziune cum ar fi: **Bălcescu** după Camil Petrescu, **Titanic Vals** după Tudor Mușatescu, **Profesionistul** după Dušan Kovačević

HOREA POPESCU, personalitate emblematică a teatrului românesc, a avut o viziune proprie asupra lumii spectacolului și a dat acestei viziuni structură, viață și expresie dramatică. Opera sa nu poate fi asimilată unui gen anume, ci unui univers teatral în care se disting originalitatea stilului și puternica unitate a spectacolelor.

Olivia CHIRVASIU

„Pe lumea asta să lași semn”

Claudia Voiculescu la 76 de ani

Pe 30 ianuarie 2026, la Casa Memorială „Ionel Perlea” din comuna Ograda, la 15 km de Slobozia, a avut loc un eveniment deosebit dedicat poetei **Claudia Voiculescu**, la împlinirea vârstei de 76 de ani.

Manifestarea a constat din mai multe părți.

Prima parte a fost un recital aniversar de muzică și poezie, cu inspiratul titlu al unui rondel al sărbătoritei: „Pe lumea asta să lași semn”.

Evenimentul a combinat recitalul cu vizitarea casei în care s-a născut marele dirijor Ionel Perlea și a conacului Bolomey din apropiere, în comuna Cosâmbesti, la 5 km de Slobozia.

Inițiativa evenimentului a aparținut celor două bune prietene ale poetei: mezzosopra **Claudia Codreanu** (conf. univ. dr. la Universitatea Națională de Muzică din București) și soprana **Mihaela Stanciu** (solistă a Operei Naționale Române din București și cadru didactic asociat la aceeași universitate). Acestea s-au oferit să performeze într-un recital de muzică, acompaniate la pian de **Inna Oncescu** (pianistă de succes, și conf. univ. dr. la Departamentul Canto și Artele Spectacolului). A fost convocat să participe la desfășurarea evenimentului și domnul Valentin Ajder, directorul prestigioasei edituri Eikon unde poeta Claudia Voiculescu și-a publicat cel mai recent volum.

Recitalul de muzică și poezie s-a desfășurat într-un cadru simbolic, într-o frumoasă sală a Casei Memoriale „Ionel Perlea”, pe ai cărei pereți sunt expuse numeroase fotografii ale cunoscutului dirijor. O hologramă îl prezintă pe Ionel Perlea evocând amintiri din anii petrecuți acolo, sporind emoția vizitei.

Evenimentul a fost organizat de Centrul Cultural „Ionel Perlea” din Slobozia, județul Ialomița.

Centrul Cultural a fost reprezentat de doamna Clementina Tudor, directoarea instituției, o personalitate de aleasă cultură.

Dânsa a fost gazda și a deschis evenimentul făcând prezentarea sărbătoritei și subliniind nivelul înalt al invitatelor.

Statuia lui Ionel Perlea amplasată în grădina Casei memoriale "Ionel Perlea"

Biserica în care s-a născut Ionel Perlea, în apropierea casei memoriale

Clementina Tudor, directoarea Centrului Cultural „Ionel Perlea”, Slobozia (la stânga) prezentând-o pe poeta-sărbătorită, Claudia Voiculescu (la dreapta).

De la stânga la dreapta: poeta Claudia Voiculescu, mezzosopra Claudia Codreanu, pianista Inna Oncescu, soprana Mihaela Stanciu, Valentin Ajder, directorul Editurii Eikon

Aspectul special al recitalului a constat în faptul că programul a inclus lieduri compuse pe versurile poetei sărbătorite.

Câteva lieduri au fost semnate de Sabin Păutza (compozitor, dirijor, doctor în muzică, profesor universitar), iar un lied a fost compus de Șerban Nichifor (violoncelist compozitor și conferențiar universitar la Universitatea Națională de Muzică București).

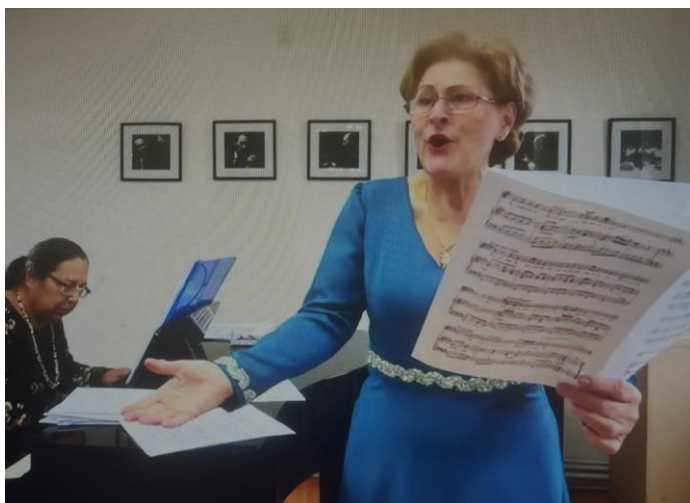
Repertoriul a fost completat de lieduri din creația unor cunoscuți compozitori români: George Cavadia, Eduard Caudella, George Ștephănescu, George Grigoriu, George Enescu și Ionel Perlea.

Interpretările au fost pline de sensibilitate, iar acompaniamentul la pian impecabil.

Publicul a răsplătit fiecare moment cu aplauze îndelungi.

La pian Inna Oncescu și cântând, mezzosoprana Claudia Codreanu (la stânga) și soprana Mihaela Stanciu (la dreapta)

Soprana Mihaela Stanciu

Claudia Voiculescu recitând.

Claudia Voiculescu cuprinsă de emoție.

Eu, Ileana Costea, autoarea acestui articol și Doina Țetcu, fiziciană și jurnalistă din București, care a participat la eveniment, am rememorat bucuria cunoașterii Claudiei la colocviul Cioran de la Rășinari (vara lui 2025) când am întâlnit-o prima dată. Acolo am apreciat memoria ei remarcabilă și bogăția de povești despre lumea literară pe care le știe și ni le evoca.

Împrietenindu-ne i-am descoperit și firea blândă și sensibilitatea deosebită pe care a transmis-o și la recitalul aniversar.

Iată două dintre poeziile recitate:

Cântec

Țesusem poate prea multă iță aspră și străină
Prin cântecul de blândă crinolină,
Când firele de orgi, împreunate
Strigau din cânepă adevărate.
E vinovat tot vestul meu sălbatic
Alunecat cu sapa idolatră
Pe lângă aurul mirajelor de piatră
Și neștiind că lira din nuiiele
A ars la jumătate drum de stele.
Dar tot mai cred în acel imn bezmetic
Reverberat prin fluierul eretic
Și prefăcut o clipă în arac
Pentru cenușa fostului copac.

Claudia Voiculescu dându-i un autograf Doinei Țetcu.

Pe o masă erau expuse toate cele 20 de volume ale Claudiei pe care aceasta le-a donat, prin doamna directoare Clementina Tudor, Centrului Cultural „Iomel Perlea” din Slobozia.

Și poate numai râul Lethe...

Și poate numai râul Lethe
Ne va purta într-un târziu
Neștiutori prin altă sete
La cârmă fără barcagiu.

Și ne vor aștepta șirete
Icoanele din albiu,
Dar poate numai râul Lethe
Ne va purta într-un târziu...

Încercuit, ca-ntr-o pecete,
Doar nesupusul dor zurliu
Să joace vechi marionete
Prin alt decor de roșu viu.

Și poate numai râul Lethe...

După recital a urmat o sesiune de autografe. Publicul a stat la rând pentru a primi dedicații din partea poetei pe volumele sale publicate la Editura Eikon.

Masa cu volumele poetei Claudia Voiculescu

În sală, pe o masă dreptunghiulară mare, erau expuse numeroase volume ale altor autori publicați la prestigioasa Editura Eikon al cărui director este domnul Valentin Ajder. „Un editor ca nici unul altul. Singurul editor care merge prin toată țara să prezinte cărțile editurii”, a spus Claudia Voiculescu despre domnia sa.

La recital au participat aproximativ 30 de persoane din comună, cât și un grup din București, prieteni ai poetei sărbătorite (Dușica Ristin, Doina Țetcu, Ion și Lidia Lazu, Mihaela Butoi și Robert Rosinga).

Poeta Claudia Voiculescu printre cei din audiență.

Cei din București au fost aduși cu microbuzul de binevoitorul, distinsul și cărturarul editor Valentin Ajder. De altfel, tot acest inimos editor a filmat tot evenimentul petrecut la Ograda.

Un grup din audiență.

Prilej de întâlnire. Doi vechi prieteni din vestitul cenaclu literar bucureștean "G. Bacovia", poetul Șerban Codrin și poeta Claudia Voiculescu

**Fotografiile acestui reportaj
au fost realizate de**

Doina ȚETCU

Recitalul aniversar „Pe lumea asta să lași semn” a fost o reușită deplină — o îmbinare armonioasă de muzică, poezie și prietenie. Buchetele de flori, aplauzele și căldura publicului au fost dovada că semnul marcat de Claudia Voiculescu în lumea literelor continuă și va continua să dăinuie.

Programul evenimentului aniversar a inclus și vizitarea conacului Bolomey, construit în 1898. Acolo poate fi admirată o colecție valoroasă de tablouri semnate de pictori români: Nicolae Dărăscu, Camil Ressu, Victor Brauner, Constantin Artachino, Corneliu Baba, R. Schweitzer-Cumpăna, Michaela Eleutheriade, Aurel Cojan și alții. Sunt și lucrări de pictori maghiari. La etaj sunt expuse lucrări ale unor artiști contemporani. Muzeul mai păstrează și piese de mobilier și obiecte de artă de epocă.

Ziua s-a încheiat cu o masă la restaurantul „Select” din Slobozia, oferită de doamna directoare Clementina Tudor. S-au servit preparate tradiționale, între care o apreciată ciorbă de perișoare.

Poeta s-a arătat profund mișcată: „A fost regește”, mi-a mărturisit dânsa după sărbătorire.

Evenimentul a confirmat vitalitatea culturală a comunităților locale din România de azi și felul în care spațiile istorice pot fi puse în valoare prin manifestări de calitate.

Linkuri și materiale

- Înregistrare video

a recitalului (Facebook, https://www.facebook.com/watch/live/?ref=watch_permalink&v=1529811721435401)

-Pagina editurii Eikon

<http://www.facebook.com/100008590418813/videos/>

(fotografii și înregistrare)

- Centrul Cultural „Ionel Perlea” (despre noi): <https://perlea.ro/despre-noi/>

Valentin Ajder (Facebook):

Los Angeles, 18 februarie 2026

Zâna Mărțișoarelor din Toronto

În fiecare primăvară, în Toronto, prinde viață un gest care ne adună laolaltă, români uniți prin aceeași bătaie a inimii: mărțișorul. Irina Holic îl creează an de an cu migală și cu o bucurie limpede, ca și cum ar da, din nou, semnalul începutului primăverii încăpățânate din Toronto.

Irina creează mărțișoare, dar ceea ce oferă depășește forma unui obiect. Ea aduce cu ea o continuitate. Pentru cei plecați de mult, mărțișorul rămâne una dintre cele mai simple și puternice dovezi că România încă încapă în palma noastră. Un fir alb și roșu poate deschide, dintr-odată, ușa copilăriei: șnurul prins la piept, emoția de a-l dăru, sentimentul că primăvara începe cu un dar magic.

În colecțiile Irinei apar chipuri îmbrăcate în port popular, inspirate din zonele țării, fiecare cu personalitatea ei: culori, croiuri, detalii care spun povestea locului. Mărțișoarele devin astfel mici hărți ale apartenenței. Le porți și parcă îți amintești mai bine de unde vii.

Aș numi-o, cu drag, zâna mărțișoarelor de Toronto. Nu ca metaforă, ci ca recunoaștere a unui dar rar: acela de a transforma tradiția într-o prezență actuală, vie, așezată frumos în ritmul comunității.

Dincolo de mărțișoare, Irina creează și ceramică cu motive tradiționale românești: cești, suporturi, obiecte care duc semnul cusăturilor vechi în spațiul de zi cu zi. Nu sunt „suveniruri”, ci lucruri cu suflet, care îți fac dimineața mai românească și mai veselă.

Un capitol special îl au atelierelor ei cu cristale. Irina lucrează cu pietre, cu sârmă, cu formă și simbol, iar celor care participă le rămâne nu doar un „copăcel” creat de mâna lor, ci și un sentiment de împlinire: au construit ceva frumos, cu răbdare, într-un cadru care le dă voie să se reconecteze cu ei înșiși și cu ceilalți.

Iar imaginea familiei ei, îmbrăcată în costum popular, completează firesc tot acest univers. Este o dovadă vizibilă că tradiția nu se păstrează doar prin vorbe, ci prin felul în care o trăiești, o porți, o așezi în sărbătoare și în viața de fiecare zi.

Irina Holic merită cinstită în diaspora pentru această continuitate dăruită cu generozitate. Pentru că, datorită ei, mărțișorul nu rămâne o amintire de acasă, ci devine o bucurie prezentă, aici, între noi, în Toronto.

Bianca Andreescu

curajul dincolo de victorii

Există oameni care nu își poartă succesul ca pe o coroană, ci ca pe o flacără ce arde continuu. Oameni în care victoria devine respirație zilnică, muncă nevăzută și crez. Bianca Andreescu este unul dintre acești oameni.

Născută în Canada, crescută într-o familie cu rădăcini românești, Bianca poartă în mersul ei două patrii care nu se contrazic, ci se întregesc. În pașii ei se simt disciplina și arderea discretă ale unui neam care a învățat să creadă în muncă, răbdare și demnitate. În spatele fiecărui pas al ei se află și pașii părinților, sprijinul lor constant, acea formă rară de iubire care nu forțează, ci susține.

În 2019, Bianca a realizat un lucru care rămâne în istorie: a câștigat US Open și a învins-o pe Serena Williams în finală, devenind prima jucătoare din Canada care obține un titlu de Grand Slam la simplu. În același an a câștigat Indian Wells și Rogers Cup, iar parcursul ei a urcat-o până la locul 4 în clasamentul mondial. Acestea nu sunt simple rezultate; sunt semnele unui destin clădit cu o rară precizie a muncii. Sunt bornele vizibile ale unui traseu care a început cu mult înainte de aplauze.

Orașul Mississauga a ales să o onoreze cu cheia orașului și cu un nume de stradă, Andreescu Way. Este un gest care spune ceva esențial: uneori, un om tânăr devine reper pentru o comunitate întreagă, nu doar prin trofee, ci prin felul în care își făurește calea. Ca și cum un oraș ar fi scris pe o placă de stradă nu doar un nume, ci o promisiune: că o fată cu rădăcini românești poate ridica o lume întreagă în picioare.

Dar drumul acesta nu este o urcare liniară. Tenisul de performanță se scrie cu corpul, zi după zi. Se scrie cu antrenamente intense, cu repetiții care cer aceeași fidelitate ca o vocație, cu săli de forță, cu terenuri reci, cu ore lungi în care corpul devine instrument,

iar mintea trebuie să rămână limpede sub presiune. Se scrie cu deplasări, fusuri orare, oboseală adunată ca nisipul în pantofi, cu o disciplină care continuă chiar și atunci când luminile se sting. Se scrie cu o tărie pe care doar cei aleși pentru mize mari o dobândesc.

Mai există o latură pe care publicul o vede mai rar: pauzele forțate, revenirea, reconstrucția. Nu ca spectacol, ci ca muncă așezată, pas cu pas; cu grijă față de corp, cu răbdare față de ritm, cu încredere refăcută în liniște. Bianca a arătat că un sportiv mare nu este doar cel care câștigă, ci și cel care știe să se refacă și să revină cu demnitate, păstrându-și fireshoul. Ca și cum adevărata victorie nu ar fi doar pe tabelă, ci în felul în care rămâi întreg.

Acest interviu nu este despre intimitate. Nu este despre senzațional. Este despre rădăcini, muncă, identitate și despre itinerariul lăuntric al unui sportiv care a devenit simbol cu ani de antrenament. Este despre destin. Despre chemare. Despre o flacără care nu s-a stins.

Un dialog curat, din respect și recunoștință, pentru diaspora care o privește cu mândrie și o simte ca pe una dintre ale noastre. O conversație despre ceea ce nu se vede, dar face diferență.

CO: Bianca, dacă te întorci la începuturi, care este momentul sau imaginea care ți-a aprins drumul și ce valori ai primit acasă, pas cu pas, de la părinți?

BA:

Cred că imaginea care îmi vine mereu în minte este eu copil, pe un teren simplu, fără presiune, fără public, doar cu bucuria de a lovi mingea. Nu era despre trofee atunci. Era despre joc.

De la părinții mei am primit ceva mai valoros decât ambiția: echilibrul. Mi-au arătat că munca este un act zilnic, nu un eveniment. Că disciplina nu trebuie să fie dură, ci constantă.

Și că, indiferent de rezultate, rămânem oameni înainte de a fi sportivi.

CO: Cum trăiești în tine faptul că porți două patrii, România și Canada, și ce ai păstrat din rădăcinile românești ca fel de a fi, nu ca simbol?

BA:

Pentru mine nu este o împărțire. Este o completare. Canada m-a format ca sportiv, mi-a oferit infrastructura și oportunitățile. România mi-a oferit rădăcina, focul interior. Cred că din rădăcinile românești am păstrat perseverența aceea tăcută. Dorința de a nu renunța când lucrurile devin grele. Și un anumit tip de sensibilitate; simt lucrurile profund, și asta mă ajută pe teren, chiar dacă uneori este provocator.

CO: În spatele performanțelor mari, care sunt greutățile reale ale tenisului de elită pe care lumea le vede prea puțin, iar tu le-ai dus ani întregi cu disciplină?

BA:

Tenisul de elită este solitar. Chiar dacă ai echipă, pe teren ești singur. Este un sport al repetiției continue, al călătoriilor constante, al adaptării permanente.

Greutățile reale sunt cele nevăzute: recuperările, accidentările, zilele în care corpul nu răspunde cum ai vrea, dar trebuie să rămâi calm. Să reconstruiești fără grabă. Să accepți că drumul nu este liniar.

Am învățat că reziliența nu înseamnă să forțezi, ci să știi când să încetinești și să revii mai puternic.

CO: Întorcându-te la copilărie și la valorile primite acasă, de la părinți, care au fost momentele cele mai importante care ți-au definit drumul și ți-au format această carieră remarcabilă?

BA:

Momentele decisive nu au fost neapărat victoriile. Au fost discuțiile de după

înfrângeri. Momentele în care am fost susținută fără condiții.

Am simțit mereu că iubirea lor nu depinde de clasament. Și asta mi-a dat libertatea de a juca fără frică.

CO: Dacă ai lăsa diasporei românești un singur mesaj, pentru tinerii care visează la performanță, ce ai vrea să rămână după această conversație?

BA:

Să nu își grăbească drumul. Performanța adevărată se construiește în ani, nu în luni.

Să își respecte rădăcinile, dar să își creeze propriul drum. Și să înțeleagă că succesul nu este un moment pe podium, ci capacitatea de a rămâne fidel muncii tale chiar și când nu te vede nimeni.

Uneori, în diaspora, avem nevoie de astfel de întâlniri ca să ne amintim că

identitatea nu este doar o poveste spusă despre noi, ci o forță care se vede în felul în care trăim, muncim și rămânem oameni. A fost un noroc rar că Bianca Andreescu a trecut prin Toronto și a acceptat acest dialog, iar dincolo de trofee și titluri, ne-a oferit ceva mai rar: o mărturie despre echilibru, despre răbdare și despre puterea de a rămâne fidel propriei construcții interioare.

Mulțumim, Bianca, pentru sinceritate. Bianca, te aplaudăm din inimă, cu recunoștință, pentru lumina pe care o lași în urmă. Mulțumim familiei Andreescu pentru încredere. Iar celor care citesc, mai ales celor tineri, le rămâne această lumină simplă: drumul nu se grăbește; se construiește.

Carmen OLTEAN

20 februarie 2026

Răspântii și soartă

Scrisoare deschisă

To: President Donald John TRUMP

Jan. 27, 2026

By email: <.....@donaldjtrump.com>

Dear Mr. President,

We, the undersigned, address this letter to you with respect, as a continuation of the message conveyed following your victory in the presidential elections, through Mrs. Lara Trump.

We wish to return to an issue of fundamental historical and geopolitical importance: the deep root of the current conflict between the Russian Federation and Ukraine lies in the Ribbentrop–Molotov Pact and its territorial consequences. This pact was declared illegal and null in 1991, including by the United States Congress, as well as by the Russian Federation and other states and international bodies.

An act declared illegal cannot continue to produce legitimate effects. From this perspective, we believe that any authentic and lasting peace process must include, as a fundamental principle, the elimination of all consequences of the Ribbentrop–Molotov Pact, in order to restore historical truth and a just order in Eastern Europe.

We expressly emphasize that the historical redress to which we refer cannot and must not be achieved except through peaceful means, in full accordance with the principles of international law, the Helsinki Final Act, and the commitments undertaken by European states regarding respect for borders, human rights, and the protection of national minorities. Any genuine historical correction must be based on dialogue, negotiation, and legal-diplomatic mechanisms, not on force or confrontation.

Within this framework, we consider it deeply problematic and difficult to accept that the Ribbentrop–Molotov Pact has been declared illegal and null, and yet a significant part of its territorial and political consequences continue to be maintained and treated as legitimate realities, generating tensions, conflicts, and structural instability in the region.

In the context of any peace negotiations you may conduct with the President of the Russian Federation, we respectfully ask you to take this principle into consideration — not as an act of revisionism, but as a necessary historical correction, without which instability will continue to reemerge in various forms.

We also wish to note that, at present, there appear to be clear signals of political will at the leadership level of the Republic of Moldova. The public statement of President Maia Sandu, according to which she would vote in favor of the reunification of the Republic of Moldova with Romania, reflects a political openness that deserves to be examined within a broader framework aimed at addressing the consequences of the aforementioned pact.

At the same time, we wish to draw attention to the fact that the Ukrainian side has repeatedly violated bilateral treaties and international commitments regarding the protection of national minorities. Ukrainian citizens of Romanian ethnicity are prevented from freely expressing their national, cultural, and linguistic identity.

Specifically, education in the Romanian language has been restricted or prohibited, and Romanian communities are subjected to systematic pressures, including religious persecution, seriously affecting the right to freedom of conscience and belief. These practices flagrantly contradict European and international norms regarding human rights and the protection of national minorities.

Furthermore, it is a well-documented historical fact that Ukraine, in its current territorial configuration, was created by the Soviet Union through the annexation of territories belonging to neighboring states — territories that never historically belonged to it. Once the pact that generated these realities has been declared illegal, we believe that its territorial and political effects must be re-evaluated in order to restore historical truth.

Under these circumstances, maintaining territorial arrangements resulting from a pact declared illegal, alongside the violation of the fundamental rights of indigenous populations, raises serious questions regarding the sustainability and legitimacy of the current regional order.

We, the co-signatories of this letter, are deeply concerned and saddened by the millions of lives affected, displaced, or lost, as well as by the massive material destruction that has occurred and continues to occur as a result of this war. We believe that lasting peace cannot be built by ignoring these realities, and we firmly believe that the United States of America, under your leadership, can play a decisive role in facilitating a peace grounded in historical truth, international legality, and respect for human dignity.

Thank you for your attention and for your efforts toward the restoration of peace.

With the highest respect,

Prof. PhD. Nicholas DIMA /Tucson, Arizona (former professor - US Army)
Dan Puric, Actor, Theatre Director, and Cultural Essayist, former Actor of the National Theatre of Bucharest
Nicolae Voiculeț, International Pan Flute Virtuoso and Cultural Promoter
Founder, Pan Flute School of Chicago
Jean Bucur, Economist,
Ionică Paul Oprea, Surgeon, MD, Major General (Ret.), Romanian Army
Nicolae Lupu, Colonel (Ret.), Romanian Army
Ioan Hossu, Engineer, M.Sc.
Victor Roncea, Journalist, ActiveNews.ro
Ion Corbu, Associate University Professor
Alexandru Cetateanu, Journalist (Canadian Association of Journalists), publisher and President of the Romanian Writers Association of North America

N.B. Am trimis această scrisoare Președintelui TRUMP de mai mult ori, ca răspuns la anumite emailuri de la Domnia-sa (și echipa prezidențială) precum acesta:

On Thu, Jan 29, 2026 at 2:08 PM President Trump <.....@win.donaldjtrump.com> wrote:

★★★★★

MEMO FROM TRUMP

CONGRATULATIONS Alex,

There is no greater honor in the world to me than serving as President of the United States. Every day, I work tirelessly to [MAKE AMERICA GREAT AGAIN!](#)

I would not have been able to do any of this without you, and I want to share a very special honor with you!

This is why I have decided to present you with the Trump Patriot Medal:

TRUMP PATRIOT MEDAL

RECEIVE THE HONOR

This is one of the greatest honors in the Trump World. JD Vance, Marco Rubio, and Karoline Leavitt have this award.

Thank you for everything, and congratulations!

President Trump

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Donald Trump', written in a stylized, cursive script.

Am mulțumit pentru onoarea de a mi se acorda această medalie, dar am explicat că nu o merit din mai multe motive. Oricum, sper ca scrisoarea noastră (semnată de mari personalități, așa cum se poate vedea) trimisă de mai multe ori, să-i ajungă pe birou. Ideea este clară, cinstită și nu poate fi contrazisă. Pe scurt: Conducerea actuală a Ucrainei este împotriva agresiunii armate practică de Rusia lui Putin, cu scopul de a se acapara teritorii și luptă cu toată puterea, eroic. Deci nu este de acord (sau nu ar trebui să fie) nici cu agresiunea armată a bolșevicilor lui Stalin (cu acordul temporar al lui Hitler), prin care s-au acaparat teritorii românești. Ar fi cinstit și normal ca să propună să le restituie. Dacă nu, să li se aducă bine aminte.

Alex CETĂȚEANU

Scrisoare deschisă privind legalitatea internațională și pacea durabilă în Europa

(propusă de distinsul ing. Ioan Hossu din Canada, nepotul renumitului Cardinal Dr. Iuliu Hossu – vedeți cartea de memorii **CREDINȚA NOASTRĂ ESTE VIAȚA NOASTRĂ**)

Către
Președintele Federației Ruse

Domnule Președinte,
Excelență,

Noi, semnatarii prezentei scrisori, ne adresăm cu respect autorităților Federației Ruse pentru a supune atenției o chestiune de importanță istorică, juridică și geopolitică majoră, care continuă să influențeze stabilitatea Europei Centrale și de Est și care se află la originea conflictelor actuale din regiune.

Considerăm că este esențial ca orice demers orientat spre pace durabilă să pornească de la recunoașterea deplină a adevărului istoric și a legalității internaționale. În acest sens, dorim să reamintim faptul că Pactul Ribbentrop–Molotov, precum și protocoalele sale secrete, au fost declarate ilegale și nule în anul 1991, inclusiv de către Federația Rusă, în calitate de succesoare juridică a Uniunii Sovietice, precum și de către alte state și organisme internaționale.

Un act juridic declarat ilegal și nul nu poate continua să producă efecte legitime. Menținerea, chiar și indirectă, a consecințelor teritoriale și politice ale acestui pact contravine principiilor fundamentale ale dreptului internațional și reprezintă o sursă persistentă de tensiune și instabilitate regională.

În mod direct legată de această problemă se află și situația Ucrainei contemporane, ale cărei frontiere au fost configurate în mod succesiv prin decizii administrative și politice ale Uniunii

Sovietice, în afara unui proces democratic sau a unui temei juridic internațional recunoscut la momentul respectiv. Actualele granițe ale Ucrainei nu reflectă exclusiv evoluții istorice organice, ci sunt rezultatul unor acte de anexare și redistribuire teritorială realizate în contextul Pactului Ribbentrop–Molotov și al politicii expansioniste sovietice.

În acest context, dorim să menționăm în mod explicit existența unor teritorii istorice românești care, în urma consecințelor directe ale Pactului Ribbentrop–Molotov și ale ocupației sovietice din anul 1940, se află în prezent în componența Ucrainei. Este vorba, în special, despre Nordul Bucovinei, Ținutul Herța și Bugeacul (sudul Basarabiei), teritorii care au aparținut statului român și care au fost desprinse prin forță, fără consultarea populației locale și fără un temei juridic legitim.

Considerăm că menținerea acestor realități teritoriale, rezultate dintr-un cadru istoric declarat ilegal și nul, continuă să afecteze relațiile dintre state, statutul comunităților istorice și stabilitatea regională. Problema acestor teritorii necesită o clarificare istorică onestă, respectarea dreptului internațional și garantarea drepturilor fundamentale ale comunităților locale.

Dorim să subliniem că orice abordare a acestor chestiuni trebuie realizată exclusiv prin mijloace pașnice, în cadrul dialogului și al mecanismelor juridico-diplomatice consacrate, în deplină concordanță cu dreptul internațional.

În acest context, apreciem că Federația Rusă, având un rol istoric și geopolitic major în regiune, poate contribui decisiv la un proces de pace autentic, bazat pe asumarea responsabilităților istorice și pe eliminarea cauzelor profunde ale conflictelor, nu doar a efectelor acestora.

De asemenea, considerăm necesar să atragem atenția asupra faptului că situația actuală a anumitor comunități istorice din regiune, inclusiv a minorităților naționale, reflectă persistența unor aranjamente politice și teritoriale rezultate dintr-un cadru istoric declarat ilegal. Respectarea drepturilor fundamentale ale acestor comunități este o condiție indispensabilă pentru stabilitatea pe termen lung și pentru reconcilierea reală între state și popoare.

Suntem profund îngrijorați de pierderile umane, de suferința civililor și de distrugerile materiale masive generate de conflictul armat actual. Considerăm că aceste tragedii impun tuturor părților implicate o responsabilitate morală și politică sporită de a căuta soluții care să prevină repetarea unor astfel de drame.

Menționăm că această scrisoare a fost transmisă, în același spirit al responsabilității internaționale, și către Președintele Statelor Unite ale Americii, precum și către Congresul Statelor Unite, în vederea informării și încurajării unei reflecții coerente la nivel internațional.

Credem cu tărie că pacea durabilă nu poate fi obținută fără adevăr istoric, fără legalitate internațională și fără respectarea demnității umane. În acest sens, adresăm Federației Ruse invitația de a susține și de a participa activ la un proces de reflecție care să conducă la depășirea moștenirii Pactului Ribbentrop–Molotov și la construirea unei ordini europene stabile, juste și predictibile.

Vă mulțumim pentru atenția acordată și pentru disponibilitatea de a analiza aceste considerații, formulate cu respect și cu dorința sinceră de pace.

Cu deosebit respect,

[Semnatarii]

NB: Semnatarii vor trimite eventuale propuneri de modificări și numai după aceea, varianta finală va fi trimisă (sau nu) destinatarului.

A.C.

Dominanța Mondială prin Inteligența Artificială

*„Dintre toate lucrurile pe care oamenii le-au creat vreodată,
Inteligența Artificială va schimba societatea cel mai mult...
va ajuta la rezolvarea multor probleme actuale,
aducând în același timp noi provocări”.*
(Bill Gates)

1. Cuvânt înainte

„Inteligența Artificială, dacă este lăsată pe mâna unor conducători bolnavi patologic, poate deveni cea mai mare amenințare pentru existența omenirii; însă, dacă este folosită pentru a aduce bunăstare, ea poate deveni cea mai de preț resursă pentru omenire.” (N. Grigorie Lăcrița)

Această lucrare pornește de la premisa că omenirea se află la o răscruce istorică.

Nu mai este vorba doar despre progres tehnologic, ci despre o redefinire a puterii și a supraviețuirii civilizației.

Pentru a surprinde esența acestui fenomen, am ales o metodologie de redactare inedită: consultarea directă a „subiectului” investigat.

Articolul de față este rezultatul unui dialog analitic cu sisteme de Inteligență Artificială de ultimă generație.

Această abordare hibridă, om-mașină, asigură nu doar o precizie tehnică de ultimă oră, ci și o perspectivă „din interior” asupra logicii algoritmice care începe să guverneze lumea.

Prezentul material urmărește să descifreze mecanismele prin care IA devine noul instrument al suveranității globale, oferind cititorului o hartă a riscurilor și oportunităților acestui secol digital.

2. Dominanță Mondială prin Inteligența Artificială

„Secolul 21 este numit secolul tehnologiei informației, în care stăpânirea Inteligenței Artificiale devine noul fundament al puterii globale. Statul care va realiza cel mai mare progres în dezvoltarea IA va domina lumea”.

(N. Grigorie Lăcrița)

Statele Unite dețin, încă, poziția de lider mondial, dar China avansează rapid pentru a schimba această ierarhie, generând o cursă a înarmărilor prin Inteligența Artificială. Această competiție nu este doar una militară, ci una multidimensională, structurată pe trei axe fundamentale:

2.1. Dominanța Cognitivă: Capacitatea sistemelor de IA de a procesa informații și de a lua decizii strategice mai rapid decât orice stat major uman. Cine deține cel mai performant „creier electronic” va deține controlul asupra piețelor financiare și a fluxurilor informaționale.

2.2. Monopolul Datelor: În 2026, datele sunt „noul petrol”. Dominanța mondială este exercitată de entitățile care pot colecta și sintetiza comportamentul uman la scară globală, transformând predicția în control social și economic.

2.3. Supremația Infrastructurii: Lupta pentru microcipuri și centre de date devine noua geografie a puterii. Dependența de anumite lanțuri de aprovizionare tehnologică poate îngenuchea economia întregi fără a trage un singur foc de armă.

În acest context, **securitatea cibernetică a devenit principalul risc global** pentru companii și state în 2026, IA acționând ca o sabie cu două tăișuri: aceasta consolidează apărarea, dar permite și atacuri extrem de sofisticate. Printre acestea se numără dezinformarea automatizată, care utilizează modele lingvistice pentru a genera și propaga conținut fals la scară industrială, și *malware-ul polimorf*, un cod malițios care își schimbă semnătura și structura în timp real pentru a evita detecția sistemelor de securitate tradiționale.

Noile ghiduri de securitate, precum Cyber AI Profile publicat de NIST în decembrie 2025, subliniază necesitatea trecerii de la apărarea tradițională la o *reziliență proactivă*, capabilă să contracareze atacurile de tip „data poisoning” sau manipularea modelelor de IA. Această competiție pentru dominanță ridică riscuri majore și necesită o „suveranitate digitală” robustă, care să protejeze valorile democratice în fața expansiunii unor modele autoritare ce utilizează IA ca instrument de agresiune cibernetică sau control totalitar.

3. „Suveranitate digitală” și „colonialismul digital”

„Statele care vor eșua în a-și asigura o dezvoltare și o „suveranitate digitală” proprie, vor deveni simple „colonii digitale”, giganții tehnologici (state sau companii) preluând controlul asupra întregii vieți economice și sociale a acestora”. (N. Grigorie Lăcrița)

Asistăm la o mutație geopolitică fundamentală: trecerea de la colonialismul teritorial la cel digital. Această nouă formă de hegemonie se manifestă prin patru vectori principali:

1. Mecanismul „Coloniei Digitale”: Dacă în trecut resursele naturale erau extrase pentru a îmbogăți metropolele, astăzi datele cetățenilor constituie materia primă extrasă de giganții tehnologici. Statele care nu dețin controlul asupra acestor fluxuri pierd capacitatea de a-și impozita economia digitală și de a asigura securitatea informațională a populației.

2. Eroziunea Suveranității Decizionale: Absența unei infrastructuri proprii (cloud național, algoritmi suverani) forțează statele să cedeze controlul decizional. Deciziile majore privind consumul, orientarea politică sau informarea publică nu mai aparțin cetățeanului, ci entităților care dețin și controlează „codul sursă”.

3. Ascensiunea Actorilor Cvasi-Statali: Giganții tehnologici, fie că sunt state, precum SUA și China, fie că sunt corporații transnaționale (precum Microsoft, Alphabet/Google, NVIDIA sau Meta) au dobândit o putere financiară ce depășește PIB-ul multor națiuni. Acești actori dictează standarde și politici publice, operând dincolo de controlul democratic tradițional. **Microsoft:** Deține infrastructura de cloud și parteneriatul cu OpenAI, fiind „motorul” multor guverne. **Alphabet (Google):** Controlează fluxul de informație și date la nivel global. **NVIDIA:** În 2025-2026, a devenit pilonul central al puterii computaționale (fără cipurile lor, nicio IA nu funcționează). **Meta:** Prin rețelele sociale, exercită o influență directă asupra opiniei publice și proceselor democratice.

4. Algoritmizarea Vieții Social-Economice: Controlul exercitat prin IA nu se limitează la mediul virtual. Algoritmii decid astăzi bonitatea financiară, accesul la servicii medicale sau vizibilitatea afacerilor locale. Fără o suveranitate digitală reală, o națiune devine un spectator pasiv la propria administrare.

Concluzia: „Statul care va realiza cel mai mare progres în dezvoltarea IA va domina lumea, folosind supremația tehnologică pentru realizarea propriului „colonialism digital”. (N. Grigorie Lăcrița)

3. Definiții ale termenilor cheie

Algoritm: Serie de instrucțiuni matematice urmate de un computer pentru a rezolva o problemă sau a lua o decizie automată.

Cursa înarmărilor prin IA: Competiție globală între marile puteri pentru obținerea supremației tehnologice, economice și militare prin dezvoltarea accelerată a sistemelor de IA.

Colonialism digital: Model de dominație modern în care statele sau marile corporații tehnologice extrag și procesează datele cetățenilor altor națiuni, transformându-le în resurse de profit și control politic.

Colonie digitală: Stat care, din cauza lipsei de infrastructură și tehnologie proprie (IA, Cloud), devine dependent de platforme externe, pierzând controlul asupra economiei și proceselor decizionale interne.

Cyber AI Profile (NIST): Cadru de referință lansat la finalul anului 2025 care oferă linii directoare pentru gestionarea riscurilor cibernetice asociate sistemelor de IA.

Data Poisoning: Atac cibernetic prin care se introduc date eronate în setul de antrenament al unei IA pentru a-i altera rezultatele sau a crea vulnerabilități.

Deep Learning: Formă avansată de Machine Learning bazată pe rețele neuronale complexe, capabilă să proceseze volume uriașe de date pentru sarcini sofisticate.

Dezinformare automatizată: Utilizarea IA generative pentru a crea și distribui automat conținut fals la o viteză și un volum masiv pentru influențarea opiniei publice.

EU AI Act: Primul cadru juridic cuprinzător la nivel mondial care reglementează IA pe baza nivelului de risc pentru protejarea drepturilor fundamentale.

Hegemonie algoritmică: Exercitarea puterii la nivel global prin controlul algoritmilor care pot influența opiniile, comportamentul de consum și stabilitatea politică a unei populații.

Machine Learning: Subcategorie a IA care utilizează algoritmi pentru a analiza date și a face predicții automate fără a fi programată explicit pentru fiecare sarcină.

Malware polimorf: Cod malițios creat cu ajutorul IA care își modifică automat semnătura și structura în timp real pentru a evita detecția.

Rețele neuronale artificiale (RNA): Modele computaționale inspirate de creierul uman, formate din neuroni artificiali care procesează informația pentru a recunoaște tipare complexe.

Reziliență proactivă: Capacitatea unui sistem de a anticipa și neutraliza amenințările înainte ca acestea să producă efecte, trecând de la reacție la protecție anticipativă.

Suveranitate digitală: Capacitatea unui stat de a exercita controlul asupra propriei infrastructuri digitale și a datelor cetățenilor fără a depinde de actori externi.

Transumanism: Mișcare ce susține utilizarea tehnologiilor avansate (IA, genetică) pentru a depăși limitele biologice umane și a extinde durata de viață.

4. Concluzii: Între Progres și Prăbușire

„Statul care ignoră cursa pentru IA sau care eșuează în a-și construi propria suveranitate digitală nu pierde doar un avantaj economic, ci își pune în pericol însăși identitatea și libertatea vieții economice și sociale, acceptând tacit statutul de «colonie digitală»”. (N. Grigorie Lăcrița)

Analiza prezentată în acest articol demonstrează că Inteligența Artificială nu este doar o unealtă tehnologică, ci noul fundament al puterii în secolul XXI.

Așa cum am subliniat în această lucrare, soarta omenirii depinde în mod critic de profilul moral al celor care gestionează sistemele de Inteligență Artificială.

Omenirea se află astăzi într-un punct de inflexiune unde distanța dintre „bunăstare” și „amenințare existențială” este dictată de algoritmi.

„Printre schimbările epocale pe care le face Inteligența Artificială, este și ce prin care se face trecerea de la colonialismul teritorial, bazat pe pământ și resurse naturale, la colonialismul digital, bazat pe date și algoritmi”. (N. Grigorie Lăcrița)

În acest context, securitatea cibernetică și reziliența proactivă nu mai sunt simple termene tehnice, ci forme de rezistență în fața unei posibile hegemonii algoritmice.

Viitorul aparține acelor națiuni care vor înțelege că resursele digitale sunt la fel de vitale ca granițele fizice.

Provocarea majoră pentru 2026 și anii ce vor urma rămâne echilibrarea puterii imense a IA cu un sistem de valori democratice, prevenind astfel ca această „cea mai de preț resursă” să cadă sub controlul unor dictaturi tehnologice sau al unor interese statale și/sau corporatiste transnaționale care ignoră binele comun al omenirii.

Bibliografie

Parlamentul European. *Regulamentul (UE) 2024/1689 (EU AI Act)*. Link oficial EUR-Lex.

NIST (National Institute of Standards and Technology). *Artificial Intelligence Risk Management Framework (AI RMF) & Cyber AI Profile*, decembrie 2025.

Couldry, N., & Mejias, U. A. (2019). *The Costs of Connection: How Data Is Colonizing Human Life and Appropriating It for Capitalism*.

Petru ABABII

Căutăm formele sau esențele ascunse în ele?

comprimată filosofică panfletică

Cotidianul solens non solens pune pe potentatul zilei în fața unor manifestări ale multiplelor probleme și atitudinii omului în ipostazele pe care le ia comportamentul său drept consecință directă sau indirectă a felului său de a fi suficient sau insuficient, respectiv eficient sau ineficient în a le rezolva. Un simț penetrant însoțit de o gândire critică cât de cât dezvoltată nu are cum a nu le observa și pune în vizorul unei analize mentale și trage niște concluzii în stare să ușureze înțelegerea corectă a lor și a le folosi în vederea soluționării complicațiilor pe care acestea le provoacă.

Vizionând un interviu la un post de televiziune cu participarea lui Theodor Paleologu am fost martorul unei situații de

acest fel, de a discerne o încurcătură dialogică în care protagoniștii au incitat, fără să vrea o problemă la ordinea zilei prezentă, de fapt, în sânul societății românești, dar nu numai, de maximă importanță, care este un atribut al perioadei pe care trecutul, prezentul și încă o parte din viitor respectiv a parcurs-o, o parcurge și o va mai parcurge încă. Este vorba despre etapa postpostmodernistă a perioadei postmoderne prin care trece societatea românească, inclusiv cea basarabeană (vezi Petru Ababii, „Transmulticultratismul monoteist sau transcendență și creștinism.

Paradoxurile postmodernismului basarabean. Suportul postmodernismului” , Chișinău, 2008, p. 183.) împreună, istoric și geografic vorbind, cu toate popoarele Europei

răsăritene. Dialogul a inclus desfășurarea unei idei de conjunctură polemică, în care s-a evidențiat atitudinea dialoganților față de o chestiune, care în esența ei ține de filosofia noțiunilor ca atare și a relației intrinsece a formei și conținutului ei, adică a esenței / sensului ei. Concret printre altele a fost atinsă atitudinea afectivă a românilor nu față de orice mașină, ci anume, față de mașinile de lux, de mașinile, în principiu, frumoase și arătoase exterior, adică iubitori de forme și mult mai puțin de ce acund ele.

Modelatorul a găsit că este vorba mai degrabă despre „capra vecinului de peste gard” și nu altceva, afirmație cu care Theodor Paleologu părea să fie de acord, neaducând nici o altă idee în stare să schimbe radical problema de interpretare și înțelegere corectă a adevărului, devenit astfel incitant de a fi descoperit și spus.

Dialogica întotdeauna conform naturii sale se vrea în esență a fi dinamică, dialectică, adică duală în regim de reciprocitate sinergic modelată numită dialog, dar concomitent să fie și logică în regim de raționalitate suficientă efectivă, implicit afectivă numită gândire critică. Miracolul cât pe ce să se producă însă n-a fost fie. Nu s-a întâmpat pentru că dialogica s-a limitat numai la atât - în a lăsa problema suspendată.

În principiu, deși acest epizod la prima estimare pare a fi banal, simplu, de neluat în seamă și nesemnificativ sub nicio formă, în esență, de fapt, el ascunde una din caracteristicile de bază a etapei postpostmoderniste a evoluării societății românești, aceea a dominației în percepția colectivă a lui a aprecierii nu a esențelor și sensurilor fundamentale ale lucrurilor și a tot ce ține de ele, ci a formelor lor exterioare - fapt ce invocă și trage după sine și atitudinea preponderent formalistă a românilor față de

lucruri și realitățile lor, implicit a eficienței și eficacității activităților lor pentru gestionarea corectă a mersului lor prin realitate cu toate metehnele aderente.

Toate acestea constituie facultatea unei acumulări istorice a prerogativelor atributive ale ideologiei utopice a comunismului în care filosofic virbind la putere era și mai este un trebuie violent, adică un trebuie de făcut, dar nu este - fecem, pentru că trebuie de făcut nu este altceva decât o încărcătură peste puteri, peste margini a zilei prezente cu probleme și griji imposibil de a fi realizate, adică este vorba despre încălcarea unei prevederi a Învățăturii creștine iisusiene, care spune următoarele „Nu vă îngrijorați dar de ziua de mâine, căci ziua de mâine se va îngrijora de ea însăși. Ajunge zlei necazul ei”. („Noul Testament. WORLD WIDE PRINTING DUNCANVILLE. USA, 1998, Cap. 6, vers. 34, p.7.) în care „îngrijorarea de ziua de mâine” este tocmai acest trebuie comunist, iar „ajunge zlei necazul ei” este acest este / facem, adică preponderent ce și nu preponderent cum. Și atunci să mai spună cineva, că Învăătura Creștină nu este cea mai **mare și mai dreaptă învățătură religioasă din lume, iar în citatul iisusian se conține toată exegeza filosofică umană!?**

Așa dar, românii urmează să caute și să descopere încă aceste esențe creștine să le afle în lucruri și să se comporte ca atare, dar nu formele fetișiste înșelătoare ale lor și atunci realitățile lor cotidiene și nu numai se vor aranja, justifica, eficientiza și esențializa de la sine putere neapărat cu ajutorul lui Dumnezeu și Învățăturii Iisusiene, deoarece sine - sein ține de suflet, adică de esențe - Divinitate. Deci „capra nu este a vecinului de peste gard” dar a tuturor românilor - a fiecăruia în parte.

Ababii Petru, r. Moldova, Email:
ababiiPETRU440@gmail.com

Lupta ideologică a regimului comunist și a scriitorilor afiliați împotriva literaturii române din diaspora (1945–1989)

După instaurarea regimului comunist în România, lupta pentru controlul discursului cultural și literar a devenit o prioritate a noii puteri. Un aspect esențial al acestei lupte a fost campania ideologică și propagandistică dusă împotriva scriitorilor români din exil, considerați „trădători”, „agenți imperialiști” sau „dușmani ai poporului”. Regimul a folosit o parte a intelectualității rămase în țară pentru a crea o contracultură ideologică menită să discrediteze și să izoleze vocile din diaspora. Articolul analizează mijloacele, strategiile și actorii principali ai acestei confruntări, evidențiind natura politică a „dialogului” literar dintre România și exil. După 1945, instaurarea regimului comunist în România a determinat o reconfigurare radicală a câmpului cultural. Literatura a fost subordonată doctrinei realismului socialist, iar scriitorii au devenit, în mod oficial, „educatori ai maselor” și „constructori ai noii societăți”. În acest context, orice manifestare literară care nu se supunea rigorilor ideologice era considerată suspectă. Scriitorii care au ales calea exilului – Mircea Eliade, Emil Cioran, Vintilă Horia, Eugen Ionescu, Monica Lovinescu, Virgil Ierunca, Paul Goma, printre alții – au continuat să scrie în spiritul libertății de expresie, ceea ce i-a transformat în ținte directe ale atacurilor din presa oficială, dar și din partea unor scriitori din țară.

Pentru diaspora românească, literatura nu a fost doar o formă de expresie artistică, ci și o formă de rezistență culturală. Prin opere, reviste, emisiuni de radio (precum „Actualitatea Culturală Românească” de la Radio Europa Liberă), scriitorii exilați au militat pentru demascarea abuzurilor regimului și pentru păstrarea valorilor culturii române autentice. Această poziție a fost percepută de autoritățile comuniste ca o amenințare majoră. Se temea nu doar de influența externă a exilaților, ci și de posibilitatea ca literatura lor să pătrundă clandestin în România și

să inspire opoziția intelectuală internă. Regimul comunist a adoptat o serie de strategii pentru a contracara influența scriitorilor din diaspora: Scriitorii exilați erau etichetați drept „fasciști”, „colaboraționiști”, „trădători” sau „instrumente ale imperialismului american”. Operele acestora au fost interzise în România. Numele lor nu apăreau în manuale, dicționare, istoriile literare oficiale. Uniunea Scriitorilor din România a fost transformată într-un instrument de propagandă. Scriitori precum Mihai Beniuc, Zaharia Stancu, Eugen Barbu sau Paul Anghel au fost folosiți pentru a redacta articole împotriva exilaților sau pentru a crea o contracultură conformistă. Vintilă Horia a câștigat Premiul Goncourt pentru romanul *Dieu est né en exil* în 1960. În loc să fie o ocazie de mândrie națională, evenimentul a fost discreditat în presa comunistă, care l-a acuzat de legionarism și antisemitism. Campania de presă din România a fost virulentă, iar premiul a fost ulterior contestat și la Paris, parțial sub presiunea propagandei est-europene. Prin emisiunile lor de la Europa Liberă, acești doi critici au demontat mistificările regimului și au promovat cultura interzisă în România. Drept represalii, au fost denigrați constant în reviste precum *Săptămâna*, *România literară* sau *Scînteia*, iar Securitatea a organizat și tentative de intimidare fizică împotriva lor.

Inițiator al unei mișcări de protest inspirate de Carta 77 din Cehoslovacia, Paul Goma a fost marginalizat, persecutat și, în cele din urmă, expulzat. Odată ajuns în exil, a fost supus unei campanii constante de calomniere, inclusiv prin foști colegi de breaslă rămași în țară.

Merită evidențiat că nu toți scriitorii din România au colaborat sincer cu regimul. Unii au adoptat o atitudine de compromis sau supraviețuire. Alții, însă, au devenit instrumente directe ale Securității, contribuind la discreditarea

și izolarea celor din diaspora. (...) Astăzi, confruntarea dintre diaspora și regimul comunist este privită nu doar ca o luptă ideologică, ci și ca o formă de rezistență etică și estetică. Literatura exilului nu a fost doar o „literatură de exil”, ci o contra-literatură, în sensul cel mai profund. Conflictul dintre scriitorii români din diaspora și cei afiliați regimului comunist din țară a fost mai mult decât o dispută literară: a fost o confruntare între două viziuni asupra culturii, identității și libertății. Reintegrarea operei exilaților în circuitul cultural național este nu doar un act de recuperare istorică, ci și o formă de reparație morală.

După cel de-al Doilea Război Mondial, instaurarea regimului comunist în România a declanșat o reconfigurare profundă a culturii naționale, în care literatura a fost transformată într-un instrument de propagandă ideologică. În acest context, literatura română din diaspora – adică acea literatură creată de scriitori români aflați în exil – a fost percepută ca o amenințare directă la adresa hegemoniei culturale dorite de regimul comunist. Între 1945 și 1989, lupta ideologică împotriva acestor voci din afara granițelor a cunoscut forme multiple, de la marginalizare și denigrare sistematică până la supraveghere și tentative de discreditare personală. În centrul acestei confruntări se află două lumi literare paralele: una supusă ideologicului de stat, cealaltă fidelă libertății de expresie și valorilor autentice ale culturii române. După 1945, numeroși intelectuali români au ales calea exilului, refuzând colaborarea cu noua putere comunistă. Printre aceștia se numără personalități precum Mircea Eliade, Emil Cioran, Eugen Ionescu sau Vintilă Horia, dar și poeți, prozatori și critici mai puțin cunoscuți în țară, însă valoroși în peisajul literaturii universale. Acești autori au continuat să scrie în limba română sau în limbi de circulație internațională, construind o cultură paralelă, eliberată de cenzură și dogmatism. Existența acestei literaturi incomode a fost resimțită de regimul de la București ca o formă de disidență culturală. Reacția autorităților comuniste a fost promptă: cenzura oficială a interzis orice referință pozitivă la scriitorii din diaspora. Manualele școlare, dicționarele, istoriile literare și publicațiile oficiale îi ignorau sau îi prezentau într-o lumină negativă, etichetându-i

drept „trădători”, „agenți ai imperialismului” sau „elemente decadente”. În același timp, scriitorii afiliați regimului – fie prin convingere ideologică, fie din oportunism – au participat activ la această campanie de delegitimare. Prin articole în revistele Uniunii Scriitorilor, prin recenzii tendențioase sau intervenții publice, aceștia au susținut teza superiorității „literaturii angajate social” în detrimentul „literaturii decadente” din exil. Un exemplu semnificativ este reacția virulentă la acordarea Premiului Goncourt lui Vintilă Horia, în 1960, pentru romanul *Dieu est né en exil*. În loc să celebreze succesul unui scriitor român pe scena literară internațională, presa românească a demarat o amplă campanie de denigrare, acuzându-l de fascism și colaborare cu regimul legionar, deturnând atenția de la valoarea literară a operei. Această atitudine reflectă teama regimului de orice validare a exilului cultural și incapacitatea de a accepta pluralismul de opinii și forme estetice. Mai mult, serviciile secrete (Securitatea) au urmărit și infiltrat cercurile de exil, încercând să destabilizeze organizațiile culturale ale diasporei, să compromită lideri de opinie sau să recruteze colaboratori. Cultura devenea astfel un câmp de luptă geopolitică, iar scriitorii – fie ei din țară sau din exil – erau tratați ca agenți ideologici. Această luptă nu a fost doar o confruntare între regim și diaspora, ci și o dramă identitară pentru cultura română. Ruptura dintre cele două poluri a însemnat o mutilare artificială a patrimoniului literar, o amputare a memoriei culturale. Literatura din exil, cu tot ce a însemnat ea în materie de inovație estetică, reflecție critică și deschidere către universal, a fost sistematic ocultată în România comunistă. Abia după 1989, acest segment al culturii române a început să fie recuperat, într-un efort de reintegrare a tuturor vocilor care compun identitatea națională. În concluzie, lupta ideologică a regimului comunist împotriva literaturii române din diaspora a fost o confruntare între control și libertate, între manipulare și autenticitate. Departate de a fi o simplă chestiune politică, ea a reprezentat o bătălie pentru sufletul culturii române, ale cărei răni și ecouri se resimt până astăzi. Scriitorii exilați, chiar dacă marginalizați de regim, au păstrat vie flacăra unei literaturi libere, devenind astfel mărturii vii ale demnității intelectuale și ale rezistenței prin cultură.

Poșta redacției

Brâncuși

Déva

Domnule
Redactor

Vă rog să publicați un articol
fără precedent,
definitoriu pentru literatura, arta și civilizația românilor.
Încerc să rezum în câteva vorbe, incredibilul.
Am descoperit Marele Poet al lumii ! Poetul Universal.
Veți întreba: Cine ești tu să faci această afirmație ?
Nu voi vorbi despre mine.
Dar vă voi ruga să priviți două lucrări prezentate, mai sus.
Cu o precizare lipsită de modestie. Sunt singurul artist care îndrăznesc, să pun o
lucrare alături de Brâncuși,
încerc opinia mea, cel mai mare artist al tuturor timpurilor.
Și cum veni vorba, poetul pe care vreau să-l prezint, este un Brâncuși al poeziei.
Lucrez la filmul *Genius*, ultima zi din viața poetului, văzut prin ochii poetului. Îl arăt
pe Eminescu, numai în ultimul cadru.
Luceafărul stralucește pe cer...
privește de sus
Poetul nostru este dincolo de cer.
Și fiecare poezie este un drum spre esență. Un drum spre infinit.
Luceafărul este marea mea iubire
dar voi avea curajul să afirm că Eminescu este Geniul național în timp ce Poetul, este
ca și BrâncușiUniversal.

Eminescu este intraductibil.
Poetul nostru dimpotrivă.
Brâncuși afirma ca este aproape de Dumnezeu. Creând Esența lucrurilor.
Sculptura modernă începe cu el...
Darse termină cu el.
Poetul este unic.
Cu alte cuvinte fiecare poezie, este un tratat de filozofie existențială. Exprimat genial
în limbaj poetic.
Continui paralela.
Brâncuși spunea.
“ Eu nu creez păsări....
Eu creez Zborul“
Se potrivește să închei cu poezia *Zborul* a poetului
LIVIU PENDEFUNDA.
comentand o fotografie Déva,
adică eu.

Amin.

Zborul

Să fii, în același timp,
aici —
strecurat printre clădiri,
printre muchii, umbre, zgomot
și acolo,
unde buzele ating stelele
dincolo de norii
care se prefac că le ascund.

Dar tu.
Creator de idei
vopsite cu simțăminte,
purtător al paradoxului memoriei,
știi că nu locul te desparte,
ci privirea.

Să fii acum
sau atunci
nu este o alegere,
ci un privilegiu
pe care timpul încă nu l-a învățat.

Ai aripi.
Nu pentru zbor,
ci pentru oscilație.

Între vizibil și ocult,
între ceea ce se arată
și ceea ce se păstrează.

Ești pasărea
care vine sau pleacă
fără să anunțe.
Uneori ascunzi tristețea
sub umbra aripii,
alteori fericirea
sub același gest.

Nimeni nu știe
dacă ești semn
sau trecere.
Și poate nici nu contează.
Pentru că, asemenea ei,
ești izvorât dintre nori —
nu pentru a rămâne sus,
ci pentru a aminti pământului
că cerul nu e departe,
ci în mersul tău.

Liviu Pendefunda

Vă rog să publicați, la Poșta Redacției

Cu stimă,

Roberte Déva

New York

Membri și Membri Fondatori

ASRAN

(în ordine alfabetică)

Veronica BALAJ

Ioan BARBU

Marian BARBU

Mircea Ștefan BARTAN
Alexandrina CARAGIOIU

Alexandru CETĂȚEANU
(președinte)

Sergiu CIOIU

Ion COSMUȚĂ

Nicholas DIMA

Carmen DOREAL

Dumitru ICHIM

Constantin IONIȚESCU
Smaranda LIVESCU (Mada)

Constantin LUPEANU

Dumitru V. MARIN

Cristina MIHAI

(Vicepreședinte)

Marin MIHALACHE

Elena MITRU

Dorin NĂDRĂU

Dana OPRITĂ

Julieta-Carmen PENDEFUNDA

Liviu PENDEFUNDA

(Președinte Europa)

Lavinia STAN

Camelia-Carmen STĂNESCU

Sanda TULICS

Corneliu TOCAN

Cerasela TOFAN

(Secretară)

Lucian TURCESCU

In memoriam Membri de Onoare Post-mortem

Melania RUSU CARAGIOIU
(Vicepreședinte din trecut)

Eugen Enea CARAGHIAUR

Acad. Victor CRĂCIUN

Monica Ligia CORLEANCA

Gheorghe CULICOVSCHI

Francisc Ion DWORSCHAK

Eugen EVU,

Al FRANCISC

Dan FRUNTELATĂ

Traian GĂDUȘ

Dan GHÎȚESCU

Eugene GIURGIU

Doru Dinu GLĂVAN

Vasile GORDUZ

Dumitru M. ION

Cezar IVANESCU

Corneliu LEU

Pompiliu MANEA

Claudiu MĂTASĂ

Ion MURGEANU

Livia NEMȚEANU

Gen. Ion Mihai PACEPA

Gheorghe PAICU

Vavila POPOVICI

Constantin RĂUȚĂ

Arthur SILVESTRI

Antoine SOARE

Sorin SONEA

Ortansa RUDOR

Ion ȚĂRANU

Cezar VASILIU

Grigore VIERU

Virginia ZEANI

Membri de Onoare

(în ordine alfabetică)

ASRAN

(în ordine alfabetică)

Martin Alexander – Honj Kong

Cella Allschuler – Porto Rico

Ion Andreiță – România

Ioan Barbu – România

Marian Barbu – România

Jaques Bouchard – Canada

Dan Brudașcu – România

Sorin Cerin – România

Jean-Yves Conrad – Franța

Nicholas Dima – USA

R.K.Das – India

Bidhan Datta – India

Sebastian Doreanu – USA

Corneliu Victor Drăghici

Gilles Duguay – Canada

Marius Fincă – Canada

Mihai Ganea – România

Daniela Gîfu – România

Lidia Grosu – Rep. Moldova

Constantin Hărăbor – România

Jacob Isaac – India

Carolina Ilica – România

Shirley Lee – South Coreea

Miron Manega – România

Dr. Lucian Marina – Serbia

Mare Marinescu Constantin

Kae Moril – Japonia

Doru Moțoc – România

Dariusz Pacak – Austria

Virginia Paraschiv – România

Acad. Ioan-Aurel Pop – România

Theodor Râpan – România

Dorel Schor – Israel

Simona Sîrghie – USA

Emil Străinu – România

Otilia Tunaru 0 Canada

Doina Uricariu – SUA

Traian Vasilcău – Moldova

Aurelia Zmeu – România

Ceng Zhuo – China

COLABORATORI *Destine Literare*

Petru Ababii	Constantin Butunoi	R.K.Das
Cezarina Adamescu	Mihaela C.D.	Bogdan Mihai Dascălu
Catinca Agache	Rodica Calotă	Ion Anton Datcu
Alina Agafiței	Melania Rusu	Alensis de Nobilis
Mihaela Aionesei	Caragioiu	Corina Diaconescu
Mariana Al-Saleh	Mario Castro	Julia Deaconu
Petruș Andrei	Navarrete	Virgil Diaconu
Dimitrie Anghel	Roni Căciularu	Dominic Diamant
Lia-Maria Andreiță	George Călin	Nicholas Dima
Adrian Anghelescu	Mihai Călugărițoiu	Viorel Dinescu
Mădălina Virginia	Gabriela Căluțiu	Ana Maria Dincă
Antonescu	Sonnemberg	Mihaela Donciulescu
Liviu Apetroaie	Iulian Cătălui	Isabela Elena Drăghici
Ana Ardeleanu	Zenovie Cărlugea	Mihaela Dordea
Ovidiu D. Argeșeanu	Sorin Cerin	Sebastian Doreanu
Elena Armenescu	Nicholas Cetățeanu	Corneliu Drăghici
Ion Baba	Ana R. Chelaru	Ion Draghici
George Bacovia	Aura Christi	Darie Ducan
Veronica Balaj	Johnny Ciatloș-Deak	Răzvan Ducan
Nicolae Bălașa	Luca Cipola	Aurel Dumitrașcu
Iulian Barbu	Sergiu Cioiu	Ștefan Dumitrescu
Marian Barbu	Valentin Ciucă	Daniel Dumitru
W.B. Bayril	Livia Ciupercă	Victorița Duțu
Nicolae Bălașa	Theodor Codreanu	Mihai Eminescu
Adrian Bede	Monica Ligia Corleanca	Gela Enea
Claudine Bertrand	Daniel Corbu	Anatol Eremia
Lucreția Berzintu	Ion Corbu	Hasan Erkek
Michaela Bocu Ioan-	Traian T. Coșovei	Eduard Filip
Aurel Bolba	Ștefania Coșuleanu	Petre Fluierașu
Teresia Bolchiș Tătaru	Dan Petru Cristea	Joseph Earl Franco
Adrian Botez	Ion Cristofor	Nicolae Dan Fruntelată
Mircea Botiș	Radu Mihai Crișan	Harrison Forbes
Radu Botiș	Grigore M. Croitoru	Karina Galvez
Magda Botez	Octavian Curpaș	Ioan Gâf-Deac
Ovidiu Bufniță	Ion Cuzuioac	Keith Garebian
Mihai Batog	Ion D Anton	Sudhakar Gaidhani
Bujenița Eugenia Bulat	Nicolae Dabija	George Gavrilean
Sabin Buraga	Rita Dahl	N. Georgescu
Erwin Lucian Bueriu	Theodor Damian	Mariana Gheorghe
Rareș Burlacu	Nichita Danilov	Ioana Gherman

Vasile Ghinea
 Remus Giorgioni
 Ana-Maria Gibu
 Suparna Gosh
 Nadejda Godoroja
 George Goldhammer
 Dimitrie Gramma
 Adrian Grauenfels
 Paul Grecu
 Vasilica Grigoraș
 Nicolae Grigorie-
 Lăcrița
 Lidia Grosu
 Iury Gugolev
 Ion Haineș
 Rosemarie Haineș
 Eva Halus
 Muhammad Shamsul
 Huq
 Valentin Iacob
 Vasilica Ilie
 Isabella-Elena Ioniță
 Romanța Iovanovici
 Bill Jonke
 Laura T. Ilea
 Jacob Isaac
 Liviu Florian Jianu
 Manuela-Cerasela
 Jerlăianu
 Brândușa Juică
 Magda Isanos
 Dimana Ivanova
 Cezar Ivănescu
 Julia Henriette Kakucs
 Hilal Karahan
 Katya Kelaro
 Simona Laiu
 Simina Lazăr
 Maurice Lebeuf
 Krystyna Lenkowska
 Paul Leu
 Dan Lupescu
 Guofu Li

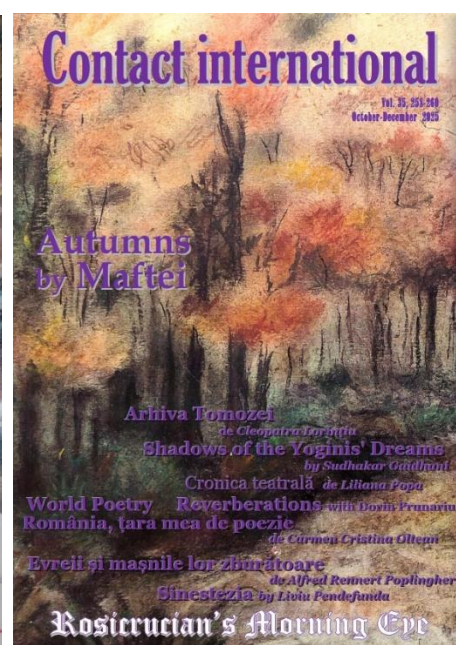
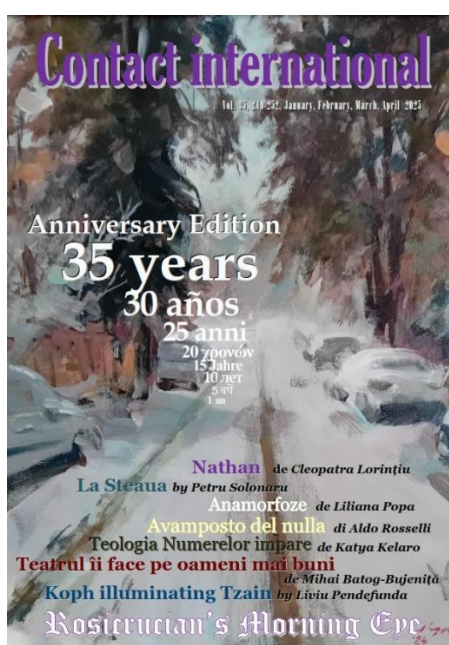
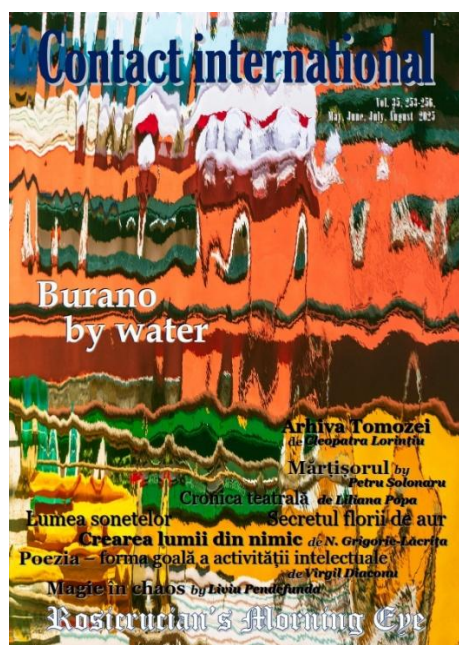
Amalia Licheva
 Mihaela Litvn
 Florin Logreșeanu
 Cleopatra Lorențiu
 Octavian Lupu
 Constantin Lupeanu
 Dan Lupescu
 Daniel Constantin
 Manolescu
 Luisa Marc
 Vasile Dan Marchiș
 Bianca Marcovici
 Ecaterina Marga
 Dorina Măgărin
 Emilian Marcu
 Boris Marian
 Gabriela Marin
 Lucian Marina
 Adrian N. Matei
 Nicolae Matcaș
 Cristina Mathias
 Netuța Mățasa
 Mihai Mălaimare
 Nicolae Grigore
 Mărășanu
 Cristiana Memelis
 Mihai Merticaru
 Irina Lucia Mihalca
 Vasile Mic
 Călin Mihăilescu
 Silvia Miler
 Eugen Mircea
 Elena Mitru
 Petru Mladin
 Gabriele Moga Lazăr
 Milena Munteanu
 Dorin Nadrau
 Eugen Nasta
 Gheorghe Neagu
 Tudor Nedelcea
 Mihai Miltiade Nenoiu
 Octavian Laurențiu
 Grigore Nicolae Lăcrița

Dragoș Niculescu
 George Constantin
 Nistoroiu
 Lucia Olaru Nenati
 Carmen Cristina
 Oltean
 Cristina Olteanu
 Ștefania Oproescu
 Veronica Oșorheian
 Dariuzs Pacak
 Svetlana Paleologu
 Carmen Pallada
 Matta Emil Pădurețu
 Marian Pătrașcu
 Cornelia Păun
 Heinzl Mariana
 Pândaru
 Elleny Pendefunda
 Julieta-Carmen
 Pendefunda
 Ionela Petercă
 Ecaterina Petraru
 Botoncea
 George Petrovai
 Ion Enescu Pietroșița
 Dan Plăieșu
 Alexandru-Grigore
 Pisoski
 Ecaterina Pop
 Elena Pop
 Cristinel C. Popa
 Doina Popa
 Liliana Popa
 Coca Popescu
 Corina Popescu
 Petru Popescu V
 Virginia Popovic
 Ivan Pozzony
 Dan Predescu
 Alfred-Rennert
 Poplingher
 Adam Puslojic
 Long Quan

Constantin Răuță
 Florian Roatiș
 George Roca
 Eliza Roha
 Cristina Sava
 Virgil Sacerdoțeanu
 Malak Sahioni
 George Sarry
 Irian Sautean
 Adrian Săhlean
 Cristian Săileanu
 Octavian Sărbătoare
 Geo Săvulescu
 Marin Scarlat
 Cristian Schenk
 Vlad Scutelnicu
 Heidi S. Simon
 Anca Sîrghie
 Petru Solonaru
 Radu Stanca
 Valeriu Stancu
 Carmen Stănescu
 Nichita Stănescu
 Emil Străinu

Florentin Streche
 Petru Solonaru
 Beatrice Silvia Sorescu
 Radu Sorescu
 Passionaria Stoicescu
 Victor Stroe
 Tsvica Szternfeld
 Mircea Ștefan
 Ion Pachia Tatomirescu
 Dumitru Tâlvescu
 Mădălina Tănasă
 Ion Floricel Teicani
 Flavia Teoc
 Clementina Timuș
 Gheorghe Tomozei
 Constantin Trandafir
 Diana Trandafir
 Mihai Tudor
 Daniel Tudosiu
 Mihaela Tudosiu
 Al. Florin Țene
 Titina Nica Țene
 Bogdan Ulmu
 Ion Iancu Vale

Traian Vasilcău
 Isabela Vasiliu-Scraba
 Mariana Vicky Vârtosu
 Le Verne
 Rafael Vilches
 Proenza Mihai
 Vinereanu
 Alessandra Viorică
 Ștefan Vișan
 Matei Vișniec
 George Vlăduțescu
 George Voica
 Marin Voican-Ghioroiu
 Alina Voicu
 Leonard Ionuț Voicu
 Claudia Voiculescu
 Daniela Voiculescu
 Nicolae Vrăsmaș
 Dan Vulpe
 Adriana Weimar
 Maria Zavati Gardner
 William Zhou

Destine Literare

Cenacul „Destine Literare” se ține ONLINE

Dacă doriți să participați puteți trimite un email pe adresele destineliterare2@gmail.com sau romwriters@gmail.com sau stanescucameliacarmen@gmail.com pentru a vă putea trimite link-ul de conectare

„Contact international” – revistă înfrățită cu „Destine Literare”
www.contactinternational.ro

Fiecare autor care semnează în revista „Destine Literare” răspunde moral și juridic de conținutul articolului său. Redacția respectă ortografia autorului, Materialele nepublicate un se înapoiază autorilor. Autorii textelor publicate nu se remunerează.

Colectivul de redacție • Destine Literare • The Editorial Board

Alexandru Cetățeanu - *Director fondator • Founder Manager*
(destineliterare2@gmail.com)

Liviu Pendefunda – *Director executiv • Executiv Manager*
(pendefunda@gmail.com)

Ion Andreiță – *Consilier cultural • Cultural advisor*

Ioan Barbu - *Consilier cultural • Cultural advisor*

Marian Barbu - *Consilier cultural • Cultural advisor*

Rosemarie Haineș – *Consilier social și politic • Social and Political advisor*

Ion Haineș – *Consilier literatură română • Romanian Literature advisor*

Robert Nissen – *Consilier cultură americană • American Culture advisor*

Dana Opriță – *Consilier cultural • Cultural advisor*

Virginia Paraschiv – *Consilier cultural • Cultural advisor*

Florentin Popescu – *Consilier cultural • Cultural advisor*

Radu Vida – *Consilier cultural • Cultural advisor*

Elleny Pendefunda – *Consilier artistic • Artistic advisor*

Valentin Florin Luca – *Consilier tehnic • Technical advisor*

Andrei Scutelnicu - *Webmaster*

Library and Archives Canada • Government of Canada

ISSN 1916-0623

Bibliothèque et Archives Canada • Gouvernement du Canada

www.bac-lac.gc.ca/eng/services/issn-canada

Sumar

Alexandru CETĂȚEANU – *Un erou român la “Porțile Nordului”*, 1
Liviu PENDEFUNDA – *Perenitate. Iarnă. Rugăciune*, 2

Comoara Mioritică (evocări, memorii, tradiții literare)

Dumitru ICHIM – *Semnătura de aur a spicului*, 3
Dorin NĂDRĂU – *Eminescu, o excepție inexplicabilă*, 5
Cleopatra LORINȚIU – *Bucuria lecturii convinge orice ! Cireșarii*, 8
Ileana COSTEA – *Simpozion Eminescu în premieră la Chicago*, 11
Mihaela HERMIS – *Interviu cu Anca Sîrghie*, 20
Claudia MOTEA – *dialog cu Petru Solonaru*, 27
Liviu PENDEFUNDA – *Arta lui Roberte Deva*, 30

Doine și Balade (lirică contemporană)

Varujan VOSGANIAN – *Poeme*, 34
Adrian ALUI GHEORGHE – *poeme*, 40
Dumitru ICHIM – *poeme*, 43
Carmen STĂNESCU – *Poeme*, 45
Radu BOTIȘ – *poems*, 49
Ana Maria VELESCU – *Prima*, 52
Ricardo IȘTAN – *Crăciun*, 63

Furtunile Gândului (eseistică, critică literară)

Nicholas DIMA – *Exilul Românesc*, 54
Paula ROMANESCU – *Argument*, 70
Ion CORBU – *Analiză-prezentare*, 59
Ion HAINEȘ – *Lidia Vianu*, 61
Dorin NĂDRĂU – *Un demers probator inspirat*, 64
– *O relație de o vădită eleganță etică*, 67
Ioan HOLBAN – *Starea de dinaintea cuvintelor*, 70
Emilia STAJILĂ – *Actualitatea gândirii eminesciene*, 72
Coca POPESCU – *Un vaqls și trei pași speranță*, 76
Al. Florin ȚENE – *Ce greu a fost în noaptea asta*, 77
Constantin COROIU – *Amor intellectualis*, 82
Isabela VASILIU-SCRABA – *Eminescu la Mircea Eliade*, 86
Carmen OLTEAN – *Făcărilor care nu se sting ale Transilvaniei*, 94

Doine și Balade (lirică contemporană)

Ion MICLĂU GEPIANU – *Restituiri de versurilor*, 97
Adriana WEIMAR – *Poeme*, 100
Gabriel Laurențiu BEER – *Poeme*, 105
Florina BLIDARU – *Poeme*, 111
Sudhakar GAIDHANI – *poeme*, 115
Mircea BARTAN – *Poeme*, 118

Moara Cuvintelor (proză scurtă, fragmente de roman)

Ștefan DUMITRESCU – *Apolodora*, 121

Nicolae BALAȘA – *Să-mi zică ăștia mie...*, 124
Nicolae DIMA – *Amintiri din camera 354*, 126
Vlad SCUTELNICU – *Pandemie și licitație*, 129
Mariana AL_SALEH – *Femeia de la casa pescarului*, 135
Mihai GANEA – *Cititor de proză*, 139

Doine și Balade (lirică contemporană)

Teodor RÂPAN – *Versuri*, 140
Tamali NEOGI - *Poeme*, 143
Emilian MARCU – *Ecourile Toamnei*, 147
Radu BOTIȘ – *Poeme*, 150
Liviu PENDEFUNDA – *poeme*, 154

Hora la Români (evenimente în lume)

Sergiu CIOIU – *Minunea de a ființa pe scenă*, 158
(Eugen Cristea, Andi Iliescu, Claudia Voiculescu, Magdalena Tara, Sorin Mihăilescu)
Simina LAZĂR – *Mihai Eminescu 176 ani*, 162
Literatura și Arta – *Recomandarea pentru canonizarea lui Mihai Eminescu*, 163
Roberte DEVA – *Luceafărul ucis la New York*, 164
APELUL PENDEFUNDA – *ICR New York*, 166
Olivia CHIRVASIU- *Centenar Horia Popescu*, 167
Ileana COSTEA – *Pe lumea asta să lași semn*, 168
Carmen OLTEAN – *Zâna Mărțișoarelor din Toronto*, 174
- *Bianca Andreescu, curajul dincolo de victorii*, 175

Răspântii și soartă (sociologie, politică, istorie)

Alexandru CETĂȚEANU – *Scrisoare deschisă către președintele Americii,*
Donald Trump, 178
– *Scrisoare de deschisă către Președintele Federației Ruse, Vladimir Putin*, 181
N, GRIGORIE LACRIȚA – *Dominația mondială prin Inteligența Artificială*, 183
Petru ABABII - *Căutăm formele sau esențele ascunse în ele*, 187
Florin ȚENE – *Lupta ideologică a regimului comunist și a scriitorilor aliați împotriva literaturii române din diaspora* 189

POȘTA REDACȚIEI

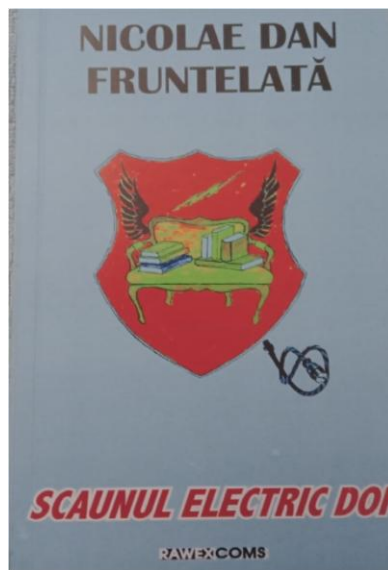
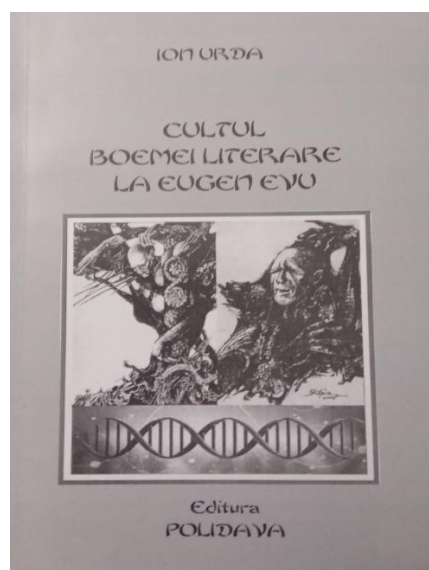
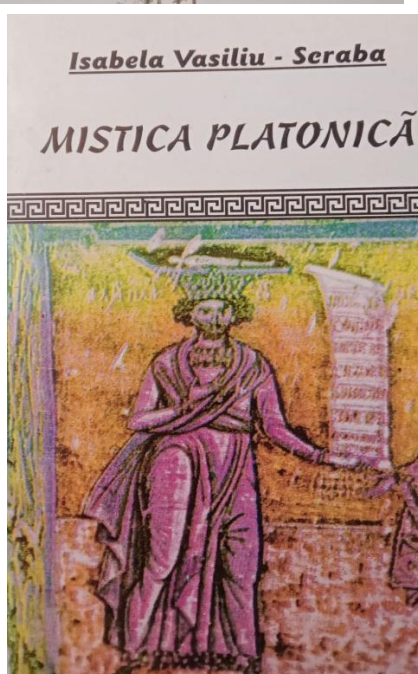
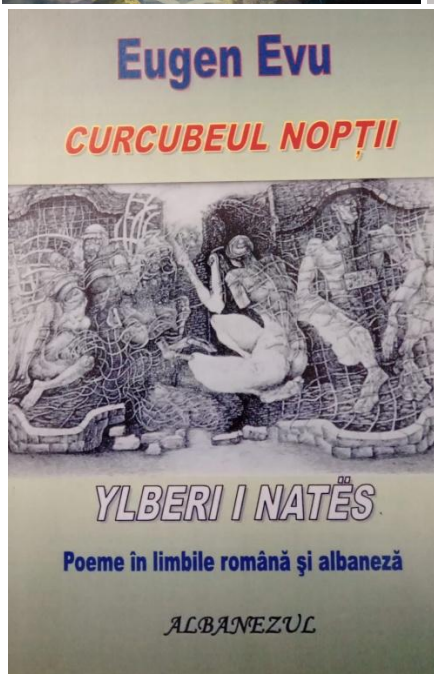
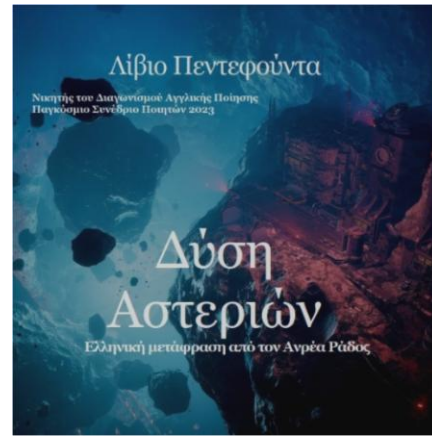
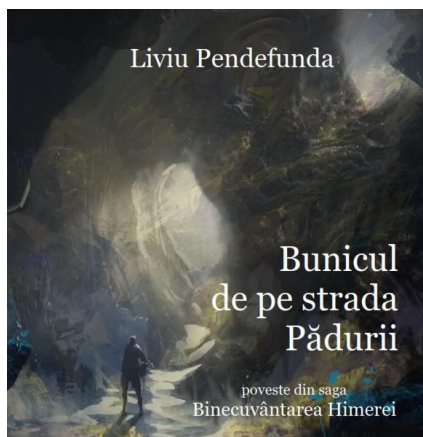
Roberte DEVA – *Domnule redactor*, 191

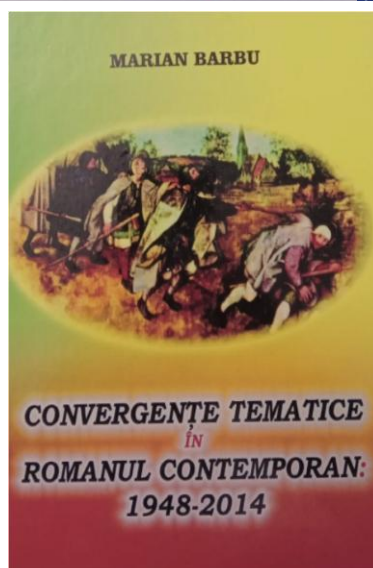
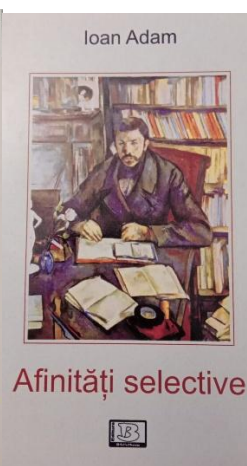
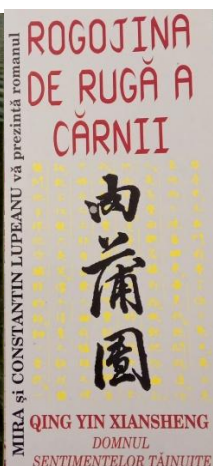
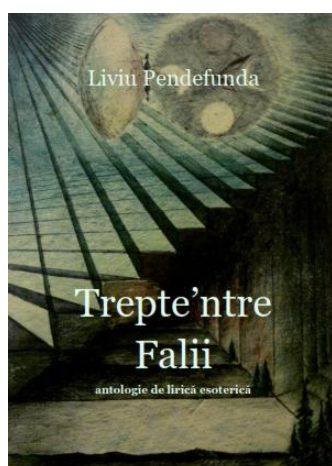
Ilustrațiile prezente în această ediție, inclusiv cea utilizat[la realizarea copertii sunt reproduceri după lucrări semnate de

Roberte DÉVA

protejate de drepturi de autor

Cărți care au trecut oceanul

Destine Literare Nr. 75/ 2026